

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

School voor Educatieve Studies

Educatieve master in de economie

Masterthesis

Beroep van de toekomst

Hannelore Gerits

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van Educatieve master in de economie

PROMOTOR :

Prof. dr. Katrien STRUYVEN

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be

Universiteit Hasselt

Campus Hasselt:

Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt

Campus Diepenbeek:

Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2022

2023

School voor Educatieve Studies

Educatieve master in de economie

Masterthesis

Beroep van de toekomst

Hannelore Gerits

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van Educatieve master in de economie

PROMOTOR :

Prof. dr. Katrien STRUYVEN

Beroep van de toekomst

Een verkennende studie bij Limburgse leerkrachten

Hannelore Gerits

Kris Henderickx

Katelijnn Jochems

Promotor: Prof. dr. Katrien Struyven

Educatieve Master
Academiejaar 2022 - 2023

Woord vooraf

Bij de totstandkoming van deze masterproef waren veel mensen betrokken. Allereerst wensen we onze promotor prof. dr. Katrien Struyven te bedanken voor de hulp en constructieve feedback.

Daarnaast gaat onze oprechte dank uit naar alle leerkrachten die zich hebben ingeschreven om zich te willen engageren voor een focusgroep. Zonder hen was het schrijven van deze masterproef niet mogelijk geweest.

Ten slotte willen we ook elkaar bedanken. Zo konden we steeds op elkaars steun, aanmoediging en positivisme rekenen.

Veel leesplezier!

Hannelore Gerits, Kris Henderickx en Katelijn Jochems

Abstract

Literatuuronderzoek en probleemstelling

Deze masterproef onderzoekt hoe Limburgse leerkrachten in het secundair onderwijs hun beroep in de toekomst zien. Het lerarenberoep kent anno 2023 immers verschillende uitdagingen, waaronder het lerarentekort, de hoge werkdruk en de lage waardering. Gezien die problematieken en de invloed ervan op de onderwijskwaliteit, is het belangrijker dan ooit om te onderzoeken hoe het Vlaamse onderwijsstelsel in de toekomst vormgegeven moet worden. Deze masterproef verkent bijgevolg *het toekomstbeeld van het lerarenberoep volgens Limburgse leerkrachten in het secundair onderwijs*. Er wordt een antwoord gezocht op de volgende onderzoeksvragen: (1) 'Welke aspecten van het huidige lerarenberoep worden als sterk ervaren door Limburgse leerkrachten?', (2) 'Welke wensen hebben Limburgse leerkrachten voor de toekomst?' en (3) 'Wat is er nodig om het toekomstbeeld te realiseren?'.

Methodologie

Om een antwoord te bieden op die vragen werd er een kwalitatief onderzoek gevoerd. Naast een literatuuronderzoek werden er vijf focusgroepen ingericht volgens het principe van waarderend onderzoek. In de interviewleidraad die opgesteld werd, kwamen de volgende fases aan bod: (1) *define*, (2) *discovery*, (3) *dream*, (4) *design* en (5) *destiny*. Vervolgens werden de focusgroepen getranscribeerd en gecodeerd aan de hand van een codeboek. Tekstfragmenten met dezelfde codes werden samen geplaatst in een Worddocument. De antwoorden die de deelnemers individueel en in groep formuleerden in Padlet, werden in een Exceldocument verzameld.

Resultaten

In totaal werden er 82 individuele sterktes, 32 algemene sterktes, 84 individuele wensen en 26 algemene wensen gedefinieerd in dit onderzoek. De resultaten omtrent de sterktes wijzen vooral in de richting van de autonomie van de leerkrachten, de digitalisering en de brede waaier aan studierichtingen. Het geschetste toekomstbeeld op basis van de wensen kan voornamelijk gerealiseerd worden door leerkrachten terug leerkracht te laten zijn, ruimte te maken voor meer samenwerking en autonomie, het optimaliseren van de (digitale) infrastructuur en meer waardering te creëren voor het lerarenberoep.

Conclusie

De deelnemende leerkrachten zien in de toekomst de leerkrachten liefst terug als leerkrachten. Autonomie en vrijheid verdienen een centrale rol binnen het toekomstige lerarenberoep. Samenwerking met collega's dient versterkt te worden, onder meer door het toepassen van co-teaching. Daarnaast is een verdere uitbouw van de digitalisering een must. Tot slot zijn toekomstige leerkrachten experts in hun vak, die respect uitstralen en ontvangen.

Inhoudsopgave

Woord vooraf.....	3
Abstract.....	5
1 Literatuurstudie en probleemstelling.....	9
1.1. Is het lerarenberoep (nog) aantrekkelijk?.....	9
1.1.1. Het lerarentekort.....	9
1.1.2. Factoren die het lerarentekort beïnvloeden.....	9
1.1.3. Situatie in Vlaanderen.....	10
1.1.4. Reeds ingevoerde maatregelen.....	11
1.2. Waarom blijven leerkrachten graag in het onderwijs?.....	11
1.2.1. Kijken door een roze bril.....	12
1.2.2. Veerkracht van leerkrachten.....	12
1.2.3. Veerkracht in lerarenopleidingen.....	13
1.2.4. De impact van veerkracht van leerkrachten.....	14
1.3. Finse inspiratie?.....	14
1.3.1. Excellent onderwijs.....	14
1.3.2. Verklaring goede leerresultaten.....	14
1.3.3. Autonomie van leerkrachten.....	15
1.4. De toekomst van het lerarenberoep.....	16
2 Methodologie.....	17
2.1. Onderzoeksopzet en onderzoeksmethode.....	17
2.1.1. Waarderend onderzoek.....	17
2.1.2. De 5-D cyclus als basis voor de interviewleidraad.....	18
2.2. Dataverzameling.....	19
2.2.1. Rekruteren deelnemers focusgroepen.....	19
2.2.2. Verloop focusgroepen.....	20
2.3. Data-analyse.....	21
3 Resultaten.....	24
3.1. Onderzoeksvraag 1 - sterktes van het lerarenberoep.....	26
3.1.1. Digitalisering.....	26
3.1.2. Takenpakket van de leerkracht.....	27
3.1.3. Samenwerking.....	28
3.1.4. Studierichting en invulling ervan.....	29
3.1.5. Ondersteuning van leerkrachten.....	30
3.1.6. Enthousiasme.....	31
3.2. Onderzoeksvraag 2 - wensen voor de toekomst.....	31
3.2.1. Takenpakket van de leerkracht.....	31
3.2.2. Samenwerking.....	33
3.2.3. Inrichting van lessen.....	35
3.2.4. (Digitale) infrastructuur.....	35
3.2.5. Status van de leerkracht.....	37
3.2.6. Professionalisering.....	37
3.3. Onderzoeksvraag 3 - realiseren toekomstbeeld.....	38
3.3.1. Leraar terug leraar.....	40

3.3.2. Lesaanpak.....	42
3.3.3. Samenwerking versterken.....	43
3.3.4. (Digitale) infrastructuur.....	44
3.3.5. Autonomie.....	45
3.3.6. De status van de leerkracht.....	46
3.3.7. Urgente werkpunten.....	46
4 Conclusie en discussie.....	49
5 Beperkingen en aanbevelingen.....	52
6 Creatief ontwerp.....	55
7 Bronnenlijst.....	60
8 Bijlagen.....	71
Bijlage 1: Fins onderwijssysteem.....	71
Bijlage 2: Vlaams onderwijssysteem.....	72
Bijlage 3: Flyer.....	74
Bijlage 4: Interviewleidraad.....	75
Bijlage 5: Transcripties focusgroepen.....	77

1 Literatuurstudie en probleemstelling

Deze literatuurstudie beschrijft achtereenvolgens de (on)aantrekkelijkheid van het lerarenberoep vandaag de dag, de factoren waarom leerkrachten actief blijven in het onderwijs en een link naar het Finse onderwijssysteem. Hieruit worden vervolgens de probleemstelling en onderzoeksvragen van deze masterproef bekomen.

1.1. Is het lerarenberoep (nog) aantrekkelijk?

De drijvende kracht van het Vlaamse onderwijs zijn de leerkrachten. In de hedendaagse kennismaatschappij kan het belang hiervan niet onderschat worden. Ondanks dit belang wordt diezelfde maatschappij steeds vaker geconfronteerd met het toenemende tekort aan leerkrachten.

1.1.1. Het lerarentekort

De focus van het onderwijssysteem ligt op het bieden van goed onderwijs (See & Gorard, 2020). Dat kan bereikt worden door competente en gemotiveerde leerkrachten in te zetten. Voldoende competente leerkrachten werven en behouden blijkt echter een enorme uitdaging (See & Gorard, 2020). Zo staat de populariteit van lesgeven al tientallen jaren onder druk. Het lerarentekort in België weegt meer dan ooit op de kwaliteit van het onderwijs. Toch speelt het lerarentekort niet enkel in België, maar ook wereldwijd (Borman & Dowling, 2008; Heikkinen, Jokinen, & Tynjälä, 2012; Ingersoll, 2007; Pauwels et al., 2022; See & Gorard, 2020).

1.1.2. Factoren die het lerarentekort beïnvloeden

In de literatuur worden tal van factoren beschreven die van invloed zijn op het lerarentekort. Zowel de vraag naar als het aanbod van leerkrachten is hierbij cruciaal (Pauwels et al., 2022). Aan de vraagzijde zorgt het stijgende leerlingenaantal voor een grotere aanwervingsbehoefte van leerkrachten. Uit een onderzoek in Vlaanderen blijkt immers dat het aantal leerlingen van twaalf tot achttien jaar in het schooljaar 2025-2026 naar verwachting gemiddeld 16,8 procent hoger zal zijn dan in 2015-2016. Tegelijk is er aan de aanbodzijde onvoldoende instroom van leerkrachten, gezien het teruglopende aantal inschrijvingen voor de lerarenopleiding (Pauwels et al., 2022). Zo startten er 5,5 procent minder studenten in academiejaar 2021-2022 dan het jaar daarvoor (Grommen & Baeck, 2022).

Naast te weinig instroom kan het lerarentekort ook verklaard worden door een grote uitstroom van leerkrachten (Pauwels et al., 2022). Zo geven Arnup en Bowles (2016) aan dat tot 50 procent van de leerkrachten binnen de eerste vijf jaren stopt met lesgeven. In Vlaanderen bedraagt dat cijfer 44 procent (Pauwels et al., 2022). Weinig toekomstperspectief, weinig doorgroeimogelijkheden, wangedrag van leerlingen, vaste salarisschema's en een hoge werkdruk zijn hierbij bepalend (Buchanan, 2010; Gicheva, 2022; Gonzalez, Brown, & Slate, 2008; Pauwels et al., 2022; See & Gorard, 2020). Leerkrachten met een hoge intrinsieke motivatie ontvangen ten gevolge van de vaste salarisschema's immers geen hoger loon voor hun extra tijdsbesteding en taakbelasting (Buchanan, 2010; Gicheva, 2022;

Gonzalez et al., 2008). Bovendien blijkt dat vooral de hoge werkeisen en het wangedrag van leerlingen (Borg & Riding, 1991; Clunies-Ross, Little, & Kienhuis, 2008) het lerarenberoep stressgevoelig maken (Johnson et al., 2005; Newberry & Allsop, 2017).

1.1.3. Situatie in Vlaanderen

Sinds 2004 meet de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) werkbaar werk in het onderwijs. In 2013 wees de SERV-barometer op een stijgende gerapporteerde werkdruk bij leerkrachten. Hierdoor werd op 24 maart 2015 operatie Tarra opgestart door bevoegde minister van Onderwijs Hilde Crevits met als doel om de administratiedruk bij leerkrachten te beperken (Minnen, Verbeylen, & Glorieux, z.d.; Onderwijs Vlaanderen, z.d.-g).

In het kader van gesprekken rond de hervorming van het lerarenberoep in het secundair onderwijs werd in 2017 de tijdsbesteding en taakbelasting bij 9.596 Vlaamse leerkrachten uit het basis- en secundair onderwijs in kaart gebracht (Minnen et al., z.d.; Onderwijs Vlaanderen, z.d.-f). Hieruit blijkt dat deelnemende leerkrachten gemiddeld 39u31' per week besteden aan hun job. Die tijdsbesteding is geprojecteerd op een volledig kalenderjaar, inclusief de vakanties. Bij een voltijdse opdracht bedraagt dit gemiddelde 47u59' per week. Het lesgeven en het voorbereiden van die lessen maakt 60 tot 70 procent uit van de werktijd (Minnen et al., z.d.; Onderwijs Vlaanderen, z.d.-f). "De overige tijd gaat naar administratie, organisatie, beleidstaken en professioneel overleg" (Minnen et al., z.d., p.1).

Maatschappelijke status

Ook schort er iets aan het imago van het lerarenberoep. Uit onderzoek blijkt immers dat twee derde van de Vlaamse leerkrachten zich niet gewaardeerd voelt (Leemans, 2022). Vlaanderen is daarin echter niet uniek (Leemans, 2022). Uit het vijfjaarlijkse internationaal vergelijkend TALIS-onderzoek (voluit *Teaching and Learning International Survey*) blijkt dat probleem in veel Europese landen te bestaan (Leemans, 2022; Vancaeneghem, 2020). Toch geeft het recentste TALIS-onderzoek uit 2018 een groot verschil aan met de zes top presterende landen met de grootste toegevoegde waarde van het onderwijs (Van Droogenbroeck et al., 2019). Zo vindt gemiddeld 47,2 procent van de leerkrachten uit de eerste graad in het secundair onderwijs in Japan, Zuid-Korea, Estland, Canada, Noorwegen en Finland dat hun beroep gewaardeerd wordt in de maatschappij. In Finland bedraagt dat percentage zelfs 58,2 procent (Van Droogenbroeck et al., 2019).

Voornoemd percentage maakt duidelijk dat het lerarenberoep in Finland erg gerespecteerd wordt (Van Droogenbroeck et al., 2019). Daar wordt de leerkracht immers erkend als een verantwoordelijke professional (Niemi, Toom, & Kallioniemi, 2012), aangezien die van de Finse overheid de controle krijgt over het leerplan, de beoordeling van de leerlingen en de verbetering van de school (Saalbach, 2012).

1.1.4. Reeds ingevoerde maatregelen

Gezien het impopulaire lerarenberoep en de hoge werkdruk, werd er afgelopen jaren getracht de aantrekkelijkheid te vergroten. De literatuur geeft aan dat het lerarentekort en de lerarenuitval verminderd kunnen worden door meer te focussen op beginnende leerkrachten. Zo kunnen mentorregelingen en ondersteunende feedback soelaas bieden. Daarnaast is een herziening van de arbeidsvoorwaarden van belang (Dupriez, Delvaux, & Lothaire, 2016).

Huidig Vlaams minister van Onderwijs Ben Weyts tracht dat te bereiken door in te zetten op (1) zij-instromers, (2) een aangepast personeelsbeleid, (3) loon en extra's en (4) promotiecampagnes (Frederix & De Wilde, 2022; Grommen & Baeck, 2022; Onderwijs Vlaanderen, z.d.-d). Zo kunnen zij-instromers voor verschillende vakken tot tien jaar, en bij uitzondering zelfs twintig jaar, anciënniteit meenemen. Ook het personeelsbeleid werd aangepast, aangezien leerkrachten sneller een tijdelijke aanstelling van doorlopende duur (TADD) kunnen krijgen en dus vastbenoemd kunnen worden. Een eerste loonsverhoging voor beginnende leerkrachten en een verhoogde fietsvergoeding moeten het lerarenberoep ook aantrekkelijker maken. Daarnaast lanceerde de Vlaamse overheid in maart 2022 de promocampagne 'lesgeven is alles geven' om het imago van leerkrachten te verbeteren (Frederix & De Wilde, 2022; Grommen & Baeck, 2022; Onderwijs Vlaanderen, z.d.-d).

Bovendien werd er recentelijk een ontwerpakkoord opgesteld om de bijkomende werkdruk ten gevolge van de Digisprong te verminderen. Hierin wordt geopperd om vanaf 1 september 2023 duidelijke afspraken te maken omtrent online bereikbaarheid (Callier, 2022).

Geen ommekeer

Hoewel er tal van beleidsmaatregelen zijn ingevoerd om het aanbod van leerkrachten te vergroten en de uitval van leerkrachten te verkleinen, is er nog geen ommekeer merkbaar (Frederix & De Wilde, 2022). Berry en Shields (2017) geven bijgevolg aan dat het lerarentekort een hoge prioriteit moet hebben op de maatschappelijke en politieke agenda. Het creëren van een sterker en aantrekkelijker onderwijs ligt in de handen van de politieke belangenbehartigers (Berry & Shields, 2017).

1.2. Waarom blijven leerkrachten graag in het onderwijs?

Dat er een lerarentekort is gekoppeld aan problemen van instroom, aantrekkelijkheid en werkdruk, blijkt uit de vorige titel. Toch zijn er talrijke leerkrachten die hun job graag doen. Om te kunnen dromen over de toekomst van het lerarenberoep is het belangrijk om de focus te houden op de positieve elementen die aanwezig zijn.

1.2.1. Kijken door een roze bril

Bij het focussen op wat maakt dat leerkrachten wel in het onderwijs blijven, kan er nagedacht worden over volgende vragen: 'wat zijn ondersteunende factoren voor leerkrachten?', 'welke tools helpen leerkrachten bij uitdagingen?' en 'hoe ontwikkelen leerkrachten veerkracht om in het onderwijs actief te blijven?' (Beltman, Mansfield, & Price, 2011; Mansfield et al., 2016). Die benadering sluit aan bij de ontwikkelingen in de positieve psychologie (Mansfield et al., 2016).

1.2.2. Veerkracht van leerkrachten

Sinds enkele tientallen jaren is er veel onderzoek gedaan naar *teacher resilience*, ook wel vertaald als 'de veerkracht van leerkrachten' (Beltman et al., 2011; Day & Gu, 2014; Gu & Day, 2007; Johnson et al., 2014; Kowitarttawatee & Limphaibool, 2022; Mansfield, Beltman, & Price, 2014; Wosnitza et al., 2018). In een recente studie, naar aanleiding van de coronacrisis, verklaren Kowitarttawatee en Limphaibool (2022) die term als het vermogen van leerkrachten om binnen het onderwijs actief te blijven ondanks extreem ongunstige omstandigheden en het vermogen om hun educatieve doelen te blijven ondersteunen. Door de coronacrisis kwamen de pijnpunten in het huidige onderwijs immers nog meer bloot te liggen. Bovendien worden ook in andere studies vergelijkbare invullingen gegeven aan de veerkracht van leerkrachten (Beltman et al., 2011; Day & Gu, 2014; Gu & Day, 2007; Johnson et al., 2014; Wosnitza et al., 2018).

Veerkrachtige leerkrachten gedijen in moeilijke omstandigheden, leven zich in in moeilijke situaties van leerlingen en zijn vooral in staat om negatieve emoties te bedwingen en te focussen op het positieve, zoals gevoelens van voldoening, trots en toewijding aan hun school en beroep (Howard & Johnson, 2004; Mansfield et al., 2016). Onderzoek naar die veerkracht moet dus helpen om te begrijpen wat leerkrachten in staat stelt om binnen het onderwijs actief te blijven.

Waarom leerkrachten graag leerkracht zijn

De motivatie van leerkrachten om binnen het onderwijs actief te blijven, kan zowel intrinsiek als extrinsiek van aard zijn (Van Droogenbroeck et al., 2019). Wanneer leerkrachten het lerarenberoep graag uitoefenen en/of voldoening halen uit het lesgeven, wordt er verwezen naar intrinsieke motivatie. Voor extrinsiek gemotiveerde leerkrachten zijn eerder de materiële beloningen of de arbeidsomstandigheden een drijfveer (Van Droogenbroeck et al., 2019).

Uit TALIS 2018 blijkt dat Vlaamse leerkrachten vooral intrinsiek gemotiveerd zijn om het lerarenberoep uit te oefenen (Van Droogenbroeck et al., 2019). De mogelijkheid om de ontwikkeling van jongeren te beïnvloeden, alsook om bij te dragen aan de samenleving zijn hierbij belangrijke motivatoren. Daarnaast vormen het betrouwbaar inkomen, de werkzekerheid en de stabiele loopbaan belangrijke externe motivatoren (Van Droogenbroeck et al., 2019).

Niet alleen zijn Vlaamse leerkrachten sterk intrinsiek gemotiveerd, ook heerst er een algemene tevredenheid met het lerarenberoep (Van Droogenbroeck et al., 2019). Zo is gemiddeld 92,9 procent van de Vlaamse leerkrachten uit de eerste graad secundair onderwijs in het algemeen tevreden met hun beroep. Bovendien vindt 70,2 procent van diezelfde groep dat de voordelen de nadelen compenseren (Van Droogenbroeck et al., 2019).

1.2.3. Veerkracht in lerarenopleidingen

Lerarenopleidingen dienen hun leerkrachten in opleiding in staat te stellen om te groeien in hun capaciteiten om veerkrachtig te zijn en hen hierbij te ondersteunen (Mansfield et al., 2014). Zeker wanneer de lerarenopleiding kadert in een loopbaanverandering kan de impact op privé- en professioneel vlak en het belang van veerkracht niet onderschat worden (Beutel, Crosswell, & Broadley, 2019). Het doel van lerarenopleidingen is immers om afgestudeerde leerkrachten af te leveren die een hoge kwaliteit van lesgeven behalen, voldoening en plezier in hun werk ervaren en hun enthousiasme, motivatie en inzet gedurende vele jaren kunnen behouden (Gallant & Riley, 2014). Zodoende kan uitval bij jonge leerkrachten geminimaliseerd worden (Beltman et al., 2011; Gallant & Riley, 2014; Mansfield et al., 2014; Mansfield et al., 2016).

Inbouwen van veerkracht

Aan de hand van het *evidence-based* kader, beschreven in het onderzoek van Mansfield et al. (2016), kan veerkracht ingebouwd worden in lerarenopleidingen. Dat kader omvat vijf overkoepelende thema's: inzicht in veerkracht, relaties, welzijn, motivatie en emoties (Mansfield et al., 2016).

Ten eerste is het belangrijk dat leerkrachten in opleiding bewust zijn van wat veerkracht betekent (Day & Gu, 2014; Mansfield et al., 2016). Ten tweede speelt het ontwikkelen van relaties met onder andere collega's, mentoren, leerlingen, maar ook familie en vrienden een rol in het ontwikkelen van veerkracht. Sociale en communicatieve vaardigheden dienen hiervoor aan bod te komen tijdens de lerarenopleiding (Day & Gu, 2014; Mansfield et al., 2016). Ten derde is het belangrijk dat de lerarenopleiding focust op stressvermindering en gezondheids- en lichamelijke educatie om het welzijn van studenten te verhogen (Mansfield et al., 2016). Motivatie is het vierde thema en een belangrijk vertrekpunt voor de beroepskeuze. Door autonomieondersteuning te bieden en studenten zich competent te laten voelen tijdens de opleiding, kan motivatie verhoogd worden (Mansfield et al., 2016). Ten slotte vormt emotionele intelligentie een belangrijke persoonlijke hulpbron bij de ontwikkeling van veerkracht. Door studenten te laten reflecteren over hun emoties en de impact ervan op zichzelf en anderen, alsook door strategieën aan te reiken om positieve emoties op te wekken, kunnen leerkrachten in opleiding hun veerkracht verhogen (Mansfield et al., 2016). Het kader zou op verschillende manieren geïmplementeerd kunnen worden (online, *blended* of fysiek), met elk zijn voor- en nadelen.

1.2.4. De impact van veerkracht van leerkrachten

De veerkracht van leerkrachten is dus allerminst een individuele verantwoordelijkheid. Hun opleiding en hun omgeving bepalen mee hoe leerkrachten denken over hun leven en in hoeverre ze tevreden zijn met hun kwaliteit van lesgeven (Beltman et al., 2011; Day & Gu, 2014; Gu & Day, 2007; Mansfield et al., 2014; Wosnitza et al., 2018). Dat heeft een impact op hun manier van lesgeven, hun beslissingen over wat ze moeten behouden en zelfs op het leren en presteren van hun leerlingen (Mansfield, 2020). In verschillende scholen, verschillende contexten en verschillende landen kunnen steeds andere kwaliteiten en vaardigheden verlangd worden om goed les te kunnen geven (Mansfield, 2020). 'Goed lesgeven' kan zelfs voor ieder individu iets anders betekenen. Dat maakt het behouden van veerkracht zo complex, zeker voor beginnende leerkrachten die vaker in verschillende scholen aan het werk gaan (Mansfield, 2020).

1.3. Finse inspiratie?

Het is duidelijk dat het Vlaamse onderwijssysteem kampt met uitdagingen, waaronder de lage waardering voor het lerarenberoep en het lerarentekort. Dat in tegenstelling tot Finland, waar het respect voor de leerkracht hoog is, de droom om te mogen lesgeven door velen gedragen wordt en waarbij de leerlingen uitblinken met goede leerresultaten. Volgende paragrafen focussen bijgevolg op het Finse onderwijssysteem en dienen als inspiratiebron om de problematieken in Vlaanderen het hoofd te bieden.

1.3.1. Excellent onderwijs

In de literatuur wordt Finland omschreven als een toptand op het gebied van onderwijs (Abadia, Bernal, & Muñoz, 2018; Chung, 2010; Franssen, 2021; Morgan, 2014; Pulkkinen & Rautopuro, 2022). Zo behaalt Finland een hoge score op de driejaarlijkse PISA-onderzoeken van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), waarbij er gekeken wordt naar de prestaties van leerlingen die wereldwijd deelnemen aan testen op het gebied van wiskunde, leesvaardigheid en wetenschappen (OESO, 2013;2014; PISA). Ook de Europese Commissie geeft aan dat het onderwijssysteem in Finland goede leerresultaten oplevert (Paksuniemi & Keskitalo, 2019). Die goede leerresultaten worden volgens Franssen (2021) behaald dankzij de unieke organisatie van het Finse onderwijssysteem, die beschreven wordt in Bijlage 1. Om het contrast met het Vlaamse onderwijssysteem te illustreren werd een korte beschrijving hiervan toegevoegd in Bijlage 2.

1.3.2. Verklaring goede leerresultaten

Naast de unieke organisatie van het Finse onderwijssysteem zijn er nog andere factoren die bijdragen aan de goede resultaten in het PISA-onderzoek, waaronder: (1) de goede infrastructuur van de scholen (moderne schoolgebouwen), (2) de goede ICT-infrastructuur, (3) een doelgericht onderwijsbeleid en (4) competente leerkrachten (Niemi et al., 2012).

Doelgericht onderwijsbeleid

Het Finse onderwijsbeleid is gericht op het toenemen van de (onderwijs)gelijkheid (Kager, 2013; Sahlberg, 2011; Thrupp et al., 2023). Finland wil met andere woorden streven naar inclusief onderwijs. Om dat te bewerkstelligen, wordt binnenklasdifferentiatie hoog in het vaandel gedragen (Niemi et al., 2012). Educatieve en psychologische dienstverlening maken hier deel van uit (Sahlberg, 2011, Thrupp et al., 2023).

Om het inclusief leren te stimuleren, geven leerkrachten in Finland les in relatief kleine klassen (Niemi et al., 2012). Zo zitten er volgens Van Droogenbroeck et al. (2019) gemiddeld 18,1 leerlingen in een Finse klas. Dat aantal is vergelijkbaar met de eerste graad secundair onderwijs in Vlaanderen, waar gemiddeld 18 leerlingen in een klas zitten (Van Droogenbroeck et al., 2019).

Competente leerkrachten

Doordat het lerarenberoep in Finland als prestigieus wordt ervaren, willen veel jonge mensen een carrière in het onderwijs nastreven. Om gekwalificeerd leerkracht te worden, is het echter nodig om in het bezit te zijn van een masterdiploma (Niemi et al., 2012; Virtanen et al., 2018). Hierdoor kan de Finse lerarenopleiding enkel gevolgd worden aan universiteiten (Niemi et al., 2012). In Vlaanderen daarentegen genoten 83 procent van de leerkrachten in de eerste graad secundair onderwijs volgens TALIS 2018 een bacheloropleiding, aangezien dat het vereiste opleidingsniveau is. Binnen diezelfde groep beschikt gemiddeld 8,9 procent over een masterdiploma, terwijl dat percentage in de Europese vergelijkingslanden 58,4 procent bedraagt. Het is duidelijk dat het onderwijsniveau van Vlaamse leerkrachten daarmee lager ligt dan gemiddeld in de Europese vergelijkingslanden (Van Droogenbroeck et al., 2019).

Aangezien de lerarenopleiding een gewilde opleiding is in Finland, zijn er elk jaar duizenden kandidaten die willen starten (Niemi et al., 2012). Toch kan amper 10 tot 15 procent van de kandidaten effectief starten. Studenten moeten immers voldoen aan bepaalde toelatingseisen. De droom om het lerarenberoep te mogen uitoefenen wordt dus enkel realiteit voor de meest gemotiveerde en getalenteerde kandidaten. In tegenstelling tot Vlaamse leerkrachten blijven de meeste Finse leerkrachten hun hele werkzame leven leerkracht (Niemi et al., 2012).

1.3.3. Autonomie van leerkrachten

Net zoals in Vlaanderen ervaren Finse leerkrachten een hoge mate van autonomie (Van Droogenbroeck et al., 2020). De autonomie van alsook het vertrouwen in Finse leerkrachten wordt bovendien erkend door de Finse samenleving. Er zijn drie factoren die bijdragen tot het autonome en onafhankelijke lerarenberoep in Finland, namelijk: (1) de mogelijkheid om te beslissen over de lesonderwerpen en de volgorde ervan, (2) de vrijheid in de keuze naar de beste onderwijsmethode en (3) de mogelijkheid om een eigen kwalificatiesysteem te benutten om leervooruitgang bij leerlingen te meten ("Lessons from the Finnish education system", 2019; Sahlberg, 2011).

Leervoortgang en evaluatie

De beoordeling van leerlingen in Finland is gebaseerd op hun ontwikkeling van vaardigheden alsook op hun individuele groei (Virtanen et al., 2018). Formatieve evaluatie vormt hierbij het uitgangspunt. Finland maakt momenteel geen gebruik van gestandaardiseerde testen (Virtanen et al., 2018), terwijl Vlaanderen dat vanaf schooljaar 2023-2024 wil invoeren. Wel wordt er op basis van nationale, op steekproeven gebaseerde beoordelingen nagegaan of Finse scholen de nationale doelstellingen hebben bereikt (Niemi et al., 2012).

1.4. De toekomst van het lerarenberoep

Het lerarenberoep in Vlaanderen kent anno 2023 verschillende uitdagingen, waaronder het lerarentekort (Borman & Dowling, 2008; Heikkinen et al., 2012; Ingersoll, 2007; Pauwels et al., 2022; See & Gorard, 2020), de hoge werkdruk (Minnen et al., z.d.; Onderwijs Vlaanderen, z.d.-g) en de lage waardering (Leemans, 2022; Vancaeneghem, 2020). Hoewel de Vlaamse overheid reeds actie heeft ondernomen om het lerarenberoep aantrekkelijker te maken (Frederix & De Wilde, 2022; Grommen & Baeck, 2022; Onderwijs Vlaanderen, z.d.-d), is er nog geen ommekeer merkbaar (Frederix & De Wilde, 2022).

Gezien voornoemde problematieken in Vlaanderen en de negatieve invloed ervan op de onderwijskwaliteit, is het belangrijker dan ooit om te onderzoeken hoe het Vlaamse onderwijssysteem in de toekomst vormgegeven moet worden. Concreet wordt in deze masterproef onderzocht hoe het lerarenberoep er in de toekomst idealiter zou moeten uitzien volgens Limburgse leerkrachten uit het secundair onderwijs.

De hoofdonderzoeksvraag van deze masterproef luidt dan ook: 'Hoe zien Limburgse leerkrachten in het secundair onderwijs hun beroep in de toekomst?'. Om die vraag te beantwoorden, werden meer gerichte onderzoeksvragen geformuleerd:

- (1) Welke aspecten van het huidige lerarenberoep worden als sterk ervaren door Limburgse leerkrachten?
- (2) Welke wensen hebben Limburgse leerkrachten voor de toekomst?
- (3) Wat is er nodig om het toekomstbeeld te realiseren?

In het volgende deel wordt besproken hoe te werk gegaan werd om een antwoord te zoeken op die onderzoeksvragen.

2 Methodologie

Om een antwoord te formuleren op voornoemde onderzoeksvragen werd er in deze masterproef een kwalitatief verkennend onderzoek uitgevoerd. Er werden focusgroepen georganiseerd volgens het principe van waarderend onderzoek, wat hieronder verder uitgediept wordt. Ook worden de dataverzameling en data-analyse toegelicht. Om de bovenstaande literatuurstudie vorm te geven, werd gezocht in de volgende databanken: UHasselt bibliotheek en *Web of Science*. De belangrijkste zoektermen hierbij waren: '*teacher shortage*', '*teacher attrition*', '*teacher retention*', '*teacher resilience*' en '*workload*'. De sneeuwbalmethode was hierbij een handig hulpmiddel (Weber, 2011). Ook werd aanvullende informatie gezocht op *Google Scholar*, Klasse en Onderwijs Vlaanderen.

2.1. Onderzoekopzet en onderzoeksmethode

Om een toekomstbeeld te kunnen verkrijgen, werden er via focusgroepen gegevens verzameld. Colucci (2007) geeft immers weer dat het een geschikte manier is om respondenten diepgaand te bevragen over een onderwerp. Zo kan de gespreksleider dieper ingaan op de antwoorden van de respondenten (Eisenhardt, 1989).

2.1.1. Waarderend onderzoek

De focusgroepen werden opgebouwd rond een vorm van waarderend onderzoek, ook wel *appreciative inquiry* (AI) genoemd. AI is ontstaan in 1980 (Stavros, Godwin, & Cooperrider, 2015) waarbij enerzijds waardering en anderzijds onderzoek centraal staan (Bergmark & Kostenius, 2018). Bergmark en Kostenius (2018) beschrijven waardering als het herkennen van sterke punten, successen en kansen. Onderzoek daarentegen draait volgens hen eerder rond ontdekking en verkenning (Bergmark & Kostenius, 2018).

Hoewel AI verschillende definities kent, wordt in deze masterproef de meest geciteerde definitie in de literatuur gehanteerd. Hierbij wordt AI beschreven als een zoektocht naar het beste in mensen, hun organisaties en de wereld om hen heen. Dankbaarheid en waardering vormen hierbij de basis (Stavros et al., 2015). In plaats van te focussen op "Wat is hier fout en hoe kan dit opgelost worden?" moet er gezocht worden naar "Wat is de positieve kern van het systeem?" (Stavros et al., 2015, p.97). Om dat te bewerkstelligen, is het cruciaal om uitsluitend positieve vragen te stellen (Stavros et al., 2015).

2.1.2. De 5-D cyclus als basis voor de interviewleidraad

Hoewel het waarderend onderzoeksproces oorspronkelijk uit vier fasen bestond (Cooperrider & Whitney, 2005), hebben onderzoekers later een vijfde fase toegevoegd (Stavros et al., 2015). De vijf fasen in het onderzoeksproces zijn: (1) *define*, (2) *discovery*, (3) *dream*, (4) *design* en (5) *destiny* (Bergmark & Kostenius, 2018; Stavros et al., 2015). Die vijf fasen vormen samen de 5-D cyclus die positieve verandering kan faciliteren (Stavros et al., 2015). De interviewleidraad (Bijlage 4), die werd ingezet om de focusgroepen optimaal te laten verlopen, werd grotendeels gebaseerd op de structuur van *appreciative inquiry*:

Define

De 5D-cyclus start met het vinden van eensgezindheid over het onderwerp, namelijk de toekomst van het lerarenberoep (Bergmark & Kostenius, 2018). Het is cruciaal dat deelnemers vanuit een positieve ingesteldheid meer informatie willen verwerven over dit onderwerp (Bergmark & Kostenius, 2018). Daarom start de interviewleidraad met een ijsbreker. Aan de leerkrachten werd gevraagd om maximaal vijf elementen te noteren die hun school bijzonder maken of waar zij fier op zijn. Op die manier werd de mindset van de deelnemers in een positieve richting *genudged*. Bovendien konden deze antwoorden dienen als inspiratie voor de volgende vraag.

Discovery

Vervolgens wordt er in de ontdekkingsfase gefocust op de sterke punten van een persoon of organisatie. Er wordt dus verondersteld dat iedere persoon of organisatie positieve kenmerken heeft (Stavros et al., 2015). Daarom werd aan de deelnemers de volgende vraag gesteld: "Wat vinden jullie de sterkste punten van het huidige lerarenberoep?". Nadat de deelnemers die vraag individueel beantwoord hadden, werd aan hen gevraagd om tot een gezamenlijke top drie te komen. Het is immers belangrijk om deelnemers samen te brengen opdat zij hun ideeën en overtuigingen kunnen delen met elkaar (Stavros et al., 2015). Die sterke punten vormden de basis voor het schetsen van het ideale toekomstbeeld en dienen een antwoord te geven op de eerste onderzoeksvraag: 'Welke aspecten van het huidige lerarenberoep worden als sterk ervaren door Limburgse leerkrachten?'.

Dream

In deze fase worden de deelnemers uitgedaagd na te denken over de gewenste toekomstige realiteit. De deelnemers worden verwacht te dromen, aangezien dat leidt tot hogere niveaus van creativiteit en betrokkenheid (Stavros et al., 2015). Volgende vraag vormde hierbij het uitgangspunt: "Als je drie wensen had voor het lerarenberoep, wat zouden die drie wensen dan zijn?". Opnieuw werd er vertrokken van individuele antwoorden, gevolgd door een discussie en het bekomen van een gezamenlijke top drie. Op die manier krijgen de deelnemers ideeën en energie die van belang zijn in de ontwerpfase (Stavros et al., 2015). In deze fase wordt dus een ideaalbeeld, eerder dan een realistisch beeld gecreëerd. Daarnaast vormde deze input een antwoord op de tweede onderzoeksvraag: 'Welke wensen hebben Limburgse leerkrachten voor de toekomst?'.

Design

In de ontwerpfase denken de deelnemers na over waar ze binnen een bepaalde periode willen staan. De ontwerpfase bestaat uit twee stappen, namelijk (1) brainstormen en (2) *prototyping* (Stavros et al., 2015). De deelnemers ontwierpen in deel vier samen het ideale lerarenberoep van de toekomst, rekening houdende met de sterktes en de wensen die reeds geuit waren. Hierbij werd ook aan de deelnemers gevraagd om na te denken over de stappen die nodig zijn om het ideaalbeeld te bereiken. Die input vormde een antwoord op de derde onderzoeksvraag: 'Wat is er nodig om het toekomstbeeld te realiseren?'.

Destiny

In de laatste fase bespreken de deelnemers hoe de droomvisie en het ontwerp gerealiseerd kunnen worden door de sterke factoren te benutten. Afspraken maken en de uitvoering ervan plannen en organiseren staat in deze laatste fase centraal. Op die manier komt een plan van aanpak tot stand (Stavros et al., 2015). Aangezien de deelnemers bij de voorgaande vraag de eerder vernoemde sterktes reeds in rekening brachten, werd in de interviewleidraad geopteerd om te focussen op de urgentie van de realisatie van eerder genoemde elementen. Dit werd gedaan door aan hen te vragen om één element te noteren waarmee er onmiddellijk aan de slag moet worden gegaan. Hieruit kon afgeleid worden wat de leerkrachten de meest urgente werkpunten vonden.

Kritiek

Hoewel AI een waardevolle onderzoeksmethode kan zijn, heeft het ook kritiek ontvangen. Zo geven Bergmark en Kostenius (2018) aan dat negatieve en problematische aspecten over het hoofd worden gezien, omdat de onderzoeksmethode daar niet op is gericht. Bovendien hecht AI belang aan de interactie en afstemming tussen de deelnemers. Volgens Bergmark en Kostenius (2018) is het hierbij een uitdaging om ervoor te zorgen dat alle deelnemers bij het proces betrokken zijn.

2.2. Dataverzameling

Om data te verzamelen, werden leerkrachten gerekruteerd om deel te nemen aan focusgroepen. Bovendien werd er tijdens de focusgroepen gebruikgemaakt van een interviewleidraad, die gebaseerd werd op het principe van waarderend onderzoek. Hoe de dataverzameling concreet gebeurde, wordt hieronder toegelicht.

2.2.1. Rekruteren deelnemers focusgroepen

Aangezien dit onderzoek zich in Limburg situeert, werd er getracht om Limburgse leerkrachten te rekruteren. Hiervoor werden twee manieren gebruikt, namelijk rekrutering via sociale media (zie Bijlage 3) en rekrutering via een gepersonaliseerde e-mail naar 104 Limburgse scholen. Ondanks dat er een groot aantal Limburgse leerkrachten kon bereikt worden, was er een beperkte respons.

In dit onderzoek namen 23 leerkrachten deel aan online focusgroepen via Google Meet, verspreid over vier verschillende momenten. Zeven deelnemers die zich ingeschreven hadden voor een online focusgroep, konden niet toegewezen worden. Daarnaast namen vijf (oud-)leerkrachten deel aan een fysieke focusgroep.

De redenen, aangehaald door leerkrachten, voor niet-deelname zijn divers, variërend van de drukte op school wegens de modernisering van het secundair onderwijs tot het ervaren van een drempel om met onbekenden deel te nemen.

2.2.2. Verloop focusgroepen

De vijf focusgroepen werden ingericht op vijf momenten, zoals weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1

Data focusgroepen

Datum	Uur	Aantal deelnemers	Online/ fysiek
01/02/2023	13u30 – 15u	6	Online
03/02/2023	13u30 – 15u	5	Online
06/02/2023	19u30 – 21u	6	Online
10/02/2023	19u30 – 21u	6	Online
15/03/2023	10u – 11u30	5	Fysiek

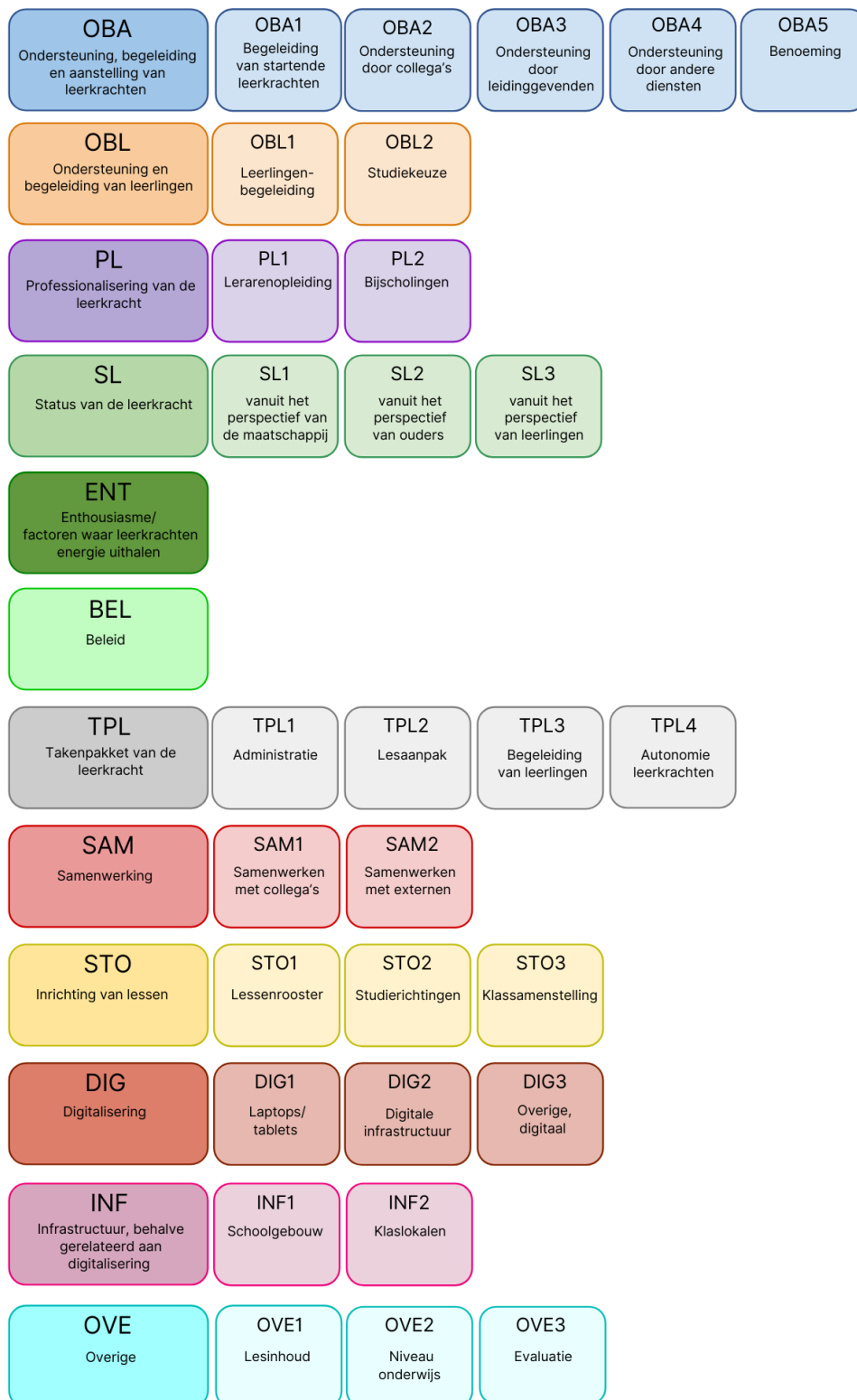
Een interviewleidraad (zie Bijlage 4) werd ingezet om de focusgroepen optimaal te laten verlopen. Die leidraad bestaat uit vijf delen, grotendeels gebaseerd op de structuur van *appreciative inquiry* (zie 2.1.2.). Na een verwelkoming, een korte voorstelling van de aanwezigen en een garantie van de vertrouwelijkheid van de data, werd het gesprek opgenomen. Vervolgens werden de vijf stappen in de interviewleidraad doorlopen om een antwoord te vinden op de onderzoeksvragen. Tijdens het onderzoek werd dat proces bijgestuurd. In de eerste twee focusgroepen werden de deelnemers in de ontdekkingsfase immers gevraagd wat zij de sterkste punten van het huidige onderwijssysteem vonden. Na die twee focusgroepen werd duidelijk dat die vraagstelling leidde tot zeer breed opgevatte antwoorden. Vanaf focusgroep drie werd er dan ook geopteerd om die vraagstelling meer te specificeren. Zodoende werden de deelnemers vanaf focusgroep drie gevraagd wat zij de sterkste punten van het huidige lerarenberoep vonden. Ter afsluiting van de focusgroepen volgde een dankwoord, aangezien de respondenten vrijwillig deelnamen aan dit onderzoek. Bovendien werd de vertrouwelijkheid van de verwerking van de gegevens nogmaals benadrukt.

2.3. Data-analyse

Tijdens de online en fysieke focusgroepen werd telkens een opname gemaakt van de Google Meet, wat de basis vormde voor de analyse. Na afloop van de focusgroepen werden de opnames volledig getranscribeerd (zie Bijlage 5). Hierbij werden opvallende of onverwachte citaten aangeduid in het vet. Nadien werd een codeboom opgesteld (zie Figuur 1).

Figuur 1

Codeboom

Allereerst werden vanuit de literatuur volgende categorieën bekomen (*top-down* principe, deductief): takenpakket van de leerkracht, status van de leerkracht, infrastructuur en beleid. Enthousiasme voor het beroep was eveneens een thema dat uit de literatuur naar voren kwam. Vervolgens werden die thema's aangevuld en aangepast op basis van de informatie verkregen uit de focusgroepen (*bottom-up* principe, inductief). De finale codeboom (zie Figuur 1) bestaat uit twaalf categorieën. Die categorieën werden vervolgens onderverdeeld in subcategorieën. Zo kwamen autonomie, administratie en de status van de leerkracht bekeken vanuit het perspectief van de maatschappij aan bod in de literatuur. De andere subcategorieën kwamen aan bod tijdens de focusgroepen. Wanneer relevante zaken aan bod kwamen, maar niet konden worden ondergebracht in één van de categorieën, werden ze opgenomen in de categorie 'overige'.

Op basis van de finale codeboom werden de transcripties onafhankelijk per beoordelaar gecodeerd. Hiervoor werden de gepaste codes genoteerd in de transcripties. Ook werden de bijbehorende kleurcodes toegekend aan de relevante tekstpassages. Indien een tekstfragment tot verschillende subcategorieën tegelijk behoorde, werden alle betrokken codes genoteerd. Daarnaast werd er aangegeven in de tekstfragmenten welke factoren in de toekomst behouden moeten blijven of verminderd, versterkt en/of herdacht moeten worden. Vervolgens werd dit besproken tot er overeenstemming was in de gebruikte codes. Aangezien er overeenstemming verkregen werd tussen de verschillende beoordelaars, is er een mate van interbeoordelaarsbetrouwbaarheid aanwezig.

Na de overeenstemming in het coderen werden alle tekstfragmenten met dezelfde codes samen geplaatst in een Worddocument, opgebouwd volgens voornoemde boomstructuur. Daarnaast werden de antwoorden die de deelnemers individueel en in groep formuleerden in Padlet, in een Exceldocument verzameld. Die werkwijze maakte het mogelijk om de resultaten over de verschillende focusgroepen heen overzichtelijk weer te geven. De belangrijkste bevindingen worden beschreven in de resultaten van deze masterproef.

3 Resultaten

Dit deel bespreekt de resultaten die bekomen werden door het toepassen van de bovenstaande methodologie. Als eerste worden de sterktes van het huidige lerarenberoep besproken (3.1). Vervolgens komen de wensen voor het lerarenberoep aan bod (3.2). Daarna wordt het geschetste toekomstbeeld van het lerarenberoep beschreven (3.3). Tabel 2 geeft een overzicht van de belangrijkste resultaten per categorie zoals die aangehaald werden door de deelnemers van de focusgroepen.

In totaal noteerden de 28 deelnemers 82 unieke, individuele sterktes. De sterktes die in de focusgroepgesprekken als 'gezamenlijk' ervaren werden, worden 'algemene sterktes' genoemd. In totaal werden er 32 unieke, algemene sterktes bekomen. De meeste algemene sterktes konden geïdentificeerd worden in de categorieën digitalisering (DIG), takenpakket van de leerkracht (TPL), samenwerking (SAM), de inrichting van lessen (STO) en de ondersteuning, begeleiding en aanstelling van leerkrachten (OBA).

Wanneer dezelfde oefening wordt gemaakt voor de tweede onderzoeksvraag, met name welke wensen Limburgse leerkrachten hebben voor de toekomst, werden in totaal 84 unieke, individuele wensen en 26 unieke, algemene wensen bekomen. Het valt op dat de meeste wensen geuit worden omtrent hun takenpakket (TPL). Net zoals bij de sterktes, blijkt die categorie bij de wensen ook belangrijk te zijn. Daarnaast vormen samenwerking (SAM), inrichting van de lessen (STO) en infrastructuur (INF) belangrijke categorieën. Ook bij het schetsen van het toekomstbeeld, vormt het takenpakket (TPL) de belangrijkste categorie, gevolgd door samenwerking (SAM) en ondersteuning, begeleiding en aanstelling van leerkrachten (OBA).

In wat volgt wordt per onderzoeksvraag dieper ingegaan op de belangrijkste categorieën. Ook worden de subcategorieën besproken om de accenten binnen de categorieën te duiden.

Tabel 2*Overzicht frequentie per categorie*

Categorie	Sterktes (OV1)		Wensen (OV2)		Toekomstbeeld (OV3)
	Algemeen	Individueel	Algemeen	Individueel	
	<i>(vermeld in X/5 focusgroepen)</i>	<i>(vermeld in X/5 focusgroepen)</i>	<i>(vermeld in X/5 focusgroepen)</i>	<i>(vermeld in X/5 focusgroepen)</i>	<i>(vermeld in X/5 focusgroepen)</i>
DIG - digitalisering	7 <i>(4/5 FG)</i>	12 <i>(5/5 FG)</i>	2 <i>(1/5 FG)</i>	4 <i>(2/5 FG)</i>	5 <i>(4/5 FG)</i>
TPL - takenpakket van de leerkracht	6 <i>(3/5 FG)</i>	27 <i>(5/5 FG)</i>	7 <i>(4/5 FG)</i>	32 <i>(5/5 FG)</i>	19 <i>(5/5 FG)</i>
SAM - samenwerking	5 <i>(3/5 FG)</i>	8 <i>(5/5 FG)</i>	6 <i>(3/5 FG)</i>	15 <i>(5/5 FG)</i>	12 <i>(5/5 FG)</i>
OBA - ondersteuning, begeleiding en aanstelling van leerkrachten	5 <i>(3/5 FG)</i>	4 <i>(3/5 FG)</i>	1 <i>(1/5 FG)</i>	4 <i>(3/5 FG)</i>	10 <i>(5/5 FG)</i>
STO - inrichting van lessen	3 <i>(3/5 FG)</i>	8 <i>(3/5 FG)</i>	3 <i>(3/5 FG)</i>	9 <i>(5/5 FG)</i>	4 <i>(3/5 FG)</i>
ENT - enthousiasme/factoren waar leerkrachten energie uithalen	3 <i>(1/5 FG)</i>	9 <i>(3/5 FG)</i>			1 <i>(1/5 FG)</i>
BEL - beleid	2 <i>(2/5 FG)</i>	3 <i>(2/5 FG)</i>		9 <i>(5/5 FG)</i>	10 <i>(4/5 FG)</i>
INF - infrastructuur, behalve gerelateerd aan digitalisering	1 <i>(1/5 FG)</i>		4 <i>(2/5 FG)</i>	6 <i>(4/5 FG)</i>	6 <i>(3/5 FG)</i>
PL - professionalisering van de leerkracht	1 <i>(1/5 FG)</i>	6 <i>(5/5 FG)</i>	3 <i>(1/5 FG)</i>	4 <i>(2/5 FG)</i>	2 <i>(2/5 FG)</i>
OBL - ondersteuning en begeleiding van leerlingen	1 <i>(1/5 FG)</i>	1 <i>(1/5 FG)</i>		3 <i>(2/5 FG)</i>	
SL - status van de leerkracht		6 <i>(2/5 FG)</i>	4 <i>(1/5 FG)</i>	10 <i>(4/5 FG)</i>	8 <i>(2/5 FG)</i>
OVE - overige	2 <i>(1/5 FG)</i>	4 <i>(3/5 FG)</i>	3 <i>(3/5 FG)</i>	3 <i>(3/5 FG)</i>	1 <i>(1/5 FG)</i>

3.1. Onderzoeksvraag 1 - sterktes van het lerarenberoep

In dit deel wordt dieper ingegaan op de belangrijkste sterktes van het huidige lerarenberoep. De meeste sterktes konden, zoals eerder aangehaald, geïdentificeerd worden in de volgende categorieën: (1) digitalisering, (2) takenpakket van de leerkracht, (3) samenwerking, (4) inrichting van lessen, en (5) ondersteuning, begeleiding en aanstelling van leerkrachten. Ook de factoren die leerkrachten enthousiast maken, worden aangehaald. In wat volgt zal verder ingezoomd worden op de subcategorieën.

3.1.1. Digitalisering

Zoals blijkt uit Tabel 3, noteerden de leerkrachten individueel tijdens iedere focusgroep een sterkte binnen de categorie 'digitalisering'. Daarbij ontvangt de subcategorie 'overige, digitaal' het meeste aantal individuele sterktes. Die categorie omvat de tools die worden gebruikt bij de digitalisering, waaronder bordboeken en Smartschool. Bovendien wordt de digitalisering in vier van de vijf focusgroepen als een algemene sterkte beschouwd.

Tabel 3

Frequentie sterktes - digitalisering

Categorie en subcategorieën	Aantal algemene sterktes (vermeld in X/5 focusgroepen)	Aantal individuele sterktes (vermeld in X/5 focusgroepen)
DIG - digitalisering	7 (4/5 FG)	12 (5/5 FG)
DIG 1 - laptops/ tablets	1 (1/5 FG)	3 (2/5 FG)
DIG 2 - digitale infrastructuur	Niet vermeld	Niet vermeld
DIG 3 - overige, digitaal	6 (3/5 FG)	9 (5/5 FG)

Binnen de categorie 'digitalisering' geven de deelnemende leerkrachten, zowel tijdens de individuele uitleg als de gezamenlijke discussie, aan dat de technologie veel mogelijkheden biedt om lessen in te richten. Zo kunnen bordboeken, Ipads, apps en computers worden ingezet om het leren van leerlingen te stimuleren.

"Ja, bij ons heeft iedereen een laptop vanaf dit schooljaar. Je kan ook eens de les afsluiten met een quizje ofzo. Alles kan nu digitaal gebeuren, dat is wel een groot voordeel." (Focusgroep 1)

Ook de mogelijkheden die het digitale schoolplatform Smartschool met zich meebrengt, zien enkele deelnemende leerkrachten als iets positiefs. Daarenboven vinden enkele andere leerkrachten het aangenaam dat de Digisprong financieel ondersteund wordt door de Vlaamse overheid. Hoewel de digitalisering naar voren wordt geschoven als een sterkte, zien leerkrachten ook valkuilen bij het gebruik van technologie. Niet alleen vergroot dit de druk om altijd bereikbaar te zijn, ook wordt er verwacht dat leerkrachten technologie kunnen inzetten in hun lessen.

"Die Digisprong vond ik nog wel een belangrijke [...], maar het is ook nog wel een groot werkpunt. Want er zijn veel leerkrachten die op dit moment precies in het diepe gegooid worden. Ze kunnen nog niet met al die technologie werken, terwijl dat wel van ons verwacht wordt [...]."
(Focusgroep 2)

3.1.2. Takenpakket van de leerkracht

Zoals aangegeven in Tabel 2, worden de meeste individuele sterktes geïdentificeerd binnen de categorie 'takenpakket van de leerkracht'. Bovendien wordt het takenpakket van de leerkracht in alle focusgroepen aangehaald. Hierbinnen worden de lesaankpak en autonomie van leerkrachten het vaakst vermeld als individuele sterktes. Uiteindelijk wordt de lesaankpak in twee focusgroepen als een algemene sterkte van het beroep beschouwd, terwijl de autonomie van leerkrachten in drie focusgroepen wordt gezien als een algemene sterkte (zie Tabel 4).

Tabel 4

Frequentie sterktes - takenpakket leerkracht

Categorie en subcategorieën	Aantal algemene sterktes (vermeld in X/5 focusgroepen)	Aantal individuele sterktes (vermeld in X/5 focusgroepen)
TPL - takenpakket van de leerkracht	6 (3/5 FG)	27 (5/5 FG)
TPL1 - administratie	Niet vermeld	3 (2/5 FG)
TPL2 - lesaankpak	2 (2/5 FG)	13 (5/5 FG)
TPL3 - begeleiding van leerlingen	Niet vermeld	Niet vermeld
TPL4 - autonomie leerkrachten	4 (3/5 FG)	11 (3/5 FG)

Wat de autonomie van het lerarenberoep betreft, geven de deelnemende leerkrachten aan dat zij veel vrijheid ervaren bij het uitoefenen van hun beroep. Ook de mogelijkheid om hun eigen ding te doen, vinden de deelnemende leerkrachten aangenaam. Een deelnemer beschrijft die autonomie als volgt:

"Autonomie, één van de basisvoorwaarden om motivatie te vinden in alles wat je doet. Dat je een zekere vorm van autonomie ervaart en die heb je als leerkracht. Je kan kiezen uit heel veel, maar je hebt ook vrijheid binnen een plan, een leerplan als je wil, een schoolorganisatie, die ook een aantal dingen vraagt, heb je nog autonomie om keuzes te maken en vrijheid om daar zelf beslissingen te nemen. Dat vind ik. Dat heb ik zelf als leraar ook altijd prettig gevonden." (Focusgroep 5)

Die autonomie hangt volgens de deelnemers ook samen met de lesaanpak. Zo kan de leerstof aangeboden worden op verschillende manieren, waardoor leerlingen zelf kunnen ondervinden wat voor hen werkt en wat niet. Daarnaast hebben leerkrachten de mogelijkheid om te kiezen uit een verscheidenheid aan handboeken, waardoor zij makkelijker kunnen inspelen op de leefwereld van de jongeren en kunnen differentiëren.

3.1.3. Samenwerking

Tabel 5 toont dat er acht individuele sterktes worden vermeld binnen de categorie 'samenwerking'. Uiteindelijk konden vijf algemene sterktes geïdentificeerd worden.

Tabel 5

Frequentie sterktes - samenwerking

Categorie en subcategorieën	Aantal algemene sterktes (vermeld in X/5 focusgroepen)	Aantal individuele sterktes (vermeld in X/5 focusgroepen)
SAM - samenwerking	5 (3/5 FG)	8 (5/5 FG)
SAM1 - samenwerken met collega's	2 (2/5 FG)	4 (3/5 FG)
SAM2 - samenwerken met externen	3 (1/5 FG)	4 (3/5 FG)

Leerkrachten identificeren de samenwerking met collega's als een sterkte van het lerarenberoep. Collega's helpen door het delen van materialen, alsook de werking in de vakgroepen worden hierbij aangehaald als sterke factoren.

Daarnaast vinden de deelnemers van de tweede focusgroep de stages in TSO- en BSO-richtingen belangrijk. Samenwerkingen met externen, waaronder bedrijven, zijn volgens hen erg waardevol. Leerlingen krijgen door die stages immers een ruimere kijk op wat ze studeren en het dient ook ter voorbereiding van een verdere beroeps- en studiekeuze. De leerkrachten geven bijgevolg aan dat dit een tekortkoming is in het ASO, zoals volgend citaat illustreert:

"In BSO heb je veel stage, ook blokstages en wekelijkse stages. TSO ondertussen ook twee weken, dacht ik. Maar ASO, ik ben het met je eens, spijtig dat dat daar niet is. Want het geeft leerlingen toch een veel ruimere kijk op wat ze eigenlijk studeren, waar ze het voor kunnen gebruiken, voor wat ze het kunnen inzetten, contact met de werkvloer enzo. Lijkt me wel heel erg belangrijk. TSO en BSO is dat heel interessant. Nu moet ASO nog volgen." (Focusgroep 2)

3.1.4. Studierichting en invulling ervan

Ook de inrichting van de lessen komt als sterk naar voren. Het wordt acht keer over drie focusgroepen heen zo geïdentificeerd. Bovendien wordt dat in diezelfde drie focusgroepen gezien als een algemene sterkte (zie Tabel 6). Vooral de brede waaier aan studierichtingen wordt hierbij aangehaald.

Tabel 6

Frequentie sterktes - inrichting van lessen

Categorie en subcategorieën	Aantal algemene sterktes (vermeld in X/5 focusgroepen)	Aantal individuele sterktes (vermeld in X/5 focusgroepen)
STO - inrichting van lessen	3 (3/5 FG)	8 (3/5 FG)
STO1 - lessenrooster	Niet vermeld	Niet vermeld
STO2 - studierichtingen	3 (3/5 FG)	8 (3/5 FG)
STO3 - klassamenstelling	Niet vermeld	Niet vermeld

Volgens de deelnemende leerkrachten wordt er in Vlaanderen een grote verscheidenheid aan studierichtingen aangeboden, waardoor er kan worden ingespeeld op de interesses van leerlingen. Hierdoor kan iedereen zich wel ergens in vinden. Wat leerkrachten ook sterk vinden, is dat de keuze voor een bepaalde studierichting in het secundair onderwijs nauwelijks een beperking vormt voor een studiekeuze in het hoger onderwijs. Volgend citaat illustreert die sterkte:

"In België maakt het op zich niet uit als je economie hebt gedaan, dan kan je daarna nog altijd iets doen in de meer humane wetenschappen of ik weet het niet. Dus het is niet zo dat die keuze je beperkt in wat je daarna wil doen. Wat ik op zich wel goed vind aan ons huidig onderwijssysteem." (Focusgroep 1)

3.1.5. Ondersteuning van leerkrachten

Er worden vier individuele sterktes geuit onder de categorie 'ondersteuning, begeleiding en aanstelling van leerkrachten'. Opvallend is dat vijf algemene sterktes onder die categorie weerhouden worden (zie Tabel 7).

Tabel 7

Frequentie sterktes - ondersteuning, begeleiding en aanstelling van leerkrachten

Categorie en subcategorieën	Aantal algemene sterktes	Aantal individuele sterktes
	(vermeld in X/5 focusgroepen)	(vermeld in X/5 focusgroepen)
OBA - ondersteuning, begeleiding en aanstelling van leerkrachten	5 (3/5 FG)	4 (3/5 FG)
OBA1 - begeleiding startende leerkrachten: aanvangsbegeleiding	2 (1/5 FG)	1 (1/5 FG)
OBA2 - ondersteuning door collega's	1 (1/5 FG)	1 (1/5 FG)
OBA3 - ondersteuning door leidinggevenden	Niet vermeld	Niet vermeld
OBA4 - ondersteuning door andere diensten	Niet vermeld	Niet vermeld
OBA5 - benoeming	2 (2/5 FG)	2 (2/5 FG)

De benoeming wordt in twee focusgroepen gezien als een algemene sterkte van het huidige lerarenberoep, zeker nu die benoeming sneller gaat dan vroeger.

"[...] Het heeft lang geduurd voor ik mijn benoeming had. En het gaat nu, goddank, dat is een verbetering. Het aantal dagen dat jonge mensen moeten werken om benoemd te worden, 2-3 jaar een fulltime job binnen eenzelfde scholengemeenschap, kunnen ze al benoemd worden [...]." (Focusgroep 4)

Verder wordt de aanvangsbegeleiding weerhouden binnen de eerste focusgroep als een sterkte van het huidige lerarenberoep. De steun die leerkrachten mogen ervaren, alsook het luisterend oor dat hen geboden wordt, zijn hierbij belangrijke aspecten. Bovendien gaven de leerkrachten aan dat die aanvangsbegeleiding vroeger niet bestond en dat beginnende leerkrachten alles zelf moesten uitzoeken. De combinatie van de snellere benoeming en een goede aanvangsbegeleiding kunnen helpen om beginnende leerkrachten in het beroep te houden.

3.1.6. Enthousiasme

Er worden negen individuele sterktes geuit in de categorie 'enthousiasme'. Uiteindelijk worden in één focusgroep sterktes omtrent die categorie weerhouden (zie Tabel 8).

Tabel 8

Frequentie sterktes - enthousiasme

Categorie	Aantal algemene sterktes (vermeld in X/5 focusgroepen)	Aantal individuele sterktes (vermeld in X/5 focusgroepen)
ENT - enthousiasme/factoren waar leerkrachten energie uithalen	3 (1/5 FG)	9 (3/5 FG)

Vooraf de variatie in de job, het contact met en de impact van de leerkracht op de jongeren worden gezien als factoren waar leerkrachten energie uithalen.

"Ik vind dat gewoon zo interessant aan ons beroep. We zitten op de eerste rij dat je ziet hoe een leerling zijn identiteit ontwikkelt. We zijn daar getuige van." (Focusgroep 3)

3.2. Onderzoeksvraag 2 - wensen voor de toekomst

In dit onderdeel wordt verder ingegaan op de wensen van de deelnemers voor de toekomst van het lerarenberoep. Net zoals bij de sterktes vormt het takenpakket een belangrijke categorie. Daarnaast worden de wensen omtrent samenwerking, inrichting van de lessen en infrastructuur verder toegelicht.

3.2.1. Takenpakket van de leerkracht

Betreffende het takenpakket van de leerkracht zijn er verschillende wensen, zowel individueel genoteerd als algemeen weerhouden in de focusgroepen (zie Tabel 9). Net zoals bij de sterktes valt op dat autonomie een belangrijke plaats heeft bij leerkrachten. Voor de overige subcategorieën zijn er geen overeenkomsten met de sterktes uit 3.1.

Tabel 9*Frequentie wensen - takenpakket leerkracht*

Categorie en subcategorieën	Aantal algemene (deel)wensen (vermeld in X/5 focusgroepen)	Aantal individuele (deel)wensen (vermeld in X/5 focusgroepen)
TPL - takenpakket van de leerkracht	7 (4/5 FG)	32 (5/5 FG)
TPL1 - administratie	2 (2/5 FG)	12 (3/5 FG)
TPL2 - lesaanpak	3 (3/5 FG)	13 (5/5 FG)
TPL3 - begeleiding van leerlingen	Niet vermeld	Niet vermeld
TPL4 - autonomie leerkrachten	2 (2/5 FG)	7 (4/5 FG)

De meeste individuele wensen betreffen de lesaanpak van leerkrachten. Hierbij wordt de wens onthuld om vaker een meer coachende rol als leerkracht te mogen opnemen, alsook het implementeren van co-teaching in de klas. In twee focusgroepen wordt co-teaching weerhouden als een algemene wens. Co-teaching is bovendien onlosmakelijk verbonden met samenwerking met collega's (zie 3.2.2.).

Co-teaching is dus een lesaanpak waar veel leerkrachten zich in kunnen vinden. De mogelijkheid tot het opnemen van een meer coachende rol als leerkracht en betere mogelijkheden om te differentiëren bij het toepassen van co-teaching zetten die algemene wens kracht bij.

"Ik ben bijvoorbeeld nu vlinder bij ons op school. Het is dat ik uren heb om de leerkrachten Frans te gaan helpen waar nodig. Dat is geweldig want als je dan bijvoorbeeld een klas hebt, waar je wil differentiëren dan kan ik bijvoorbeeld met een deel van de klas de verdieping gaan doen of gaan uitbreiden of extra dingen gaan doen terwijl de leerkracht de kleine groep houdt om de basis te houden." (Focusgroep 1)

In de tweede focusgroep komt co-teaching als algemene wens naar voren, maar om te kunnen werken in grotere groepen. Dat zou een goede voorbereiding kunnen vormen op het hoger onderwijs voor leerlingen in de D-finaliteit. Dat idee hielden deze leerkrachten over na geslaagd afstandsonderwijs tijdens de COVID-19-pandemie.

"Ik zou voor momenten bij leerinhouden wanneer gewoon iets uitgelegd moet worden een grote groep durven samen nemen en wanneer er geoefend moet worden of dat er meer begeleiding nodig is, dan zou ik op die groep meer begeleiders zetten." (Focusgroep 5)

In een derde focusgroep wordt eveneens de algemene wens bekomen om als leerkracht een meer coachende rol op te nemen. Echter, die leerkrachten wensen dat niet te bekomen door middel van co-teaching, maar wel door het creëren van kleinere klassen (zie 3.2.3.).

Binnen de subcategorie 'administratie' wensen de leerkrachten een vermindering van de administratieve last. In iedere focusgroep kwam dat aan bod en die wens werd in twee focusgroepen uitgewerkt tot een algemene wens. Laat de leerkracht terug leerkracht zijn, is een wens die duidelijk naar voren wordt geschoven. Bovendien geven die leerkrachten aan dat er tegenover extra taken, zoals het begeleiden van stagiaires of het bijwonen van vergaderingen, iets mag staan. Vooral het erkennen van deze taken in het uurrooster wordt gedragen door veel leerkrachten.

"Er zijn zoveel dingen wat leerkrachten extra doen en zich buiten hun effectieve uren lesgeven [...]. Het zou fijn zijn als dat iets verminderd zou kunnen worden of als het erkende uren zouden zijn en mee gerekend zou worden in het loon." (Focusgroep 1)

Daarnaast dragen die leerkrachten de wens om de verantwoording van gemaakte keuzes als leerkracht te verminderen.

"Heel veel van die administratieve verplichtingen komen omdat we ons constant moeten indekken voor de inspecties of beroepscommissies enzovoort. En dat zou van mij ook weg mogen. Echt ons terug het vertrouwen geven, het respect geven voor het lerarenberoep dat ze ons erkennen voor wie we zijn. Een zakenman moet zich ook niet verantwoorden de hele tijd, waarom moeten wij dat de hele tijd doen?" (Focusgroep 2)

Tot slot wensen leerkrachten de autonomie die ze hebben te behouden en zelfs te vergroten. Dat gaat onder meer over meer vrijheid in het bepalen van leerinhouden, meer tijd om te experimenteren met nieuwe ideeën en werkvormen en minder afhankelijk te zijn van theoretische kaders. In twee focusgroepen wordt hier een algemene wens rond weerhouden.

"Ik zou als klastitularis één of twee uren meer (in mijn droomjob) een uurtje moeder willen zijn voor mijn kinderen. [...] Als het moet, sla planten en wieden en ergens met die sla iets doen, en echt leven. [...]" (Focusgroep 4)

3.2.2. Samenwerking

Met vijftien individuele wensen blijkt ook de categorie 'samenwerking' belangrijk te zijn. Samenwerken met collega's verkrijgt hierbij de meeste individuele wensen, en wordt vernoemd in vijf focusgroepen. Uiteindelijk wordt er in drie focusgroepen een algemene wens geformuleerd omtrent de samenwerking met collega's (zie Tabel 10).

Tabel 10*Frequentie wensen - samenwerking*

Categorie en subcategorieën	Aantal algemene (deel)wensen	Aantal individuele (deel)wensen
	(vermeld in X/5 focusgroepen)	(vermeld in X/5 focusgroepen)
SAM - samenwerking	6 (3/5 FG)	15 (5/5 FG)
SAM1 - samenwerken met collega's	6 (3/5 FG)	12 (5/5 FG)
SAM2 - samenwerken met externen	Niet vermeld	3 (2/5 FG)

De wensen over samenwerking betreffen vaak co-teaching, maar gaan ook over vak-, klas- en schooloverstijgend werken. Zoals eerder aangehaald zien leerkrachten uit twee focusgroepen co-teaching als een lesaanpak voor de toekomst. Leerkrachten die reeds met co-teaching experimenteerden, vonden de rechtstreekse ondersteuning van elkaar aangenaam. Enkele leerkrachten zien dit dan weer als een samenwerking die extra planning en overleg vereist. Die leerkrachten doen liever hun eigen ding voor de klas.

"Moet je dan ook niet weer meer communiceren en zo? Geef mij dan maar een kleinere klas en mijn eigen ding doen. Want als je met twee voor een klas gaat staan, moet je ook weer meer overleg inplannen en zo. Ik vind dat er al meer dan genoeg vergaderd wordt, eerlijk gezegd." (Focusgroep 2)

Over het algemeen wensen leerkrachten toch samenwerking te versterken en dat niet alleen onder de vorm van co-teaching. Leerkrachten uit één focusgroep weerhouden een algemene wens omtrent een sterkere samenwerking en het behoud van teams die goed werken. Iedereen heeft namelijk zijn eigen sterktes en zwaktes. Leerkrachten die geen vakcollega's hebben, zouden zelfs baat hebben bij een schooloverstijgende samenwerking volgens hen. Zowel de leerkrachten als de directie zouden die samenwerkingen kunnen faciliteren. Veel leerkrachten focussen nu nog te veel op zichzelf.

"Ik denk dat we als leerkracht soms meer van ons eigen eilandje moeten afkomen. Dat wordt nog vaak gezien als: 'dat zijn mijn uren of dat zijn mijn vakken die ik geef of dat zijn mijn cursussen' en ik denk dat... dat sluit ook een beetje aan bij wat (persoon 5) zegt. Dat we meer de schoolvisie moeten dragen en als team nog meer samenwerken dan wat we nu doen." (Focusgroep 3)

Als het aan enkele deelnemende leerkrachten ligt, stopt het niet bij het delen van lesmaterialen en lesuren, maar dient ook kennis uit bijscholingen met elkaar gedeeld te worden (zie 3.2.6.). Vaak houden leerkrachten die informatie voor zichzelf. Dat wordt gezien als een gemiste kans.

3.2.3. Inrichting van lessen

In de categorie 'inrichting van lessen' kunnen negen individuele wensen geïdentificeerd worden over vijf focusgroepen heen. Uiteindelijk worden er drie algemene wensen geuit in drie focusgroepen (zie Tabel 11).

Tabel 11

Frequentie wensen - inrichting van lessen

Categorie en subcategorieën	Aantal algemene (deel)wensen (vermeld in X/5 focusgroepen)	Aantal individuele (deel)wensen (vermeld in X/5 focusgroepen)
STO - inrichting van lessen	3 (3/5 FG)	9 (5/5 FG)
STO1 - lessenrooster	1 (1/5 FG)	3 (2/5 FG)
STO2 - studierichtingen	Niet vermeld	1 (1/5 FG)
STO3 - klassamenstelling	2 (2/5 FG)	5 (3/5 FG)

Vijf leerkrachten uit drie verschillende focusgroepen hadden een overeenkomende individuele wens om te werken met kleinere klassen. Bovendien wordt in één focusgroep de algemene wens bekomen om te werken met kleinere klassen om het opnemen van een coachende rol te vereenvoudigen, in plaats van het inzetten van co-teaching.

"Ja, (persoon 4) zegt ook meer 'coachend' optreden als leerkracht. Eigenlijk kan dat, denk ik, alleen maar als er niet te veel leerlingen in één klas zitten. Want je hebt maar twee ogen en twee oren. Als ze de klas te groot maken, gaat dat zeker niet lukken. Dat zie ik bij ons ook al. Als je met iemand bezig bent, zijn er drie achter u iets anders aan het doen, of iets aan het doen dat niet kan." (Focusgroep 2)

De leerkrachten uit een andere focusgroep wensen flexibele lessenroosters. Niet alleen om samenwerkingen te bevorderen en klasoverstijgend te werken, maar ook voor het plannen van uitstappen of vergaderingen zou dit handig zijn. Echter, enkel in die eerste context wordt het weerhouden als een algemene wens.

3.2.4. (Digitale) infrastructuur

Binnen de categorie 'infrastructuur' kunnen zes individuele wensen geïdentificeerd worden in vier focusgroepen. Uiteindelijk worden vier algemene wensen bekomen. Daarnaast worden twee algemene wensen vastgelegd in de categorie 'digitalisering' (zie Tabel 12).

Tabel 12*Frequentie wensen - (digitale) infrastructuur*

Categorie en subcategorieën	Aantal algemene (deel)wensen (vermeld in X/5 focusgroepen)	Aantal individuele (deel)wensen (vermeld in X/5 focusgroepen)
INF - infrastructuur	4 (2/5 FG)	6 (4/5 FG)
INF1 - schoolgebouw	2 (2/5 FG)	4 (3/5 FG)
INF2 - klaslokalen	2 (2/5 FG)	2 (2/5 FG)
DIG - digitalisering	2 (1/5 FG)	4 (2/5 FG)
DIG1 - laptops/tablets	1 (1/5 FG)	Niet vermeld
DIG2 - digitale infrastructuur	1 (1/5 FG)	1 (1/5 FG)
DIG3 - overige, digitaal	Niet vermeld	3 (2/5 FG)

In twee focusgroepen wordt de wens bekomen om de infrastructuur aan te passen aan de verkozen lesaanpak. Zo wensen de leerkrachten van één focusgroep een up-to-date werkomgeving. Dat doet leerkrachten graag naar hun werk komen en werkt uitnodigend. Dat de (praktijk)lokalen van al het nodige materiaal voorzien zijn, hangt hiermee samen. Verder geven leerkrachten de voorkeur aan kleinere schoolgebouwen om de warme sfeer te behouden en het creëren van kleine ruimtes in de school waar leerlingen aan groepsopdrachten kunnen werken.

"Als je kleine ruimtes creëert in je school waar je bijvoorbeeld de leerlingen meer kunt aansporen om tijdens uw les bijvoorbeeld in groepjes te werken aan oefeningen. Ja euhm ik denk dat we daar nog echt wel veel kansen missen." (Focusgroep 1)

Voor grotere klassen zouden dan weer grotere klaslokalen of kleine aula's voorzien moeten worden. Daarnaast dient er een goede digitale infrastructuur voorhanden te zijn. Hieronder valt bijvoorbeeld de aanwezigheid van stabiel internet en het ter beschikking stellen van laptops of tablets voor alle leerlingen en leerkrachten. Toch vinden enkele leerkrachten dat de aanwezigheid van een klassiek bord een must blijft.

"Stabiel internet. Ja, maar kijk: als dat al fout loopt. Heel uw les moet digitaal, en dan oeps het internet is vandaag precies een beetje traag. Gisteren werkte Smartschool traag. Ja waar ben ik dan mee bezig?" (Focusgroep 2)

3.2.5. Status van de leerkracht

Zoals Tabel 13 weergeeft, kunnen ook tien individuele wensen geïdentificeerd worden in de categorie 'status van de leerkracht' door vier focusgroepen. Uiteindelijk worden er vier algemene wensen genoteerd binnen één focusgroep.

Tabel 13

Frequentie wensen - status van de leerkracht

Categorie en subcategorieën	Aantal algemene (deel)wensen	Aantal individuele (deel)wensen
	(vermeld in X/5 focusgroepen)	(vermeld in X/5 focusgroepen)
SL - status van de leerkracht	4 (1/5 FG)	10 (4/5 FG)
SL1 - status van de leerkracht vanuit het perspectief van de maatschappij	1 (1/5 FG)	6 (3/5 FG)
SL2 - status van de leerkracht vanuit het perspectief van ouders	1 (1/5 FG)	2 (2/5 FG)
SL3 - status van de leerkracht vanuit het perspectief van leerlingen	2 (1/5 FG)	2 (2/5 FG)

Een algemene wens die in één focusgroep naar voren geschoven wordt, is het vergroten van het respect voor het lerarenberoep door de maatschappij, ouders en leerlingen. Vroeger was er meer respect voor het beroep. Volgens enkele leerkrachten is het schoolafhankelijk, maar voor één van de deelnemers was het gebrek aan respect van de leerlingen een factor om een job voor de klas tijdelijk in te ruilen voor een job op het secretariaat. Dat ouders bovendien steeds vaker het gezag van de leerkracht ondermijnen, maakt het moeilijk om dat respect bij leerlingen te behouden.

"Ik ben gestart, en mijn mama en papa hoorden vroeger: 'goh hebt gij een dochter die in het onderwijs staat, goh amai.' Zo ben ik begonnen. Dat zou ik wel willen, dat jonge mensen terug dat gevoel zouden kunnen krijgen."
(Focusgroep 4)

3.2.6. Professionalisering

In de categorie 'professionalisering van de leerkracht' kunnen vier individuele wensen geïdentificeerd worden over twee focusgroepen heen. Uiteindelijk worden drie algemene wensen weerhouden door één focusgroep (zie Tabel 14).

Tabel 14*Frequentie wensen - professionalisering van de leerkracht*

Categorie en subcategorieën	Aantal algemene (deel)wensen (vermeld in X/5 focusgroepen)	Aantal individuele (deel)wensen (vermeld in X/5 focusgroepen)
PL - professionalisering van de leerkracht	3 (1/5 FG)	4 (2/5 FG)
PL1 - lerarenopleiding	Niet vermeld	Niet vermeld
PL2 - bijscholingen	3 (1/5 FG)	4 (2/5 FG)

Leerkrachten bouwen hun expertise onder andere uit door het volgen van bijscholingen. Blijvende professionalisering en het stimuleren van professionalisering wordt door één focusgroep naar voren geschoven als een algemene wens. Dat geeft leerkrachten de kans om hun eigen sterktes verder uit te bouwen of net hun kennis uit te breiden. Vooral oudere leerkrachten geven aan dat dit nodig is met betrekking tot de digitalisering van het onderwijs. Budgettaire beperkingen zouden er op het vlak van professionalisering niet mogen zijn. Enkele uren in het rooster om bijscholingen te kunnen volgen of informatie van bijscholingen met elkaar uit te wisselen, zijn welgekomen. Zeker omdat dit anders ten koste van de leerling kan gaan.

"Ja, en eerlijk gezegd is die tijd is er ook niet. Ik ben dan op bijscholing geweest. Ga ik nu nog eens gaan of niet? Ik vind dat wel belangrijk voor mezelf, maar dan zitten de leerlingen weer in de studie euhm dan moet je altijd iets waardevol voorzien." (Focusgroep 3)

3.3. Onderzoeksvraag 3 - realiseren toekomstbeeld

Om een antwoord te bieden op de derde onderzoeksvraag werd vanuit de sterktes (zie 3.1.) en de wensen (zie 3.2.) gewerkt naar een concreet en realistisch beeld van het toekomstige lerarenberoep. Tabel 15 geeft een overzicht van het aantal aspecten die hierbij onderscheiden worden per (sub)categorie. Opnieuw vormt het takenpakket van de leerkracht de belangrijkste pijler. Hieronder worden de belangrijkste resultaten betreffende het toekomstbeeld, alsook de urgente werkpunten toegelicht.

Tabel 15*Frequentie toekomstbeeld*

Categorie en subcategorieën	Toekomstbeeld (vermeld in X/5 focusgroepen)
TPL - takenpakket van de leerkracht	19 (5/5 FG)
TPL1 - administratie	10 (4/5 FG)
TPL2 - lesaankpak	8 (5/5 FG)
TPL3 - begeleiding van leerlingen	Niet vermeld
TPL4 - autonomie leerkrachten	1 (1/5 FG)
SAM - samenwerking	12 (5/5 FG)
SAM1 - samenwerken met collega's	9 (4/5 FG)
SAM2 - samenwerken met externen	3 (3/5 FG)
BEL - beleid	10 (4/5 FG)
OBA - ondersteuning, begeleiding en aanstelling van leerkrachten	10 (5/5 FG)
OBA1 - begeleiding van startende leerkrachten: aanvangsbegeleiding	4 (1/5 FG)
OBA2 - ondersteuning door collega's	Niet vermeld
OBA3 - ondersteuning door leidinggevenden	5 (4/5 FG)
OBA4 - ondersteuning door andere diensten	1 (1/5 FG)
OBA5 - benoeming	Niet vermeld
SL - status van de leerkracht	8 (2/5 FG)
SL1 - status van de leerkracht vanuit het perspectief van de maatschappij	2 (1/5 FG)
SL2 - status van de leerkracht vanuit het perspectief van ouders	3 (2/5 FG)
SL3 - status van de leerkracht vanuit het perspectief van leerlingen	3 (2/5 FG)
INF - infrastructuur	6 (3/5 FG)
INF1 - schoolgebouw	2 (1/5 FG)
INF2 - klaslokalen	4 (3/5 FG)
DIG - digitalisering	5 (4/5 FG)

Categorie en subcategorieën	Toekomstbeeld (vermeld in X/5 focusgroepen)
DIG1 - laptops/tablets	1 (1/5 FG)
DIG2 - digitale infrastructuur	1 (1/5 FG)
DIG3 - overige, digitaal	3 (3/5 FG)
STO - inrichting van lessen	4 (3/5 FG)
STO1 - lessenroosters	4 (3/5 FG)
STO2 - studierichtingen	Niet vermeld
STO3 - klassamenstelling	Niet vermeld
PL - professionalisering van de leerkracht	2 (2/5 FG)
PL1 - lerarenopleiding	1 (1/5 FG)
PL2 - bijscholing	1 (1/5 FG)
ENT - enthousiasme/factoren waar leerkrachten energie uithalen	1 (1/5 FG)
OBL - ondersteuning en begeleiding van leerlingen	Niet vermeld
OBL1 - leerlingenbegeleiding	Niet vermeld
OBL2 - studiekeuze	Niet vermeld
OVE - overige	1 (1/5 FG)
OVE1 - lesinhoud	Niet vermeld
OVE2 - niveau onderwijs	Niet vermeld
OVE3 - evaluatie	1 (1/5 FG)

3.3.1. Leraar terug leraar

Een belangrijke wens was om de leerkracht opnieuw leerkracht te laten zijn en met andere woorden hen vooral opnieuw les te laten geven. Concreet kan die wens volgens de deelnemende leerkrachten gerealiseerd worden door enerzijds een vermindering van de administratieve werklust en anderzijds door een erkenning van het opnemen van bijkomende taken. Dat zou volgens respondenten in drie focusgroepen in de nabije toekomst gerealiseerd moeten worden.

Om tot een vermindering van de administratieve werklust te komen, dient er volgens leerkrachten uit één focusgroep in de eerste plaats nagedacht te worden over het nut van al die administratie. Leerkrachten beseffen dat bepaalde administratieve taken erbij horen, maar die moeten dan wel iets bijdragen.

"Die administratie moeten we doen, die is verplicht. En ik vind dat daar nog geen een jongere beter van geworden is. Vroeger kwam ik toe met een A4 blad, bij manier van spreken, en nu moet ik een bundel van 10 pagina's invullen. En ik vind dat dat niet wezenlijk tot verandering in onderwijs bijdraagt." (Focusgroep 2)

In een andere focusgroep wordt gesuggereerd om het administratief en ondersteunend personeel meer taken te laten opnemen om leerkrachten te ontlasten.

"Als het gaat over chrysostomos: zij kunnen perfect de sponsors contacteren en het geld dat binnenkomt bijhouden, contracten tekenen met de zalen, drukwerk bestellen gaan, terwijl zij daar nooit in betrokken worden." (Focusgroep 3)

In een derde focusgroep wordt gesuggereerd om een nieuwe job in het leven te roepen om de administratielast te beperken: leerkrachtassistent. Dit naar analogie met hogescholen en universiteiten. Die assistent zou dan taken zoals het bijhouden van het leerlingvolgsysteem (LVS), het vermelden van leerplandoelstellingen op taken en toetsen en eventueel mee verbeterwerk op zich kunnen nemen. Een andere mogelijkheid is om uren vrij te maken om administratieve taken te kunnen doen. Een vermindering van de administratie zorgt er bovendien voor dat leerkrachten meer tijd overhouden om in hun lessen te steken. Dat komt overeen met de wens om de leerkracht weer leerkracht te laten zijn.

"Nu is het kiezen tussen drie uur administratie doen of drie uur een leuke bundel maken of een leuk spel." (Focusgroep 2)

Daarnaast dient er een realistischer en vooral completer beeld van de job geschetst te worden aan student-leerkrachten.

"Maar ik denk dat in de opleiding leerkrachten daar meer aandacht naar zou mogen gaan. Heel veel jonge collega's schrikken eigenlijk van wat het nog allemaal meer is dan wat ze gedacht hadden." (Focusgroep 2)

Voor de erkenning van het opnemen van extra taken wordt er in twee richtingen gekeken. Ofwel kan dit bestaan uit een extra vergoeding in het loon van leerkrachten, ofwel door het erkennen van uren in het uurrooster van leerkrachten. Hiervoor wordt er gekeken in de richting van het beleid, die deze opties mogelijk zou moeten maken.

"In de eerste plaats is de leraar een leraar, dus ik denk dat dat moeten we binnen vijf jaar kunnen realiseren en dat is misschien nu wat verwaterd door al die dingen, maar laat dan de leraars leraars zijn die dat willen doen en die dan extra taken erbij willen nemen, die ook belangrijk zijn als leraar, dat die dat ook kunnen doen met erkenning in ruil voor minder uren of een betere verloning of hoe dan ook." (Focusgroep 1)

Bovendien zou dit op een flexibele manier toegepast moeten kunnen worden.

"En soms ook in het onderwijs, als je dat al twintig jaar doet, dat het dan wat saai wordt, dat je dan zegt 'ik wil wat meer andere taken opnemen' dat dat kan. En als je er na een paar jaar weer genoeg van hebt, dat je er ook mee kan stoppen." (Focusgroep 1)

3.3.2. Lesaanpak

De realisatie van co-teaching wordt in vier focusgroepen concreet uitgewerkt. Een eerste manier om dit toe te passen is door het matchen van een ervaren leerkracht en een startende leerkracht (zie 3.3.3.). In een tweede focusgroep zien de leerkrachten een sterke teamgeest als een vertrekpunt om co-teaching toe te passen (zie 3.3.3.). Flexibele uurroosters zijn een must volgens de leerkrachten om die manier van lesgeven mogelijk te maken. In een derde focusgroep wordt co-teaching eveneens gezien als de toekomst van het lerarenberoep. Die leerkrachten zien hier een rol voor leerkrachtassistenten weggelegd (zie 3.3.1.). Voor hen was het belangrijk dat de focus ook op 'sterke' leerlingen ligt. Daarnaast kan co-teaching ook een meerwaarde zijn om de tucht in de klas te bewaren.

"Ik vind dat co-teaching wel een grote meerwaarde kan bieden, zeker voor leerlingen die misschien al zelfs een beetje sneller vooruit willen. Want als je klassikaal steeds les geeft, dan ben je eigenlijk altijd maar bezig, om het cru te zeggen, met de zwakkeren." (Focusgroep 4)

Voor de leerkrachten uit een vierde focusgroep klinkt co-teaching eveneens als muziek in de oren. Volgens hen vormt enerzijds het strikte lessenrooster en anderzijds het aantal uren dat leerkrachten beschikbaar zijn op school een beperking om dit te realiseren.

"Ja, om meer ruimte te creëren he denk ik. Het was daarstraks ook dat blended leren dat aangehaald werd, maar dan moet je ook in uw lessenrooster dingen kunnen samennemen. Als je klassen wil samen zetten, dan moet je schuiven met andere." (Focusgroep 5)

Volgens één focusgroep moet er in de toekomst zeker nog sprake zijn van groepswerken tijdens de les. In een andere focusgroep zien de leerkrachten een toekomst weggelegd voor meer begeleid zelfstandig werken. Op die manier komt de verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces meer bij de leerling zelf te liggen. De leerkracht neemt dan de rol van coach en begeleider aan. Daarnaast zien leerkrachten uit drie focusgroepen opleidingen en stages op de werkvloer, zeker voor beroepsonderwijs, als een meerwaarde. Leerlingen die schoolmoe zijn, maar wel talenten hebben, zouden op die manier volgens hen meer bijleren. In een andere focusgroep wordt de werkvloer eveneens beschouwd als een 'ideaal' klaslokaal.

"Ga gewoon met die leerlingen op de werkvloer. Ik ben aan het dromen nu, he. Maar die moet je in het ziekenhuis of het bejaardenhuis zetten. En daar moet de leerkracht mee van wiskunde. Die moet daar gaan leren de berekeningen doen van spuitjes of medicatie. Zet die veel meer op de werkvloer. Daar leren die veel meer dan bij ons." (Focusgroep 4)

3.3.3. Samenwerking versterken

Als derde punt dient er in de toekomst meer aandacht te gaan naar een sterkere samenwerking. In drie focusgroepen wordt dit benadrukt. Volgens één focusgroep dient die samenwerking vanaf de start van de loopbaan vlot te verlopen. Dit onder de vorm van een goede aanvangsbegeleiding om onder andere vroegtijdige uitval te voorkomen. Dit kan, opnieuw, door leerkrachten hiervoor uren te geven in hun uurrooster, zoals bijvoorbeeld vlinderuren. Tijdens die uren kan een (ervaren) vlinderleerkracht op verschillende manieren ondersteuning bieden aan een startende leerkracht, namelijk: (1) ondersteuning tijdens een les onder de vorm van co-teaching, (2) een les observeren en tips neerschrijven of (3) een moment inplannen om samen te zitten en vragen te beantwoorden.

Niet enkel een goede ondersteuning en samenwerking met startende collega's vinden de deelnemende leerkrachten belangrijk naar de toekomst toe. In drie focusgroepen wordt benadrukt dat de samenwerking over het algemeen versterkt mag worden. Een goede samenwerking kan bovendien co-teaching stimuleren volgens de deelnemende leerkrachten (zie 3.3.2.).

"Ik zou zeggen dat we eerst moeten inzetten op samenwerken. Ik doe ook heel graag bijscholingen he, maar ik betrap mijzelf daar ook op. Ik hou dat te veel voor mezelf wat ik heb bijgeleerd."

"Ja. Je leert veel van elkaar." (Focusgroep 3)

Om een betere samenwerking te realiseren moeten leerkrachten in de eerste plaats zelf meer van hun eiland afkomen en openstaan voor samenwerkingen. De leerkrachten uit één focusgroep zien daarnaast een rol weggelegd voor directies om meer in te zetten op samenwerking. Verder kan er volgens de leerkrachten tijd voorzien worden in het uurrooster om kennis van bijvoorbeeld bijscholingen met elkaar uit te wisselen. Nu moet dit vaak gebeuren in de 'vrije tijd' van leerkrachten. Er staan als een lerarenteam kan volgens de leerkrachten enkel ten goede komen aan de leerlingen. Niet enkel materiaal en kennis uitwisselen, maar ook het aanpakken van problemen die in klassen spelen, zou op die manier eenvoudiger verlopen.

Daarnaast zien leerkrachten uit drie focusgroepen veel mogelijkheden om leerinhouden te koppelen aan samenwerkingen met externen. Door de corona pandemie is dit op een lager pitje geraakt en leerkrachten willen dit opnieuw versterkt zien naar de toekomst toe. Het online gegeven zorgt ervoor dat die samenwerkingen vereenvoudigd worden. Toch zien leerkrachten dat het online gegeven vaker dan nodig als een oplossing gezien wordt om iets eenvoudiger georganiseerd te krijgen. Flexibele uurroosters lijken een betere oplossing volgens deelnemers uit één focusgroep.

"[...] samenwerken met bedrijven en externe partners. Ik denk dat we daar ook veel meer in kunnen groeien. Zowel bij stages, maar ook gewoon daarbuiten. Ik denk dat dat iets heel interessants kan zijn." (Focusgroep 3)

3.3.4. (Digitale) infrastructuur

Of leerkrachten nu wensen te werken in kleinere klassen, met meerdere leerkrachten voor de klas te staan of te werken met grotere klassen, het is duidelijk dat de (digitale) infrastructuur aangepast dient te worden aan de lesaanpak. Dit zou in de toekomst gerealiseerd moeten worden in iedere school, vinden leerkrachten uit drie focusgroepen. Daarnaast dient de speelplaats een aantrekkelijke plaats te zijn waar jongeren zich kunnen ontspannen. Volgens die leerkrachten zou dat ervoor zorgen dat leerlingen meer gemotiveerd zijn om naar school te komen.

"Kleinere hoekjes of zo, waar je leerlingen apart kunt zetten. Waar ze op hun eigen tempo kunnen werken, maar niet de rest lastig vallen. Maar dan zou je zo ook moeten kunnen afsluiten, maar toch nog zien. Of een cubicle of zo, met glas." (Focusgroep 4)

Op dit moment zijn er onvoldoende geschikte lokalen om alle leerlingen op de beste manier les te kunnen geven. Leerkrachten uit één focusgroep kijken richting reserveringssystemen of *blended* onderwijs om dit tekort tijdelijk aan te pakken. Om dit tekort weg te werken en nieuwe lokalen met de juiste infrastructuur te creëren, dient er budget vrijgemaakt te worden vanuit de overheid, vinden die leerkrachten. Een belangrijke opmerking hierbij is dat dit steeds in functie van de leerling dient te gebeuren.

"Ja en bij alles mag je nooit uit het oog verliezen wat de leerlingen nodig hebben. [...] Daar zit vooral de A-finaliteit of BSO. Dat zijn leerlingen die heel vlug afgeleid zijn door prikkels, dus we moeten ook kijken dat het lokaal past bij het profiel van de leerling. [...] Net zo goed dat in een D-finaliteit leerlingen er net baat bij kunnen hebben om les te krijgen in een grotere groep. [...] Dus men moet echt kijken hoe komt dit lokaal het profiel van de leerlingen ten goede in functie van zijn leren." (Focusgroep 5)

De laatste jaren wordt er enorm ingezet op het werken met digitale tools en die te integreren tijdens de lessen. Bijscholingen helpen leerkrachten hiermee te werken en moeten blijven georganiseerd worden in de toekomst. Daarnaast moet een goede uitwisseling van de opgedane kennis tussen collega's gestimuleerd worden.

"Ik krijg heel veel hulp van jonge leerkrachten die mij op alle mogelijke manieren helpen. We worden goed gecoacht door de jeugd." (Focusgroep 1)

In een andere focusgroep wordt het bovenstaande punt ook aangehaald. De digitalisering en de integratie van verschillende tools moeten volgens deze leerkrachten behouden blijven, maar wel op een doordachte manier. De nieuwe leerplannen zouden hier rekening mee moeten houden. Hierbij wordt opgemerkt dat de balans tussen het digitale en het fysieke een belangrijke evenwichtsoefening wordt naar de toekomst toe. Dat fysieke is volgens hen niet weg te denken uit de toekomst van het onderwijs en zou zeker behouden moeten blijven.

In een andere focusgroep kwam de balans tussen fysieke en digitale lessen eveneens aan bod. De toekomst naar het *blended* onderwijs lijkt moeizaam te lopen, maar vormt toch een droom voor de toekomst. Daarnaast wordt in één focusgroep benadrukt dat het belangrijk is dat de overheid de financiële mogelijkheden om elke leerling van een laptop te voorzien blijft ondersteunen.

3.3.5. Autonomie

Leerkrachten uit één focusgroep vinden dat de strikte regeling van leerplannen en aantal lesuren ervoor zorgen dat leerkrachten steeds minder tijd hebben om hun eigen ideeën of projecten uit te werken. Die leerkrachten zouden graag meer experimenteren in de toekomst. Volgens hen kan het kader waarbinnen gekleurd moet worden ervoor zorgen dat er leerkrachten zijn die afhaken. Concreet dient de overheid dus meer ruimte of uren te creëren om leerkrachten hiertoe de kans te geven.

"Ik vind dat leraren en zeker beginnende leerkrachten positief benaderd moeten worden. Natuurlijk zijn er werkpunten, daar gaat het niet om, maar bekijk het eens positief, laat die mensen eens hun ideeën doen, laat die eens doen, geef ze eens daar uren voor. Dat afkeurend vind ik op dit moment heel heel vervelend." (Focusgroep 1)

In een andere focusgroep kwam dit eveneens aan bod. Die leerkrachten benoemen het als een factor waarom ze graag blijven lesgeven, namelijk telkens nieuwe manieren zoeken en zichzelf uitdagen om leerstof op een boeiende en actuele manier te blijven geven.

Niet enkel experimenteren met het invullen van de lessen, maar ook experimenteren met verschillende functies die er mogelijk zijn in een school, vinden de leerkrachten belangrijk. Dit zou eenvoudig gemaakt moeten worden. Voor sommige leerkrachten kan die afwisseling ervoor zorgen dat ze langer aan de slag blijven binnen het onderwijs.

"Of als er leerkrachten zijn die denken: 'ik zou eens graag een jaar in de studiezaal staan of een aantal uren of op het secretariaat te gaan meedraaien', dat ge daar meer ruimte voor creëert om dat mogelijk te maken binnen de school of binnen een scholengemeenschap." (Focusgroep 3)

3.3.6. De status van de leerkracht

Tot slot willen leerkrachten uit één focusgroep zich minder verantwoorden in de toekomst. De leerkracht dient hiervoor gezien te worden als iemand met kennis en expertise.

"Je moet je toch heel vaak verantwoorden naar ouders, naar leerlingen, naar vrienden die hun eigen idee hebben over het onderwijs, et cetera."
(Focusgroep 2)

Wat hier concreet voor nodig is, lijkt moeilijk te duiden. In geen enkele focusgroep worden hiervoor tools aangereikt. In één focusgroep waren de leerkrachten het met elkaar eens dat die verandering, als die al mogelijk zou zijn, zou moeten beginnen bij de scholen zelf. De directie dient volgens hen de leerkracht te steunen en te versterken.

"Als er ouders tegen de leerkracht ingaan voor een sanctie, voor iets dat de leerling mis heeft gedaan voor een strafstudie, en de directie trekt onze kant niet, dan is het nogal moeilijk om de rest van de maatschappij een signaal te geven dat wij gerespecteerd moeten worden." (Focusgroep 4)

Daarmee samenhangend willen leerkrachten uit een andere focusgroep in de nabije toekomst dat er meer geluisterd wordt naar hun stem. Leerkrachten hebben het gevoel dat er veel beslissingen door de overheid genomen worden, zonder dat zij input van de werkvloer hebben ontvangen. Ook hier vinden leerkrachten dat ze meer als een expert beschouwd moeten worden.

"Er moet misschien ook wel meer naar de leerkrachten geluisterd worden, net zoals jullie nu bezig zijn, vind ik eigenlijk fantastisch." (Focusgroep 1)

De afstand tussen de werkvloer en de overheid dient hiervoor verkleind te worden. Leerkrachten verwachten betere communicatie en een nauwere samenwerking tussen beide. Dit kan bijvoorbeeld door het organiseren van schoolbezoeken op regelmatige basis, waarbij regelgevende instanties input komen vragen. Of bijvoorbeeld door verkiezingen te organiseren op scholen waarbij geëngageerde leerkrachten verkozen kunnen worden om hun mening, of die van de school, te delen met de overheid.

3.3.7. Urgente werkpunten

Na afloop van de focusgroepen werden de deelnemers gevraagd om één element in de chat van Google Meet te noteren waar onmiddellijk mee aan de slag moet worden gegaan. Tabel 16 geeft de urgente werkpunten weer per (sub)categorie.

Tabel 16*Urgente werkpunten per (sub)categorie*

(Sub)categorie	Aantal urgent aan te pakken
TPL - takenpakket van de leerkracht	8
TPL1 - administratie	3
TPL2 - lesaanpak	3
TPL3 - begeleiding van leerlingen	1
TPL4 - autonomie leerkrachten	1
SAM - samenwerking	6
SAM1 - samenwerken met collega's	5
SAM2 - samenwerken met externen	1
DIG - digitalisering	4
DIG1 - laptops/tablets	Niet vermeld
DIG2 - digitale infrastructuur	1
DIG3 - overige, digitaal	3
OBA - ondersteuning, begeleiding en aanstelling van leerkrachten	3
OBA1 - begeleiding van startende leerkrachten: aanvangsbegeleiding	2
OBA2 - ondersteuning door collega's	Niet vermeld
OBA3 - ondersteuning door leidinggevenden	1
OBA4 - ondersteuning door andere diensten	Niet vermeld
OBA5 - benoeming	Niet vermeld
INF - infrastructuur, behalve gerelateerd aan digitalisering	2
INF1 - schoolgebouw	1
INF2 - klaslokalen	1
ENT - enthousiasme/factoren waar leerkrachten energie uithalen	1
SL - status van de leerkracht	1
SL1 - status van de leerkracht vanuit het perspectief van de maatschappij	1
SL2 - status van de leerkracht vanuit het perspectief van ouders	Niet vermeld
SL3 - status van de leerkracht vanuit het perspectief van leerlingen	Niet vermeld

(Sub)categorie	Aantal urgent aan te pakken
STO - inrichting van lessen	1
STO1 - lessenroosters	Niet vermeld
STO2 - studierichtingen	Niet vermeld
STO3 - klassamenstelling	1
PL - professionalisering van de leerkracht	Niet vermeld
PL1 - lerarenopleiding	Niet vermeld
PL2 - bijscholingen	Niet vermeld
BEL - beleid	Niet vermeld
OBL - ondersteuning en begeleiding van leerlingen	Niet vermeld
OBL1 - leerlingenbegeleiding	Niet vermeld
OBL2 - studiekeuze	Niet vermeld
OVE - overige	2
OVE1 - lesinhoud	Niet vermeld
OVE2 - niveau onderwijs	2
OVE3 - evaluatie	Niet vermeld

Takenpakket van de leerkracht

De meeste urgente werkpunten betreffen het takenpakket van leerkrachten. Administratief verwijzen ze naar volgende aspecten als urgent: "Leraar terug leraar", "erkenning van de extra uren" en "planlast (enorm) verminderen". Ook omtrent de lesaanpak willen de deelnemende leerkrachten graag snel "klaslokaal doorbrekend leren", "co-teaching" en "klasoverstijgend te werk gaan".

Samenwerking

Samenwerking krijgt ook een urgent karakter: "Expertise-uitwisseling en zo aan interne taalontwikkeling werken", "samenwerking bevorderen, voornamelijk onder collega's", "samenwerking als team", "tijd blijven krijgen om te professionaliseren en van elkaar te leren" alsook "co-teaching" worden hierbij aangehaald.

Digitalisering

Daarnaast worden "meer gebruik maken van online tools" en "*blended learning*" voornamelijk aangehaald als urgent.

4 Conclusie en discussie

Het doel van deze masterproef was om te onderzoeken hoe Limburgse leerkrachten uit het secundair onderwijs hun beroep in de toekomst zien. Zodoende werden drie gerichte onderzoeksvragen opgesteld waarbij getracht werd meer inzicht te verkrijgen in de sterktes en wensen voor het lerarenberoep, alsook wat er nodig is om het toekomstbeeld te realiseren.

Leraar terug leraar

Een eerste conclusie is dat deelnemende leerkrachten in de toekomst vaker opnieuw leerkracht willen zijn. 'Laat de leraar terug leraar zijn' is een wens en urgentie die duidelijk naar voren komt. Voornamelijk de administratiedruk lijkt ervoor te zorgen dat leerkrachten zich niet meer kunnen focussen op het lesgeven. Er werden tal van opties aangereikt om die wens te realiseren, zoals een vermindering van de administratieve werklast door enerzijds te reflecteren over het nut van die administratie en anderzijds administratief ondersteunend personeel meer taken te laten opnemen om leerkrachten te ontlasten. Ook een nieuwe job in het leven roepen, namelijk leerkrachtassistent, zou een mogelijke oplossing kunnen zijn. Daarnaast dient er ook erkenning te zijn voor het opnemen van bijkomende taken, bijvoorbeeld door een extra vergoeding of het erkennen van die uren in het uurrooster. Ten slotte wordt er best een realistischer beeld geschetst van het lerarenberoep voor student-leerkrachten.

Hoewel in 2015 operatie Tarra reeds werd opgestart in Vlaanderen om de administratieve lasten van leerkrachten te verminderen (Minnen et al., z.d.; Onderwijs Vlaanderen, z.d.-g), beschouwen de deelnemende leerkrachten de hoge administratiedruk nog steeds als een urgent werkpunt. De factoren aangehaald in eerdere onderzoeken die een hoge uitstroom bepalen, zoals een hoge werkdruk (Buchanan, 2010; Gicheva, 2022; Gonzalez et al., 2008; Pauwels et al., 2022; See & Gorard, 2020), kwamen duidelijk overeen met de bevindingen in deze masterproef. Bovendien bleken dat net de factoren te zijn die het lerarenberoep stressgevoelig maken (Johnson et al., 2005; Newberry & Allsop, 2017). Daarentegen kwamen de vaste salarisschema's of het beperkte toekomstperspectief niet ter sprake tijdens de focusgroepen (Buchanan, 2010; Gicheva, 2022; Gonzalez et al., 2008; Pauwels et al., 2022; See & Gorard, 2020).

Co-teaching/samenwerking

Een tweede conclusie is dat leerkrachten die samenwerking met collega's ervaren, dit zien als een sterkte van hun beroep. Bovendien wensen ze die samenwerking nog te versterken, zowel intern met collega's, vakgroepen en het hele lerarenkorps, als extern met andere scholen of bedrijven. Samen in één klas staan en co-teaching zijn aspecten die deelnemende leerkrachten niet alleen wensen, maar ook graag gerealiseerd zien worden in de toekomst. Ook in de literatuur wordt aangehaald dat leerlingen en leerkrachten positief staan tegenover co-teaching (Mofield, 2020). Een voordeel van het implementeren van co-teaching, is dat er voor de leerlingen een veilig en inclusief leerklimaat wordt gecreëerd (Alcalà Arxé et al., 2020).

Voldoening in het lesgeven

Een derde conclusie is dat de deelnemende leerkrachten de autonomie van het lerarenberoep als een sterk punt zien. Hierbij wordt het beschouwd als één van de basisvoorwaarden om motivatie te vinden in hun job. De deelnemende leerkrachten halen energie uit die vrijheid. Dat komt overeen met de bevindingen uit TALIS 2018. Van Droogenbroeck et al. (2020) geven immers aan dat leerkrachten in Vlaanderen, net zoals in Finland, een hoge mate van autonomie ervaren. Bijgevolg wensen de deelnemende leerkrachten om die autonomie te behouden. Enkele leerkrachten wensen hierbij nog verder te gaan en in de toekomst nog meer eigen inbreng te verkrijgen.

Daarnaast geven Van Droogenbroeck et al. (2019) aan dat de mogelijkheid om de ontwikkeling van jongeren te beïnvloeden door Vlaamse leerkrachten wordt beschouwd als een interne motivator. Die interne motivator kwam ook naar boven tijdens dit onderzoek. Zo gaven deelnemende leerkrachten aan energie te halen uit het feit dat ze dicht bij de identiteitsontwikkeling van jongeren staan. Belangrijke externe motivatoren volgens Van Droogenbroeck et al. (2019) zijn het betrouwbaar inkomen, de werkzekerheid en de stabiele loopbaan. Dat is in lijn met de bevindingen van deze masterproef, aangezien de deelnemende leerkrachten de benoeming een sterkte vinden van het lerarenberoep.

Digitalisering

Een vierde conclusie is dat er in het merendeel van de focusgroepen naar voren kwam dat leerkrachten de digitalisering als een sterkte beschouwen. Toch blijkt naast een goede opleiding omtrent inzetbare technologieën, de digitale infrastructuur het grootste struikelblok te zijn. Zo willen de deelnemende leerkrachten in de toekomst graag stabiel internet en voldoende laptops en tablets. Daarnaast worden de online tools en *blended learning* als een urgent werkpunt beschouwd. Ook dient die digitale infrastructuur aangepast te worden aan de lesaanpak. Vlaanderen kan hierbij een voorbeeld nemen aan Finland. De goede resultaten die Finse leerlingen behalen in het PISA-onderzoek zijn onder andere te danken aan de goede ICT-infrastructuur (Niemi et al., 2012).

Waardering

Een vijfde conclusie van dit onderzoek is dat de status van de leerkracht niet beschouwd wordt als een sterkte van het lerarenberoep. Ook in artikels van Leemans (2022) en Vancaeneghem (2020) werd reeds aangehaald dat het merendeel van de Vlaamse leerkrachten zich niet gewaardeerd voelt. Bovendien blijkt uit de bevindingen van dit onderzoek dat Limburgse leerkrachten de wens dragen om meer waardering te krijgen voor hun beroep van de overheid, directie, maatschappij en leerlingen.

In Finland daarentegen vindt 58,2 procent van de leerkrachten uit de eerste graad van het secundair onderwijs dat hun beroep gewaardeerd wordt in de maatschappij (Van Droogenbroeck et al., 2019). Het grote verschil met Vlaanderen, is dat Finse leerkrachten bevoorrecht worden om de opleiding te volgen (cf. toelatingsproeven) en in het bezit dienen te zijn van een masterdiploma om les te mogen geven (Niemi et al., 2012; Virtanen et al., 2018). In één focusgroep opperde een leerkracht om enkel masters te laten lesgeven, maar die gedachte werd niet gedragen door de groep.

5 Beperkingen en aanbevelingen

Aan dit onderzoek zijn enkele beperkingen verbonden, die leiden tot aanbevelingen voor toekomstig onderzoek, onderwijzend personeel en onderwijsbeleid.

Toekomstig onderzoek

Deze masterproef heeft tot doel inzicht te verkrijgen in het lerarenberoep van de toekomst volgens Limburgse leerkrachten in het secundair onderwijs. Hiervoor werd gebruikgemaakt van focusgroepen, wat een kwalitatieve onderzoeksmethode is. Een eerste beperking van de huidige studie is dat kwalitatief onderzoek met vrijwillige deelname niet zomaar te veralgemenen is naar de volledige populatie van leerkrachten in Vlaanderen. Bovendien gebeurde het onderzoek in Limburg, waardoor de uitspraken mogelijk regiogebonden zijn. Dat vormt een tweede beperking. Om de resultaten van dit onderzoek kracht bij te zetten, focust toekomstig onderzoek zich best op een kwantitatieve onderzoeksmethode in een groter geografisch gebied.

Daarenboven was het niet evident om respondenten te vinden voor dit onderzoek, wat een derde beperking vormt. Hoewel er uiteindelijk vijf focusgroepen konden worden afgenomen, is het niet zeker dat het saturatiepunt voor elk van de onderwerpen werd bereikt. Echter, de resultaten bekomen in deze masterproef kwamen wel in grote mate overeen met de internationale literatuur. Ook was de meerderheid van de deelnemers leerkracht in een katholieke school. De andere koepels worden dus ondervertegenwoordigd in dit onderzoek. Dat vormt een vierde beperking. In toekomstig onderzoek worden er best voldoende respondenten van verschillende koepels gerekruteerd.

Daarnaast vonden de deelnemers het niet evident om met een roze bril naar de toekomst van het lerarenberoep te kijken. Mogelijks speelde de hoeveelheid administratie hierbij een plausibele rol (Pauwels et al., 2022). Ook bleek het moeilijk om *out-of-the-box* te denken bij het dromen van een toekomstbeeld. Dit wordt dan ook beschouwd als een vijfde beperking. Door in toekomstig onderzoek meer tijd te nemen om een positieve *mindset* te creëren bij de deelnemers, kan voornoemde beperking geëlimineerd worden.

Om de resultaten van dit onderzoek kracht bij te zetten, kan toekomstig onderzoek zich ook richten op het directieteam, de leerlingen en de overheid. De geuite sterktes en wensen van Limburgse leerkrachten hebben immers een invloed op voornoemde actoren. Zo kan onderzoek worden gedaan naar de mogelijkheden die directieteams zien om het ideale lerarenberoep vorm te geven. Ook de middelen van de Vlaamse overheid die naar onderwijs gaan, kunnen hierbij onder de loep worden genomen. Verder kunnen ook de leerlingen bevraagd worden naar hun ideale toekomstbeeld van het onderwijs.

Onderwijzend personeel

Ook kunnen enkele aanbevelingen worden gedaan voor onderwijzend personeel. De deelnemende leerkrachten geven in verschillende focusgroepen immers aan dat ze voor de toekomst een betere samenwerking met collega's wensen. Van hieruit vloeit de aanbeveling voort om meer samen te werken met collega's en kennis met hen te delen, zoals de kennis vergaard uit bijscholingen.

Hoewel de digitalisering een sterkte bleek te zijn van het lerarenberoep, weten niet alle leerkrachten hoe technologie te implementeren in de lessen. Ook hierbij is samenwerking met collega's belangrijk, aangezien zij kennis van ICT-tools met elkaar kunnen uitwisselen. Een andere mogelijkheid om hieraan tegemoet te komen is om een soort mentorregeling in te voeren in scholen. Zo kan er geopteerd worden om jonge(re) leerkrachten de meer ervaren leerkrachten hierin te begeleiden. Ook bij co-teaching is ondersteuning door en samenwerking met collega's noodzakelijk. Het creatief ontwerp, dat gevonden kan worden in hoofdstuk 6 van deze masterproef, speelt in op voornoemde aanbevelingen voor onderwijzend personeel via een *infographic* en bladwijzers.

Onderwijsbeleid en administratie

Ten slotte worden nog enkele aanbevelingen voor onderwijsbeleid en administratie meegegeven. De deelnemende leerkrachten schuiven immers een vermindering van de administratie als een wens naar voren. Zo dient er in de eerste plaats nagedacht te worden over welke administratie echt noodzakelijk is en welke niet. Daarnaast kunnen personeelsleden vanuit het secretariaat worden ingezet om de administratieve lasten van leerkrachten te verminderen.

Ook halen de leerkrachten aan dat ze de juiste (digitale) infrastructuur nodig hebben om hun lessen optimaal te kunnen inrichten. Stabiel internet, laptops, maar ook aangename lokalen zijn hierbij nodig. Er wordt dan ook aanbevolen meer middelen vrij te maken om die investeringen in (digitale) infrastructuur mogelijk te maken.

Daarnaast werd er in een focusgroep geopperd om flexibele uurroosters te implementeren. Echter, het huidige onderwijssysteem is erop gericht dat lessen tussen 8u en 17u dienen plaats te vinden. Om flexibele uurroosters mogelijk te maken voor scholen die dat wensen, wordt er aanbevolen om de autonomie bij de scholen te leggen.

Bovendien komt uit dit onderzoek naar voren dat het respect voor het lerarenberoep opgekrikt dient te worden. Volgens de deelnemende leerkrachten zou een goede ondersteuning van de directie hierbij onmisbaar zijn. Het creatief ontwerp (zie hoofdstuk 6) speelt ook hierop in. Daarnaast ligt hier ook een duidelijke taak voor de overheid, die campagnes kan opzetten om het lerarenberoep positief onder de aandacht te brengen.

Deze masterproef toont dat de deelnemende leerkrachten veel wensen hebben voor de toekomst van het lerarenberoep. Hierbij biedt het huidige lerarenberoep al heel wat sterke fundamenten om op verder te bouwen, waaronder het enthousiasme waarmee de leerkrachten hun roeping uitoefenen. Of zoals één van de deelnemers zei: "Ik steek er heel veel energie in en ik haal er veel energie uit".

6 Creatief ontwerp

Twee derde van de Vlaamse leerkrachten voelt zich niet gewaardeerd (Leemans, 2022). Ook blijkt uit de resultaten van dit onderzoek dat de deelnemende leerkrachten de wens dragen om de waardering voor het lerarenberoep te vergroten. Het tonen van die waardering start volgens de deelnemende leerkrachten bij de directie. Het creatief ontwerp speelt enerzijds hierop in door directies de uitdagende boodschap mee te geven om hun leerkrachten (meer) waardering te tonen. Zodoende werd een *infographic* ontworpen met bijhorende bladwijzers.

Concreet werd de voorkant van de *infographic* ontworpen als communicatiemiddel naar directieteam toe. Hierbij worden drie tips meegegeven om hun waardering uit te drukken naar het lerarenteam. In de laatste tip wordt aangegeven dat zij hun woorden kracht bij kunnen zetten door gebruik te maken van een bladwijzer. Die bladwijzers werden ook zelf ontworpen en maken bijgevolg ook deel uit van het creatief ontwerp.

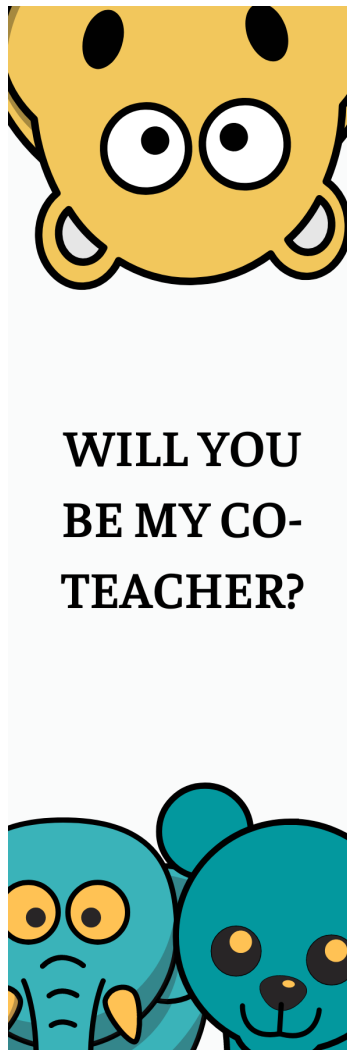
Naast de wens om meer waardering te krijgen voor het lerarenberoep, willen leerkrachten in de toekomst ook graag de samenwerking met collega's versterken. Ook daar speelt het creatief ontwerp op in. De achterkant van de *infographic* werd immers ontworpen als communicatiemiddel naar leerkrachten toe. Naast drie tips om waardering uit te drukken naar collega's, werden ook drie bladwijzers ontworpen voor leerkrachten. Die kunnen ze aan elkaar geven om waardering uit te drukken of om aan te geven dat ze graag (meer) zouden samenwerken.

Het creatief ontwerp werkt dus in twee richtingen: het geeft blijk van de resultaten van dit onderzoek en dient ter inspiratie van directieteam en leerkrachten. Daarenboven zijn de bladwijzers en *infographic* uitermate geschikt om te gebruiken in de praktijk. Zo kan de *infographic* gelegd worden in de leraarskamer en kunnen de leerkrachten de bladwijzer gebruiken bij hun schoolboeken.

7 Bronnenlijst

- Abadia, L. K., Bernal, G. L., & Muñoz, S. (2018). Gaps in students' performance in PISA: What explains Colombia's difference from Finland and Chile? *Education Policy Analysis Archives*, 26. <https://doi.org/10.14507/epaa.26.3423>
- Alcalà Arxé, E., Comallonga, L., Sala, M., & Galera, M. (2020). Co-teaching to foster classroom interactional competence (CIC): How can co-teaching benefit classroom interactional competence? *CLIL Journal of Innovation and Research in Plurilingual and Pluricultural Education*, 3(1), 35. <https://doi.org/10.5565/rev/clil.31>
- Arnup, J., & Bowles, T. (2016). Should I stay or should I go? Resilience as a protective factor for teachers' intention to leave the teaching profession. *The Australian Journal of Education*, 60(3), pp. 229-244. <https://doi.org/10.1177/0004944116667620>
- Beltman, S., Mansfield, C., & Price, A. (2011). Thriving Not Just Surviving: A Review of Research on Teacher Resilience. *Educational Research Review*, 6, pp. 185-207. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2011.09.001>
- Bergmark, U., & Kostenius, C. (2018). Appreciative student voice model - reflecting on an appreciative inquiry research method for facilitating student voice processes. *Reflective Practice*, 19(5), pp. 623-637. <https://doi.org/10.1080/14623943.2018.1538954>
- Berry, B., & Shields, P. M. (2017). Solving the teacher shortage: Revisiting the lessons we've learned. *Phi Delta Kappan*, 98(8), pp. 8-18. <https://doi.org/10.1177/0031721717708289>

- Beutel, D., Crosswell, L., & Broadley, T. (2019). Teaching as a 'take-home' job : Understanding resilience strategies and resources for career change preservice teachers. *Australian Educational Researcher*, 46(4), pp. 607-620. <https://doi.org/10.1007/s13384-019-00327-1>
- Borg, M. G., & Riding, R. J. (1991). Towards a model for the determinants of occupational stress among schoolteachers. *European Journal of Psychology of Education*, 6(4), pp. 355-373. <https://doi.org/10.1007/BF03172771>
- Borman, G. D., & Dowling, N. M. (2008). Teacher attrition and retention: A meta-analytic and narrative review of the research. *Review of Educational Research*, 78(3), pp. 367-409. <https://doi.org/10.3102/0034654308321455>
- Buchanan, J. (2010). May I be excused? Why teachers leave the profession. *Asia Pacific Journal of Education*, 30, pp. 199–211. <https://doi.org/10.1080/02188791003721952>
- Callier, B. (2022, 14 september). Leerkrachten en leerlingen hoeven niet meer altijd bereikbaar te zijn. *Vrt Nws*. <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/09/14/leerkrachten-mogen-deconnecteren/>
- Chung, J. H. (2010). Finland, PISA, and the implications of international achievement studies on education policy. *The impact of international achievement studies on national education policymaking* (pp. 267-294). Emerald Group Publishing Limited. [https://doi.org/10.1108/S1479-3679\(2010\)0000013013](https://doi.org/10.1108/S1479-3679(2010)0000013013)

- Clunies-Ross, P., Little, E., & Kienhuis, M. (2008). Self-reported and observed use of proactive and reactive classroom management strategies and their relationship with teacher stress and student behaviour. *Educational Psychology*, 28, pp. 693–710. <https://doi.org/10.1080/01443410802206700>
- Colucci, E. (2007). "Focus groups can be fun": The use of activity-oriented questions in focus group discussions. *Qualitative Health Research*, 17(10), pp. 1422-1433. <https://doi.org/10.1177/1049732307308129>
- Cooperrider, D., & Whitney, D. (2005). *Appreciative inquiry: A positive revolution in change*. San Francisco, CA: Berrett-Koehler.
- Day, C., & Gu, Q. (2014). *Resilient Teachers, Resilient Schools: Building and sustaining quality in testing times*. (Abingdon), Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203578490>
- Dupriez, V., Delvaux, B., & Lothaire, S. (2016). Teacher shortage and attrition: Why do they leave? *British Educational Research Journal*, 42(1), pp. 21-39. <https://doi.org/10.1002/berj.3193>
- Eisenhardt, K. M. (1989). Building theories from case study research. *The Academy of Management Review*, 14(4), pp. 532-550. <https://doi.org/10.2307/258557>
- Finland's famous education system: Unvarnished insights into finnish schooling (2023). In Thrupp M., Seppänen P., Kauko J. and Kosunen S.(Eds.). Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-981-19-8241-5>

- Franssen, A. (2021, 17 mei). Zo werd Finland het schoolvoorbeeld van goed onderwijs. *De Morgen*.
<https://www.demorgen.be/nieuws/zo-werd-finland-het-schoolvoorbeeld-van-goed-onderwijs~b5e9329a5/>
- Frederix, S. & De Wilde, B. (2022, 7 maart). Hoe lossen we het lerarentekort op? *Klasse*. <https://www.klasse.be/180314/hoe-lossen-we-het-lerarentekort-op/>
- Gallant, A., & Riley, P. (2014) Early career teacher attrition: new thoughts on an intractable problem. *Teacher Development*, 18(4), pp. 562-80.
<https://doi.org/10.1080/13664530.2014.945129>
- Gicheva, D. (2022). Altruism and burnout: Long hours in the teaching profession. *Industrial & Labor Relations Review*, 75(2), pp. 427-457.
<https://doi.org/10.1177/0019793920981055>
- Gonzalez, L., Brown, M. S., & Slate, J. R. (2008). Teachers who left the teaching profession: A qualitative understanding. *Qualitative Report*, 13(1), pp. 1-11.
- Grommen, S. & Baeck, S. (2022, 12 juni). Doen we genoeg om het lerarentekort aan te pakken? En waar liggen nog kansen? *Vrt Nws*.
<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/06/10/doen-we-genoege-om-het-lerarentekort-aan-te-pakken-en-waar-ligge/>
- Gu, Q., & Day, C. (2007). Teachers resilience: A necessary condition for effectiveness. *Teaching and teacher education*, 23(8), pp. 1302-1316.
<https://doi.org/10.1016/j.tate.2006.06.006>
- Heikkinen, H. L. T., Jokinen, H., & Tynjälä, P. (2012). Teacher education and development as lifelong and lifewide learning. *Peer-group mentoring for teacher development*, pp. 3-30. <https://doi.org/10.4324/9780203115923>

- Howard, S., & Johnson, B. (2004). Resilient Teachers: Resisting Stress and Burnout. *Social Psychology of Education*, 7, pp. 399-420. <https://doi.org/10.1007/s11218-004-0975-0>
- Ingersoll, R. (2007). Misdiagnosing the teacher quality problem. (CPRE Policy Briefs No. RB-49), *Consortium for policy research in education*. University of Pennsylvania. <https://doi.org/10.12698/cpre.2007.rb49>
- Johnson, B., et al. (2014). Promoting early career teacher resilience: A framework for understanding and acting. *Teachers and Teaching Theory and Practice*, 20(5), pp. 530-546. <https://doi.org/10.1080/13540602.2014.937957>
- Johnson, S., Cooper, C., Cartwright, S., Donald, I., Taylor, P., & Millet, C. (2005). The experience of work-related stress across occupations. *Journal of Managerial Psychology*, 20(2), pp. 178-187. <https://doi.org/10.1108/02683940510579803>
- Kager, E. (2013). How Finland's Education Policies Lead to a World-Class Education System. *New Waves*, 16(2), pp. 76-80. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/how-finlands-education-policies-lead-world-class/docview/1683723783/se-2>
- Kowitarttawatee, P., & Limphaibool, W. (2022). Fostering and sustaining teacher resilience through integration of eastern and western mindfulness. *Cogent Education*, 9(1). <https://doi.org/10.1080/2331186X.2022.2097470>
- Leemans, L. (2022, 28 maart). Wat is er aan de hand met het imago van de leraar? *Klasse*. <https://www.klasse.be/536209/waardering-imago-leraar/>
- Lempinen, P. (2015). The finnish education and qualifications systems. *Obrazovanie i Nauka*, (5), pp. 125-138. <https://doi.org/10.17853/1994-5639-2014-5-125-138>

Translated by ContentEngine LLC. (2019). Lessons from the Finnish education system (English ed.). ContentEngine LLC, a Florida limited liability company.

Mansfield, C. F. (2020). Cultivating teacher resilience: International approaches, applications and impact. *Springer Singapore Pte. Limited*.
<https://doi.org/10.1007/978-981-15-5963-1>

Mansfield, C. F., Beltman, S., Broadley, T., & Weatherby-Fell, N. (2016). Building resilience in teacher education: An evidenced informed framework. *Teaching and Teacher Education*, 54, pp. 77-87.
<https://doi.org/10.1016/j.tate.2015.11.016>

Mansfield, C. F., Beltman, S., & Price, A. (2014). 'I'm coming back again!' The resilience process of early career teachers. *Teachers and Teaching Theory and Practice* 20(5), pp. 1-21.
<https://doi.org/10.1080/13540602.2014.937958>

Minnen, J., Verbeylen, J., & Glorieux, I. (z.d.). De taakbelasting en werkcontext van leraren. *Vrije Universiteit Brussel*.
<https://torvub.be/wp-content/uploads/2018/09/Samenvatting.pdf>

Mofield, E. L. (2020). Benefits and barriers to collaboration and co-teaching: Examining perspectives of gifted education teachers and general education teachers. *Gifted Child Today Magazine*, 43(1), pp. 20-33.
<https://doi.org/10.1177/1076217519880588>

Morgan, H. (2014). The education system in Finland: A success story other countries can emulate. *Childhood Education*, 90(6), 453.

Newberry, M., & Allsop, Y. (2017). Teacher attrition in the USA: The relational elements in a Utah case study. *Teachers and Teaching*, 23, pp. 863-880.
<https://doi.org/10.1080/13540602.2017.1358705>

Niemi, H., Toom, A., & Kallioniemi, A. (2012). In Niemi H., Toom A. and Kallioniemi A.(Eds.), *Miracle of education: The principles and practices of teaching and learning in finnish schools*. BRILL. <https://doi.org/10.1007/978-94-6091-811-7>

Onderwijs Vlaanderen. (z.d.-a). *Het voltijds gewoon secundair onderwijs*. <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/structuur/secundair/het-voltijds-gewoon-secundair-onderwijs>

Onderwijs Vlaanderen. (z.d.-b). *Leerplicht van 5 tot 18 jaar*. <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/ouders/leerplicht/leerplicht-van-5-tot-18-jaar>

Onderwijs Vlaanderen. (z.d.-c). *Naar de kleuterklas vanaf 2,5 jaar*. <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/naar-de-kleuterklas-vanaf-25-jaar>

Onderwijs Vlaanderen. (z.d.-d). *Nieuwe campagne daagt mensen uit om leraar te worden*. <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/nieuwsoverzicht/nieuwe-campagne-daagt-t-mensen-uit-om-leraar-te-worden>

Onderwijs Vlaanderen. (z.d.-e). *Onderwijsdoelen en leerplannen in het secundair onderwijs*. <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/ouders/leren-en-evalueren/wat-leert-mijn-kind/onderwijsdoelen-en-leerplannen-in-het-secundair-onderwijs>

Onderwijs Vlaanderen. (z.d.-f). *Onderzoek naar de tijdsbesteding van leraren in het basis- en secundair onderwijs*. <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/onderzoek/vlaams-en-internationaal-onderwijs/onderzoek/beleidsrelevant-onderzoek/onderzoek-tijdsbesteding-leraren-basis-en-secundair-onderwijs>

Onderwijs Vlaanderen. (z.d.-g). *Operatie Tarra – tegen planlast in het onderwijs.*

<https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/operatie-tarra-tegen-planlast-in-het-onderwijs>

Onderwijs Vlaanderen. (z.d.-h). *Overgaan of zittenblijven in het secundair onderwijs.*

<https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/ouders/leren-en-evalueren/evaluatie/overgaan-of-zittenblijven-in-het-secundair-onderwijs>

Onderwijs Vlaanderen. (z.d.-i). *Schooljaar, schoolweek, schooldag in secundair onderwijs.*

<https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/ouders/organisatie-van-de-school/schooljaar-schoolweek-en-schooldag/schooljaar-schoolweek-schooldag-in-secundair-onderwijs>

Onderwijs Vlaanderen. (z.d.-j). *Schoolvakanties en andere vrije dagen.*

<https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/ouders/wat-mag-en-moet-op-school/aanwezig-of-afwezig/schoolvakanties-en-andere-vrije-dagen>

Onderwijs Vlaanderen. (z.d.-k). *Waarom moderniseren?*

<https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/modernisering-secundair-onderwijs/waarom-moderniseren>

Paksuniemi, M., & Keskitalo, P. (2019). Inleiding tot het Finse onderwijssysteem. BRILL

Pauwels, K., Loon, H. V., Tanghe, E., & Schelfhout, W. (2022). Motives of student teachers in academic teacher education for secondary education: Research in flanders (belgium) on the motivation to become and to remain a teacher. *Education Sciences*, 12(10), p. 724.
<https://doi.org/10.3390/educsci12100724>

- Pulkkinen, J., & Rautopuro, J. (2022). The correspondence between PISA performance and school achievement in finland. *International Journal of Educational Research*, 114, 102000. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2022.102000>
- Saalbach, H. (2012). Let's finnish schooling finnish lessons what can the world learn from educational change in finland? by pasi sahlberg teachers college press, new york, 2011. 191 pp. paper, \$34.95. ISBN 9780807752579. *Science (American Association for the Advancement of Science)*, 336(6087), pp. 1381-1382. <https://doi.org/10.1126/science.1222314>
- Sahlberg, P. (2011). Finnish lessons: What can the world learn from educational change in Finland? New York: Teachers College Press
- See, B. H., & Gorard, S. (2020). Why don't we have enough teachers?: A reconsideration of the available evidence. *Research Papers in Education*, 35(4), pp. 416-442. <https://doi.org/10.1080/02671522.2019.1568535>
- Stavros, J. M., Godwin, L. N., & Cooperrider, D. L. (2015). Appreciative inquiry. In W. J. Rothwell, J. Stavros & R. L. Sullivan (Eds.), *Practicing organization development* (pp. 96-116). John Wiley & Sons, Inc. <https://doi.org/10.1002/9781119176626.ch6>
- The Organisation for Economic Co-Operation and Development. (2013). Programme for International Student Assessment (PISA). <http://www.oecd.org/pisa/>
- The Organisation for Economic Co-Operation and Development. (2014). Indicator D2: What is the student-teacher ratio and how big are classes? In *Education at a Glance 2014: OECD indicators*. [http://www.oecd.org/edu/EAG2014-Indicator%20D2%20\(eng\).pdf](http://www.oecd.org/edu/EAG2014-Indicator%20D2%20(eng).pdf)

Van Droogenbroeck, F., Lemblé, H., Bongaerts, B., Spruyt, B., Siongers, J., & Kavadias, D. (2019). TALIS 2018 Vlaanderen - Volume I. Brussel: Vrije Universiteit Brussel.

Van Droogenbroeck, F., Lemblé, H., Bongaerts, B., Spruyt, B., Siongers, J., & Kavadias, D. (2020). TALIS 2018 Vlaanderen - Volume II. Brussel: Vrije Universiteit Brussel.

Vancaeneghem, J. (2020, 28 mei). Tekort aan leerkrachten dreigt nog groter te worden: leraar voelt zich niet meer gewaardeerd. *Het Nieuwsblad*.
https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20200527_04973579

Verstraete, J. (2022, 16 juni). Grondwettelijk Hof vernietigt nieuwe eindtermen tweede en derde graad secundair onderwijs. *Vrt Nws*.
<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/06/16/eindtermen-uitspraak-grondwettelijk-hof/#:~:text=Het%20Grondwettelijk%20Hof%20heeft%20de,minimaal%20moet%20kennen%20en%20kunnen.>

Virtanen, T. E., Pakarinen, E., Lerkkanen, M. -, Poikkeus, A. -, Siekkinen, M., & Nurmi, J. -. (2018). A validation study of classroom assessment scoring System-Secondary in the finnish school context. *The Journal of Early Adolescence*, 38(6), pp. 849-880.
<https://doi.org/10.1177/0272431617699944>

Vlaamse overheid. (z.d.). *Bevoegdheden van gemeenschappen*.
<https://www.vlaanderen.be/uw-overheid/verdeling-van-de-bevoegdheden/bevoegdheden-van-gemeenschappen>

Onderwijs van morgen. (2021, 23 juni). *Waarom het secundair onderwijs toe was aan modernisering*.
<https://onderwijsvanmorgen.be/waarom-het-secundair-onderwijs-toe-was-aan-modernisering/>

Weber, M. (2011). Handboek ontwerpgericht wetenschappelijk onderzoek (pp.177-202). *Boom Lemma*.

Wosnitza, M., Peixoto, F., Beltman, S., Mansfield, C. F. (2018). Resilience in Education: Concepts, Contexts and Connections. Springer.

8 Bijlagen

Bijlage 1: Fins onderwijssysteem

Finland zet sterk in op het bieden van gelijke kansen voor alle burgers op vlak van onderwijs (Lempinen, 2015). Onderwijs in Finland is een openbare dienst (Niemi et al., 2012) die gratis is voor iedereen (Lempinen, 2015). Politieke partijen vinden onderwijs immers een belangrijke investering voor de toekomst (Niemi et al., 2012).

In tegenstelling tot het Vlaams onderwijssysteem geldt er in Finland een negenjarige leerplicht voor leerlingen van zeven tot en met vijftien jaar (Virtanen et al., 2018). Bovendien bestaat het onderwijssysteem in Finland uit drie niveaus. Ten eerste volgen leerlingen negen jaar basisonderwijs na een jaar vrijwillig kleuteronderwijs. Leerlingen starten in het basisonderwijs vanaf het jaar dat ze zeven worden. Hierdoor zijn leerlingen gedurende het volledige basisonderwijs leerplichtig (Lempinen, 2015). Om toegang te krijgen tot het basisonderwijs dienen leerlingen zichzelf in te schrijven. Vervolgens krijgen zij een plaats toegewezen op een basisschool die het dichtst bij de woonplaats van het kind ligt (Virtanen et al., 2018). Hierna wordt er van Finse leerlingen verwacht dat ze hun studie voortzetten in het hoger secundair onderwijs, ook al geldt er vanaf dan geen leerplicht meer. In het hoger secundair onderwijs kunnen leerlingen kiezen voor een algemeen vormende opleiding of een beroepsvoorbereidende opleiding. Beide opleidingen duren drie jaar en geven in beide gevallen toelating tot het hoger onderwijs. Na het voltooien van het tweede niveau kunnen leerlingen dus een opleiding volgen aan universiteiten en hogescholen. Het hoger onderwijs is immers het derde niveau van het onderwijssysteem in Finland (Lempinen, 2015).

Bijlage 2: Vlaams onderwijssysteem

Leerplicht

De Vlaamse gemeenschap is bevoegd voor bijna alle aspecten van het onderwijsbeleid, behalve de leerplicht. Dat wordt immers beschouwd als een federale residuele onderwijsbevoegdheid (Vlaamse overheid, z.d.). Hierdoor is er in België wel een leerplicht van vijf tot en met achttien jaar, maar geen schoolplicht. Een kind hoeft dus niet naar school te gaan om te leren. Zo wordt er ook aan de leerplicht voldaan door bijvoorbeeld huisonderwijs te volgen (Onderwijs Vlaanderen, z.d.-b). Een kind kan vanaf 2,5 jaar starten in het kleuteronderwijs (Onderwijs Vlaanderen, z.d.-c), waarna het doorstroomt naar het lager onderwijs. Na het succesvol doorlopen van zes schooljaren in het lager onderwijs, gaan de leerlingen vanaf twaalf jaar over naar het secundair onderwijs (Onderwijs Vlaanderen, z.d.-b).

Organisatie schooljaar secundair onderwijs

Ieder schooljaar gaat van start op 1 september. Hierbij omvat een lesweek in het voltijds secundair onderwijs minstens achtentwintig lesuren van vijftig minuten, verdeeld over vijf lesdagen (Onderwijs Vlaanderen, z.d.-i). De meeste scholen kiezen ervoor om per week tweeëndertig uur les te geven. Cruciaal hierbij is dat de lesuren gelijkmatig verspreid zijn over die vijf lesdagen. Zo begint een schooldag ten vroegste om 8u00 en eindigt die tussen 15u00 en 17u00. In het weekend wordt er geen les gegeven en de meeste scholen kiezen er ook voor om dat op woensdagnamiddag niet te doen. Daarnaast is iedere school verplicht om een middagpauze van minstens vijftig minuten te voorzien. Wanneer de speeltijd valt, mogen de scholen zelf bepalen. Het schooljaar eindigt steeds op 30 juni, waarna de zomervakantie volgt (Onderwijs Vlaanderen, z.d.-i). Naast de zomervakantie zijn er nog vier officiële vakantieperiodes, namelijk: de herfstvakantie, kerstvakantie, krokusvakantie en paasvakantie (Onderwijs Vlaanderen, z.d.-j).

Modernisering secundair onderwijs

Op 1 september 2019 ging de modernisering van het onderwijs in Vlaanderen van start. Tekortkomingen wegwerken en de beste onderwijskansen bieden aan alle leerlingen lag aan de basis van de beslissing (Onderwijs van morgen, 2021; Onderwijs Vlaanderen, z.d.-k). Het onderwijs in Vlaanderen had immers verschillende pijnpunten waaronder het feit dat (1) één op de acht jongeren geen diploma secundair onderwijs behaalde, (2) te veel richtingen niet boden wat ze beloofden en (3) de eindtermen onvoldoende behaald werden in bepaalde richtingen. De kerntaak van de modernisering was dus om de onderwijsdoelen en studierichtingen aan te passen (Onderwijs van morgen, 2021; Onderwijs Vlaanderen, z.d.-k).

De modernisering wordt stapsgewijs uitgerold en is momenteel reeds doorgevoerd in de eerste en tweede graad (Onderwijs Vlaanderen, z.d.-a). Bovendien zijn in de tweede en derde graad de vroegere onderwijsvormen ASO, TSO en BSO vervangen door drie finaliteiten (de doorstroomfinaliteit, dubbele finaliteit en arbeidsmarktfinaliteit) met acht studiedomeinen waarbinnen verschillende studierichtingen zijn opgenomen (Onderwijs Vlaanderen, z.d.-a).

Nieuwe onderwijsdoelen

De Vlaamse overheid legt de onderwijsdoelen vast die leerlingen in Vlaanderen moeten behalen (Onderwijs Vlaanderen, z.d.-e). Die onderwijsdoelen gelden in bepaalde graden en voor bepaalde finaliteiten. Door de modernisering krijgen leerlingen enerzijds basisvorming en anderzijds specifieke vorming. De nieuwe eindtermen voor de basisvorming zijn niet meer geformuleerd per vak, maar zijn gekoppeld aan zestien sleutelcompetenties. Voor de specifieke vorming gelden cesuurdoelen, specifieke eindtermen of beroepskwalificaties. De verbinding tussen de nieuwe onderwijsdoelen en de vakken gebeurt via het leerplan op school, wat opgesteld wordt door de onderwijskoepels. Enkele bekende onderwijskoepels zijn het gemeenschapsonderwijs (GO!), het Katholiek Onderwijs Vlaanderen (KOV) en het Provinciaal Onderwijs Vlaanderen (POV) (Onderwijs Vlaanderen, z.d.-e).

Op tien februari 2021 keurde het Vlaams Parlement de nieuwe onderwijsdoelen goed voor de tweede en derde graad in het secundair onderwijs (Onderwijs Vlaanderen, z.d.-e). Toch heeft het Grondwettelijk Hof na klachten van enkele onderwijskoepels de nieuwe eindtermen alweer vernietigd (Verstraete, 2022). Ze blijken immers te omvangrijk en gedetailleerd, waardoor ze de onderwijskwaliteit en onderwijsvrijheid bedreigen. De onderwijskoepels geven aan dat er zo onmogelijk van minimumdoelstellingen gesproken kan worden. De nieuwe eindtermen blijven wel gelden tot en met schooljaar 2024-2025 (Verstraete, 2022).

Leerplandoelen behaald

Scholen in Vlaanderen beslissen zelf op welke manier ze leerlingen beoordelen en aan welke criteria moet voldaan zijn om te slagen (Onderwijs Vlaanderen, z.d.-h). In de praktijk worden vaak toetsen en examens ingericht. Op het einde van het schooljaar oordeelt de klassenraad voor elke leerling of de leerplandoelstellingen voldoende behaald zijn. Indien de klassenraad een A-attest uitreikt, mag de leerling overgaan naar een volgend leerjaar waarbij de leerling de studierichting vrij kan kiezen, mits voldaan aan de toelatingsvoorwaarden. In geval van een B-attest, mag de leerling overgaan naar het volgende jaar, maar worden enkele studierichtingen uitgesloten. Onder bepaalde voorwaarden kan de leerling er ook voor kiezen om het schooljaar over te doen. Is er sprake van een C-attest, dan moet de leerling het jaar overdoen. Mits voldaan aan bepaalde toelatingsvoorwaarden kan de leerling er ook voor kiezen om te veranderen van studierichting binnen hetzelfde jaar (Onderwijs Vlaanderen, z.d.-h).

Bijlage 3: Flyer

LEERKRACHTEN GEZOCHT
FOCUSGROEPEN

HET BEROEP VAN DE TOEKOMST

WIE
Ben jij leerkracht in het gewoon secundair onderwijs in Limburg?

WAT
Wil jij mee brainstormen over hoe jij het beroep van leerkracht in de toekomst ziet?

WAAR
Kan jij online deelnemen?

3 KEER 'JA' GEANTWOORD?

Schrijf je in via <https://bit.ly/lerarenberoeponline> of door de QR-code te scannen!

We kijken ernaar uit om samen met jullie te dromen!
Hannelore, Katelijn en Kris

Bijlage 4: Interviewleidraad

Inleiding (7 min - incl. wachten op laattijdig aansluiten)

Beste deelnemers,

Bedankt om vandaag tijd vrij te maken en samen met ons de toekomst van het onderwijs te dromen.

Ik ben (naam moderator). Ik zal het gesprek in goede banen leiden. Tijdens deze focusgroep willen we graag jullie mening en visie horen over hoe het lerarenberoep in het secundair onderwijs er in de toekomst idealiter zou uitzien. Jullie zijn hier om te dromen van een ideaalbeeld. Dat is ook waar de focus van ons onderzoek ligt.

Graag benadruk ik dat alles wat hier vanavond gezegd wordt, anoniem verwerkt wordt. Deze sessie zal worden opgenomen in het kader van onze masterproef. Deze opnames zullen enkel voor dit doeleinde gebruikt worden. Na afloop van het onderzoek worden de opnames ook verwijderd. In het onderzoek worden ook enkel de gezamenlijke standpunten van alle groepen verwerkt, geen individuele meningen.

We mikken op één uur tot anderhalf uur voor dit gesprek. De volgende afspraken zou ik graag met jullie maken:

- We zetten onze gsm op stil.
- We luisteren naar elkaar.
- We laten elkaar uitspreken.
- We geven elkaar feedback over ideeën of concepten, nooit over elkaar.
- Iedereen mag zijn mening geven en aan het woord komen.
- Er zijn geen domme ideeën.

Appreciative inquiry

1. Define: ijsbreker (8 min)

Laten we starten met een kleine oefening. Jullie mogen op de link in de comments klikken. Jullie komen dan terecht in een Padlet. Hierin mogen jullie onder je eigen naam in maximaal vijf woorden/elementen noteren wat jullie eigen school bijzonder maakt. Waarop zijn jullie voor jullie eigen school het meest fier?

De moderator vraagt vervolgens om de Padlet te sluiten en deelt zelf de Padlet via Google Meet. De deelnemers dienen één of twee punten kort toe te lichten.

2. Discovery (15 minuten)

Nu mogen jullie op de volgende link klikken. Jullie komen nu op een ander scherm terecht. Hier mogen jullie onder jullie naam antwoorden noteren op de volgende vraag: **“Wat vinden jullie de sterkste punten van ons huidig lerarenberoep?”**

De moderator geeft hierbij aan dat de leerkrachten naar hun eigen situatie of school mogen kijken.

uurrooster - work-life balance - rol leerkracht - kwaliteiten van leraar - veerkracht - ondersteuning (directie, school) - rol overheid - lescontext - samenwerking collega's - technologie - eigen inbreng - infrastructuur - motivatie (geld - waarom in onderwijs blijven)

De moderator vraagt om de Padlet te sluiten en deelt zelf de Padlet via Google Meet. Kort groepsgesprek om een lijst van drie gezamenlijke punten hieruit te halen. De gespreksleider of één van de observatoren noteert deze in een aparte Padlet die daarna gedeeld wordt op het scherm.

3. Dream (15 minuten)

Denk elk voor jezelf even na over hoe het onderwijs er volgens jou binnen vijf jaar uit zou moeten/ kunnen zien. De moderator geeft hiervoor even tijd. Klik nu op de nieuwe link en beantwoord met dat ideaalbeeld voor ogen de volgende vraag: **"Als je drie wensen had voor het lerarenberoep, wat zouden die drie wensen dan zijn?"**

Kort groepsgesprek om een lijst van drie gezamenlijke punten hieruit te halen. De gespreksleider of één van de observatoren noteert deze in een aparte Padlet die daarna gedeeld wordt op het scherm.

4. Design (30 minuten)

Kijk naar de sterke punten die ons onderwijssysteem al heeft en naar de wensen die we hebben om het lerarenberoep nog beter/sterker te maken. Jullie kunnen nu samen uitwerken hoe het lerarenberoep er dan precies uit zou zien. Wij tonen de Padlet en zullen notities nemen. Jullie zien wat we schrijven en kunnen meteen reageren indien er foute of onvoldoende dingen genoteerd werden. Noteer daarna ook hoe jullie denken dat we daar kunnen geraken.

We voorzien hiervoor ongeveer twintig minuten. Nadien mogen jullie het plan even voorstellen.

5. Quick-wins (5 minuten)

We gaan het gesprek stilaan afronden. Wij hebben nog één vraag voor jullie. Kunnen jullie, elk voor zich, in de comments zetten welk element voor jullie een urgent werkpunt is? Je mag maar één element kiezen.

Is er iemand die nog graag iets wil toevoegen aan het gesprek?

Bedankt allemaal voor jullie aanwezigheid tijdens deze focusgroep en jullie bijdrage aan dit onderzoek. We willen nogmaals benadrukken dat alle resultaten anoniem verwerkt zullen worden.

Bijlage 5: Transcripties focusgroepen

Overzicht codes

OBA	
OBL	
PL	
SL	
ENT	
BEL	
TPL	
SAM	
STO	
DIG	
INF	
OVE	

Transcriptie 1 – (online) focusgroep 1 (1 februari 2023)

Moderator: Goed, de opname is gestart. Euhm, ik zou willen beginnen met een kleine oefening om er even in te komen. Jullie zijn niet allemaal van dezelfde school. Ik zou het interessant vinden om te weten. We gaan op een positieve manier kijken naar de dingen. Ik ga dadelijk een Padlet openen. Ik weet niet of jullie allemaal Padlet kennen?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Prima, dat maakt het gemakkelijk. Jullie gaan daar telkens jullie naam in terugvinden en dan is het de bedoeling dat je onder je naam even een aantal punten, maximaal vijf, waarin je omschrijft wat jouw school uniek maakt, waar je fier op bent. Van jullie eigen school. Ik ga even een link delen via de chat. Zien jullie de link?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Jullie mogen op de link klikken en naar de Padlet gaan. Is het voor iedereen gelukt? Oké, als je op het plusje duwt kan je iets beginnen typen.

De Padlet wordt ingevuld door de deelnemers.

Moderator: Lukt het voor iedereen? Oké, ik krijg de eerste antwoorden binnen.

....

Moderator: Fijn. Dan mogen jullie de Padlet sluiten, dan ga ik mijn scherm met jullie delen. Ziet iedereen mijn scherm?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Jullie hebben allemaal een aantal mooie dingen gezegd. Iemand geeft de goede vakwerking aan. Wat bedoel je daar juist mee? Wat is er zo goed aan?

Persoon 1: We zijn met twaalf collega's Nederlands. Met twaalf overeenkomen is niet echt gemakkelijk, maar dat lukt eigenlijk vrij goed denk ik, is het niet waar (persoon 6)?

Persoon 6: Inderdaad heeft altijd wel goed gewerkt.

Moderator: Toffe collega's geeft (persoon 6) ook zelf aan, daar ga ik niet op terugkomen. Ik zie ook gezellige klaslokalen staan. Hoe zien die er dan juist uit?

Persoon 6: Meeste leerkrachten hangen wel leuke tekstjes op aan hun eigen klaslokaal waar ze dan titularis van zijn. Gebouwen zijn goed onderhouden. Ik loop graag door de gangen waar leuke foto's en kunstwerkjes hangen aan de muren. Ik heb ook al op scholen gewerkt waar het gebouw niet zo heel aangenaam aanvoelde en dan kom je al met een minder goed gevoel binnen in de school.

Moderator: Heeft dit ook iets te maken met meubilair of inrichting of is het echt de toets die leerkrachten er zelf aan geven?

Persoon 6: Het is de toets die de leerkrachten eraan geven dat het gezellig maakt, maar dat het gebouw goed onderhouden is en de speelplaats er netjes uitziet dat komt van hoger en niet vanuit de leerkrachten zelf.

Moderator: Ik zie gemoedelijke sfeer in een kleine school. Hoe uit zich dat precies?

Persoon 2: Dat iedereen precies iedereen kent. Je hebt ook zo'n scholen met heel veel leerkrachten waar je eigenlijk bijna niet weet wie er in het zesde of derde lesgeeft. Het is altijd fijn als van alle vakken iedereen elkaar kent en in alle jaren een beetje, daarom de gemoedelijke sfeer.

Moderator: Effectief onder de leerkrachten?

Persoon 2: Ja, voornamelijk dat bedoelde ik.

Moderator: Persoon 3 geeft keuze uit verschillende talenten aan. Wat bedoel je daarmee?

Persoon 3: Ja in onze school is de eerste graad opgebouwd o.b.v. de talenten die de leerlingen kiezen. Daar zijn we nu een paar jaar mee bezig en dat valt mee. Bijvoorbeeld voetbal als keuze hebben allemaal, alle klasgenoten vier uur per week voetballen, of mountainbiken of wiskunde of Nederlands extra...

Moderator: Dat valt buiten de standaardkeuzes die leerlingen vaak hebben in de eerste graad?

Persoon 3: Ja de basis is hetzelfde voor iedereen en de talenten verschillen dan klas per klas.

Moderator: Mooi! Fijne vakwerking wordt nog eens aangehaald en algemene organisatie. Kan je daar toelichting bij geven?

Persoon 4: Ik geef Frans, we zijn maar met zes en dat werkt heel goed en bij ons is de organisatie op school wel goed, verloopt vlot. Ik denk dat bij ons de organisatie wel zeker oké is. Iedereen staat open en iedereen luistert en als je iets wil uitwerken in je vakgroepen of nieuwe ideeën of nieuwe thema's dan staat de directie daar ook voor open. Iedereen luistert naar elkaar dat gevoel heb ik bij ons op school.

Moderator: Oké fijn! Iemand geeft aan vakoverschrijdend werken. Op welke manier gebeurt dat?

Persoon 5: Ik geef op meerdere domeinen van mijn school les en er zijn ook verschillende vakken die ik kan geven. Ik geef dan lessen, taken of toetsen die ik in één les kan geven dat ik die ook met een beetje aanpassen ook in de andere lessen kan geven in de andere vakken. Dat maakt het ook wel fijn om vaker te testen.

Moderator: Het is niet zo dat je bedoelde dat je met verschillende leerkrachten samenwerkt bv. Frans, economie, Engels?

Persoon 5: Daar zijn we nu naartoe aan het werken zeker bij mavo en PAV komen leerkrachten van wiskunde, Nederlands, mavo en NW allemaal samen en dan is er een idee dat veel meer geïntegreerd is om samen te werken en evaluaties en taakjes op te stellen en projecten enzoverder. Dat staat nog wel in zijn kinderschoenen. Daar zijn we nu wel serieus mee bezig.

Moderator: Dank jullie wel allemaal dat was al heel wat informatie. Goed, dan hebben we nog een eerste punt waarover we echt willen nadenken. We gaan denken over de toekomst, maar er is geen toekomst zonder heden natuurlijk. Het heeft denk ik... We willen niet alleen maar dromen wat er in de toekomst misschien ooit goed zou kunnen zijn. We willen ook kijken wat er nu al goed is, wat zijn de fundamenten waarop we kunnen bouwen naar de toekomst toe. Wat vinden jullie de sterkste punten van ons huidig onderwijssysteem wat jullie nu al zeggen dat is echt goed, dit is echt sterk, dit helpt echt de leerkracht als drijvende kracht in de klas vooruit. Dat mogen jullie weer in de Padlet zetten, er mag ook gepraat worden uiteraard. Voilà dat is de nieuwe link als jullie daarop kunnen klikken komen jullie weer in een andere Padlet. Is dat voor iedereen gelukt?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Dus het kan heel ruim gaan van uurrooster, work-life balance, rol van de overheid, technologie, hoeveelheid van eigen inbreng heel ruim, alles wat nu al sterk is.

De Padlet wordt ingevuld door de deelnemers.

Moderator: Ben je klaar (persoon 4)?

Persoon 4: Ja, sorry ik wist niet dat er een timing op stond. Ik ben klaar. Het staat er toch in he?

Moderator: Ik zie nog niets.

Persoon 4: Ik zit toch niet in de foute?

Moderator: We zitten nu bij de Padlet waar vanboven staat huidig onderwijssysteem.

Persoon 4: Wacht ik ga terug even. Oh ik was al begonnen bij het vorige. Is dat erg?

Moderator: Neen. Ik kan er niet aan om het te kopiëren.

Persoon 4: Kan ik het nog overtypen anders.

Observator: Ik heb het gekopieerd normaal gezien.

Moderator: Dankjewel. Goed dat er mensen bij zijn die daar handig in zijn.
Goed. Jullie mogen weer sluiten, dan ga ik het weer delen. Is het voor iedereen zichtbaar?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Ik weet niet hoe ik het eventueel kleiner krijg, want jullie zien nog niet alles. Is het nog leesbaar voor jullie?

Persoon 3: Nee. Beetje groter misschien?

Moderator: Oké?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Goed, nu is het de bedoeling dat jullie samen kijken naar wat jullie geschreven hebben. Dat jullie eigenlijk een gezamenlijk standpunt innemen van wat jullie de beste punten vinden aan het huidige onderwijssysteem. Wij gaan even zwijgen en wel volgen natuurlijk en we laten het woord even aan jullie om samen te komen tot een gemeenschappelijk standpunt. Als daar nog dingen bijkomen tijdens de discussie die hier nog niet opstaan dan is het helemaal prima. Het is aan jullie.

Persoon 1: [DIG3] Ik zie dat er verschillende keren dat digitale terugkomt.

Persoon 5: Ja daar ga ik mee akkoord.

Persoon 1: Als ik dat vergelijk met veertig jaar geleden dan is dat een groot groot pluspunt zowel voor leerkrachten als voor onze leerlingen.

Persoon 5: Ja.

Persoon 3: Uhu.

Persoon 5: [STO2 (=)] Ik denk ook die grotere waaier aan opties en de richtingen die de leerlingen kunnen volgen zie ik ook wel iets vaker terugkomen. Zeker als je dat met vroeger vergelijkt, zelfs als ik naar mijn eigen studie kijk en ik ben nog niet zo lang afgestudeerd van het middelbaar, was het wel echt veel minder tegenover wat ze nu hebben. Dat is iets wat mij ook opvalt.

Persoon 2: Ja en ik vind dat ook en wat ik ook vooral goed vind is dat die keuze u niet beperkt voor daarna.

Persoon 5: Inderdaad.

Persoon 2: Ik weet bijvoorbeeld in andere landen dat het niet zo is dat ge na uw middelbaar nog alles kunt studeren.

Persoon 5: Nee dat klopt.

Persoon 2: In België maakt het op zich niet uit als je economie hebt gedaan, dan kan je daarna nog altijd iets doen in de meer humane wetenschappen of ik weet

het niet. Dus het is niet zo dat die keuze je beperkt in wat je daarna wil doen. Wat ik op zich wel goed vind aan ons huidige onderwijssysteem.

Persoon 5: Dat klopt. Het is gewoon iets heel breed wat ze allemaal kunnen doen.

Persoon 2: Uhu.

Persoon 5: [OBA5 (=)] Iets wat ook wel opvalt allé, euhm, van sneller benoemd zijn of waar stond het nu... euhm... Ik ben even aan het kijken.

Moderator: Stond bij (persoon 6).

Persoon 5: Ja sneller benoemd worden inderdaad. Dat vind ik ook wel goed. Ik had er nu persoonlijk nog niet zelf aan gedacht, maar als ik dan terugdenk aan wat de oudere leerkrachten me altijd vertellen, is dat ze heel lang moesten wachten, soms zelfs 2-3 jaar in het traject zaten, vooraleer ze bij die snellere benoemdheid zouden kunnen komen en dan aansluitend [OBA] dat aanvangsbegeleiding traject wat nieuwe leerkrachten ondergaan vind ik dan ook wel een goede toevoeging. Had ik er zelf niet aan gedacht maar nu ik het lees, vind ik wel dat het er absoluut bij mag.

Persoon 1: [OBA5] Dat is zeker juist, want ik denk dat ik zelf 8 jaar op mijn benoeming heb moeten wachten euhm... en zo verlies je eigenlijk heel veel goede krachten die dan niet doorzetten en die dan ja, ergens anders werk vinden... euhm.

Persoon 4: Ik ook, ik heb meer dan tien jaar gewacht en [OBA1 (=)] ik doe zelf nu aan aanvangsbegeleiding. Ik heb bijvoorbeeld (persoon 6) begeleid en ik vind dat dus een enorme meerwaarde. Aanvangsbegeleiding en [OBA5 (=)] sneller inderdaad uw plekje veroveren en daar ook in blijven. [OBA1 (=)] En begeleiding vooral begeleiding: hulp krijgen van oudere leerkrachten euhm die u coachen eigenlijk. In goede banen en een luisterend oor bieden. Persoon 6 kan dat hopelijk bevestigen dat we met aanvangsbegeleiding echt klaar staan voor alle vragen. We gaan ook echt lessen volgen, we geven tips.

Persoon 6: [OBA1] Ik weet ook niet hoe het vroeger was. Ik ken alleen maar hoe ik het heb ervaren. Ik heb me nooit alleen gevoeld als nieuwe leerkracht. Altijd ondersteund geworden. [OBA5 (=)] Ik kan geloven dat als je acht jaar wacht op een benoeming dat je in veel onzekerheid leeft, dat wordt wat weggenomen nu dat is wel een luxe natuurlijk.

Persoon 1: [OBA1 (=)] Vroeger was er die aanvangsbegeleiding gewoonweg **totaal** niet. Je moest alles zelf uitzoeken.

Persoon 5: [SAM1] **Klopt dat dan dat er vroeger eigenlijk meer competitie was tussen de leerkrachten in plaats van samenwerking?**

Persoon 1 + persoon 4: **Absoluut, ja! Zeker! Absoluut!**

Persoon 5: [OBA1 (=)] Dat verschil merk ik nu wel enorm. Ik werk vooral samen met een team van veel jonge leerkrachten, allé jongere leerkrachten, en daar zitten

hier en daar zo'n paar oudere leerkrachten bij en daar heb je dan allé.. Als ik nu van één specifiek mag praten, niet qua naam, maar ik geef PAV ik ben daar zelf niet heel thuis in die wereld omdat dat niet mijn vakgebied is, maar ik ben dan bij een medecollega iemand die dat al bijna 20-25 jaar in het vak zit. Daar heb ik, als ik zelf kijk, enorm veel aan. Zeker als jonge startende leerkracht. Ik kan daar heel veel uithalen van wat die personen eigenlijk al weten en wat je daar dan nog zelf aan kan toevoegen. Allé ik mag wel absoluut wel zeggen dat dat een meerwaarde heeft voor iemand die pas start en zeker als de job helemaal nieuw is, de omgeving is nieuw, het lessenrooster is niet het gemakkelijkste... Dus ja dat is wel heel fijn om daar dan te mogen starten.

Moderator: Dus ik denk dat we op dit moment de aanvangsbegeleiding die heel sterk naar voren gekomen is, de brede waaier aan keuzes in het middelbaar die toch niet echt beperkt daarna heb ik gehoord, de ICT-toepassingen heb ik gehoord. Zijn er nog dingen waar aan jullie denken?

Persoon 6: [OVE1 (H)] Ik zie bij persoon 5 en mezelf ook staan dat we zo de vaardigheden benoemd hebben. Dat het kunnen heel belangrijk is bij de leerlingen. Met betrekking tot hoe hen dat kan helpen in hun dagelijks leven, hoe het hun kan helpen groeien tot een mens in onze huidige maatschappij. Dat vind ik zeker goed, dat wordt ook gelinkt aan heel veel integratieopdrachten enzovoort. Ik heb er bij mezelf ook nog bijgeschreven dat het ook wel een nadeel kan zijn. Ik vind dat soms het kennen, pure theorie, ook heel belangrijk is en dat wordt dan af en toe wel eens vergeten: want als ze het kunnen is het goed genoeg?

Persoon 1: Ik zou er bij willen zeggen dat natuurlijk in de middenschool van groot belang is dat ze eerst wat theorie zeker meekrijgen vooraleer ze aan die vaardigheden kunnen verder werken.. euhm... Hoe verder je in het secundair komt, hoe minder theorie er misschien kan belangrijk zijn. Euhm... Het is natuurlijk inderdaad waar (persoon 6) dat we ook eerst moeten theorie geven ja...

Moderator: Wat vind jij ervan, (persoon 3)?

Persoon 3: [OVE1 (H)] Ja ik vind dat ook dat vaardigheden misschien een beetje te veel worden gepromoot en te weinig kennis wordt verworven. Vanaf de tweede graad ondervinden ze daar pas de problemen mee denk ik.

Persoon 4: Ik geef bijvoorbeeld Frans. Dat is op dit moment een ramp. Die kinderen studeren dat gewoon met momenten niet meer graag. Omdat het heel veel inderdaad kunnen is, maar als je een vak zoals Frans niet kent, ja dan is dat inderdaad wel moeilijk. Een hele moeilijke.

Moderator: Dus de aandacht voor kunnen i.p.v. kennen wordt denk ik, als ik het goed lees, niet algemeen als een voordeel gezien.

Persoon 6: [OVE1 (H)] Ik vind het idee heel goed en heel mooi, maar in praktijk is dat misschien niet altijd de oplossing.

Moderator: Observator, kun jij delen wat je had samengevat? Dus de observator heeft een beetje de samenvatting gemaakt. Ja... dus kijk eens. Zijn jullie akkoord met wat er staat of moeten er dingen aangepast of toegevoegd worden?

Persoon 2: Kan het misschien een beetje groter dat we het beter kunnen zien?

Moderator: Eventueel je berichten aan de zijkant sluiten, dan wordt je scherm ook iets groter. We hebben als eerste digitaal voor leerkrachten en leerlingen. Misschien nog eens toelichten waarom dat juist zo is?

Persoon 3: [DIG1 (=)] Ja bij ons heeft iedereen een laptop vanaf dit schooljaar. Je kan ook eens de les afsluiten met een quizje ofzo. Alles kan nu digitaal gebeuren, dat is wel een groot voordeel.

Persoon 1: [DIG3 (-)] Misschien mag er ook wel een nadeel erbij zijn. Want op die manier is er dikwijls verwacht van een leerkracht dat die ook altijd bereikbaar is en zijn we ook altijd er veel meer mee bezig dan zoveel jaren geleden.

Persoon 6: [DIG3 (-)] Ik merk het vooral bij mijn mama. Vroeger toen ze les gaf, kreeg ze mails als ze thuis was. Dat was op de computer: je zette die uit en dan stopte het. Nu gaat het via de gsm, whatsapp berichtje, Smartschoolberichtje nog om tien uur 's avonds nog even iets doen...

Persoon 1: [DIG3 (-)] Ze proberen bij ons op school daar wel aan te werken dat zeker, maar toch is er zo ergens een...

Persoon 6: [DIG3 (-)] Je moet precies altijd bereikbaar zijn...

Moderator: Wat zijn de voordelen juist?

Persoon 6: Laat maar, ik ging over een nadeel beginnen.

Moderator: Sorry maar ik probeer een beetje... Het is de bedoeling om op een positieve manier te kijken.

Persoon 6: [DIG3 (-)] Ja, maar dat is gewoon een side note erbij dat het ook een groot nadeel kan zijn als je het niet goed aanpakt of rekening mee houdt.

Moderator: Zeker! Waarom is dat een voordeel?

Persoon 3: Het is gewoon gemakkelijk, het is gewoon aangenaam.

Persoon 4: [DIG3 (=)] Smartschool is ook wel gewoon een enorme vooruitgang in vergelijking met vroeger, ik bedoel op alle vlakken. Bijvoorbeeld een leerling met dyslexie of wat trager is in de klas of wat dan ook. Alles staat wel perfect geschematiseerd als je thuiskomt. Ook wel nadelen, daarom had ik het ook wel geschreven. Het voordeel is ook wel qua naar de leerlingen toe en ouders toe ook, je kan ouders onmiddellijk brieven van de situatie. Het is niet meer: ik wacht tot morgen op een handtekening in de agenda.

Persoon 3: Jaja, is inderdaad wel een enorme vooruitgang.

Persoon 4: Nu zijn er wel uitgestelde berichten in het weekend. Dat vind ik geweldig, want 's avonds ook want ik vind Smartschool voor 80-90% alleen maar vooruitgang.

Persoon 1: Sommige berichten kan je ook niet uitstellen, die moeten je collega's ook onmiddellijk weten.

Persoon 4: Daar heb je toch zelf een feeling voor om te weten welke wel en welke niet. Maar berichten naar en van ouders kan je bijvoorbeeld wel uitstellen tot maandag 7u30 bijvoorbeeld.

Persoon 1: [DIG3 (=)] Ja en de bordboeken. De oplossing staat erin, de kinderen kunnen er in kijken ze kunnen direct zien of ze het juist hebben geschreven. In vergelijking met zoveel jaar geleden moest je alles aan bord schrijven, dat was er gewoon niet.

Persoon 5: Wat ik persoonlijk wel leuk vind aan dat digitale en los van Smartschool en alles is taal die ze allé het is verrijking van hun eigen taal, omdat we waren vroeger eigenlijk gewend - zeker in de lagere jaren - alles met Nederlands te doen. Maar soms is het materiaal wat aangeboden wordt in het Nederlands niet zo uitgebreid als de Engelse taal en bijvoorbeeld YouTube - als meest bekende videowebsite laten we zeggen- kan je heel veel in automatisch gegenereerd Nederlandse ondertiteling kan je die wel laten tonen die in het Engels perfect zijn om te gebruiken in een les of als intro van een les, maar vroeger ging dat gewoon niet omdat die vertaalopties er niet waren. Nu kan je in de lagere jaren in het tweede, derde en vierde waar de kennis van het Engels nog iets meer beperkt is, kan je dat gewoon perfect toepassen dat vind ik persoonlijk heel leuk, want ik geef enorm graag video's in de les en hier opdrachten rond geven. Ik vind dat persoonlijk qua digitaal het sterkste. Zeker als het over dat Engels gaat want dat wordt steeds meer en meer en meer en meer in ons dagelijks leven gebruikt en dan natuurlijk van elke leerling. Als je aan elke leerling gaat vragen wat doe je het liefste als einde van een les dan zeggen ze Kahoot en dat vind ik de meerwaarde van BookWidgets en Kahoot mogen we zeker niet uit het oog verliezen.

Persoon 3: [DIG3 (=)] [TPL1 (-)] Wij hebben dit jaar voor het eerst een examen via BookWidgets georganiseerd. Een geschiedenis examen via BookWidgets.

Persoon 5: Wat het vooral gemakkelijk gemaakt - ik ben zelf nog wat aan het experimenteren ermee - maar als je eenmaal een goede Book Widget hebt en de vragen duidelijk zijn geformuleerd en de antwoorden duidelijk zijn geformuleerd, kan dat wel voor een groot deel de verbeterlast van een leerkracht doen afnemen.

Persoon 3: Inderdaad.

Persoon 5: Natuurlijk is een Bookwidget niet van de eerste keer perfect.

Persoon 3: Nee nee maja.

Persoon 5: Daar zit natuurlijk wel wat werk en tijd achter, maar ik denk uiteindelijk gaat de verbeterlast - als de Book Widget goed in elkaar zitten - verminderd worden, want het systeem verbetert het basically voor jezelf. Maar natuurlijk het in elkaar steken ervan is natuurlijk wel een ander verhaaltje.

Moderator: Oké de andere punten zijn die volledig genoeg voor jullie of moet daar nog toegevoegd of aan veranderd worden?

Persoon 6: [OBA5 (=)] Bij benoeming staat nu 2-3 jaar en dat is nu eerder het geval.

Persoon 3: Jaja vroeger was het 8-10 jaar denk ik.

Persoon 6: Ja, dat cijfer moet aangepast worden.

Persoon 5: Je kan nu na één jaar een TADD krijgen nu. Ik wist zelfs niet dat dat bestond. Ik ben die afkorting moeten gaan opzoeken en na één jaar TADD kan er mogelijkheid zijn tot je vaste benoeming dus ja vandaag is dat 1-2 jaar.

Persoon 4: Ja inderdaad.

Moderator: Dankuwel observator. Dan wil ik verder gaan naar het volgende stukje. Nu gaan we iets meer naar de toekomst kijken. Ik wil graag dat jullie nu voor jullie zelf eerst nadenken over hoe voor jullie het onderwijs of het beroep van de leerkracht er over vijf jaar uit zou moeten zien, kunnen zien. Idealiter ziet mijn job er over vijf jaar zo uit? Neem dat even in uw hoofd voor je begint te schrijven, denk er even over na, visualiseer het voor jezelf en daarna komt dan de vraag. Daar geef ik jullie weer een Padlet voor, als je drie wensen had voor het lerarenberoep in de toekomst, wat zouden dat die drie wensen zijn?

Persoon 4: Gaat dat over jonge leerkrachten of over onszelf?

Moderator: Leerkrachten in het algemeen als dat iets is wat jonge leerkrachten nodig zouden hebben, mag dat erbij geen enkel probleem. Ik deel nu de link van de derde Padlet, wensen heet die.

De deelnemers noteren hun wensen in de Padlet.

Moderator: Ja, het is misschien ook nog wel even belangrijk om te zeggen dat je niet moet denken: dit zouden we kunnen realiseren, maar echt als het kan hoe dan ook zou ik dit ideaal vinden. Laat je niet tegenhouden door de grenzen van wat je denk dat wat mogelijk is.

De deelnemers noteren hun wensen in de Padlet.

Moderator: Ik merk net dat mijn micro afstond, maar jullie kunnen ook kijken naar wat anderen al gedeeld hebben ter inspiratie voor jullie eigen ideeën. Ik zie dat (persoon 5) en (persoon 6) al wat gedeeld hebben. (Persoon 6), is nummer drie weggevallen?

Persoon 6: Nee ik ben er nog over aan het nadenken.

Moderator: Oké, want ik zag nummertje drie staan, maar daar stond niets achter.

Moderator: (Persoon 2), is dat een gemeenschappelijk standpunt van jou en (persoon 1)?

Persoon 2: Ja, we kijken er wel een beetje hetzelfde naar, dus we hebben wat overlegd en we hebben vier punten gegeven, maar dat is van ons beiden.

Moderator: Goed, dan mogen jullie weer sluiten. Ik zie dat iedereen alles heeft ingevuld. Ook hier gaan... We gaan jullie vragen om een gezamenlijk standpunt in te nemen: als je drie wensen moet overhouden welke zouden dat dan zijn? Als jullie tijdens de discussie nog tot een andere wens komen en denken nee dit is het, helemaal prima. Jullie mogen jullie micro aanzetten, go!

Persoon 6: Ik zie bij (persoon 1) en (persoon 2) staan als derde puntje: [BEL (H)] 'Leerkrachten die dingen doen buiten het lesgeven een beter statuut geven (stagiaires begeleiden, taalbeleid...).' Dat is wat ik bedoel met mijn tweede puntje, maar ik heb het wat anders verwoord. Er zijn zoveel dingen die van leerkrachten verwacht worden, die leuk zijn voor de leerlingen en de leerkrachten zelf natuurlijk, dat komt bovenop de werkuren die ze al hebben. Ik heb zelf nu niet zoveel lesgeef uren, maar ik weet dat collega's/vrienden van me wel een voltijdse opdracht hebben en zich bezighielden met meer dan één activiteit en daar echt uren aan besteden in het weekend en minder kunnen focussen op het lesgeven dus.. Dat moet zeker niet stoppen dat leerkrachten die moeite doen, want ik denk dat velen dat ook graag doen maar dat mag erkend worden bijvoorbeeld de lesgeef uren verminderen ofzo...

Persoon 2: Ja, bijvoorbeeld ik weet dat in Nederland de leerkrachten extra betaald worden als ze bijvoorbeeld een stagiair onder hun hoede nemen en die nemen dat dan ook echt heel serieus. Terwijl ik heb de indruk dat wanneer je stage doet in België dat een leerkracht dat erbij neemt als job, maar dat is niet hun hoofdjob, want je moet nog altijd voor de klas staan. Dus word je eigenlijk wel iets minder goed - of ja niet per se minder goed - maar een leerkracht steekt daar niet altijd evenveel tijd in. Terwijl als dat erkend wordt en een extra job is en meer voor wordt betaald en meer tijd voor krijgt, dan wordt het ook serieuzer genomen en dat is volgens mij ten voordele van de stagiaire als de leerkracht dus dat is dubbele winst denk ik dan.

Persoon 5: Daar wil ik op aanvullen. [TPL1 (-)] Dat is eigenlijk wat ik bedoelde met administratieve last [SL1 (-)] en meer respect. [TPL1 (-)] Dat sluit daar eigenlijk bij aan. Er zijn zoveel dingen wat leerkrachten extra doen en zich buiten hun effectieve uren lesgeven bijvoorbeeld van thuis toetsen in orde brengen, leerlingen bijwerken, stagiaires bijwerken dat hoort er gewoon bij tot vergaderingen ook dat hoort er gewoon bij al duren ze tot zeven uur 's avonds. Dan is het van ahja oké neem het er maar bij dat is oké. Het zou fijn zijn als dat iets verminderd zou kunnen worden of als het erkende uren zouden zijn en mee gerekend zou worden in het loon. [SL1 (+)] [TPL1 (-)] Daarbij aansluitend gewoon meer respect voor het lerarenberoep. We zijn mensen, we kunnen veel, we kunnen ons in 300 verschillende bochten

draaien, maar soms is de 301ste bocht soms net iets teveel daaraan dus daar volg ik wel volledig aan.

Persoon 4: [TPL1 (H)] Ja ik zou daar ook graag bij willen aansluiten. De werkdruk op dat vlak neemt alleen maar toe, maar dat maakt wel een school uniek op dit moment. Ik bedoel daarmee dat als je mensen hebt die buiten het lesgeven zo een kar kunnen trekken of bepaalde extra dingen kunnen doen. Dat maakt eigenlijk je school specialer, daar moet je het een beetje van hebben. maar het wordt wel meer en meer en meer. De druk wordt groter en groter. Dat bedoel ik ook met mijn laatste puntje. Kunnen we niet bijvoorbeeld 2 uren voor mensen die zich willen engageren voor zo'n extra activiteiten (lagere scholen, casino...). Kunnen die mensen dan niet bijvoorbeeld 2 of 4 uur minder voor de klas staan en daar effectief uren voor krijgen en daar dus eigenlijk ook voor betaald worden? Wij zijn nu eigenlijk verplicht om in een werkgroep te zitten, iedereen, heel het personeel.

Persoon 5: Inderdaad.

Persoon 3: Ja bij ons is dat ook.

Persoon 5: [TPL1 (H)] Ja, ik denk dat dat ook zou betekenen dat als er leerkrachten zijn die al meer ervaren zijn die al meer bekend zijn met het systeem daar uren voor krijgen. Dan zijn er ook weer mogelijkheden voor leerkrachten voor nieuwe leerkrachten om toe te treden en het team te versterken zeker bij bepaalde vakken, bijvoorbeeld Frans. Daar zijn nu al weinig leerkrachten dat zijn wel een aantal studenten, leerlingen die Frans bijvoorbeeld willen geven, maar ze komen niet binnen omdat die uren Frans zijn gevuld, dus ik denk dat daar wel mogelijkheid is.

[STO3 (H)] Eentje wat ik ook nog zie terugkomen zijn die kleinere klassen. [TPL2 (H)] Dat hangt voor mij eigenlijk samen met die coach. In de opleiding wordt gezegd dat de leerkracht de coach moet zijn van de leerprocessen, de didactische processen enzoverder. [STO3 (H)] Vandaag de dag in sommige scholen zo'n grote klassen 20-24 man, zelfs klassen met 16 man zijn al groot, zeker met de grote verschillen die we nu hebben. Ik zit zelf in een school met heel veel diversiteit qua culturen nationaliteiten als qua -hoe moet ik het zeggen- het kunnen van de leerlingen zelf. Dan wil ik me aanpassen aan die 16 leerlingen die allemaal uniek zijn, maar dat gaat soms niet. Daarom denk ik dat kleinere klassen wel ja een hele grote meerwaarde kunnen zijn, [INF1 (H)] mits het gebouw en de infrastructuur het ook allemaal toelaat. Ik denk dat het zeker niet slecht is voor ons en de leerkracht op zich.

Moderator: (Persoon 5), je zegt dat mits het gebouw en de lokalen het toelaten. Hoe zouden die lokalen er dan moeten uitzien?

Persoon 5: [INF2 (H)] Bij ons zelf in het gebouw heb je soms heel grote lokalen, echt groot. Er zouden perfect twee klassen in kunnen. Daar zouden twee kleinere klasjes in kunnen zitten waar bijvoorbeeld dan twee smartboards zijn. Dat is nu in dit geval niet de realiteit, dus dan kan het soms zijn dat een heel kleine klas dat klaslokaal bezet houdt en dan heb je een heel grote klas die in een kleiner klaslokaal moet passen. Ik denk dat als daar opsplitsingen zouden zijn en de

lokalen ook opgesplitst zouden kunnen worden. Dan kunnen moeilijkere klassen die soms heel groot zijn ook een stukje gemakkelijker worden.

Moderator: Ik herinner er nog even aan: we laten ons nu niet tegenhouden door grenzen. Als je mij zegt: ik zou klassen willen opdelen. Liever dan kleinere klaslokalen? Of zijn er andere dingen die jullie zeggen: goh, als ik een nieuwe school mocht zetten en ik mocht volledig bepalen hoe de school en de lokalen eruit zouden zien. Wat is dan het ideaalbeeld?

Persoon 5: Voor mij persoonlijk?

Moderator: Voor iedereen.

Persoon 5: [INF2 (H)] Voor mij zou het denk ik klasjes waar er banken zijn voor rond de vijftien personen, [DIG2 (+)] waar een smartboard aanwezig is en [INF2 (+)] waar ja ook materialen voor meerdere vakken aanwezig zijn. Dus niet de heel gigantische klaslokalen met soms aula's, waar ik weet niet 30-35 banken staan voor leerlingen. [SL3 (+)] Dat het allemaal iets intiemer wordt tussen de leerlingen en de leerkracht. Dat die afstand tussen de leerkracht en de leerlingen eigenlijk een stukje kleiner wordt. Zo zou ik het dan zelf inzien.

Persoon 1: [INF1 (H)] Daar zou ik op willen aansluiten dat ik ook vind dat de schoolgebouwen veel kleiner moeten zijn. Dat het niet voor een secundaire school geen gigantische campus mag zijn waar leerlingen en leerkrachten euhm de weg kwijt zijn zoals bij ons. (lacht)

Persoon 4: (lacht ook).

Persoon 1: Ook al geeft ge daar al meer dan dertig jaar les, want dat warme gaat eigenlijk verloren. Dat intieme van het gezellige, gewoon het gaat verloren. Ik denk dat dat heel belangrijk is als ik luister naar mijn dochter.. een kleine middenschool dat heeft iets.

Persoon 2: [STO3 (H)] Ja als ik nog even mag terug inpikken, dus inderdaad, ik ben ook voor die kleinere klassen. [DIG3 (-)] Het bordboek snap ik, maar ik geef wiskunde dus ik vind ook zeker dat een gewoon bord helemaal niet slecht is, want het punt is uw leerlingen moeten het ook zelf doen met blad, pen en papier. Ik vind dat leerlingen dat dus niet allemaal online moeten doen met een geodriehoek die geen geodriehoek is enzo. Als je snapt wat ik bedoel? Allé ik vind de combinatie nog altijd belangrijk: én een gewoon bord én een bord met alle digitale dingen: dat is zeker heel handig. [INF1 (H)] Over het schoolgebouw vind ik ook. Ik denk als we nu heel ruim gaan denken. We kunnen inderdaad houden op klassen. Euhm maar bijvoorbeeld wat ook een opportunity is of hoe zeg je dat? Als je kleine ruimtes creëert in je school waar je bijvoorbeeld de leerlingen meer kunt aansporen om tijdens uw les bijvoorbeeld in groepjes te werken aan oefeningen. Dat je ze bijvoorbeeld even buiten het lokaal kan sturen waar een hoekje is waar ze kunnen zitten. Dat ge ze niet per se allemaal in uw eigen klas hebt, maar dat je ze er ook even apart op kan uitsturen buiten de klas. Ja euhm ik denk dat we daar nog echt wel veel kansen missen. Als ik zie, ik heb al in veel scholen stage gedaan, ook in verschillende landen. Bijvoorbeeld in Nederland doen ze dat en ik zag ook echt dat

die leerlingen dat appreciëren dat ze even buiten de klas zijn, maar de leerkracht ziet je nog wel altijd, want dat was vol met glas. Ik denk dat dat in de toekomst nog wel iets goed kan zijn dat ze dan minder prikkels hebben en wat is het allemaal.

Persoon 5: [INF2 (H)] Ik denk ook dat als je naar de bedrijven toe gaat dat je dat ziet. Iedereen heeft een kantoor maar er zijn zo'n gigantische werkruimtes.

Persoon 2: Ja...

Persoon 5: Daar vergaderen mensen, daar zitten mensen een ronde tafel, wat rijtjestafels... Ik denk zeker om van dat schoolse af te stappen, meer naar datgene waar ze naartoe moeten gaan de bedrijfswereld, naar de werkwereld...

Persoon 2: Ja dat het niet meer alleen maar is van: ik geef les tussen vier muren in mijn klaslokaal en niemand ziet wat ik doe, dat het ook een beetje meer... Dat je bijvoorbeeld in een gang alleen maar wiskunde klassen hebt en dat je dan nog kan binnenspringen bij de anderen dat het zo meer gemoedelijker, maar wel klein blijft dat het niet ja... Dat is wat ik denk.

Persoon 1: Hmm hmm.

Persoon 5: [STO3] Ja. Dat hangt ook samen met kleinere klassen. Bij grote klassen kan je daar geen oog op houden.

Moderator: Oké, ik probeer de tijd ook wat in de gaten te houden, want het belangrijkste werk moet nog komen eigenlijk. Jullie mogen terug even uit de Padlet gaan. Ja?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Dan ga ik even laten zien wat we nu gaan doen. Ik ben even aan het sukkelen sorry... Voilà dit is dus wat we genoteerd hebben. Ziet iedereen dat? Dus bij extra taken aangepast statuut hebben we staan. Meer verloning, ik veronderstel dat dat niet per se bedoelt een loonsopslag, maar dat jullie beloond worden voor al het werk dat jullie doen. Ofwel meer loon voor meer uren of uw uren ook mogen indelen met iets anders dan alleen pur sang lesgeven. Klopt dat?

Persoon 5: [BEL (H)] Ja, vooral administratief en de extra activiteiten dat het daar vooral rond zit.

Moderator: Dan kleinere klassen, coachende rol van leerkrachten zou beter opgenomen kunnen worden omdat je gemakkelijker naar de verschillen kan kijken tussen leerlingen en je gemakkelijker tijd kan besteden aan de leerlingen, heb ik dat juist begrepen?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Oké dan klaslokalen: materialen voor meerdere vakken, smartboarden en gewone borden, kleine en warme gevoel behouden van scholen, kleine ruimtes

in scholen creëren waar je de leerlingen naartoe kan sturen niet als straf, maar om apart hun ding te doen eventjes vrij van de storende factoren en ook de invloed van de leerkracht. Dat ze niet het gevoel hebben dat ze niet vrij kunnen spreken. Klopt dat?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Nu komen we eigenlijk tot het grootste deel. De links staan nog in de chat dus je kan daar nog altijd naar terugkijken. Als je kijkt naar alle sterke punten en wensen die we al hebben en alles waar je ondertussen misschien nog aan denkt. Nu gaan jullie eens nadenken over hoe zou dat onderwijssysteem er precies uit gaan zien als we nu echt gaan nadenken wat hebben we al, wat moet er bij? We creëren een onderwijssysteem zo moet het eruit zien binnen vijf jaar en dat je ook gaat nadenken eventueel zijn er stappen die we kunnen zetten om daar te geraken in de toekomst. Ja? Idealiter, zou één van jullie de link openen en zijn scherm delen. Ik ga de link delen. Iemand die zegt ik ben handig met de Padlet dat die hem even opent en dan met ons deelt en dan notities neemt. Wie wil dat op zich nemen?

Persoon 5: Ik wil dat wel proberen. Ik weet wel niet of ik het kan delen, normaal moet het lukken. Ik zal eens proberen.

Moderator: Ja probeer maar.

Persoon 5: Kunnen jullie het zo zien? Klopt dat?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Je mag kiezen hoe je het neerzet. Je mag doen op dat blad wat je wil. Doe maar.

Persoon 5: Ik weet niet wat iemand als eerste wil toevoegen?

Persoon 6: Ik denk dat laatste wat we gezegd hebben, is niet zo haalbaar. Dat op korte termijn bedoel ik dan dat die klaslokalen er heel anders gaan uitzien. Dat is een droom, maar niet haalbaar op vijf jaar. Waar we wel meer aan kunnen werken is dat eerste waar we het over gehad hebben: [BEL (H)] die vergoeding als je een stagiaire onder je hoede neemt of een activiteit plant, ik vind dat dat echt niet mag stoppen op scholen. Dat is ook wat (persoon 4) zei, dat maakt een school leuker, specialer daar mag ook wel wat erkenning voor zijn. Ik kom niet tegoei uit mijn woorden.

Persoon 5: Zal ik dan schrijven [BEL (H)] verloning voor activiteiten die buiten de officiële lessenrooster vallen?

Persoon 6: Ja verloning dat klinkt zo raar, misschien gewoon erkenning voor die uren onder de vorm van een verloning?

Persoon 4: [BEL (H)] [TPL1 (-)] Of extra uren die je in mindering brengt van de uren die je effectief lesgeeft.

Persoon 1: **Zodanig dat de leraar weer echt leraar kan zijn.**

Persoon 2: Ja.

Persoon 6: Ja.

Persoon 2: [TPL4 (+)] [TPL1 (-)] **[BEL (H)]** In de eerste plaats is de leraar een leraar, dus ik denk dat dat moeten we binnen vijf jaar kunnen realiseren en dat is misschien nu wat verwaterd door al die dingen, maar laat dan de leraars leraars zijn die dat willen doen en die dan extra taken erbij willen nemen, die ook belangrijk zijn als leraar, dat die dat ook kunnen doen met erkenning in ruil voor minder uren of een betere verloning of hoe dan ook.

Persoon 6: En soms ook in het onderwijs, als je dat al twintig jaar doet dat het dan wat saai wordt, dat je dan zegt 'ik wil wat meer andere taken opnemen' dat dat kan. En als je er na een paar jaar weer genoeg van hebt, dat je er ook mee kan stoppen.

Persoon 5: Ja dus de erkenning van die extra uren, leraar is terug als leraar. Dat laatste heb ik niet goed kunnen volgen, dat met die extra uren.

Persoon 6: Je hebt dat wel goed opgeschreven denk ik.

Persoon 3: Dat leerkrachten die zich meer bezighouden met extra activiteiten misschien minder uren lesgeven of meer uren in hun uurrooster toebedeeld krijgen om zich bezig te houden met die extra activiteiten denk ik toch?

Iedereen bevestigt.

Persoon 3: Of die uren ook echt benoemd worden in hun uurrooster als activiteit uren.

Persoon 6: Misschien kunt ge van dit vakje i.p.v. de titel de toekomst van de leerkracht hier als titel zetten de leraar is terug leraar en dan een nieuw vakje openen om daar een nieuw idee op te zetten?

Persoon 4: **[SAM1 (+)]** Ik denk gewoon dat het belangrijk is dat de oudere leerkrachten misschien ook wel meer kunnen gaan coachen en meer kunnen gaan helpen. Ik ben bijvoorbeeld nu vlinder bij ons op school. Het is dat ik uren heb om de leerkrachten Frans te gaan helpen waar nodig. Dat is geweldig want als je dan bijvoorbeeld een klas hebt, waar je wil differentiëren dan kan ik bijvoorbeeld met een deel van de klas de verdieping gaan doen of gaan uitbreiden of extra dingen gaan doen terwijl de leerkracht de kleine groep houdt om de basis te houden. Differentiatie uren noemen wij dat. **[OBA2 (+)] [SAM1 (+)]** Ik denk dat het algemeen gewoon belangrijk is dat je ergens hulp kunt vragen op het moment dat het niet gaat of het nodig hebt. Dat moeten niet noodzakelijk de oudere leerkrachten te zijn.

Persoon 3: Nee (lacht).

Persoon 4: Maar wel met een beetje ervaring dat je die grote klas op dat moment wel kan splitsen en kleinere klassen kan vormen. Idealiter [INF2 (H)] en er is pas een nieuwe school gebouwd, die hebben - ik vind dat fantastisch - een groot lokaal, maar die kunnen als ze willen in het midden met een bepaald glazen systeem dichtschuiven. Dus die kiezen zelf vandaag heb ik een groot lokaal met al mijn leerlingen en morgen zijn we met twee en splits ik de klas in twee groepen of wat daarstraks (persoon 2) heeft gezegd. Nu heb ik een groep leerlingen die iets anders moeten of kunnen doen, die zijn klaar met de leerstof die kunnen extra werken en die zet ik inderdaad in een andere klas. Ik schuif dicht, ik zie ze zitten dat bestaat hier dus echt al. Ik vind dat fantastisch, maar (persoon 6) heeft gelijk we kunnen niet alle scholen gaan ombouwen in vijf jaar tijd. Maar zo'n schuifstelsel tussen twee klassen in is geweldig en dan kan je inderdaad van grote naar kleine klassen en [SAM1 (+)] dan kan je de coach roepen. Ik heb daar nu bijvoorbeeld nu drie uren voor -dat is nu niet veel maar dat zou meer kunnen zijn en voor verschillende leerkrachten- om andere leerkrachten te helpen als het nodig is. Dan sta je met twee in de klas, ik vind dat fantastisch om met [SAM1 (+)] [TPL2 (H)] twee in de klas te staan.

Persoon 2: [OBA1 (+)] Ja, en ook als beginnende leerkracht geeft dat een gerust gevoel, want wat komt er wel niet allemaal op u af.

Persoon 4: Absoluut.

Persoon 2: Nieuwe lessen voorbereiden, nieuwe leerlingen... Dan is het wel fijn dat je weet dat je op zo iemand kan terugvallen. En dat is misschien ook iets waardoor minder leerkrachten misschien direct gaan uitvallen.

Persoon 1: Ja klopt.

Persoon 4: Absoluut.

Persoon 6: Ik denk dat misschien inderdaad dat ook op de school waar ik gewerkt heb met jullie, zeker op weg is. En ik spreek dan voor mezelf nu dat ik op een school terecht kwam waar ik niet goed wist wat de mogelijkheden allemaal waren. Ik wist dat er differentiatie uren en vlinder-uren waren en ik kon me gewoon niet concreet goed inbeelden wat dat inhield en ik heb daar ook niet kunnen uithalen wat er uit te halen valt. Ik zou niet weten hoe dat die valkuil kan overbrugd worden. Ik wou zeggen dat dat ja...

Persoon 5: Ik heb opgeschreven: de oude leerkrachten nemen meer de taak van coach op zich en helpen de jongere leerkrachten. [SAM1 (+)] [TPL2 (H)] Beter implementeren van co-teaching, mag ik dat zo verwoorden?

Persoon 1: Jazeker.

Persoon 4: Absoluut.

Persoon 2: Ja.

Persoon 3: Inderdaad.

Persoon 5: Dus echt opsplitsen van de klassen en meer vlinder uren en de leerkrachten hiervoor ook de tijd geven. ik weet niet of daar nog iets aan toegevoegd moet worden?

Persoon 1: Ik ga zo dadelijk moeten doorgaan. Ik wil nog één dingetje zeggen. [BEL (H)] Er moet misschien ook wel meer naar de leerkrachten geluisterd worden net zoals jullie nu bezig zijn, vind ik eigenlijk fantastisch. Want onze minister laat altijd maar ballonnetjes op, maar dat komt niet van het werkveld dat komt niet van mensen die al jaren lesgeven of in het werkveld staan en daar zou ook meer naar geluisterd worden morgen worden.

Persoon 2: Want wie weet het beter dan de leerkrachten zelf?

Persoon 1: Inderdaad. Dat zou ideaal zijn. Er is nu wel onlangs een paar jaar geleden zo wel eens een... wat was het... een ronde tafel geweest van duizend leerkrachten of... of vergis ik mij van honderd... waar je u kon opgeven drie of vier jaar geleden. Iemand die dat zich herinnert?

Persoon 4: Ja klopt.

Persoon 1: Ja dat is zo eenmalig en wat komt daar uit? Eigenlijk niet echt heel veel he?

Moderator: Hoe zou je het dan willen zien?

Persoon 2: [BEL (H)] Vooral per school misschien?

Persoon 1: Tja... nu komt de doorlichting, komt eigenlijk en die komen kijken van wat gaat er slecht.. euhm.. wat gaat er goed. Er zou meer van ja van de overheid eigenlijk kunnen geluisterd worden naar wat kan er nog beter en hoe dan?

Moderator: Op welke manier zie je dat?

Persoon 2: [BEL (H)] Ik denk bijvoorbeeld euhm... dat leerkrachten hebben zoveel ideeën denk ik, maar het is altijd moeilijk om in scholen ideeën te realiseren omdat je allé... je moet efficiënt werken, ge moet dat en dat gezien hebben ge moet alle eindtermen halen, die zijn heel. Allé ik ben er niet zo goed in thuis, maar er zijn veel eindtermen. [TPL4 (+)] Als ge meer vrijheid krijgt als leerkracht in hoe ge uw les kunt geven en meer eigen inbreng ofzo dan kunt ge ook meer misschien nieuwe dingen testen die misschien leiden tot ja soort van nieuwe projecten die je dan kan testen. Maar het is nu moeilijk om dingen te testen omdat je bijna geen tijd hebt.

Persoon 1: Ja.

Persoon 4: Dat is ook zo.

Persoon 2: [BEL (H)] Omdat het onderwijs net van bovenaf heel strikt geregeld wordt, [TPL4 (+)] je hebt zoveel uren dit en dan moet je dat allemaal gezien hebben, maar ja ik denk dat er ook heel veel van leerkrachten kan komen van nieuwe leerkrachten met nieuwe ideeën of van oudere leerkrachten die al zoveel

ervaring hebben. Maar wat dat concreet is, dat hangt natuurlijk een beetje af van wat zijn de nieuwe ideeën of ja...

Persoon 4: Ik denk algemeen dat er meer ingezet moet worden op het positieve. Ik denk dat er heel veel mensen afhaken in het onderwijs of ook een burn-out krijgen omdat het is maar.. Het is precies zo alsof het allemaal niet positief genoeg is. Ik vind dat leraren en zeker beginnende leerkrachten positief benaderd moeten worden. Natuurlijk zijn er werkpunten, daar gaat het niet om, maar bekijk het eens positief, laat die mensen eens hun ideeën doen, laat die eens doen, geef ze eens daar uren voor. Dat afkeurend vind ik op dit moment heel heel vervelend.

Persoon 2: Er wordt er snel wel gezegd en zeker in België: "Oh dat is te moeilijk voor leerlingen" of "Oeh waar komt jij mee af daar hebben we geen tijd voor." En ik denk als we dat nu al eens beginnen met niet te zeggen en eens luisteren naar wat is het idee. Misschien is het inderdaad geen goed idee, maar misschien zit er wel een goed idee in. Als we dit veranderen kan het wel werken.

Persoon 4: **Ik heb de indruk dat er veel mensen afgeremd worden.**

Persoon 3: Ja dat is zo.

Persoon 4: Dat leidt tot het opgeven op één of andere manier.

Persoon 2: [ENT] **En uiteindelijk leerkracht zijn is zo'n mooi beroep. Je hebt de eer om leerlingen iets van uw vak bij te brengen.**

Persoon 4: Uhu, uhu.

Persoon 2: [SL1 (+)] Dat kwam ook terug er wordt door iedereen een beetje neergekeken. "Oh zijt ge maar leerkracht." "Waarom studeert ge maar leerkracht of..." Ik denk dat iedereen dat wel een beetje ervaart dat er daar toch wat op neergekeken wordt van buitenaf van de niet-leerkrachten. [ENT] Dat is heel spijtig omdat het een super mooi beroep is dat ge uw kennis deelt met die leerlingen en het gaat om meer dan de kennis alleen natuurlijk.

Persoon 5: Ik heb hier en daar wat dingen mee opgeschreven. Euhm... [BEL (H)] **Ik heb hier luisteren naar de leerkracht en meer communicatie tussen de regelgevende instanties. Doorlichting moet opbouwend werken en niet zo zeer afkeurend.**

Moderator: Hoe zien jullie dat precies? Hoe zou zo iets geregeld kunnen worden?

Persoon 1: **Meer luisteren naar elkaar. Een soort ronde misschien doen. Euhm... Met bepaalde vragen waar ze naar komen luisteren of waar ze input vragen van wat kan er en dat ze proberen naar alle scholen te gaan, als we dan toch kunnen dromen.**

Persoon 6: **Ja zo de mogelijkheid om zo echt als leerkracht uw stem echt te kunnen brengen tot die hogere instanties. Want nu zijn het twee afzonderlijke beroepen twee verschillende richtingen. De mensen die erover beslissen hebben andere dingen gestudeerd die zijn een heel ander traject aan het volgen. Misschien is dat**

heel onnozel maar in een school niet verkiezingen maar wel ik ik ja.. snapt ge me al?

Persoon 1: Ja, ik snap het (lacht). Klopt.

Persoon 4: [OBA1 (+)] Zou bij ervaren leerkrachten ook helpen als coach, daar zou ik ook graag dan aanvangsbegeleiding nog meer de jonge leerkrachten helpen. Ik denk dat we op de goede weg zijn, maar dat er nog veel sterker ingezet kan worden. We hebben dit jaar nu denk ik twaalf jonge leerkrachten we zijn met twee, we hebben daar vijf uren voor. We zijn ondertussen al twee volledige lesuren bij iedereen gaan volgen. We maken daar verslagen van, we volgen ze op... Ik vind dat daar. Ik denk dat dat een heel grote hulp is voor mensen die zomaar voor de klas voor een stuk zomaar voor de leeuwen worden gegooid. Als aanvangsbegeleider kan je nog veel meer betekenen dan wat het nu is.

Persoon 5: Hoe ziet ge dat dan? Hoe zou je dat dan effectief nog willen versterken? Komt die aanvangsbegeleider dan ook mee les geven?

Persoon 4: Ja die permanent of niet permanent toch veel meer kan inschakelen of vragen kan stellen. Nu moet dat weer allemaal buiten de uren. Ofwel tijdens als we dan gaan volgen dat we maken inderdaad een verslag...kijk dat is heel positief en heel positief benaderen dat is voor mij een heel belangrijk voor mij. Een nieuwe leerkracht moet je heel positief benaderen nu we hebben allemaal toppers dit jaar. (Persoon 6), jij ook trouwens. Ik heb zo iets van ja, nog meer positief benaderen en proberen inderdaad in die klas. Lukt het niet dat je mee kunt gaan als coach en mee kunt gaan helpen. Hier kan je misschien dit doen of daar misschien.. Echt ideeën qua tucht qua alles eigenlijk een echte coach zijn op dat moment. Ik vind vijf uur bij een school gelijk bij ons echt weinig.

Persoon 2: Ja want ik vind bijvoorbeeld ook als je stage doet of in een lerarenopleiding is het niet dat je dan echt kunt lesgeven. Je leert het lesgeven - dat is eigenlijk zoals autorijden als je uw rijbewijs hebt kan je nog niet autorijden - pas als ge het jaren aan een stuk doet en als je zo'n tips krijgt van mensen die daar al ervaring mee hebben of als dat niet werkt kan je dat proberen. Dat zijn heel goede tips.

Persoon 4: [SAM2 (=)] Ja en we moeten leren leerkrachten inzetten die hun diploma nog niet hebben. Die stagebegeleiders van UCLL of waar dan ook nemen contact met ons op wij doen dat samen. Wij zijn ze aan het volgen op school, dat is echt wel samenwerken om ze goed in het onderwijs te krijgen en dat ze zeker niet afhaken, want dat is heel erg. Als je er voor wilt gaan of door je het niet meer ziet zitten of geen goede begeleiding hebt gehad. Daar zijn mensen bij van 19-20 jaar die bij ons voor onze klas staan. Dat is heel jong he. Ik zou daar meer op inzetten sowieso!

Persoon 5: [OBA1 (H)] Zou het dan een idee zijn - om nu heel groots te denken - om een aanvangsbegeleider.. Je hebt een vakgroep Frans, Nederlands, richtingspecifieke vakken dat er per vakgroep eigenlijk een aanvangsbegeleider is? En dat die ook specifiek op het vak kan helpen. Ik neem als je iemand hebt die wiskunde als beroep leerkracht wiskunde heeft en die is aanvangsbegeleider en die

moet gaan kijken bij een pas beginnende leerkracht die Frans geeft dat er toch een heel andere manier van lesgeven achter zit. Dat de aanvangsbegeleiders enerzijds meer ingezet moeten worden op de werkvloer als achter de schermen, maar ook echt mensen die er al meer ervaren zijn in het vak zelf dat die de aanvangsbegeleider kunnen zijn en zo meer specifiek op het vak zelf kunnen helpen. Bij taal is Nederlands van enorm belang zeker hoe de taal wordt overgebracht, terwijl het bij wiskunde meer gaat om cijferlijk inzicht enzoverder... Zou dat misschien een optie zijn?

Persoon 4: Dat is vrij moeilijk omdat je niet weet hoeveel jonge leerkrachten je voor alle vakken ieder jaar zal hebben. Wij zijn ook vakhoofden dus ze kunnen ook bij ons terecht we zijn ook allemaal vlinder en we kunnen dus allemaal ook helpen tijdens de lessen. Dat wil zeggen dat inderdaad als iemand voor Frans ga ik zeker eens kijken maar ook bijvoorbeeld bij een techniek of wiskunde les dat ik niet kijk ze geeft het inhoudelijk goed maar vooral coaching en klasmanagement dat staat dan weer los van het vak. De vakverantwoordelijke is gecombineerd met vlinder en aanvangsbegeleiding bij ons. Ik vind dat wel een goede zaak, maar ik merk nog dat er te weinig uren voor zijn.

Persoon 5: Ik heb het zo genoteerd. Ik weet niet of er nog dingen zijn die we willen toevoegen? Ik ga dan denk ook degene die we... waar we het al eerder over hadden gehad enerzijds digitalisering ga ik het nog noemen dat het nog meer wordt toegepast. Dus ga ik zo neerschrijven. [DIG3 (+)] [OVE1 (+)] Smartschool wordt al goed gebruikt, BookWidgets en YouTube ook, maar als je dan nog altijd merkt dat niet alle leerlingen er volledig mee vertrouwd zijn hetzelfde met OneDrive. Ik krijg bijvoorbeeld vragen van vijfdejaars hierover terwijl zij wel al een aantal jaren in het traject van de laptops zitten. Waar ze dingen moeten vinden op Smartschool, OneDrive... Wat zijn al de mogelijkheden zijn: bijvoorbeeld bij Nederlands een poster maken voor een event dat ze uitwerken. Ik merk dat leerlingen er wel mee bezig zijn en al verschillende dingen weten, maar dat ik als iemand die zich daar eigenlijk wel zeer op toespitst dat leerlingen dat niet hebben gedaan doorheen de jaren en dat zou meer mogen zijn. Zeker qua OneDrive en Smartschool, bezig zijn met de vakken, de agenda... daarin dingen in uploaden de deadlines respecteren enzoverder.

Moderator: Hoe wil je dat bereiken?

Persoon 5: Ik denk dat er euhm.

Moderator: Dat is een open vraag naar iedereen trouwens.

Persoon 6: [OVE1 (+)] In de vakken ICT leren ze hoe ze een mail moeten schrijven en niet zozeer de inhoud ervan, wel welke tool ze gebruiken en welke knopjes ze moeten gebruiken voor wat. Dus dat wordt eigenlijk al wel gedaan heb ik het gevoel. Het is gewoon dat dat niet tegoei in de woorden van de leerlingen binnenstroomt. Dat is een vaardigheid die ze echt zouden moeten kunnen als ze het ICT-lokaal verlaten en de les Nederlands binnenstappen bijvoorbeeld.

Persoon 5: Ik denk dat ze nu wel bezig zijn met dat geïntegreerd leerplan ICT.

Persoon 6: Ja dat ondersteunt dat toch?

Persoon 5: [OVE1 (+)] [OVE3 (H)] Ik denk dat om het heel simpel te stellen dat dat ook effectief geëvalueerd moet worden. Al is het maar op vijf punten bijvoorbeeld: upload een taak in een pdf formaat in de map van wiskunde. Dat ze dan vooraan in de klas of dat de leerkracht erbij is dat er een uur voor is uitgerekend dat leerlingen dat ook effectief moeten oefenen en de handeling moeten doen en dat de leerkracht bijstuurt. Dan ben je wel nou hokjes aan het denken zeker met het punten geven. Ik denk dat hier punten op geven ook niet slecht is. Dan voelen ze misschien meer de druk van de punten, maar ik denk niet dat dat slecht is. Ben ik daar juist in of ben ik daar fout in?

Persoon 6: Ik denk niet dat ge daar fout in zijt, maar ik heb het gevoel dat dat al een beetje gedaan wordt. Het idee is zeker juist vind ik. Absoluut. Ik ben aan het nadenken hoe het beter zou kunnen.

Persoon 3: [PL2 (+)] Ik denk ook dat het gros van de leerkrachten het niet kan. Bij ons op school hebben we nu de mogelijkheid gehad om via het cvo een echt aangepaste cursus te volgen gemaakt voor onze school om met die wat is het... Padlets en sway dergelijke leren werken. De meerderheid van de leerkrachten kan dat niet. Maja het is natuurlijk mooi voor in de toekomst dat leerkrachten met deze tools echt werken. De jeugd kan daarmee werken, maar ik denk de iets oudere mensen voor hen is dat niet zo evident om dat toe te passen.

Persoon 5: Dus eigenlijk dan de oudere leerkrachten bijscholen over deze tools?

Persoon 3: Ja inderdaad. Ik denk dat veel oudere leerkrachten eigenlijk niet weten waar het over gaat. Wij hebben nu die cursus gevolgd dus we zijn wel wat mee, maar het blijft toch wel moeilijk hoor.

Persoon 6: [SAM1 (=)] Nieuwe leerkrachten als coach van de ervarende.

Persoon 3: Awel ja, zo zie ik het ook, en zo is het ook bij ons op school. Ik krijg heel veel hulp van jonge leerkrachten die mij op alle mogelijke manieren helpen. We worden goed gecoacht door de jeugd.

Persoon 4: (lacht).

Moderator: Dat is fijn om te horen. Ik ben de tijd een beetje in de gaten aan het houden. We zitten richting het anderhalf uur. Ik veronderstel dat jullie ook nog andere dingen te doen hebben. Ik heb misschien nog één vraag voor jullie. Euhm dat is een individuele vraag. Ik zou willen vragen om te antwoorden op de vraag via de chatbox. Als jullie elk van jullie apart één element zouden moeten kiezen van wat vandaag besproken werd en waarvan jullie vinden dat we er vandaag al mee aan de slag moeten en kunnen gaan, wat zou dat dan zijn? Als jullie dat even in de chatbox kunnen zetten.

De deelnemers noteren het antwoord in de chat.

Moderator: Fijn dank jullie wel. Is er nog iemand van jullie die iets wil zeggen of vragen of toevoegen aan het gesprek?

Persoon 2: Ja. Ik heb nog een vraag kunnen we lezen wat de resultaten van deze masterproef gaan worden? Kunnen we zien wat in andere groepen gezegd geweest is? Lijkt me zeer interessant!

Moderator: Jazeker, jullie kunnen na afronding van onze masterproef zeker de resultaten ontvangen. We gaan jullie nog een mail sturen.

Veel succes! Veel succes!

Moderator: Ik hoop dat het meegevallen is en ik hoop dat jullie er zelf ook iets aan gehad hebben.

Transcriptie 2 – (online) focusgroep 2 (3 februari 2023)

Moderator: Ik ga in de comments een link zetten en daar mogen jullie dan op klikken. Voilà zien jullie de link verschijnen?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Dan komen jullie in een Padlet terecht met jullie naam. Heeft iedereen die Padlet? Is dat gelukt? Bedoeling is dat jullie even kijken naar jullie eigen school en naar je eigen situatie. Wat maakt die school zo speciaal? Waar ben je het meest trots op voor jullie school? Weet iedereen hoe een Padlet werkt? Je kan op het plusje duwen en dan komt er een venster waarin je kan typen. Waar ben je het meest trots op, wat maakt jouw school het meest speciaal?

De deelnemers vullen de Padlet in.

Moderator: Goed. We kunnen misschien al een paar mensen vragen, ik zie hier veel mooie dingen staan. (Persoon 1), je hebt onder andere staan: "veel aandacht voor leerlingen". Hoe uit zich dat?

Persoon 1: Dat leerlingen eigenlijk altijd terecht kunnen bij leraren, we hebben ook leerlingen begeleiding, maar evenzeer ook bij de leraren. Ik heb ook een aantal leerlingen die komen, die zeggen: "Nee, we kennen u beter en we willen eigenlijk met ons probleempje dan naar u komen" en de meeste leerkrachten staan daar wel voor open.

Moderator: Hoe hebben jullie geregeld dat leerlingen die stap durven nemen? Wat maakt dat mogelijk?

Persoon 1: In het begin van het schooljaar hebben we de eerste dagen kennismakingsdagen. Dan wordt dat ook gezegd. Ik zeg dat ook telkens in de les: als er iets is, laat me iets weten, stuur een berichtje, spreek me aan in de les of in de gang. De leerlingen van de vorige jaren die je tegenkomt in de gang, die zeggen ook goeiedag. Het is een open communicatie, vind ik wel. Niet met alle leraren. Je hebt ook leerkrachten die het afblokken en die zeggen: ga maar naar de leerlingbegeleiding. De meeste doen dat toch wel.

Moderator: Dat is mooi.

Moderator: (Persoon 2), jij geeft aan 'onze school staat open voor iedereen en fier op jongeren die op een mooie manier met elkaar omgaan. Op welke manier? Is dat spontaan gegroeid of hebben jullie daar iets voor gedaan?

Persoon 2: Dat is spontaan gegroeid. Ik geef al dertig jaar les aan een heel specifieke doelgroep jongeren uit leren en werken en meestal wordt daar een beetje op neergekeken en ik vind het super chique hoe ze daar zelf met elkaar leren om te gaan. Je probeert in de klas voor iedereen respect tonen. Ze hebben superveel begrip voor elkaar en er wordt niet geoordeeld en dat doen leerkrachten soms misschien wel. Soms iets te hard in hun oordeel, terwijl de jongeren zelf zo chique met elkaar kunnen omgaan. Ik ben daar gewoon fier op. Voilà.

Moderator: (Persoon 3), jij hebt heel wat geschreven zie ik.

Persoon 3: Ja, sorry.

Moderator: Bij het laatste zie ik alleen 'nieuwe school staan', is dat alles. Oh nee, wacht.

Persoon 3: Nee, er staat ook nog... Wij komen van drie kleine scholen en een jaar of acht geleden zijn we samengevoegd tot heel grote campus in Beringen met 8-10 blokken ASO, TSO, de nijverheid, de zachte sector allemaal zijn samengevoegd. We zijn op een paar jaar tijd van 3 schooltjes met een heel homogeen publiek naar een school gegaan met een heterogeen publiek.

Moderator: En welke opportuniteiten geeft dat?

Persoon 3: Ja, ook een beetje wat (persoon 2) daarjuist zei: ze krijgen ook veel meer begrip voor elkaar opgebracht omdat ze elkaar vaker zien. Op de speelplaats ook. Er zijn vriendschappen nu tussen al die groepen, terwijl vroeger waren dat aparte scholen en waren er veel minder vriendschappen onderling en nu... ze staan veel dichterbij de realiteit van de samenleving vind ik. Op die manier, ja..

Moderator: Ja, mooi.

Moderator: (Persoon 4), je zegt 'openheid en vrijheid. Leerlingen krijgen veel vrijheid om hun eigen traject op te stellen'. Op welke manier doen jullie dat?

Persoon 4: Leerlingen hebben sowieso een keuze-uur. Dan kunnen ze van alles kiezen, bijvoorbeeld recht kunnen ze kiezen. Ja, ik weet niet, nog van allemaal. Maar ASO, TSO enzovoort wordt ook samengevoegd voor dat keuze-uur. Dus je kiest niet op basis van zogezegd je capaciteiten, meer op wat je echt interesseert. En ook als er bepaalde vakken zijn die je wat moeilijker liggen, zijn er ook specifieke leerkrachten die je om hulp kunt vragen voor meer uitleg. Bijvoorbeeld als wiskunde u moeilijk ligt, kunt ge vragen: 'kun je dan op dat uur dat hoofdstuk nog eens uitleggen.' Dat gaat dan door tijdens een uur LO of godsdienst, zodat die leerlingen dan mee zijn met hun lessen.

Moderator: Ook al missen ze daardoor andere lessen?

Persoon 4: Ja. Er wordt wel wat afgestemd dat ze niet te belangrijke lessen missen. Maar er wordt wel verwacht dat ze die op eigen houtje bijwerken. Er wordt gekeken dat ze een les missen die ze kunnen bijwerken. Niet dat als je wiskunde of Frans moeilijk vindt, ga je niet wiskunde bijwerken tijdens Frans.

Moderator: Ja, ok, goed.

Moderator: (Persoon 5), "Wij staan nog het meest bekend om de zorg die er is voor de leerlingen."

Persoon 5: Ik herken het in verschillende antwoorden. Ja, wij stonden daar wel een

beetje voor bekend in de zin dat er een heel uitgebreide leerlingbegeleiding is op school, en die gingen vaak wel echt ver in het begeleiden van leerlingen, niet alleen studieproblemen ook socio-emotionele problemen en zelfs persoonlijke problemen, leerlingen die niet meer thuis wonen, begeleid zelfstandig wonen enzovoort. Dan gingen leerlingbegeleiders op zoek. Waar vinden we een betaalbaar onderkomen? Hoe kan ik die leerlingen op weg helpen? Al dat soort praktische dingen. Aanschaffen keukenspulletjes en ik weet niet wat allemaal. Men gaat daar heel heel ver in. Er is ook een enorm aanbod aan tegemoetkomingen van leerlingen die leerproblemen hebben. Ik denk aan dyslexie, dyscalculie en dergelijke. Daar wordt enorm veel aandacht aan besteed. Nu, heel dat heel positieve aanbod, heeft ook wel een klein beetje een negatieve kant. In die zin dat we op een bepaald moment de indruk hadden dat we ook dat vooral soort leerlingen aantrokken. In de zin van: 'Ah, uw zoon/dochter heeft dyslexie, dan moet ge daar zijn want daar doen ze het zus of zo'. of wat moeilijker in de omgang ofzo. Maar bon, het blijft al bij al toch een heel positief gegeven, vind ik.

Moderator: Goed, ik denk dat we nog heel wat punten hebben waar we straks mee verder aan de slag kunnen gaan. Dan mogen jullie de Padlet sluiten alsjeblieft. En dan ga ik een nieuwe link in de chat zetten. Voilà. Jullie mogen op de onderste link klikken. Dan kom je bij een Padlet weer. En daar staat dan 'huidig onderwijssysteem'. En daar mogen jullie gaan denken over het onderwijssysteem zoals het nu bestaat. Wat zijn daarvoor de sterkste punten in? Wat moet zeker behouden blijven voor de toekomst, en waar kunnen we op verder gaan bouwen?

Persoon 3: Moeten we denken vanuit de oude of de nieuwe leerplannen want er daar zitten natuurlijk al vernieuwingen in voor de tweede graad?

Moderator: Dat maakt niet zoveel uit. Nieuwe leerplannen zijn wel al in voege, maar wat er nu is, waarvan je zegt dat moeten we zeker behouden. Als jullie zeggen van 'kijk, dit was vroeger beter, dat was vroeger een grotere sterkte dan nu, mag dat ook gezegd worden. We gaan echter niet vanuit problemen denken, wel: 'wat werkt, wat is goed en waar kunnen we mee verder?'

De deelnemers vullen de Padlet in.

Moderator: Dan mogen jullie weer de Padlets sluiten. Ik ga zelf delen. Dat zal makkelijker zijn voor de discussie. Kunnen jullie het lezen?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Wat nu de bedoeling is, is dat jullie samen gaan kijken wat jullie allemaal gezegd hebben en dat jullie een lijstje maken van punten waar jullie eensgezind over kunnen zeggen: 'Dit zijn nu de belangrijkste sterke punten van ons onderwijs.' Observator, kan jij noteren?

Observator: Ja.

Moderator: Dank je wel. Is dat duidelijk?

Dus nu ga ik zwijgen, en nu mogen jullie beginnen praten. Best wel even jullie micro opzetten, uiteraard.

Persoon 1: Mogen we gewoon beginnen of moeten we onze hand opsteken?

Moderator: Jullie mogen gewoon beginnen. Het is aan jullie.

Persoon 1: [SAM2] [TPL2] Ik zie dat (persoon 5) er ook 'stages' bij heeft staan. Ik vind dat iets dat echt een meerwaarde heeft. Ik geef vooral les in de derde graad, [OBL2] en ter voorbereiding van verdere studiekeuze is zo'n kennismakingsstage toch altijd wel heel interessant voor de meesten. Ook als de stage echt tegenvalt, weten ze ook 'dit wil ik echt niet doen'. En dat ze er een ander beeld over hadden. Dus dat vind ik wel iets dat misschien nog meer mag komen.

Persoon 3: [SAM2 5 (+)] [TPL2 (H)] Ja, want in ASO zitten die stages niet, en dat vind ik een tekortkoming. Ik heb het niet genoteerd, want daar zit dat totaal niet bij.

Persoon 5: Ja ik vind dat ook heel belangrijk. In BSO heb je veel stage, ook blokstages en wekelijkse stages. TSO ondertussen ook twee weken, dacht ik. Maar ASO, ik ben het met je eens, spijtig dat dat daar niet is. Want het geeft leerlingen toch een veel ruimere kijk op wat ze eigenlijk studeren, waar ze het voor kunnen gebruiken, voor wat ze het kunnen inzetten, contact met de werkvloer enzo. Lijkt me wel heel erg belangrijk. TSO en BSO is dat heel interessant. Nu moet ASO nog volgen.

Persoon 1: Bij ons op school hebben ze bij ASO wel 1 keer per jaar de Youca-dag.

Persoon 5: Dat is wel anders. Eigenlijk is dat vooral sociaal geïnspireerd.

Persoon 1: [OBL2] Ja maar bij ons proberen ze die toch een beetje in de richting te duwen van 'Wat wil je eigenlijk verder gaan doen'? En die richting, dat is toch zo, ja, een klein beetje wel.

Persoon 5: Ja, maar het is een beetje een artificiële omgeving, die stages. En als dat dan zo ene dag die Youca-dag is, dan is dat nog minder echt.

Persoon 1: Ja dat is zo.

Persoon 2: [SAM2 (H)] [TPL2 (H)] Ik denk dan vooral heel praktisch. Leren en werken, wij doen niet anders dan jongeren dual op de werkvloer zetten. Werkgevers moeten daar ook plaatsen voor hebben. Als daar altijd leerlingen voor een dag of een week komen meelopen. Die van ons werken daar ook echt. En dat is al niet simpel. Dus ik denk dat dat heel goed is dat ook ASO-jongeren die keuze kunnen krijgen, maar ik denk dat er dan zeker geïnvesteerd moet worden in de ondernemers zelf om mogelijkheden te kunnen bieden, want dat is niet zo heel...

Persoon 5: [BEL (H)] [SAM2] Daar ligt misschien een taak van de overheid om dat te sensibiliseren en bedrijven aan te moedigen om dat te doen. Ik wil het woord 'verplicht' niet gebruiken, maar... Het wordt steeds moeilijker om stageplekken te vinden.

Moderator: Dus, als ik het goed begrepen heb, zijn stages heel belangrijk waar ze nu al gevoerd worden. Dat zou ook in het ASO moeten, en daar moeten dan andere partners, zoals overheid en bedrijven nog meer in gesensibiliseerd worden. Zijn er nog andere dingen die jullie genoteerd hebben, waar jullie als groep van zeggen dat we er echt voor moeten gaan?

Persoon 4: [DIG3] Die Digisprong vond ik nog wel een belangrijke. Want we zijn er inderdaad na Corona wel meer mee bezig. En dat is aan de ene kant iets heel goed, maar het is ook nog wel een groot werkpunt. [PL2 (+)] Want er zijn veel leerkrachten die op dit moment precies in het diepe gegooid worden. Ze kunnen nog niet met al die technologie werken, terwijl dat wel van ons verwacht wordt. [DIG3 (+)] En ook de leerlingen zelf zijn er wel mee opgegroeid, maar toch merk je dat het niet altijd even gemakkelijk gaat. Bijvoorbeeld bij wiskunde moeten ze geogebra gebruiken, en je ziet toch wel dat het af en toe een struikelpunt is.

Moderator: Dat zijn dingen die eigenlijk al naar de toekomst gaan. En daar komen we zeker nog op terug. Maar wat loopt er nu al heel goed?

Persoon 5: [DIG 3 (+)] Het feit dat het nu al zo geïntegreerd is in het onderwijs is een heel goed iets, maar ik ben het eens met (persoon 4) dat er werkpunten zijn. [BEL (=)] Maar het feit dat het er is en dat het financieel ondersteund wordt, is wel belangrijk.

Moderator: Nog iets of zijn dat de 2 dingen waarvan jullie zeggen 'dat is het wel momenteel'?

Persoon 3: [TPL4 (=)] Ik vind persoonlijk ook nog wel belangrijk dat we ons eigen ding kunnen blijven doen. [OVE3 (=)] We hebben nog geen centrale proeven, zoals ze in de buurlanden soms wel al hebben. Ik vind die vrijheid toch ook wel iets hebben als leraar. Ja, ik weet niet of ze er ooit gaan komen, die centrale proeven.

Moderator: Is de rest ermee akkoord dat die vrijheid belangrijk is?

Algemene goedkeuring.

Persoon 5: [TPL4] Nu, je doet dat toch wel, denk ik. Iedereen legt zijn eigen accenten. [OVE3 (=)] Maar die centrale examens, dat zou wel eens minder positief kunnen uitdraaien op dat vlak.

Moderator: Oké, zijn er nog dingen waarvan jullie zeggen dat we ze zeker moeten meenemen uit ons huidige systeem, wat we ook gaan verzinnen in de toekomst?

Persoon 5: [STO2 (=)] De brede waaier aan studierichtingen, denk ik wel dat belangrijk is. Zodat iedereen zich wel ergens in kan vinden. Zowel qua intellectueel niveau als interessegebieden.

Persoon 1: [OBL2 (H)] Nu, ik denk dat dat... dat ze na het secundair onderwijs nog veel meer keuzes hebben dan in de toekomst. Met die nieuwe leerplannen moeten ze al sneller een bepaalde richting kiezen, denk ik.

Persoon 5: Ja? Is dat zo?

Persoon 1: Ja.

Persoon 5: Dat ze vroeger voorsorteren?

Persoon 1: [OBL2 (H)] Dat ze vroeger eigenlijk hun keuze later moesten maken. [STO2 (H)] Nu uiteindelijk kunnen ze dan wel nog alles, maar ze zijn eigenlijk veel minder goed voorbereid. Ze zijn echt voorbereid op een bepaalde richting. [OBL2 (H)] Ik geef ook nu les in het vierde, en die zijn nu al aan het zeggen 'Wat moeten we nu eigenlijk kiezen? Als we dat kiezen, kunnen we dit niet meer.

Moderator: Daar gaan we dan verder op in tijdens de volgende ronde. Observator, kan je even laten zien wat je genoteerd hebt?

Observator: Jawel.

Moderator: Dus, stages, ruimere kijk op wat ze studeren. Ter voorbereiding op verdere studiekeuze. En tekortkoming ASO. Digisprong: het is er en het wordt financieel ondersteund, dat is al goed.

Vrijheid van de leerkracht en waaier aan studierichtingen.
Dat waren de belangrijkste wel denk ik.

Persoon 1: [OBL2 (=)] Ja, ik denk die stages in BSO. Niet iedereen gaat verder studeren. Ook keuze voor het beroep, hè.

De Padlet wordt aangepast.

Moderator: Goed dat we het even laten zien dan. Dank je wel daarvoor.

Nu gaan we een oefening maken waar jullie eigenlijk al voor een deel mee bezig waren. Ik zou willen dat jullie even voor jezelf een half minuutje of zo eens het beroep van leerkracht voor de geest halen, zoals jullie vinden dat het er idealiter in de perfecte wereld binnen vijf jaar zou uitzien. Als ze tegen jullie komen zeggen 'Tabula rasa, we vegen alles van tafel. Jullie gaan nu bepalen hoe het lerarenberoep er uit gaat zien'. Hou dat even voor je geest. Ik ga dan dadelijk weer een link plaatsen. Daar mag je dan drie wensen formuleren. We zijn de goede geest in de fles en je mag drie wensen formuleren hoe dat jullie willen dat het lerarenberoep er binnen dit en een aantal jaar uitziet.

Persoon 5: In het algemeen of vakgebonden?

Moderator: Dat mag je helemaal zelf zien. Wat jullie vinden aan het beroep van leerkracht. Meestal niet vakgebonden, voor alle leerkrachten. Maar als je vindt dat er een bepaald ding voor een bepaald vak absoluut bij moet, wie ben ik dan om jouw wens aan banden te leggen?

Daar gaan we ongeveer 5 minuutjes voor geven, en dan gaan we daar ook weer een discussie over hebben.

De deelnemers vullen de Padlet in.

Moderator: Jullie mogen ze gerust wens per wens noteren. Als jullie al iets kunnen laten zien, kan de rest geïnspireerd worden.

De deelnemers vullen de Padlet in.

Moderator: Heeft iedereen zijn wensen kunnen noteren?

Persoon 4: Ik moet er nog eentje.

Moderator: Oké.

De deelnemers vullen de Padlet in.

Moderator: Oké. Dank jullie wel. Dan mogen jullie weer de Padlet sluiten, ga ik hem weer centraal zetten. Jullie kunnen hem allemaal zien?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Oké, observator, neem jij weer notities? Dank je wel.

Eigenlijk dezelfde vraag nu als daarnet. Als jullie samen tot 3 wensen zouden moeten komen, wat zouden die dan zijn, hoe zouden die geformuleerd moeten worden? Dus weer de vraag om even onder jullie het gesprek aan te gaan om tot een gemeenschappelijk standpunt te komen... start. Wie begint?

Persoon 5: Iets moeilijker denk ik, deze keer.

Persoon 1: [TPL2 (+)] Ja, (persoon 4) zegt ook meer 'coachend' optreden als leerkracht. [STO3 (-)] Eigenlijk kan dat, denk ik, alleen maar als er niet te veel leerlingen in één klas zitten. Want je hebt maar twee ogen en twee oren. Als ze de klas te groot maken, gaat dat zeker niet lukken. Dat zie ik bij ons ook al. Als je met iemand bezig bent, zijn er drie achter u iets anders aan het doen, of iets aan het doen dat niet kan. [TPL2 (H)] [SAM1 (+)] Ideaal zou dan zijn om twee leraren in de klas te zetten, in hetzelfde lokaal. Dan zou er al veel opgelost worden. Co-teaching vind ik wel oké.

Persoon 2: Dat wilde ik eigenlijk nog als vierde wens doorgeven. Dat zou wel een meerwaarde zijn.

Persoon 5: Absoluut. Ik heb er wel met opzet 'utopisch' bijgezet, want dat is wel een duur voorstel natuurlijk.

Moderator: We zijn aan het dromen, dus dat mag.

Persoon 2: [STO3 (H)] Misschien niet, als je weet dat er in sommige klassen maar 2 of 3 jongeren zitten. Misschien als dat herbekeken wordt, wel.

Persoon 5: Ja maar dan denk je misschien net-overstijgend?

Persoon 2: Ja, natuurlijk.

Persoon 5: [SAM2 (+)] Bij ons is het nog zo dat er schuin tegenover ons exact dezelfde afdelingen binnen het vrij onderwijs, exact dezelfde klassen ingericht worden. Dat zou eigenlijk helemaal samen kunnen, waardoor inderdaad ... Maar het water is diep tussen die twee scholen, dus...

Moderator: Goed, hebben we dan een punt? Waar gaat jullie voorkeur naar uit? 1 leerkracht voor een kleinere klas of 2 leerkrachten per klas? En moet die klas dan groter zijn of hetzelfde blijven?

Persoon 1: [STO3 (+)] Ja, dan mag die iets groter zijn. [INF2] Of een groot lokaal waar je dan [TPL2 (H)] [SAM1 (+)] met 2 leraren staat.

Persoon 3: [SAM1] Moet je dan ook niet weer meer communiceren en zo? [STO3 (-)] Geef mij dan maar een kleinere klas en mijn eigen ding doen. [SAM1 (-)] Want als je met 2 voor een klas gaat staan, moet je ook weer meer overleg inplannen en zo. Ik vind dat er al meer dan genoeg vergaderd wordt, eerlijk gezegd.

Persoon 1: [SAM1] Ja, maar je moet niet apart overleggen. Ik geef praktijkvakken, en wij hebben 2 identieke keukens, en die sluiten op elkaar aan in een afwasruimte, want er moet een aparte afwasruimte en zo. Dus ik sta daar met mijn collega, en wij kunnen met elkaar communiceren tijdens de les. Nu als je een goede collega hebt, is dat ideaal. Ik kan me voorstellen dat als je een collega hebt waar je niet zo goed mee overweg kunt, dat dat niet is. Maar wij vergaderen eigenlijk nooit buiten onze lessen. Als er iets is, kunnen we dat onmiddellijk zeggen. En we kunnen ook, als we echt rust willen, de deuren toe doen. Dat vind ik heel fijn. Dus dat zou ik wel meer willen. Maar dat is dan praktijk.

Persoon 5: [TPL3 (+)] [SAM1 (H)] Met 2 leerkrachten kunt ge ook makkelijker tot remediëring komen hè. Want ik vind dat heel schoon in theorie, remediëring, en uiteraard doe je dat in de mate van het mogelijke, want daar zouden heel veel leerlingen heel veel voordelen bij hebben als dat beter uitgewerkt kon worden. Want in de praktijk komt er heel vaak weinig van terecht. Tenzij van 'jij kunt nog die extra oefening bijdoen, of die opdracht extra maken', maar veel verder gaat het vaak niet.

Moderator: Oké, zijn er nog andere punten?

Persoon 3: [OVE2 (+)] Ja ik maak me toch zorgen over die... Deze middag was Kristof De Witte ook weer op de radio dat het echt wel achteruit gaat met de kwaliteit van het onderwijs en dat we nu met Corona ook weer een van de landen waren met de grootste achterstand. Ik maak me daar echt oprecht zorgen over. Wij zien onze instroom achteruit gaan. Die basisvaardigheden die ze niet meer onder de knie hebben. In mijne droom komt dat ooit allemaal weer terug. Dat ze weer goed begrijpend kunnen lezen, dat ze hun taal kennen. Zeker in Beringen zitten we daar met heel wat uitdagingen. En dat ze terug van buiten kunnen leren. Dat ze echt terug wat meer op niveau kunnen denken en leren.

Moderator: Dus voor het middelbaar onderwijs zou het lager onderwijs terug wat hervormd moeten worden en terug een andere insteek moeten geven? Is dat voor iedereen zo?

Persoon 5: [OVE2] Ik weet dat niet, ik kan daar niet over oordelen. Is dat zo? Wordt in het lager onderwijs de lat lager gelegd, of is de klemtoon heel anders?

Persoon 3: [OVE1] [OVE2] Het is meer direct toepassen. Mijn kinderen zitten nu al in het hoger onderwijs, maar in het lager onderwijs moesten ze veel minder van buiten leren en minder begrijpend lezen. Ik weet niet. Alles moest daar ook spelonderwijs. Ik weet niet of dat de ideale manier is. Het zal wel leuker zijn, daar niet van. Of verwacht de maatschappij dat het onderwijs ook leuk is? Moeten kinderen graag naar school gaan?

Persoon 5: Het een sluit het ander niet uit hè. Ik denk dat kinderen in het beste geval graag naar school komen, maar dat betekent niet dat ze daar niet moeten werken. En dat je de lat niet hoog mag leggen. Zelf heb ik alleen op de derde graad gezeten, dus mijn instroom kwam uit het vierde jaar. Ik vond dat altijd heel wisselend.

Persoon 1: [OVE2 (+)] Bij ons is een school vanaf het derde. Ik vind dat ze in de Middenschool wel nog heel gepamperd worden.

Persoon 3: [OVE1] Ja, zo invulvraagjes hier en benoem datjes, en ...

Persoon 1: [OVE1] Ze doen weinig zelfstandig.

Moderator: Ik denk dat we hier nu moeilijk uit geraken.

Persoon 2: [TPL4 (+)] Ik zou nog graag in de ideale wereld, ik hoop dat wij leerkrachten nu eens eindelijk verlost kunnen worden van alle theoretische modellen, inzichten, teksten, voorbeelden die we langs alle kanten toegestuurd krijgen van mensen die denken dat het in de theorie zo wel lukt. En in theorie is dat ook zo, maar sorry, in de praktijk, euhm.

Ik vind dat er meer aandacht naar het lesgebeuren, naar leerkrachten zelf moet gaan. Ik vind onze inbreng in heel de aanpak een beetje miniem, dus dat mag gerust uitgebreid worden.

Persoon 5: Ja, daar kan ik in volgen.

Moderator: Op welke manier kan dat gebeuren, of zou dat moeten gebeuren?

Persoon 5: [TPL1 (H)] Ik denk dat dat een beetje van bottom-up en niet top-down moeten gebeuren. Bij ons was het op den duur, was het zo dat klassenraadverslagen, die moesten volgens dat bepaalde schrijfpatroon geschreven worden. Dat en dat moest er in staan, in die volgorde enz. Ik geef nu 1 voorbeeld hè. Ik vond dat heel beperkend en heel vervelend. [TPL4 (+)] Ik vond dat ze leerkrachten daar veel meer zelf voor moeten laten kiezen. Er waren leerkrachten die dat fijn vonden. Die vonden dat comfortabel. Want dan komt het, vind ik, weer neer op invuloefeningen maken, maar dan voor die of die leerling. [TPL1 (H)] Maar

het moest dus echt zo gevolgd worden. Vakgroepvergaderingen moesten dan plaatsvinden, dat was de agenda, dat moest besproken worden ... Nee, ik vond dat niet leuk.

Moderator: Goed maar we zijn een beetje terug aan het afglijden naar wat het probleem is.

Persoon 5: Ja, dus laat het los. Gewoon het omdraaien, en dan is het positiever geformuleerd.

Persoon 2: [BEL (H)] Luisteren naar de leerkrachten, en niet naar wat in Brussel allemaal over onze hoofden heen bedisseld wordt. Er zijn 101 task forces voor de eindtermen van dit voor te bereiden, van dat. Veel te weinig inbreng van de vloer. [TPL4 (+)] Back to basics. Terug naar ons.

Persoon 3: [BEL (H)] [SL1 (+)] Bij ons hebben ze nu een aantal van die hashtags, #vakmanschap, #vertrouwen enzo. En dat is iets dat bij ons nu stillekes aan begint door te komen van: **geloof in het vakmanschap en geef vertrouwen** aan de leerkrachten dat ze doen wat ze moeten doen om te zorgen in orde te zijn. Dat begint er nu bij ons stillekes door te komen. Maar dat mag inderdaad nog meer zijn. Dat heb ik daar ook geschreven. [TPL 1 (-)] Heel veel van die administratieve verplichtingen komen omdat we ons [BEL (H)] constant moeten indekken en voor de inspecties of beroepscommissies enzo. En dat zou van mij ook weg mogen. Echt zo ons terug het vertrouwen geven, het respect geven voor het lerarenberoep dat ze ons erkennen voor wie we zijn. **Een zakenman moet zich ook niet verantwoorden de hele tijd, waarom moeten wij dat de hele tijd doen?** Dat zou ik ook weg willen.

Moderator: (Persoon 4), heb jij daar iets aan toe te voegen?

Persoon 4: [TPL4 (-)] Ja, ik kan me daar wel in vinden, wat (persoon 3) zegt. Je moet altijd zorgen dat je zeker niets fout hebt gedaan. Bijvoorbeeld: heel die deliberaties. Als je niet delibereert, dat dat ook geaccepteerd kan worden, en niet zo van 'dat was niet in orde, dus ik mag wel door naar het volgende jaar'.

Moderator: Oké. Ik weet niet of we al drie gemeenschappelijke wensen hebben, observator?

Observator: Ja, ik heb geprobeerd het zo'n beetje samen te zetten.

Moderator: Hebben we er 3?

Observator: Ja.

Moderator: Tenzij iemand nog absoluut iets wil toevoegen...

Persoon 2: [INF1 (H)] Ja, misschien de school: up-to-date werkomgeving. Ik loop er niet zo hoog mee op.

Moderator: Hoe ziet die ideale werkomgeving eruit?

Persoon 2: [INF1 (H)] Dat lokalen netjes zijn, en een beetje naar de normen van vandaag. Heel veel scholen waar je binnen komt dat is nog van 50 jaar geleden. Misschien links en rechts wat geverfd.

Moderator: Dus beschrijf eens zo'n lokaal?

Persoon 2: [INF1 (H)] Ik mocht ideaal, dus ik vind ideaal: mooie... Als ik bijvoorbeeld in Nederland in de scholen kijk. Dat is allemaal netjes en dat nodigt uit om naar school te gaan. En ik vind dat soms bij ons niet uitnodigt om naar school te komen.

Persoon 1: [INF2 (H)] Nu, da's ook wel fijner om in les te geven. Als je een mooi ruim lokaal hebt waar je alles ter beschikking hebt, wat je nodig hebt, dat je niet moet gaan zoeken naar van alles.

Moderator: Wat heb je dan nodig?

Persoon 2: [DIG2 (+)] Stabiel internet. Ja, maar kijk: als dat al fout loopt. Heel uw les moet digitaal, en dan oeps het internet is vandaag precies een beetje traag. Gisteren werkte Smartschool traag. Ja waar ben ik dan mee bezig? Terug naar papieren bundels he.

Moderator: Oké, stabiel internet, dat is 1. Nog?

Persoon 3: [DIG1 (+)] Iedereen een laptop.

Moderator: Iedereen een laptop, ja?

Persoon 1: [DIG1] Is dat niet bij jullie? Dat is bij ons wel.

Persoon 3: [DIG1 (+)] Tweede graad wel, maar derde graad daar moeten we nog laptops voor halen. Die zitten nog altijd niet in de Digisprong bij ons. Dus derde graad is nog altijd euhm.

Persoon 1: [DIG1] Ah, nee. Bij ons heeft iedere leerling een laptop.

Moderator: Dus een laptop, we hebben stabiel internet. Nog iets?

Persoon 1: [INF2] Ja, ik een praktijklokaal dat alles er is, dus ja.

Moderator: Observator, kan jij delen wat je hebt?

Moderator: Oké, dus we hebben een coachende rol / co-teaching, hangt samen met klasgrootte. Kwaliteit van onderwijs moet omhoog, waarbij het basisonderwijs eigenlijk andere of de vroegere vaardigheden terug naar boven brengt, en dat ze in de middenschool nog wat teveel gepamperd worden. De eigen inbreng van de leerkracht moet omhoog.

Luisteren naar de leerkrachten, geef vertrouwen aan de leerkrachten vooral, en laat hen hun ding doen. Maar wel met ondersteuning dacht ik begrepen te hebben. Up-to-date werkomgeving. Stabiel internet, iedereen laptop, praktijklokaal volledig voorzien en moderne, mooie lokalen.
Dat is het zo wat?

Moderator: Heeft iemand daar nog iets aan toe te voegen? Oké. Dan gaan we naar de belangrijkste oefening eigenlijk. Observator, presenteer jij ook die Padlet?
Wat we nu gaan doen... We hebben gezegd waar we trots op zijn, we hebben gekeken naar wat er al goed is in ons onderwijssysteem, we hebben gekeken naar de wensen die we hebben voor het onderwijssysteem. Die linken blijven staan in het overzicht, dus als je nog eens terug wil gaan kijken in zo'n Padlet, kan dat altijd.

Bedoeling is nu dat jullie samen gaan beschrijven, als we gaan kijken binnen 5 jaar, wat zou er dan moeten veranderd zijn? Wat zouden we moeten hebben, wat zouden we behouden moeten hebben, wat zouden we er bij moeten gezet hebben? Denk terug aan al wat we al besproken hebben, nieuwe inzichten mogen eventueel ook, en beschrijf hoe het eruit moet zien. We gaan echt het nieuwe onderwijs nu vorm geven. En denk ook eens na hoe we daar kunnen geraken dan. Is die opdracht een beetje duidelijk?

Persoon 2: Het onderwijs voor onze jongeren, of onderwijs voor leerkrachten?

Moderator: Het beroep van leerkracht. Wat jullie daarvoor nodig hebben, hoe we dat gaan invullen... Observator gaat dadelijk een blad presenteren en daarin noteren wat jullie zeggen. Dus als je ziet 'dit is niet echt wat we bedoelen', kan je dat ook even opmerken. En dan kunnen we aan de slag. We hebben ongeveer 20 minuten voor deze discussie, dus je kan goed in de diepte gaan.

Persoon 1: Ja, misschien allemaal [INF 1 (H)] een nieuwe school, [INF2 (H)] een nieuw lokaal, een ruim lokaal met veel lichtinval, [DIG2 (+)] heel goed internet. [TPL2 (H)] [SAM1 (+)] Ja, ik zou zeggen 2 leraren in een klas. Maar [STO3 (H)] misschien dat anderen kiezen voor kleinere klasjes, [TPL3 (+)] waar je echt goed contact hebt met je leerlingen, en je ze heel goed kan begeleiden en kunt remediëren.

Persoon 5: [DIG3 (+)] Heel zinvolle integratie van alle nieuwe technologieën die de didactische aanpak ten goede komen. [PL2 (+)] Ik heb soms de indruk dat, nog los van de internetvaardigheden van een aantal leerkrachten, [TPL2] dat het ook in de methode zit, van hoe... [DIG1 (H)] De meeste leerlingen, ook op de derde graad, hebben nu toch al een laptop, maar ik vraag me af in welke mate er altijd zinvol gebruik van gemaakt wordt. Ik twijfel daar een beetje aan. [PL2 (H)] Ik zeg dat niet in de laatste plaats omdat ik daar ook wel eens problemen mee had van 'hoe kan dat nu hier mijn lessen beter maken, zonder dat het zomaar een beetje gebruiken van de laptop is, om de laptop te gebruiken'. Hopelijk dat men tegen dan echt mee speelt en de technologie ten goede kan maken.

Persoon 3: [BEL] Ik merk nu wel al in de nieuwe leerplannen dat daar wel al heel veel dingen echt in zitten. [DIG3 (+)] Ik moet nu bij economie bijvoorbeeld niks,

allé, amper nog iets op papier, ja ook nog wel hè, maar ze moeten al in Excel kunnen tekenen en zo, ik vind dat wel oké.

Persoon 5: [BEL] Ik ben nog totaal.. Ik heb net de leerplannen gemist van de derde graad, dus daar heb ik weinig notie van. Maar zoveel te beter, ik ben blij dat te horen.

Persoon 2: Ja, ik wil dat een klein beetje nuanceren. [TPL2 (H)] [DIG3 (H)] Omdat ik in het systeem leren en werken zit, en daar vragen wat er eigenlijk op de werkvloer, ik denk concreet aan schilders, ik denk dat die nog nood hebben aan die fysieke ervaring. Dus ik denk dat we het digitale niet mogen overroepen. Ik vind ook dat ze in mijn les, ik geef Frans, het leukste vak wat ze hebben, dus ik gebruik heel veel Youtube-filmpjes en Kahoot en wat weet ik allemaal, en dat vinden ze leuk. Maar wanneer ik vraag, kijk we gaan eens een verpakking samen herhalen, ik heb een mooie, iets moois gemaakt en ... een escape room, of willen jullie oefenen waar jullie de verpakking kunnen vastpakken, dan kiezen ze altijd voor het vastpakken. Dus ik denk dat de ideale school in de toekomst een goede balans vindt tussen digitaal en fysiek. En dat gaat op voor alle kinderen. Ook in ASO, digitaal gaat niet ... [BEL (H)] En ik heb de indruk dat in de nieuwe eindtermen een beetje de hype is, maar ik denk dat we nu al moeten proberen dat een beetje te temperen. Dat het fysieke zeker niet verloren gaat.

Persoon 5: [TPL2 (H)] [DIG3 (H)] Ik was echt niet aan het pleiten om alleen maar digitaal aan het werk te gaan. Het moet goed geïntegreerd worden. Ik ben het helemaal met u eens. Een goede klassieke les, ook om te leren noteren en dergelijke. En eens schrijven af en toe, is ook niet slecht he. Met pen en papier.

Persoon 1: Ja, want dat kunnen ze niet meer. Schrijven.

Persoon 5: Moeilijk, ja.

Persoon 2: Nu ik heb ook een heel lelijk geschrift, dus ik kan dat ook niet meer zo heel, allé ik heb dat nooit goed gekund, eigenlijk.

Persoon 5: Maar ja, als de oefening weg is, gaat het niet verbeteren denk ik. Maar goed we moeten denken hoe dat binnen 5 jaar optimaal zou kunnen zijn.

Persoon 2: [TPL2 (H)] [DIG3 (H)] Ja dus, goede balans digitaal en fysiek. Ik vind dat echt... ja. [BEL] Ik zie met de nieuwe eindtermen onze pedagogische begeleiders in Brussel 'digitaal, digitaal'. [TPL2 (H)] [DIG3 (H)] Maar dan denk ik 'wij zijn mensen, we moeten dat menselijke ook nog ergens zeker een plek geven.' En het is ... ja, ik denk dat dat echt een uitdaging is voor de toekomst. Op alle niveaus: kleuterklas, lagere school, middelbaar, hoger onderwijs ook, beroepsleven ook. Ik kan niet alles met digitaal oplossen. Soms moet ik eens iemand kunnen vastpakken.

Moderator: Dat menselijk aspect van het onderwijs, is dat iets waar iedereen achter staat?

Iedereen beaamt.

Moderator: En op welke manier zien jullie dat dan? We hebben al gesproken over digitaal en dat dat zinvol ingezet moet worden, dat de tools die er zijn op een goede manier moeten ingezet worden, dat het niet zaligmakend is, dat er ook nog andere dingen zijn... Dat menselijke van het onderwijs, dat menselijke aspect, hoe zien jullie dat dan binnen het onderwijs binnen 5 jaar, idealiter?

Persoon 5: [TPL3 (=)] Moet daar veel aan veranderen? **Ik denk dat de meeste leerkrachten echt met de allerbeste bedoelingen voor de klas staan. En hun leerlingen een warm hart toe dragen.** Je moet je leerlingen graag zien om echt goed les te kunnen geven. En daar zit dat menselijke in. Ik weet niet of dat zo hard moet veranderen. Dat moet vooral blijven.

Persoon 3: [ENT (=)] Ik denk dat dat nu een van de dingen is die heel veel leerkrachten op de been houdt, dat contact met die...

Moderator: Dus dat lichamelijk contact met de leerlingen. Dus binnen 5 jaar moeten er absoluut bijvoorbeeld, heb ik begrepen, fysiek les blijven?

Persoon 3: Oh? Jij stuurt aan op volledig afstandsonderwijs?

Moderator: Nee, ik vroeg gewoon wat jullie daarmee bedoelden.

Allemaal: [TPL2 (=)] Sowieso fysieke lessen.

Persoon 5: [TPL2 (=)] Ik vind wat dat betreft het goed nu, maar dat mag zeker niet verminderen.

Moderator: Oké, nog punten?

Persoon 4: [DIG2 (+)] Ja, ik heb nog wat toe te voegen aan het digitale. Dat is goed dat we hier zo mee bezig zijn, maar soms werkt het niet allemaal goed. Dan ben je zo bezig met dat digitale, die WiFi komt daar ook bij kijken, en het moet allemaal werken en meedraaien. Niet dat je bezig bent met een les en opeens lukt het allemaal niet, of het lukt niet zoals je wil. Dus dat moet nog op punt gezet worden, nog, vind ik.

Moderator: Ja, oké.

Persoon 5: Ik wil misschien. Ik was daarstraks aan het proberen mij in te loggen op Chat GPT en opdracht te geven 'de toekomst van het lerarenberoep'. En wat die bijvoorbeeld zegt, ik ga het kort even zeggen:

Het lerarenberoep zal in de toekomst waarschijnlijk veranderen door verschillende factoren, waaronder technologische innovatie, waardoor veranderende leerbehoeften. Misschien dat binnen 5 jaar inderdaad daar meer op moet ingespeeld worden. En stijgende vraag naar flexibiliteit en persoonlijke aanpak. Die heel erg belangrijk blijft. Dus. Grote nadruk digitale vaardigheden, integratie technologie. Ontwikkeling van zachte vaardigheden zoals communicatie en samenwerking. Zullen we waarschijnlijk ook nog heel sterk op moeten inzetten. Ik wist niet dat men dat zachte vaardigheden noemt, maar ik vind het wel mooi

verwoord. En veel persoonlijke begeleiding. Rekening houden met veranderende samenleving. Toenemende diversiteit van leerlingen, meer inclusie en diversiteitsbewuste benadering van het lesgeven. Ik weet niet of we daar iets mee kunnen?

Moderator: Nu, er stonden ook nog heel wat goede ideeën in de oefening die jullie net gemaakt hebben.

Persoon 1: [TPL2 (=)] Ja, zoals groepswerken, vind ik ook wel heel belangrijk. Ook in de toekomst. Leren samenwerken met iedereen, leren omgaan met iedereen. Ik zeg altijd 'het moeten niet uw beste vrienden worden, maar je moet er wel mee kunnen werken'. Dus daar zou ik sowieso ook op inzetten. Want overal waar je ooit gaat werken, zal je met mensen moeten samenwerken.

Moderator: Jullie hebben ook in jullie oefening gesproken over administratie. Is dat een belangrijke voor binnen 5 jaar? Vermindering van de last?

Persoon 3: [TPL1 (-)] Dat zou wel een goeie zijn.

Persoon 2: [TPL1 (-)] Dat zou wel heel mooi zijn. Hoe kunt ge dat oplossen? Door te kijken of het wel nut heeft al die administratie. Sommige dingen moeten he. Ge moet uw jongeren evalueren. Dat moet in orde zijn. Maar als ik bekijk wat ik nog allemaal extra moet bij doen omdat... [BEL (-)] Ja het is zo, een Vlaming geeft vooral les voor zijn inspectie. Ik heb daar een heel interessante bijscholing voor gevolgd en Vlamingen hebben altijd die inspectie in hun achterhoofd. Terwijl Walen dat niet doen, Fransen ook niet, Duitsers ook niet. Maar Vlaanderen spant de kroon.

Anderen zijn verbaasd.

Persoon 1: [BEL] Weet je wat ik wel heb met die nieuwe leerplannen? Dat ze daar eens rapper mee komen. Want voor de derde graad, we weten nog van niks, en volgend jaar is het al zo ver. Dat je je fatsoenlijk kunt voorbereiden.

Persoon 3: Ja maar dat is nu uitzonderlijk denk ik, omdat ze die verworpen hebben.

Persoon 1: Ja maar toch. Nu hopelijk is dat binnen 5 jaar allemaal opgelost, maar ja.

Moderator: Ja, administratieve last, heeft dat ook effect op de work-life balance van leerkrachten?

Persoon 5: [TPL1 (-)] Tuurlijk.

Persoon 2: Jaja, ik ben daarvan overtuigd.

Moderator: En is die work-life balance goed of niet goed? Moet die anders, en hoe?

Persoon 3: [TPL1 (-)] Ik heb het gevoel dat ik daar mee heb leren leven. Mijn man werkt in een gewoon bedrijf en die is klaar wanneer die thuiskomt. En we hebben daar echt als koppel mee moeten leren leven. **Ik ben nooit klaar met werken.**

Dat is altijd avondwerk. En dat is zo. We hebben dat nu alle twee aanvaard, maar op zich is dat niet oké he.

Persoon 2: [PL1 (+)] [TPL1 (+)] Jawel, dat is onze corebusiness denk ik. Maar ik denk dat in de opleiding leerkrachten daar meer aandacht naar zou mogen gaan. Heel veel jonge collega's schrikken eigenlijk van wat het nog allemaal meer is dan wat ze gedacht hadden. Dat kan misschien ook een...

Moderator: En is dat oké, of moet dat veranderen? Moeten we daarmee leren leven dat dat zo is, en moeten we de jongeren daar beter op voorbereiden? Of moeten we dat veranderen? Dus zorgen dat er meer balans is?

Persoon 5: [PL1 (-)] Dat schrikt heel veel jonge mensen af, dus kan men daar best iets aan doen, denk ik.

Persoon 2: Ook omdat de maatschappij veranderd is. Ik ben nog van de generatie 'oké, daar moet je mee leren leven'. Maar ik zie aan mijn eigen kinderen dat die heel andere eisen en verwachtingen hebben. Die doen het op een andere manier, en dat is niet beter of slechter, maar misschien is dat niet ideaal om leraar te worden. Ze zijn ook geen leraars, maar goed. En ik wil niet klagen, want ik doe dat super graag. Anders zou ik het niet volhouden.

Persoon 3: [TPL1 (-)] Als je niet gepassioneerd bent daardoor. Ik doe dat doodgraag, dat werk 's avonds nog, maar er is wel een verschil. **Als ik kan kiezen tussen TV kijken en voor school werken, dan werk ik liever voor school.** Maar 't is soms niet in overeenstemming met andere beroepen. En als die administratieve last minder kon, dan ja.

Persoon 1: Maar ja, dan zocht je misschien iets anders om te doen voor school.

Persoon 3: Ja, da's waar.

Persoon 2: [TPL1 (-)] Ja dan zou ik nog andere, nog meer lessen of andere dingen voorbereiden. Nu is het kiezen tussen 3 uur administratie doen of 3 uur een leuke bundel maken of een leuk spel. Die keuzes kan ik nu veel beter maken, nu ik ouder ben. Vroeger kon ik dat onderscheid niet maken, maar met de leeftijd komt dat wel.

Persoon 4: [TPL1] Dat is ook wel een kwestie van uw eigen grenzen kunnen stellen. Ge kunt uzelf zeggen: 'ik werk dit uur daaraan en dan stop ik effectief'. 't Is niet dat je dat per se moet doen allemaal. 't Is uw eigen grens en uw eigen efficiëntie leren kennen en optimaliseren.

Persoon 2: [TPL1 (H)] Ja maar die administratie moeten we doen, die is verplicht. En ik vind dat daar nog geen een jongere beter van geworden is. Vroeger kwam ik toe met een A4 blad, bij manier van spreken, en nu moet ik een bundel van 10 pagina's invullen. En ik vind dat dat niet wezenlijk tot verandering in onderwijs bijdraagt.

Moderator: Dus die work-life balance... het is niet zo dat de werkdruk bij leerkrachten verlaagd moet worden. Voor jullie is het vooral dat de werkdruk die er is en die zal blijven, dat die beter ingezet kan worden ten voordele van de jongeren, en niet ten voordele van iemand die dossiertjes wil lezen?

Persoon 1: [BEL (+)] En dat leerlingen hun attest kunnen aanvechten. Misschien moeten we dat afschaffen. Want was dat vroeger ook? Ik heb dat vroeger nooit gehoord toen wij zelf naar school gingen. Als iemand niet geslaagd was, was die niet geslaagd. En nu: wie een C-attest heeft bij ons op school, die vechten dat bijna allemaal aan.

Persoon 5: [SAM1 (H)] [OBA3 (H)] Ja maar ik vind ook zo praktische dingen, zoals personeelsvergaderingen. Dat was altijd dezelfde opmerking. Als ze dat nu gewoon in een document op Smartschool zetten. Want op personeelsvergaderingen werd ook niet hard opgelet, en veel wijzer werd je er meestal ook niet van. En dat moest dan 5 à 6 keer op een jaar. En dan nog andere soorten vergaderingen. Die zijn nodig, absoluut. Maar zorg er dan voor dat die optimaal gebruikt worden en nooit de indruk geven van 'we moeten hier nu eenmaal zitten'. Dat vonden veel van mijn collega's heel vervelend. En dat is altijd na de uren, dus men vond dat niet zo leuk.

Moderator: Jullie hebben het ook gehad over de erkenning van het lerarenberoep. Is dat ook een punt? De erkenning niet zozeer als beroep, maar de waardering voor de leerkracht.

Persoon 3: [SL1 (+)] Je moet je nu gewoon te dikwijls verantwoorden voor wat je kent en kunt. Waarom moet dat? **Waarom moeten wij ons altijd verantwoorden, zo vaak? In de privé doen ze dat toch ook niet?**

Moderator: Dus binnen 5 jaar wordt een leerkracht gewoon niet ter verantwoording geroepen? 't Is te zeggen iedereen moet zich wel wat verantwoorden. Maar de leerkracht wordt gezien als iemand die ...

Persoon 3: [SL1 (+)] Met kennis en expertise. Iemand die weet waar hij het over heeft, en zich niet moet verantwoorden.

Moderator: Is dat gedeeld door de rest van de groep?

Persoon 1: Ja, bedoel je dan inspectie en zo? Die verantwoording?

Persoon 3: [SL2 (+)] Nee, ook van ouders. Je moet je toch heel vaak verantwoorden naar ouders, [SL3 (+)] naar leerlingen, [SL1 (+)] naar vrienden die hun eigen idee hebben over het onderwijs, etc.

Persoon 5: [SL3 (+)] Ja, ten opzichte van leerlingen vond ik dat soms wel heel erg vermoeiend. Alles moest je verantwoorden, zowel het cijfer dat je geeft, [TPL1 (-)] en daarom moest je dan weer ganse lijsten aanmaken... ik gaf zelf Nederlands en Engels, ganse lijsten aanmaken: spreekvaardigheid, luistervaardigheid enzovoort. Kruisje zetten, opmerkingen maken per deeltje van. Dat was echt een enorme boekhouding hoor. [SL3 (+)] En op basis daarvan, waren er altijd een aantal leerlingen die vroegen: 'Juffrouw, waarom heb ik een 6,5 en geen 7?'. En dan moest

je dat echt zitten uitleggen waarom dat dat zo was. Ik vond dat soms wel... Ze hebben recht op een uitleg, en ik probeerde altijd ook wel constructieve feedback te geven, **maar aanvaard dat dan een keer dat die uitleg gegeven is**. Vroeger bestond dat ook niet hè. Ik wil ook niet beginnen van 'vroeger is alles beter'. Dat is niet de bedoeling.

Moderator: Hoe ziet dat er binnen 5 jaar uit?

Persoon 5: Dat gaat niet veel verbeterd zijn, denk ik.

Moderator: Nee nee, hoe willen jullie dat het eruit ziet binnen 5 jaar?

Persoon 1: [SL3 (+)] Misschien dat leerlingen aannemen wat jij zegt, dat dat wel oké is. Ze kunnen wel een vraag stellen, maar niet blijven er achter te haken.

Moderator: En hoe zorgen we daarvoor?

Persoon 5: Dat is ook meer een maatschappelijk fenomeen natuurlijk. Mensen doen dat in de geneeskunde, bij dokters en zo ook he. Dat wordt ook constant in vraag gesteld. Ik vrees dat dat een maatschappelijke tendens is. Ik weet niet of je dat kunt omdraaien.

Persoon 1: Ja, ik weet dat ook niet. Ik zeg dan altijd dat ze dan na de les moeten blijven, en dan blijven ze meestal niet.

Persoon 5: Dat is wel zo.

Persoon 1: He, 'dit kunnen we nu niet klassikaal, kom maar eens straks, onder de middag of na de les', en dan is het meestal opgelost.

Persoon 2: [SL1 (=)] Ik denk niet dat wij dat moeten veranderen. Dat zit inderdaad in de maatschappij en ze verwachten van de leerkracht dat alles wat er in de maatschappij min of meer fout loopt ... ja dat kan dan misschien op school... Ik denk niet dat wij dat moeten veranderen. Mensen blijven kritische wezens he.

Moderator: Is er iemand die aan dit stuk nog iets wil toevoegen? Ik ben een klein beetje de klok in de gaten aan het houden, vandaar.

Niemand heeft iets toe te voegen.

Moderator: Oké, dan gaan we het gesprek stilaan afronden. Ik heb wel nog 1 vraag aan jullie. Van alle ideeën die we vandaag gehoord hebben, alle ideeën die geopperd zijn, alle opmerkingen die gegeven zijn, kunnen jullie even in de comments, bij de berichten, elk voor jezelf 1 element kiezen waar je van zegt 'daar moeten we mee aan de slag, nu meteen vandaag al'?

De deelnemers typen hun antwoord in de chat.

Moderator: Oké dank jullie wel. Voor we echt afronden, is er iemand die nog iets wil toevoegen aan het gesprek of die nog iets kwijt wil?

Nee? Oké, dan wil ik jullie nogmaals heel hartelijk bedanken dat jullie tijd voor ons hebben vrijgemaakt. We gaan jullie nog een mailtje sturen achteraf. Indien jullie op de hoogte willen gehouden worden van de resultaten van ons onderzoek, mag je reageren op die mail. Dan noteren wij dat en dan nemen we contact met jullie op wanneer de resultaten van het onderzoek klaar zijn.

Persoon 5: Wordt dat de inhoud van een bachelorproef, of wat is de bedoeling?

Moderator: We zijn bezig met een masterproef.

Persoon 5: Met een masterproef. En welke afdeling? Pedagogie of onderwijskunde?

Moderator: Dat is een educatieve master van de UHasselt.

Persoon 5: Ah, oké.

Moderator: Dat had ik er misschien beter van in het begin bij gezegd. Ik noteer het voor de volgende groep.

Persoon 1: Dat stond toch bij de inschrijving.

Persoon 5: En wie van jullie zijn studentes, mag ik dat weten? De jongste gezichtjes zeker.

Moderator: Ik ben ook student.

Persoon 5: Echt? Ah. Sorry. Late roeping, of?

Moderator: Ja, absoluut.

...

Moderator: Heel fel bedankt dus, en misschien tot nog eens.

Transcriptie 3 – (online) focusgroep 3 (6 februari 2023)

Moderator: Bedankt om tijd te maken voor ons vanavond. Ikzelf ben één van de studenten die meewerkt aan deze masterproef, mijn collega's zijn ook aanwezig. We willen kijken wat het lerarenberoep in de toekomst zou kunnen zijn. We gaan niet kijken naar de problemen, maar kijken naar wat goed loopt en wat al sterk is. Alles wat hier gezegd wordt, wordt volledig anoniem verwerkt. Namen worden nergens weergegeven. Na het onderzoek wordt de opname ook gewoon verwijderd. We mikken op een uur anderhalf uur voor het totale gesprek. Enkele afspraken maken: gsm op stil zetten, naar elkaar luisteren en elkaar laten uitspreken. We geven feedback op de ideeën en niet op de personen en er zijn geen domme ideeën, we zijn hier om te dromen.

Opname start.

Moderator: Goed, om te starten wil ik graag eerst een kleine oefening met jullie doen. Zo dadelijk zet ik in de chat een link waarmee jullie op een Padlet terecht kunnen komen. Daarin zien jullie je namen staan. Zien jullie de link?

Iedereen bevestigt.

Persoon 6: Mogen we daarop klikken?

Moderator: Ja daar mogen jullie op klikken. Welkom (persoon 1).

Persoon 1: Sorry dat ik wat later ben, maar mijn computer doet moeilijk dus ik volg even op mijn gsm.

Moderator: Geen probleem. We hadden juist enkele afspraken gemaakt, maar het zijn geen rare afspraken. We hebben ook gezegd dat alles anoniem verwerkt wordt. We gingen juist beginnen met een kleine oefening, dus je bent net op tijd. Je kan in de chat de link terugvinden voor een Padlet. Ik hoop dat dat werkt op je gsm.

Persoon 1: Kan je de link nog eens sturen want mijn chat lijkt leeg te zijn. Sorry.

Moderator: Ik zal het nog eens sturen, geen probleem.

Persoon 1: Ja nu zie ik hem wel.

Moderator: Dus dan kom je in een Padlet, waar jullie al jullie namen zien staan. Onder je naam staat een plusje. Als jullie daarop klikken, kunnen jullie iets toevoegen onder jullie naam. Wat we nu vragen is om daar antwoord in te vullen op de volgende vragen: wat maakt jouw school zo bijzonder, waarop zijn jullie zo fier voor jullie eigen school? Dat mogen jullie nu invullen. Ongeveer 3-5 items. Lukt dat voor iedereen?

Iedereen bevestigt.

De deelnemers vullen de Padlet in.

Moderator: Heeft iedereen zijn punten kunnen invullen?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Goed, dan mogen jullie de Padlet sluiten, dan ga ik hem even met jullie delen. Goed euhm... (persoon 1) als ik bij jou kijk zie ik verbondenheid met leerlingen staan, kan je daar iets meer uitleg bij geven?

Persoon 1: Ja. Ik hoor dat heel vaak van de leerlingen die nieuw zijn bij ons op school. We hebben heel veel instroom in de derde graad. En die zeggen allemaal dat ze het heel fijn vinden, de manier waarop we met de leerlingen omgaan. Dus niet alleen van wij zijn de leerkracht en wij staan ver van u. Wij zetten ons niet op hetzelfde niveau, maar we staan wel dicht bij de leerlingen. We proberen niet vanuit onze ivoren toren te werken en we hebben ook heel veel informeel contact met de leerlingen (tussen de lessen door, bij het begin van de les). We vragen eens hoe het met de leerling gaat op die manier eigenlijk.

Moderator: Ja, dus dat zijn geen grote institutionele dingen die jullie gedaan hebben. Dat is gewoon uit het contact van de leerkracht tot leerling persoonlijk, als ik het goed begrepen heb?

Persoon 1: Ja. Ja. Klopt. Het is een beetje de eigenheid van de leerkracht die we ook allemaal doorgegeven aan elkaar.

Moderator: Oké fijn. (Persoon 2), jij zegt veel aandacht voor zorgleerlingen. Op welke manier gaat dat bij jullie te werk?

Persoon 2: Ja, dus de bedoeling is eigenlijk dat eerst de klastitularis die het dichtste bij de leerlingen staat, dat die probeert om de leerling verder te helpen indien die daar nood aan heeft. Daarnaast hebben we ook leerlingbegeleiding die wel heel betrokken is, waar leerlingen ook altijd bij terecht kunnen. En euhm op die manier proberen wij de leerlingen zo ver mogelijk te brengen en zo goed mogelijk te ondersteunen in de kleine en de grotere problemen die ze ervaren.

Moderator: Ja oké, dankjewel. (Persoon 3), daar staat bij jou mogelijkheid om te professionaliseren. Kan je daar iets meer uitleg over geven?

Persoon 3: Euhm ja dat is wel iets wat wel heel belangrijk is, dat we goed bij blijven. In onze school is het wel zo dat wanneer we een nascholing willen volgen, dat we daar wel de gelegenheid toe krijgen en dat is toch wel belangrijk om de kwaliteit van ons onderwijs te blijven garanderen. Dan volgt automatisch ook de betere band met de leerlingen.

Moderator: Wat bedoel je met de mogelijkheid krijgen om dat te doen? Wil dat zeggen dat er uren vrij gemaakt worden of euhm?

Persoon 3: Goh euhm... Het is vaak zo dat de nascholingen ook tijdens de lestijden vallen. Dan wordt er wel gekeken wanneer we met verschillende inschrijven om niet allemaal te gaan uiteraard, maar het wordt wel gestimuleerd, het volgen van nascholingen. Dat vinden we wel belangrijk. Er worden ook een aantal.. enfin we

hebben nu ook zo'n verplichte nascholing die ook gaan over dikwijls teamgeest enzoverder. Dus ja wel belangrijk.

Moderator: Oké, dankjewel. (Persoon 4), ik zie bij jou staan talent zoeken in elke leerling. Is dat iets heel speciaals voor jouw school?

Persoon 4: Ja dat vind ik wel. Ze richten allerlei talenturen in, in de school waar ik sta, voor de tweedejaars. Dat varieert van een soort van expressie-uren naar vaardigheidsuren of extra wiskunde-uren om hun talent daarin te ontwikkelen. En in het derde en vierde jaar zijn dat voornamelijk expert-uren. Dus daar richten ze bijvoorbeeld een les lifestyle in of een les masklab/masterclass, waarin ze zich gaan specialiseren in wetenschapsvakken extra of voor lifestyle is dat meer zo dingen ontwikkelen zoals voor het carnaval... nu maskers. Dat soort dingen. Dat is meer meisjes gericht, meer creativiteit gericht. En masklab hoe ik het begrepen heb, is dat wel meer voor de jongens gericht zo wetenschapsgericht. Dus daarom het talent zoeken van elke leerling.

Moderator: Oké dankjewel. (Persoon 5), bij jou heb ik iets heel speciaal zien staan. Een schoolpuppy die ingezet zal worden als begeleidingshond.

Persoon 5: Onze directeur heeft een puppy in zijn bureau. De bedoeling is dat die gaat ingezet worden om hier en daar mee in de klas te gaan om daar de leerlingen wat te ondersteunen die dat nodig hebben. Op dit moment nog een pup, dus moet de opleiding nog krijgen, maar hij loopt wel al rond op school. We zien mensen van de directie of het secretariaat wel af en toe wel eens een wandelingetje mee maken. We zijn hoopvol.

Moderator: Ik heb nog nooit gehoord van een begeleidingshond op school. Ik veronderstel dat het niet een soort leerling herder is die de leerlingen samendrijft wanneer ze te veel praten?

Persoon 5: Nee nee, het is wel een border collie dus die zou daar wel toe in staat zijn.

Moderator: Wat gaat hij doen in die klassen?

Persoon 5: Geen idee. Ik ben zelf nog niet lang op deze school, maar ik vond het wel opmerkelijk dat men toch zoekt naar op welke manier kunnen we naar de zorg naar leerlingen betekenisvolle dingen doen. Ik vond het wel knap.

Persoon 1: Wij hebben er op onze school ook eentje rondlopen. Bij ons is het iemand van de zorgbegeleiders zelf die er eentje heeft. Eentje die klein blijft. Die wordt gebruikt bij zorggesprekken met leerlingen om zo contact te zoeken met leerlingen. Om zo die eerste drempel gemakkelijker te maken.

Moderator: Oké, op die manier. Mooi! (Persoon 6), ik zie bij jou staan: de leerlingen zeggen dat ze graag naar school komen, ze vinden het een fijne plek. Wat maakt dat zo'n fijne plek?

Persoon 6: Ik denk euh dat dat euh. Ik denk dat zij heel veel betrokkenheid voelen van de individuele leerkrachten. Ik denk dat ze het gevoel hebben of de meerderheid toch. Dat de meerderheid van de leerlingen het gevoel hebben dat de meerderheid van de leerkrachten hen kent. Dus dat ze weten van: ah deze persoon gaat misschien nu zo reageren, dus ik ga nu... Dat zit zo in die hele kleine persoonlijke contacten. Ik heb het gevoel dat leerlingen hun wel gezien voelen bij ons op school. Ze zeggen dat ze graag komen. In een enquête hebben ze dat eens aangegeven. Ze vinden ons wel veel te streng en vinden dat we te veel vervelende regels hebben en de studie is sinds dit jaar vernieuwd en dat is niet te doen, maar als ik ze zie aanschuiven bij de studie zijn ze precies toch wel blij dat ze daar zijn. En zelfs ook die leerkrachten proberen leerlingen aan te spreken op informele momenten zoals op de speelplaats of een uitstap.

Moderator: Ja dank u. Ik heb het gevoel dat dat een beetje de rode draad is tussen de verschillende leerkrachten die hier zitten, ook die van verschillende scholen. Dat het persoonlijk contact met de leerlingen wel heel belangrijk is. Mooi!

Goed! Dan hebben we nu een tweede oefening. Nu gaan we een beetje verder nadenken over vanwaar we vertrekken. Om een sterke toekomst te bouwen, heb je natuurlijk een fundament nodig. Daarom willen we eens vragen aan jullie - ik ga weer een link in de chat zetten - om te gaan kijken, het lerarenberoep zoals het nu is. Wat zijn op dit moment echt sterke punten waarvan jullie zeggen, dat moet echt behouden blijven in de toekomst? Hier moeten we op verder bouwen? Dat mag heel breed gaan: van uurroosters, work-life balance de rol van de leerkracht, ondersteuning die gegeven wordt, rol van de overheid, klascontext, de manier waarop er les gegeven wordt, samenwerking met collega's, technologie, infrastructuur, noem maar op, heel breed. Daar mogen jullie nu even over nadenken en jullie ideeën erop zetten.

Persoon 5: Op de Padlet?

Moderator: Ja op de Padlet inderdaad. Je mag je vragen trouwens gewoon stellen. Je hoeft je hand niet op steken hier.

De deelnemers vullen de Padlet in.

Moderator: Het is om te kijken wat er nu al goed is en wat er al sterk is. Wat er verbeterd kan worden, dat komt in een volgende ronde aan bod.

De deelnemers vullen de Padlet in.

Moderator: Lukt het ook voor jullie (persoon 4) en (persoon 5)? Ah ja oh oké, ik zie het net. Oké, hebben jullie nog tijd nodig of is iedereen klaar?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Goed, dan mogen jullie de Padlet weer sluiten dan ga ik hem weer delen. Kunnen jullie het lezen?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Nu is het de bedoeling dat jullie zelf - jullie zien van elkaar de ideeën staan - komen tot een gezamenlijk standpunt van wat jullie nu heel sterk vinden aan het lerarenberoep. Een collega van mij noteert. Dus dat hoeven jullie zelf niet te doen. Jullie mogen gewoon het gesprek met elkaar aangaan om tot een consensus te komen. Ga jullie gang.

Persoon 4: [ENT (=)] Variatie in de job zie ik bij (persoon 1) staan en dat heb ik zelf ook wel een beetje gezegd. Dat we dat wel leuk vinden.

Persoon 2: Ja, en flexibiliteit, autonomie en sociaal contact. Ik denk dat dat ook wel drie dingen zijn die ik zie terugkomen. Maar we moeten er eentje uitkiezen als ik het goed begrepen heb?

Moderator: Nee, het mogen er verschillende zijn, maar het moet een gezamenlijk standpunt zijn van de hele groep.

Persoon 6: [TPL4 (=)] Ik vind die autonomie ook wel aangenaam. Echt een voordeel.

Persoon 5: Ja, en ik vind... het komt ook ergens anders nog voor... ja die flexibiliteit, die vrijheid om naar [TPL2 + TPL4 (=)] werkvormen enzo toe ook te differentiëren. [TPL4 (=)] Allé ik ben 5 december toegekomen op die school en ik heb die klas helemaal anders ingericht en dat mocht en dat werkt ook.

Persoon 3: Ja, de eigen aanpak en de vrijheid die we daarin hebben vind ik ook heel belangrijk.

Moderator: (Persoon 4) en (persoon 1), vinden jullie dat ook?

Persoon 4: [TPL4 (=)] Ja, ik ga daar wel mee akkoord.

Persoon 1: Ik kan mij inderdaad wel vinden in die autonomie. Ik heb het niet opgeschreven omdat het voor mij niet honderd procent passend is, maar ik kan me er wel in vinden. [TPL2 + TPL4 (=)] Gelijk (persoon 5) zegt, je kan ook naar werkvormen doen hoe jij het graag ziet. Dat vind ik inderdaad wel een hele fijne. Dat je naar uw eigen persoon kunt lesgeven gaan.

Moderator: Oké, zijn er nog punten?

Persoon 1: De leerlingen die inspireren, maar ik ben aan het kijken of het bij de rest ook nog staat. Aandacht aan verbondenheid in de klasgroep zag ik ook staan.

Moderator: Nu, het moet niet zijn dat iemand anders het ook genoteerd heeft he. Het kan zijn van: 'hier niet aan gedacht, maar vind ik van die persoon ook heel goed'.

Persoon 6: [ENT] Ik vind dat gewoon zo interessant aan ons beroep. We zitten op de eerste rij dat je ziet hoe een leerling zijn identiteit ontwikkelt. We zijn daar getuige van. Aan de hand van leerplandoelen kan je er heel veel aan koppelen

gewoon. Ik vind het gewoon heel boeiend om dat mee te maken en eigenlijk ook een invloed hebt op dat proces.

Persoon 1: Ja dat is hetgene wat ik bedoel met 'ik steek er heel veel energie in en ik haal er veel energie uit' en dat is onder andere omdat ik die leerlingen ken inderdaad. Dat ge kunt inspelen op de leefwereld, die contacten die ge hebt... Ik vind dat persoonlijk wel een hele sterke en ik denk dat ik dat hier en daar tussendoor lees bij de anderen.

Persoon 4: Ja, wat ik nu heel leuk vind: de laatste drie jaar heb ik telkens klassen en leerlingen kunnen meepakken en ik zie die wel groeien.

Persoon 6: Ik heb dat in het verleden ook vaak gehad en dat is echt heel fijn om groepen dan drie jaar achter elkaar te hebben. Ik had die dan vier of vijf of zelfs meer uren achter elkaar en dan kan je daar wel echt mee werken. Maar ook een andere leerkracht kan dat dan op zijn eigen manier doen. Je kan die leerlingen zo andere voorbeelden geven, die buiten hun referentiekader zijn. Ja...

Persoon 5: Hmm hmm.

Moderator: Wat vind jij daarvan (persoon 3)?

Persoon 3: [ENT] [SL3 (=)] **Voor mij is ook het contact met de jongeren een heel belangrijke pijler in mijn voldoening in mijn lesgeven.** Ik ben ervan overtuigd dat als wij veel energie steken in onze lessen en een goede les kunnen geven, dat dat ook bij de jongeren echt geapprecieerd wordt en de band wordt dan beter en dat zorgt voor een aangename leraar en een aangenaam beroep.

Moderator: Ik hoor al flexibiliteit in de invulling, contact met de leerlingen. Zijn er nog zaken of zijn dat wat jullie betreft de twee pijlers waarop we verder moeten bouwen?

Persoon 5: [SAM1 (=)] Ik denk ook zo de samenwerking in de vakwerkgroep. [TPL4 (+)] Meer autonomie krijgen ook in hoe we het aanpakken, meer zelfsturend aan de slag mogen gaan als deel teampje in de school.

Persoon 1: [SAM1 (+)] Daar moet ik wel op zeggen dat dat bij ons op onze school wel totaal niet is. Wij hebben wel een vakgroep, maar we geven allemaal zo verschillende vakken in die vakgroep dat we eigenlijk een beetje op ons eiland werken. Allé niet voor alle vakken, voor sommige vakken heb ik wel collega's bij een aantal vakken, maar dan is het niveau zo verschillend dat echt alleen die basis voor een beetje samen is en daarna wel weer veel ons eigen ding doen en af en toe wel eens iets doorsturen ter inspiratie. Een echte vakgroepwerking heb ik bij ons in TSO zeker niet. Ik heb wel heel fijn contact met collega's, maar niet als samenwerking om dingen uit te werken of om te kijken: 'hoe gaan we dat aanpakken'... We hebben van alles maar één klasje dus heel vaak dezelfde leerkracht per graad bezig. Dusja..

Persoon 6: Ja, ik wilde dat net vragen, (persoon 1), of dat niet te maken had met dat je maar één klas hebt van een bepaalde groep en niet direct een vakcollega hebt.

Persoon 1: [SAM1] Nee ik heb geen vakcollega's. We hebben dat puur om een opendeurdag te organiseren of om te weten: welke boeken pakken we volgend jaar? En zelfs dan is het puur: 'ja ik vind die boeken goed voor mijn richting' en daar stopt het dan.

Persoon 2: Ik heb misschien een vraagje, moderator. Ik weet niet of ik het mag vragen. Ik zou wel eens graag willen weten wat de andere collega's geven in welke graad. Ik weet niet of dat gezegd is, maar ik mis dat in gesprek om een kader te delen.

Moderator: Dat is op zich zeker geen slecht idee. Als mensen dat willen delen, mogen ze dat zeker doen.

Persoon 2: Ja voor mij moet dat niet, maar ik geef economie in het derde tot zesde jaar. In de tweede graad in de D-finaliteit en in de derde graad in TSO.

Persoon 1: Ik geef les in het TSO en BSO. Momenteel werk ik maar halftijds en ik werk volledig in de derde graad. Ik geef boekhouden en informatica (webdesign enz.), maar ik ben economisch opgeleid.

Persoon 3: Ik geef bedrijfseconomie in de derde graad: marketing en ondernemen en boekhouden, informatica. Dat is ook een economische opleiding.

Persoon 6: Ik geef communicatievakken in de tweede en derde graad.

Persoon 5: Ik geef gedragswetenschappen in de tweede graad en opvoedkunde en alles wat daarrond hangt in de derde graad.

Persoon 4: Ik geef Nederlands in de A-finaliteit van het eerste tot het vierde jaar.

Moderator: Oké dank jullie wel. Wat het lerarenberoep vandaag betreft, denk ik dat we kunnen afronden? Observator had genoteerd, kan jij je scherm eventueel delen?

Observator: Klopt, ik ga mijn scherm delen.

Moderator: Dan mogen jullie kijken of het zo goed is, wat we genoteerd hebben?

Observator: Kunnen jullie het zien?

Iedereen bevestigt.

Moderator: We hebben dus variatie en flexibiliteit in de job. Dan autonomie die belangrijk was, ook naar werkvormen toe en samenwerking binnen de werkgroep die goed loopt in sommige scholen. En dan nog dat jullie energie kregen van leerlingen te inspireren. Moet er nog iets aangepast worden?

Persoon 2: Nee, het is goed wel denk ik. [TPL4 (=)] Maar even wat betreft die variatie en vrijheid in de job. Er is de laatste tijd wel veel te doen over de eindtermen en dergelijke. En dat het leerplan en de loopbaan zo vol zit, maar ik persoonlijk merk daar niet zoveel van. Ofwel trek ik het me niet genoeg aan. Het wordt toch zo in de media gezegd dat leerkrachten geen vrijheid meer hebben om bepaalde dingen te bereiken met de leerlingen. Ik weet niet hoe dat bij jullie is?

Persoon 1: (Persoon 2), [BEL (-)] ik denk dat vooral het probleem zit dat de eindtermen gemaakt zijn door de overheid en dat de verschillende koepels daar leerplandoelstellingen van maken en dat die leerplandoelstellingen daar te weinig ruimte voor is om hun eigen accenten te leggen. Omdat die eindtermen zo vol zitten, moeten ze die bijna letterlijk overnemen. Waardoor het GO! en VVKSO en alle anderen, en dat bijna alle koepels hetzelfde gaan hebben. Ik denk dat wij daar inderdaad niet zoveel last van merken omdat het leerplan sowieso al vol zit. Maar dat het vooral naar het vertaalprobleem zit. Ik weet niet of het klopt, maar zo had ik het begrepen.

Persoon 2: Zou goed kunnen, ja.

Persoon 6: [OBA2 (=)] Wat ik nog mis, wat ik zo aantrekkelijk vind aan het lerarenberoep nu, is: ik heb heel veel aan mijn collega's aan het team. Ik heb echt heel veel aan het informele contact in de lerarenkamer. Ik heb wel het gevoel dat die hetzelfde meemaken als ik en dat daar echt heel open wordt gesproken en dat ik daar ook mij volledig kan zijn. Ook met mijn beperkingen enzoverder. Ik kom vanuit de privé dat ik daar misschien toch sommige fouten niet zo openlijk zou durven uitspreken of minderen. Ik denk wanneer ik nu iets aan de hand heb gehad in de klas is het eerste wat ik doe in de leraarskamer komen en dat vertellen. Dan vraag ik ook: wat is hier eigenlijk aan de hand? Ik heb dat zo beleefd, ik heb zo gereageerd. Is dat goed, is dat niet goed? Ja ik vind dat team een groot voordeel van...

Persoon 4: Van mij mag dat er eigenlijk ook bij.

Persoon 3: Daar ga ik mee akkoord.

Persoon 6: (Persoon 4), [OBA2 (=)] wij zijn ook ooit collega's geweest. Ge hebt daar een klasgroep en het loopt daar fout en daar werd ook gezegd: 'het loopt hier fout'. Komaan, we steken de koppen bij elkaar. Wat gaan we doen?

Persoon 4: Ja dat ventileren ook.

Persoon 6: Ja, ventileren en het samen op zoek zijn ook. Ik denk dat je in andere beroepen, zal je misschien sneller hebben van: 'ja ik weet het, ik weet het'. Maar hier staan we er allemaal in, we maken het allemaal mee... Ja ik vind de steunende, onderzoekende houding, vind ik wel heel aangenaam.

Moderator: Oké dat hebben we toegevoegd. Dank je wel, observator. Voor de volgende stap gaan we nu echt dromen. We hebben gezegd: 'we gaan dromen over het lerarenberoep in de toekomst'. Dat gaan we nu echt doen. Als je nu echt voor jezelf voor de geest haalt hoe dat jij vindt dat het onderwijs er over vijf jaar zou

moeten uitzien. Het is carte blanche. Je mag denken en dromen wat je wil, zonder beperkingen. Hoe zou dat er moeten uitzien? Probeer u dat voor je geest te halen.

...

Moderator: Met dat positieve beeld voor ogen mag je klikken op de volgende link. Dan mag je daar drie wensen doen. We zijn de geest in de fles en je mag drie wensen doen over hoe het lerarenberoep eruit moet zien in de toekomst. Werkt de link voor iedereen?

Persoon 1: Gaat het dan breder dan de organisatie en invulling van het beroep?

Moderator: Eigenlijk gelden dezelfde ook. Infrastructuur, uurrooster, work-life balance, alles.

...

Iedereen bevestigt.

Persoon 1: Bij die wensen gaat het dan breder als de organisatie en inhoud van de job? Of kan het ook - om mijn ding te benoemen - zijn dat de appreciatie naar het beroep zelf en onze leerlingen vergroot moet worden?

Moderator: Het kan zo breed zijn als je zelf wil. Ik heb daarstraks een aantal dingen genoemd, eigenlijk gelden dezelfde dingen: infrastructuur, motivatie, samenwerking, ondersteuning, work-life balance, uurrooster, inrichting van hoe een les eruit ziet, alles.

De deelnemers vullen de Padlet in.

Moderator: Oké ik zie dat sommige mensen zich niet hebben kunnen inhouden met drie wensen (lacht). Dat is helemaal niet erg. Beter eentje te veel dan eentje te weinig. Zolang er maar positief gedacht wordt. Dan mogen jullie de Padlet weer sluiten als jullie klaar zijn. Of zijn er nog mensen die dingen toevoegen?

Persoon 1: Ik ben klaar.

Persoon 6: Ik moest, denk ik, eerst nog een halve dag nadenken over uw vraag voor ik die tegoei zou kunnen beantwoorden.

Moderator: Oei was de vraagstelling te moeilijk?

Persoon 6: Nee, de vraagstelling was niet moeilijk, maar het is gewoon een moeilijke vraag het is...

Moderator: Ja dat begrijp ik. Goed, als jullie weer sluiten dan ga ik delen. Voilà. Eigenlijk is het nu een beetje dezelfde vraag als daarnet. Ik ga proberen alles wat zichtbaar te zetten. Voilà. Euhm... dus dat jullie als groep overeenkomen om drie wensen voor de toekomst uit te spreken. Als jullie in de discussie uitkomen op een

wens die hier nog niet neergeschreven staat en die jullie allemaal dragen dan is dat helemaal goed. Jullie mogen weer aan de slag.

Persoon 6: [PL2 (= en +)] Ik had die blijvende mogelijkheid om te professionaliseren.

Persoon 3: Ja dat blijft een heel belangrijke.

Persoon 2: Ik vind dat ook heel belangrijk.

Persoon 6: En ja, dan ook iets langduriger. Bij ons wordt dat wel ondersteund om bijscholing te gaan volgen. Ik wou dan een bijscholing volgen, ja door een heel goede organisatie: verbindende communicatie. Ja, dat kost dan wel wat geld, ik geloof 2000 euro en dat was zelfs nog in het weekend, maar goed die budgetten zijn er niet.

Persoon 2: Ja, en eerlijk gezegd is die tijd is er ook niet. Ik ben dan op bijscholing geweest. Ga ik nu nog eens gaan of niet? Ik vind dat wel belangrijk voor mezelf, maar dan zitten de leerlingen weer in de studie euhm dan moet je altijd iets waardevol voorzien.

Persoon 6: Ja en wat ik zei was in het weekend dat was zelfs in mijn eigen tijd. Zelfs als het in eigen tijd is, dan is dat budgettair moeilijk. Ik denk dat dat wel heel voedend zou zijn.

Persoon 1: Kunnen we dan misschien niet ook gaan kijken... gewoon als ik dit hoor, dat ge zegt: 'ik wil eigenlijk mijn talenten nu voor een stuk ontwikkelen'. Ik zie dat ook iemand anders hier heeft geschreven van die talenten... meer gaan inzetten op talenten en sterktes binnen het team. Het is niet helemaal hetzelfde, maar dat ge wel uw eigen sterktes kunt ontwikkelen, maar ook de sterktes van uw team. En op die manier iedereen.

Persoon 6: Ik vind dat ik daar nu wel de ruimte voor krijg, eerlijk gezegd zo ja.

Persoon 3: Ja dat is ook.

Persoon 6: [OBA2 (=)] Als iemand anders ergens goed in is en ik weet dat, dan ga ik dat vragen en die legt mij dat uit. Of iemand anders komt naar mij. Maar als ik ergens minder goed in ben, dan heb ik wel iemand. Bijvoorbeeld: ik kan goed teksten nalezen of ideeën om cursussen te maken en iemand anders kan het beter lay-outen. Ik zou wel mensen advies kunnen vragen.

Persoon 2: Ik vind zo de echt de juiste mensen op de juiste plek... bij ons vind ik dat niet altijd het geval. Ik heb ook mensen waar ik raad kan gaan vragen enzo, maar uiteindelijk moet iedereen een voltijdse hebben. En iedereen moet zijn plekske krijgen of ze dan effectief de juiste persoon op de juiste plaats in de juiste richting in de juiste klas zetten, daar twijfel ik aan. Ik denk als we daar meer naar streven of als het beter mogelijk is om dat mogelijk te maken dat dat alleen maar ten goede kan komen voor de leerlingen.

Persoon 1: Ik merk dat nu heel fel, dat is nu ook bij de modernisering, bij ons op school. Dan is het van: 'ja maar ja gij krijgt die uren eerst, want gij geeft hier al langer les'. Ik zeg ja, maar ja ik ben wel al lang niet meer de juiste persoon daarvoor. Ik denk dat die jongere collega's daar veel sterker in zijn dan mij. Geef hen maar eerst die job om inderdaad de juiste mensen op de juiste plaats te hebben. Ik zal wel ergens anders terecht kunnen en als dat niet zo is, dan moet ik het maar ergens anders gaan zoeken. Ik ben er helemaal mee akkoord (persoon 2).

Moderator: Nu, het is op dit moment wel de bedoeling dat jullie het schetsen zoals jullie het willen. Budgettaire beperkingen spelen nu zelfs niet mee. Moet daar budget voor gemaakt worden, dan vinden jullie dat. Het is nu echt wensen en dromen op dit moment.

Persoon 5: [OBA2 (+)] [OBA3 (+)] Dan denk ik dat het belangrijk is dat er heel veel aandacht gaat naar de zorg voor de leerkracht. **We steken heel veel zorg in de leerling maar de zorg in de leerkracht is ook belangrijk.** Waar heeft iemand ondersteuning nodig? Waar is iemand sterk in? Ik denk dat daar nog heel veel kan. Met de juiste methodieken kunnen heel veel dingen naar boven gehaald worden. [PL2 (H)] Niet al die dure vormingen, ja maar als een collega op bijscholing gaat, voor 2000 euro verbindend leren communiceren en die komt terug naar school. Daar geloof ik niet in. Als school ergens voor gaan en ergens induiken en blijven vasthouden. Verbindend communiceren ben ik wel fan van, ik geef daar zelf trainingen van, dus ik hoor het graag zeggen. Maar ik merk wel dat dat heel erg helpt dat ik die skills mij wel eigen heb gemaakt en ik gun het iedereen.

Persoon 2: [SAM1 (+)] Ik denk dat we als leerkracht soms meer van ons eigen eilandje moeten afkomen. Dat wordt nog vaak gezien als: 'dat zijn mijn uren of dat zijn mijn vakken die ik geef of dat zijn mijn cursussen' en ik denk dat... dat sluit ook een beetje aan bij wat (persoon 5) zegt. Dat we meer de schoolvisie moeten dragen en als team nog meer samenwerken dan wat we nu doen. We werken heel goed samen bij ons op school. Maar als het puntje bij paaltje komt, dan is het toch nog altijd mijn opdracht. Allé zo denken nog veel mensen op school, ik spreek nu niet voor mezelf. Dan zitten we weer bij die professionalisering en dat communiceren met elkaar en nog meer op bezoek gaan bij andere collega's bij andere klassen. In mijn ogen heeft dat allemaal met elkaar te maken en ik denk dat we die richting moeten uitgaan. Dat we meer samenwerking moeten promoten.

Persoon 1: [SAM2 (+)] Ik durf nog ruimer denken, (persoon 2). Waarom moeten we beperken tot één school en niet alle scholen samen? Ik weet dat collega's ooit heel boos geweest zijn op mij, omdat ik een leerling naar een andere school had gestuurd waar ze de perfecte richting hadden voor haar. Maar wij waren wel onze leerling kwijt. Dan denk ik: 'ja maar mijn job is niet om mijn leerling binnen onze school te zetten op de best passende richting, maar wel binnen het onderwijslandschap op de juiste plaats'. Ik vind het soms ook zo jammer. Ik geef dan toegepaste informatica bij ons op school, maar er zijn nog heel veel andere scholen die hetzelfde geven, terwijl ik die collega's niet ken. Terwijl wij wel heel mooie dingen kunnen samen maken. Er bestaan geen cursussen en iedereen is bij ons het warm water aan het uitvinden. Dat we eigenlijk zelfs... uiteindelijk worden we allemaal betaald door het ministerie van onderwijs, dat we daar nog meer

synergie in kunnen gaan zoeken. En dat je dat dan daarna gaat toepassen binnen de eigenheid van uw eigen school.

Persoon 2: Ja. Is dat dan iets wat van onderuit of van bovenuit zou moeten komen die samenwerking? Dat vraag ik mij dan af.

Persoon 4: Een beetje van allebei dan denk ik. Anders zit het tegen elkaar op. Ik denk niet dat dat zo... Ahja we mochten dromen... Maar ik denk niet dat dat zo haalbaar is. Ik vind dat een moeilijke om dat dan te dromen. [SAM1 (+)] Maar wat er ook gezegd werd: meer samenwerking met collega's, meer dan één team werken. [OBA3 (+)] Ik zeg dat nu al drie jaar bij ons: maar hou dat team voor die graad bij elkaar, hou dat wat hetzelfde en elk jaar staan er toch weer - allé niet allemaal he - maar als je tien mensen hebt, blijven er vijf hetzelfde. Ik denk: start er al eens mee met dat team hetzelfde te houden zeker als die graag in die richting staan. Waarom zou je dat dan veranderen? [SAM1 (+)] En ja meer samenwerken, want ik zit een beetje in het PAV-verhaal. [SAM1 (+)] [TPL2 (H)] Als we zouden kunnen, zouden wij zeggen: 'gooi alle klassen maar samen' en dan gaan we met iedereen in dezelfde ruimte: MAVO, wiskunde, Nederlands, aardrijkskunde. En we geven ze een beetje zoals flex-onderwijs verschillende weekopdrachten. Daar is uw leerkracht Nederlands als je daar vragen over hebt. Dat hangt allemaal samen. Ik zou het liefste op die manier werken. Met vier leerkrachten, met een team voor 30-40 leerlingen staan. Maar dat is dan weer dromen.

Persoon 2: En dat is nu absoluut niet mogelijk bij jullie?

Persoon 4: Het is niet haalbaar.

Persoon 2: Ahja, want wij hebben bijvoorbeeld zo... Ik heb één parallel collega en we hebben nu toevallig twee uur op hetzelfde moment les en dat opent natuurlijk wel deuren om dingen te proberen. We mixen de klassen eens door elkaar en we wisselen eens wat dingen uit, maar dat is nu absoluut niet mogelijk bij jullie?

Persoon 4: Ik denk dat niet. Maar dat is dan één klas bij jullie? Eén klas voor twee leerkrachten?

Persoon 2: Nee, twee klassen voor twee leerkrachten. Wij hebben nu toevallig les op hetzelfde moment en dan kunnen we wel eens dingen uitproberen. Dat is wel leuk eigenlijk.

Persoon 4: [STO1 (H)] Dat hospiteren wat ik zei he. Voor mezelf, voor mijn privéleven heb ik een zalige uurrooster, maar naar mijn collega's toe nu... Ik heb maar één officieel springuur. Ik kan heel moeilijk inspringen en zeggen: 'ik kom eens helpen of eens kijken of ondersteunen'. Ja in mijn uurrooster is dat heel ambetant. Maar voor mijn privéleven is het een zalige uurrooster.

Persoon 1: Kunnen we dan dromen van flexibele uurroosters, die we eventueel zelf kunnen plannen? Als ik zelf mag mee dromen... Ik hoor u zeggen: 'ik wil zelf met mijn collega's voor een stuk kunnen bepalen wanneer we welke klassen nemen en dat we daar met meerdere kunnen samenzitten'. Ik hoor (persoon 2) zeggen: 'ik doe dat al regelmatig'. Ik zou dat bij ons dat dan heel jammer vinden, soms. Ik zou graag een uitstap doen met mijn leerlingen. 'Ja nee er vallen dan teveel uren weg',

zeggen mijn collega's van de algemene vakken (aardrijkskunde, godsdienst) en dan mag ik niet op uitstap gaan, omdat ze samen zitten met een andere klas en de rest van de klas kan dan niet meegaan.

Persoon 4: Ah zo.

Persoon 1: Dat ik kan zeggen van: 'kijk die twee uren, die drie uren zijn mijn standaarduren niet'. Dan pak ik een deel van die klas mee en de rest gaat dan maar de rest van zijn uren inplannen. **Eigenlijk, op die manier dat we zelf de uurroosters per week kunnen plannen.** Maar ook als ik halftijds ga werken, nu bijvoorbeeld, ik kan niet kiezen welke dag ik bij voorkeur thuis wil zijn. Mijn dochter gaat binnenkort naar de school gaan. Ik kan niet zeggen: 'kijk ik zou graag die eerste week graag om drie uur aan de schoolpoort staan'. Dat vind ik wel jammer in vergelijking met de privé. Als je daar zegt: 'ik werk maar halftijds', kan je zelf kiezen op welke dagen je komt, bijvoorbeeld 'ik wil de vrijdag of de maandag thuisblijven'. Terwijl ik nu elke dag op school moet zijn om halftijds te werken.

Persoon 4: Ik moet wel zeggen, wij mogen op het einde van het jaar een wensenblad invullen en ik heb tot nu toe altijd gekregen wat ik wou.

Persoon 1: Wij mogen zelfs geen wensenblad invullen.

Persoon 4: Ja dat is niet oké.

Persoon 1: Ja, bij ons is het: 'gij gaat halftijds en wij bepalen nog wat of wanneer'.

Persoon 4: Dan kan uwe halftijdse eigenlijk zwaarder zijn dan mijn halftijdse. Ik werk een voltijdse op twee en halve dag letterlijk. Ik ben niet op school van dinsdagmiddag tot donderdag tien uur. Dus het kan. Ik heb wel alleen woensdag vrij gevraagd. Maar zoals ik zeg, dat heeft wel voordelen naar mijn kinderen en mijn huishouden, maar naar collega's toe is dat natuurlijk moeilijk, want ik kan minder inspringen waar nodig. Maar voor mijzelf als leerkracht wel, want ik probeer ook met de fiets naar school te gaan. Voor het hoofd leeg te maken, dat helpt ook wel.

Moderator: Ik denk dat we een klein beetje aan het afdwalen zijn, van de wensen voor de toekomst. Zijn er nog dingen die jullie willen toevoegen?

Persoon 3: Gemotiveerde leerlingen he.

Persoon 6: Ja, ik wou ook juist naar daar gaan.

Persoon 3: Door corona gaan onze leerlingen toch wel wat tijd nodig hebben. We voelen dat allemaal wel, denk ik, dat de leerlingen toch nog...

Persoon 4: De kwaliteit was al achteruit aan het gaan he...

Persoon 3: Ja.. ja...

Persoon 2: [OVE2 (+)] Ja, ik denk dat het niet noodzakelijk met corona te maken heeft. Ook tegenwoordig met dat internet enzo allé. Dan zeg ik soms: 'zoek het nu op in uw boek op die pagina'. En dan zeggen ze: 'moeten we nu echt heel die pagina lezen?' Ze typen het liever in op Google de zoekterm en dan beginnen ze in het wilde weg te zoeken. Dat doen ze nog liever dan één blad te lezen en daar een antwoord te moeten zoeken.

Persoon 3: Gewoon een gsm niet toelaten in de klas.

Moderator: Hoe zou dat er in de toekomst uitzien dan?

Persoon 2: Dat ze gewoon eens terug durven nadenken.

Persoon 6: Ja gewoon durven, dat ze durven. Ik denk dat ze heel vaak voor veiligheid kiezen en liever geen antwoord geven dan een fout antwoord. Ik denk dat ze zo de veiligheid van de passiviteit opzoeken. Ongewenst he, maar dat ze vaak daarin verzeild raken uit een gewoonte.

Persoon 4: Ja, dat ze de gemakkelijke weg kiezen.

Persoon 6: [OVE1 + OVE2 (+)] Lifeskills missen ze wel echt. Proberen en fouten maken en dat niet als een groot probleem zien. Dat missen ze wel. Opvallen in een groep vinden ze heel moeilijk, heb ik de indruk, ofwel is het heel negatief.

Persoon 2: Ja, dat de zelfredzaamheid terug wat aangewakkerd wordt.

Moderator: Observator, kan je nog eens delen wat je hebt genoteerd?

Observator: Ja ik ga delen. Ik heb er wel vier dus.

Moderator: Dankjewel. Zien jullie hier dingen instaan die jullie zeggen: 'nee dat bedoelen we niet' of ontbreken er nog dingen?

Iedereen vindt het oké.

Moderator: Oké. Dan gaan we nu naar het belangrijkste punt en het grootste werk voor jullie. We hebben gekeken naar: wat is er geweldig in scholen waar jullie nu werken? Wat er al goed is in het lerarenberoep en wat jullie wensen zijn naar de toekomst toe. De links van die Padlets blijven in de berichten staan, dus als je graag gaat terugkijken, dan kan dat. Het is nu de bedoeling dat jullie overleggen: 'kijk als we nu de opdracht krijgen voor het lerarenberoep vorm te geven binnen de vijf jaar wat zouden we dan willen realiseren en hoe zouden we daar eventueel kunnen geraken?'. Wat hebben we daarvoor nodig en wat gaan we precies realiseren? Iemand gaat de Padlet delen. Jullie moeten daar niet zelf op noteren. Jullie kunnen meteen zien wat ze noteert en vragen om het aan te passen als het niet was wat jullie bedoelen. Is dat duidelijk?

Persoon 6: Nee kan je de vraag nog eens herhalen?

Moderator: Jazeker. Op basis van alles wat er al gezegd is en eventueel nieuwe inzichten, moeten jullie nu heel specifiek bepalen hoe dat jullie willen dat binnen

vijf jaar het lerarenberoep eruit ziet. Nu mag je iets.. euhm. Om een voorbeeld te geven: we willen meer opleidingen, maar die kosten 2000 euro, dat heb ik niet. Dan is het: 'wij willen meer opleidingen en we hebben daar een jaarlijks budget voor nodig van x aantal euro'. Dus heel concreet aangeven wat willen we doen en wat hebben we daarvoor nodig, hoe gaan we daar geraken?

Persoon 2: [SAM1 (+)] [PL2 (+)] Ik zou zeggen dat we eerst moeten inzetten op samenwerken. Ik doe ook heel graag bijscholingen he, maar ik betrap mijzelf daar ook op. Ik hou dat te veel voor mezelf wat ik heb bijgeleerd.

Persoon 4: Ja. Je leert veel van elkaar.

Persoon 2: Je hebt veel geld nodig. Je hebt budgetten nodig dat sowieso, maar als je de samenwerking al eens wat optimaliseert, dan bereik je met een beperkt budget al veel meer dan wat je nu doet. Dat kan binnen de school, de scholengemeenschap zijn of nog verder daarbuiten. Zoals vanavond is ook leerrijk vind ik persoonlijk. Voor mij is dat het eerste waar ik op zou inzetten.

Persoon 4: Ja, want als je samenwerkt, krijg je ook meer één team en dat is ook iets waar we naartoe wilden: één team dat op elkaar kan vertrouwen. [STO1 (H)] Als je een goed team realiseert, dan kan je ook inzetten op die meer flexibele uurroosters [SAM1 (+)] [TPL2 (+)] of het samen lesgeven.

Persoon 2: [OBA2 (+)] Ja en ook dat ventileren. Dat je er inderdaad niet alleen voor staat. Dat je de problemen die je hebt in bepaalde klassen of bepaalde richtingen ook samen als team kan oplossen.

Persoon 4: Ja, en dan zien de leerlingen ook de leerkrachten als: 'oh die kennen elkaar goed en die praten met elkaar'.

Persoon 2: Ja en misschien als we dan al een stapje verder gaan, is er dan ook minder uitval. Minder leerkrachten die uitvallen.

Persoon 4: [SAM1 (+)] En ook, als er dan al eens iemand ziek is, dan staan er daar vijf andere mensen in het team om de leerlingen op te vangen als je samen lesgeeft.

Persoon 1: [SAM1 (+)] [OBA3 (+)] Ik was zelfs verder aan het denken. Of we die samenwerking ook niet verder kunnen trekken naar het verhaal van PAV dat juist is aangegaan. Dat de directie ook effectief gaat inzetten op samenwerking en dat het niet alleen van collega's onderling moeten komen, maar dat de directie daar ook veel actiever op gaat inzetten.

Persoon 6: Door uren te geven.

Persoon 1: [SAM1 (H)] [TPL2 (H)] Dat ze dan inderdaad voor die collega's twintig uren inroosteren en dat elke collega zelf kiest dat ze zoveel uren per week op school zijn. En de ene dag zal dat misschien de leerkracht van Nederlands en wiskunde zijn die daar zitten en op het einde van de week dan bijvoorbeeld de leerkracht Nederlands met die van aardrijkskunde. Dat je op die manier zelf kan

kijken: 'binnen deze twintig uren is PAV ingeroosterd voor die groepen en we plannen zelf wanneer we aanwezig zijn op welke manier we samenwerken'. Dan zijn er inderdaad ook uren voorzien waarop je kan samenwerken.

Persoon 4: [TPL3 (H)] [SAM1 (+)] En zo korter ingespeeld worden op de leerlingen en de band daarmee opbouwen, maar ook contact met de ouders kan zo sneller gelegd worden. Als er iets is in mijn klas, moet ik later die ouders nog bellen, terwijl als ik dat kan doorgeven aan een collega die even gaat bellen of er is een probleem met een leerling en die moet doorverwezen worden naar de leerlingbegeleider, dan kan een leerkracht meegaan naar de leerlingbegeleider. Dus ja...

Persoon 6: [SAM1 (+)] [PL2 (H)] [TPL1] Wat dat ik nu heb zo. Wij mogen wel bijscholing volgen en degenen die dat is gaan volgen, leert dat ook aan collega's aan. Krachtige leeromgeving... sommige collega's zijn naar ergens geweest. In ieder geval, die hebben iets heel interessants geleerd en die verspreiden dat en die brengen daar concrete voorbeelden aan. Ik heb ook collega's die bijscholing hebben gehad over Nearpod en die leren mij dat. Maar dat is altijd allemaal vrije tijd, vrije uren. Ik ben vrij goed met BookWidgets. Ik gebruik dat, omdat dat voor mij tijdbesparend is en Nearpod ook. Ik weet dat bij collega's die nu aan het verzuipen zijn, dat dat heel goed zou kunnen zijn als ik hun eventjes kon wegwijsen daarin. Nu wordt er verwacht dat dat na de uren gebeurt. Er zijn andere prioriteiten of ze maken er geen tijd voor en die moeten dat op hun eigen doen a.d.h.v. instructies. Dan komt dat onderaan op de to do lijst terwijl die kennis is in huis. We kunnen elkaar helpen. We moeten gewoon teveel doen.

Persoon 3: Dat vind ik ook.

Persoon 6: Daar zouden ook uren voor mogen vrij zijn.

Persoon 3: [PL2 (H)] [TPL1 (-)] Er zijn inderdaad heel interessante nascholingen. Ik heb er zo eentje gevolgd van OneNote. En toen ik dat gevolgd had, dacht ik zo van ja. Nu zou ik dat willen doen, maar de tijd om uw lessen voor te bereiden en uw verbeterwerk... Ja er zouden zo wat uurtjes voor moeten voorzien worden.

Persoon 6: [SAM1 (+)] [TPL1 (-)] Ik werk met OneNote, een collega van mij werkt met OneNote. Als wij met ons drie zouden samen zitten, zouden we op één uur elkaar veel kunnen leren. Maar ja, het is dat met OneNote en dat met heel veel programma's, dus ge gaat schipperen.

Persoon 3: Hmm. Ja. Inderdaad.

Persoon 1: Ik wou juist zeggen, ik werk al een jaar of vijf met OneNote in de klas. We kunnen dat misschien daarbuiten doen, maar als ge vragen hebt daarrond moogt ge mij altijd sturen.

Persoon 3: Ja.

Persoon 1: We zijn nu ook bezig bij ons op school om daar workshops rond te organiseren. Dat zullen we wel efkes daarbuiten houden.

Persoon 6: Ja en het is vaak zo, dat staat onderaan de to do lijst he.

Persoon 2: Maar ik denk. Wie is er nu aan het typen? [SAM1 (+)] [TPL1 (-)] Die uren vrij maken is niet alleen voor die digitale tools aan te leren, maar eigenlijk voor elke soort van werkvorm: voor een exit-ticket of een placemat methode. Het zijn allemaal nuttige dingen die gedeeld moeten worden. Ik ben ervan overtuigd dat als een paar mensen zijn in de school, als die maar één uur in hun opdracht hebben zitten, maar die vanuit dat lerarenteam zo wat dingen op gang kunnen brengen en... en mensen kunnen warm maken om die informele kennis met elkaar te delen. Ik denk dat dat heel waardevol is.

Persoon 6: [SAM1 (+)] Ja, maar zelfs ook leerplandoelen, want, ik denk, ik zeg maar iets: veilig op het internet of auteursrechten, GLI en GFL, maar ook bij de gewone inhouden. Ik heb een stuk over weerbaarheid over het werk. Jullie hebben dat ook bij economische richtingen. Ik zit daar zelf cursussen over te schrijven. Jullie zitten daar lessen rond te maken. Soms kun je ook evaluatiecriteria delen ofzo ja. Ik weet het niet. Zo van die dingen kunnen ook meer soms vanuit een meer leerinhouden gedeeld worden, dan moet ook iemand die een beetje opmaken.

Persoon 2: [ENT (+)] Ik denk misschien dat het lerarenberoep misschien ook dynamischer moet zijn. Dat is nu moeilijk wat ik nu wil zeggen... We moeten jarenlang hetzelfde geven, terwijl dat niet meer altijd up-to-date is of relevant is. Als ik dan voor mezelf spreek... tot mijn pensioen nog lesgeven... ja ... Ik heb op een bepaald moment meer uitdaging nodig dan dat alleen. Je probeert dat te zoeken door andere werkvormen te zoeken of meer met uw leerlingen bezig te zijn. Toch blijft dat ergens moeilijk.

Persoon 3: [OVE1 (=)] Ik denk dat dat wel heel sterk vakafhankelijk is. Ik heb echt niet de indruk dat ik twee jaar achter elkaar hetzelfde moet geven. Bij economie kan je heel erg inspelen op nieuwigheden en alles.

Persoon 2: [OVE1 (+)] Ja, natuurlijk dat inspelen op nieuwigheden, maar het blijft toch de thema's en dergelijke blijven toch hetzelfde en misschien moeten we daar meer... ja ik weet niet goed hoe ik het moet verwoorden.

Persoon 1: Ik snap wel voor een stuk wat je zeggen wilt denk ik, (persoon 2). Ik deed dat zelf door samenwerkingen te zoeken met bedrijven en externen, maar dat was voor het vak secretariaat. Dat was dus heel gemakkelijk. Ik kan me wel inbeelden dat dat voor een vak algemene economie moeilijker is. Het blijft een vraag- en aanbodcurve die je jaar na jaar gaat bespreken en aanbrengen. Ik denk dat het daar voor een stukje zit. Dat je denkt: 'ik wil wel eens iets anders dan het lesgeven misschien'. [ENT (+)] Ik zoek zelf die variatie voor een stukje. Ik heb al een aantal jaren secretariaat gegeven, in GOK-werking gezeten, nu zit ik weer in een andere werkgroep. Ik probeer zo die variatie te zoeken. Ik ben nu in informatica terechtgekomen. Die uren bestaan volgend jaar niet meer, dus heb ik daar weer iets anders in. Ik blijf wel lesgeven, maar er zit veel variatie in. De manier van lessen en het vak op zich. Dat verschilt heel sterk. Ik snap wel wat je wil zeggen. Je weet nu wat je binnen nu en twintig jaar gaat doen. Om het heel basic te zeggen, maar de basis blijft hetzelfde. Ik heb daar op dit moment zelf

minder nood aan, maar ik snap wel dat er collega's zijn die daar wel nood aan hebben. Dat er meer ruimte moet zijn om in een school te variëren.

Moderator: Heb je een idee hoe dat te bewerkstelligen?

Persoon 1: Wat ik als ideaal zie, is om leerkrachten allemaal de kans te geven om een aantal jaren binnen GOK een aantal dingen te doen of op de ICT-afdeling te werken en pedagogisch te ondersteunen in: 'Hoe werk ik met OneNote? Hoe kan ik met BookWidgets werken? Hoe gebruik ik mijn laptop in de les?'. [BEL (H)] Er zijn bij ons nu leerkrachten die een aantal jaren naar een andere functie zijn gegaan. Of als er leerkrachten zijn die denken: 'ik zou eens graag een jaar in de studiezaal staan of een aantal uren of op het secretariaat te gaan meedraaien', dat ge daar meer ruimte voor creëert om dat mogelijk te maken binnen de school of binnen een scholengemeenschap.

Moderator: Zijn er nog andere ideeën rond? (Persoon 5)? (Persoon 4)?

Persoon 4: [OVE1 (H)] Voor mij is het eigenlijk wel oké, wat er gezegd is. Je weet wat je gaat geven, maar ik vind uw thema's wel veranderen. Nu gaat het over phishing, maar dat bestond twintig jaar geleden of tien jaar geleden niet. Tegenwoordig verandert alles zo snel met BookWidgets en OneNote en dergelijke. En ik denk dan variatie in de job oké, maar waarom zou je veel verschillende dingen moeten kennen? Als je mensen laat specialiseren in één ding. Als je BookWidgets goed kent, waarom zou ik dan al die andere dingen dan ook moeten kennen? Daar stel ik me wel vragen bij.

Persoon 6: Klein stukje gemist, maar ik vind het juist fijn. Ik heb de laatste tijd veel variatie gehad in mijn lesopdrachten. Ik vind het fijn als ge u wat meer kunt verdiepen, dan kunt ge meer op de actualiteit kunt inspelen, meer voorbeelden aanhalen, meer met bedrijven... Die ruimte komt er alleen maar als je langer bezig bent met één vak.

Persoon 4: Ja dat vind ik wel.

Persoon 5: Dat is afhankelijk van vak tot vak ook he.

Persoon 4: De eerste keer dat ik een les geef is altijd anders dan de tweede keer.

Persoon 1: [ENT (+)] Ik denk dat dat ook heel fel leerkracht afhankelijk is. Er zijn leerkrachten bij ons die niets liever doen dan elk jaar hetzelfde vak te geven. Euhm.. Terwijl ik zoiets heb van: 'na een jaar vijf of zes, oké laat mij nu maar eens in een andere vakgroep, of werkgroep'. Ik hou van variatie en efkes terug iets anders opnemen.

Persoon 4: Ja ik heb de luxe nooit gehad om lang op één school te staan tot nu. Dus ik kan er totaal niet over meepraten om vijf jaar hetzelfde vak te geven. Misschien dat het daardoor komt dat ik een beetje anders denk.

Moderator: Zijn er nog andere punten?

Persoon 1: [OBA4 (+)] [TPL1 (-)] Ja, samenwerking met administratief en ondersteunend personeel. Ik vind dat dat nu soms een wij-zij verhaal is.

Persoon 4: Klopt.

Persoon 1: Zij doen wel het registreren van afwezigheden, maar ze zouden meer geïntegreerd mogen worden in de algemene schoolwerking. In die zin bedoel ik dan: ze kunnen ons als leerkracht voor een stukje administratief ontlasten in een werkgroep. Als het gaat over chrysostomos: zij kunnen perfect de sponsors contacteren en het geld dat binnenkomt bijhouden, contracten tekenen met de zalen, drukwerk bestellen gaan, terwijl zij daar nooit in betrokken worden. Ik denk dat zij heel veel mee kunnen doen wat wij doen, buiten natuurlijk het pedagogische stuk: voor de klas staan. Wat mij betreft mag daar ook meer samenwerking zijn.

Persoon 3: Ik denk dat dat wel sterk verschilt van school tot school. Wij hebben de coördinatoren bijvoorbeeld. Die nemen al een heel deel taken op zich, zoals het organiseren van chrysostomos. Dus tja dat is sterk school afhankelijk denk ik.

Persoon 1: Ja dat is ook.

Persoon 6: [SAM2 (+)] [SL3 (+)] Wat ik misschien wel leuker zou vinden, want ge zorgt zo voor de leerlingen. Ge kent die leerlingen. Ge ziet ze zes jaar rondlopen en ge hebt ze drie jaar in de klas gehad. Op dat moment zijn dat toch uw leerlingen en dan die vertrekken.... Misschien is het fijner om vaker die opvolging te hebben. Momenten waar oud-leerlingen komen delen, wat ze nu aan het doen zijn, hoe ver ze staan, of ze kunnen betrekken bij bepaalde leerinhouden. Zonder dat dat allemaal taak belastende dingen zijn. Eerder zo... [ENT (+)] ik denk dat het heel veel voldoening kan geven. In mijn vorige vakgroep wisten de leerlingen dat die mochten gewoon onverwacht wel eens binnenkomen op school. Dan kwamen die zo eens goeiedag zeggen en zeggen waar ze nu mee bezig waren. Ik vond dat wel fijn. Ik zou dat niet onverwacht en ongestructureerd doen. We laten ze nu helemaal los en misschien dat ons dat wel deugd kan doen. Ik weet het niet.

Persoon 2: En hoe zien wij samenwerking met ouders bijvoorbeeld in de toekomst?

Persoon 6: Meer betrekken.

Persoon 4: [DIG3 (+)] Ik zou graag een schooltelefoon hebben. Een gsm specifiek van school met alle nummers van de ouders en collega's daarin.

Persoon 6: Ja.

Persoon 4: Dat zou heel veel doen, met al mijn collega's erin geregistreerd.

Persoon 6: Dat is een goed idee eigenlijk.

Persoon 4: Ja sorry, dat wil ik direct hebben en niet uw eigen persoonlijke gsm hier.

Persoon 5: [DIG1 (=)] Wij hebben al een computer gekregen.

(Ze lachen).

Persoon 4: [DIG3 (+)] Ja maar sorry he, in bedrijven krijgen ze zelfs een eigen auto... dus ja een gsm.. Het hoeft niet veel te kunnen he. Het moet bellen en berichten kunnen sturen.

Persoon 6: Ja of ik moet die niet noodzakelijk persoonlijk hebben, maar een gsm op school waar alle gegevens in staan, die je gemakkelijk kan gebruiken.

Persoon 4: Ja, ik zou die dan ook in school laten.

Persoon 6: Eventueel in een ruimte waar je rustig die gesprekken kan doen.

Moderator: Was dat een antwoord op uw vraag, (persoon 2)?

Persoon 1: Daar was ik nu eigenlijk ook over aan het nadenken.

Persoon 2: Ja. Ik vroeg me gewoon eigenlijk af. Ik denk dat wij redelijk betrokken ouders hebben op dit moment. Ik denk dat en ik weet niet of ik die in de toekomst nog meer zou willen betrekken, want ik vind dat ze nu al soms kort erop zitten wat er wel of niet gebeurt.

Persoon 4: Bij ons niet altijd. Dus dat hangt misschien ook wat van het publiek af.

Persoon 2: Ja ik merk ook wel bij ons op school dat de A-finaliteit en de TSO richtingen, die zijn inderdaad veel minder betrokken. Als het echt moet, bereiken we die ook wel. Die zijn inderdaad wel moeilijker te bereiken.

Moderator: Wat zou je dan willen? Hoe vind je dat het er idealiter uit ziet?

Persoon 2: Dat ze ja... Het is ook vaak een proces en ik vind dat ouders vaak te snel resultaat gericht zijn. Terwijl ik eerder zoiets heb naar de leerlingen toe: 'ja het is nog maar de eerste toets'. Ik geef ze een beetje de kans om zich aan te passen. Terwijl dat die ouders soms echt zeggen: 'het is niet goed, wat gaat ge eraan doen en wanneer gaat ge daar aan beginnen?'. Niet alleen tegen mij, maar ook tegen de leerlingen vooral he. Dat die ouders meer beseffen van: geef ze een beetje tijd, laat ze groeien in wat ze doen. Ik denk dat dat wel leuk is dat we dat kunnen proberen en laten stranden op een bepaald moment. En dat we er niet te kort erop moeten zitten.

Moderator: Had jij daar nog iets aan toe te voegen (persoon 5)?

Persoon 5: Nee, ik denk dat eigenlijk heel veel dingen gezegd zijn.

Persoon 1: [SAM2 (+)] Ik heb iets wat op zich niets te maken heeft met die samenwerking met ouders. Maar ik ben wel aan het denken: als we daar nu die grote titel van samenwerking hebben, met onder andere samenwerking met elkaar, met leerlingen, oud-leerlingen en ouders. Dan zou ik ook graag willen toevoegen: samenwerken met bedrijven en externe partners. Ik denk dat we daar ook veel

meer in kunnen groeien. Zowel bij stages, maar ook gewoon daarbuiten. Ik denk dat dat iets heel interessants kan zijn.

Moderator: Op welke manier zie je dat?

Persoon 1: [SAM2 (+)] [TPL2 (H)] Dat is voor een stukje werkplekleren. Wat er al is, maar wat bij ons op school sinds corona terug is stilgevallen. Ik kom zelf niet in de richting, maar er was het afgelopen jaar heel weinig werkplekleren. Maar dat kan evengoed een rondleiding zijn, eens een dag mogen meedraaien, een project wat zij doen wat wij kunnen mee ondersteunen. Dat moet niet altijd een bedrijf zijn, dat kan ook een externe partner zijn, een hogeschool zijn. Ik weet dat wij bij secretariaat-talen, deden we dat. Dan waren er een aantal contactpersonen die ik had. Als die een klein event organiseerden, dat mijn leerlingen veel administratie en het onthaal deden. Dat was super interessant en leerrijk. Ik denk dat dat voor veel meer richtingen eigenlijk wel een mogelijkheid is. Onze leerlingen van informaticabeheer... waarom kunnen die niet via wordpress een website maken voor een kleine zelfstandige die pas gestart is? Euh ja op die manier eigenlijk. Het echte leven binnen halen, binnen de school via samenwerkingen, via lezingen, via het kan van alles zijn.

Persoon 3: Nu, daar gebeurt wel al veel rond he. Ook de hogescholen en universiteiten zetten ook heel sterk in op de samenwerking met het middelbaar onderwijs. Allé wij voelen dat toch in onze school.

Persoon 1: Jaja dat is wel.

Persoon 3: Ondernemers voor de klas uitnodigen of KBC of noem maar op. Daar zijn zoveel, enfin ik moet het echt afblokken, want er is enorm veel wat ge kunt vragen. Mensen die bereid zijn om eigenlijk gastlessen te geven of. Op dat vlak vind ik eigenlijk wel al dat er veel is.

Persoon 1: Ik zou willen behouden wat er is en nog verder willen gaan zo.

Persoon 3: Hmm hmm.

Persoon 5: [SAM2 (+)] [TPL1 (-)] [OBA3 (+)] Dat is iets wat bij ons een beetje jammer is. Ik hoor nu zo van gastsprekers. Euhm... Veel van wat leerlingen eigenlijk interessant vinden, dan had ik zo'n lijstje van interessante mensen en dat moet dan door de molen van de administratie bij ons. Dus euh ja nu ga ik het anders oplossen en dan doe ik maar een online sessie. Ik vind dat wel jammer. Ik wil inspelen op hun interesses, het zijn zesdejaars, die willen de beroepenvelden graag leren kennen. Dan denk ik nee ja als dat er allemaal bij komt, dan haal ik die mensen niet voor de klas, dan zoek ik alternatieven.

Persoon 2: [STO1 (H)] [SAM2 (+)] [OBA3 (+)] Ik denk dat ook en dat zei (persoon 1) daarnet ook, dan vallen er teveel andere lessen weg. Het is soms zo log om iets georganiseerd of gedaan te krijgen. Dan is het soms moeilijk en inderdaad nu hebben we dat online, nu kunnen we dat relatief eenvoudig oplossen. Het is niet altijd mogelijk om online iets te doen.

Moderator: Hoe zou je het willen oplossen, stel je wil meer naar bedrijven gaan? Hoe wil je dat opgelost hebben in de toekomst dat dat wel mogelijk wordt? Welke omstandigheden zijn daarvoor nodig?

Persoon 1: [STO1 (H)] Ik zou persoonlijk naar die flexibele uurroosters willen gaan.

Persoon 2: Ik denk ook, als we minder vasthouden aan drie uur per week of vijf uur per week ofzo en meer kunnen... ja flexibel zijn en wisselen dat dat al veel zou oplossen.

Persoon 1: Zelfs naar het plannen van vergaderingen toe. Soms is het zo'n gedoe om een vergadermoment te vinden met een bepaalde vakgroep of met bepaalde collega's. Wij hebben geen vaste middagpauze bij ons op school. We hebben twee pauzemomenten die voor de tweede en de derde graad anders zijn. Dat is een ramp om dan een moment te vinden waarin iedereen samen middagpauze heeft, als je het dan wil doen. En zelfs dan ben je beperkt tot 50 minuten. Tegen dat iedereen er is, zijn er al vijf minuten voorbij. Dan heb je nog maar een goei 40 minuten om te vergaderen. Als je echt iets moet bespreken is dat te weinig. En dan na school heeft die vrij en die al iets gepland of zijne halve vrije dag. Dus die flexibele uurroosters - ik weet niet of het zo zal zijn - lijken mij een oplossing te zijn voor veel problemen.

Persoon 4: Ik ben daar wel mee akkoord.

Persoon 5: Ik heb wel een gesprek gehad met een klas, die ook zo zeggen: 'waarom moeten wij zo vroeg komen?'. Dan hebben we het gehad over flexibel naar school komen en zo zijn er nog heel veel dingen. De opdrachten die we nu in de klas maken, die kunnen wij ook thuis maken. Dan is de opmerking gekomen van ja gaat ge dat dan doen? [DIG3 (H)] Maar ik denk dat de toekomst er ook wel eentje gaat zijn van blended onderwijs. Voor sommige richtingen in het secundair denk ik wel dat het kan.

Persoon 2: Ja, wij doen dat nu bij ons op school en de meningen zijn daarover verdeeld.

Persoon 5: En niet alle leerlingen zijn daar klaar voor en ook niet alle leerkrachten denk ik.

Persoon 3: Wij hebben dat tot vorig jaar gedaan op woensdagvoormiddag. Sinds corona is dat zo gebeven, maar daar zijn we vorig jaar toch terug van afgestapt.

Persoon 5: En wat waren de grote valkuilen of knelpunten dan, (persoon 3)?

Persoon 3: Ja, dat is niet voor alle leerlingen. Vele leerlingen zagen dat als een vrije woensdagvoormiddag en dan werden de taken niet naar behoren gedaan. Ik vond het nochtans een leuk idee, maar dat werkt toch blijkbaar niet.

Persoon 2: Ja wat (persoon 3) zegt dat klopt wel. Bij ons is dat nu ook nog woensdagvoormiddag. Ik ben er zelf geen 100 procent voorstander van. Het is ook

een kwestie denk ik van doorbijten. En uiteindelijk weten de leerlingen wel wat ze moeten weten. En hebben ze dat niet op dat moment gedaan? Nee, de meerderheid heeft dat inderdaad niet op dat moment gedaan. Maar ja als we naar de punten bijvoorbeeld keken van vorig jaar op het einde van het jaar konden we niet zeggen: 'dit onderdeel is zoveel slechter gemaakt omdat ze dat zelfstandig hebben moeten doen', dat ze minder tijd voor hebben gehad in de klas. Misschien als we echt moeten dromen, we het er toch moeten opzetten. Ik zie de droom niet meteen werkelijkheid worden maar ja. Ja, misschien moeten we er toch meer naartoe. Ik weet het niet ja.

Moderator: Ik ben een klein beetje de tijd in de gaten aan het houden. Ik vind het een zeer boeiende discussie. Zeer boeiend gesprek, maar ik vrees, ik ga ook niet te veel van jullie tijd in beslag willen nemen. Heel erg bedankt voor jullie deelname in elk geval. Ik heb nog één kleine vraag voor jullie. Zouden jullie in de chatfunctie willen zetten als er één ding is dat jullie vandaag besproken/gehoord/gedeeld hebben waarvan jullie vinden, daar moeten we nu onmiddellijk mee aan de slag gaan wat zou dat dan zijn? Ieder voor zich.

De deelnemers noteren het antwoord in de chat.

Moderator: Is er iemand die nog iets wil toevoegen aan het gesprek?

...

Moderator: Bedankt voor jullie tijd. Ik hoop dat jullie er ook wat aan gehad hebben en interessant vonden.

Jazeker. Deelnemers bevestigen dit.

Transcriptie 4 – (online) focusgroep 4 (10 februari 2023)

Moderator: Welkom allemaal! Fijn dat jullie erbij kunnen en willen zijn, waarbij we gaan dromen over het lerarenberoep van de toekomst.

De bedoeling is dat we gaan dromen van een ideaalbeeld. Er is al veel onderzoek geweest om te kijken naar de problemen waarmee we zitten. Wij gaan kijken naar de positieve punten en kijken waar we naartoe willen als ideaalbeeld. Alles wat gezegd wordt, is volledig anoniem. Jullie namen worden nergens vermeld. De sessie wordt opgenomen puur voor onszelf en wordt gewist na het afronden van onze masterproef. De meningen die verwerkt worden, zullen de groepsmeningen zijn en zelfs over alle groepen tezamen heen.

We mikken op een uur tot anderhalf uur. Gsm op stil zetten liefst, zodat we daar niet door gestoord worden. Geef feedback op elkaars ideeën en niet over de persoon die het heeft. Laat elkaar uitspreken. Alle ideeën zijn goed.

Iedereen bevestigt.

De opname wordt gestart.

Moderator: Goed, dan komt er een eerste oefening waarbij het de bedoeling is om te kijken naar jullie eigen school. Ik ga dadelijk een link geven in de chat-functie. Dan mogen jullie daarop klikken en dan komen jullie in een Padlet terecht. Hier is de link. Dan komen jullie in een Padlet terecht en daar zien jullie je naam staan, en dan mag je onder je naam maximum 5 punten geven waarvan je zegt dat je echt trots bent op je eigen school. Dat maakt die school heel bijzonder, daar ben ik fier op. Is dat voor iedereen duidelijk? Werkt het voor iedereen?

Enkele mensen hebben wat technische problemen, die worden opgelost.

Persoon 4: Mag ik ondertussen iets vragen?

Moderator: Jawel.

Persoon 4: Er staat 'publiceren'. Wordt verondersteld dat ik daarop klik?

Moderator: Jawel.

Persoon 6: Moeten het er echt 5 zijn?

Moderator: Nee.

Persoon 3: Oei, (persoon 6), kan je geen 5 positieve dingen bedenken?

Persoon 6: Heb jij er wel, (persoon 3)?

Persoon 3: Ja.

Persoon 4: Oei, ik heb er ook geen 5, dan ga ik er nog 1 bijdoen.

Moderator: Er staan geen punten op hoeveelheid.

Persoon 3: Ik ben een strever he, als ik hoor vijf, zoek ik er minstens vijf.

Persoon 6: Ja, er zullen er misschien wel zijn, maar waar ik op dit moment niet op kom.

Moderator: Dat is niet erg, het is een opwarmingsoefening. Goed, als iedereen klaar is mag je de Padlet terug sluiten.

Persoon 4: Oei, en hoe doen we dat?

Moderator: Rechtsboven een kruisje.

Persoon 4: Een tabblaadje bedoel je? Ah ja.

Moderator: Oei, (persoon 6) is weg?

Persoon 5: Die zal haar internet browser afgesloten hebben.

Persoon 4: Ja daar staat dat kruisje, klopt. Dat is een slimme juf die in de hoofden van de leerlingen kan kruipen.

Moderator: Zien jullie de Padlet terug?

Iedereen: Ja.

Moderator: Ik hoop dat (persoon 6) haar weg terug vindt. Goed we gaan verder. (Persoon 2), je geeft aan 'steun van collega's'. Kan je daar iets meer over zeggen?

Persoon 2: Ja, gewoon in het algemeen. Gelijk wij vandaag bijvoorbeeld een moeilijke dag hebben gehad, is het fijn dat je dan eens kunt praten met collega's. Ook met collega's die ook in die klassen komen. Dat vind ik heel belangrijk. Want we zijn allemaal mensen die het heel moeilijk hebben in sommige klassen.

Moderator: Gaat dat verder dan de kans om te ventileren?

Persoon 2: Ja, soms wel.

Moderator: (Persoon 3), je hebt heel wat staan.

Persoon 3: Sorry.

Moderator: Nee, nee. Dat is prima. Ik ben even aan het kijken. Ja, die 'veel kansen om je te ontplooien', kan je daar iets meer toelichting bij geven?

Persoon 3: Wij hebben op onze school heel veel bij- en nascholingen. Ik denk dat we allemaal verplicht minstens eentje moeten volgen per schooljaar. Daarbuiten

zijn er ook altijd mailtjes die binnenkomen van andere na- en bijscholingen die we kunnen doen. Ik doe ze wel niet allemaal, daar ga ik eerlijk over zijn. Maar we hebben collega's die op stage kunnen gaan in Cyprus of Denemarken, geloof ik zelfs. En dat is voor leerkrachten. Dan komen ze daar samen met andere leerkrachten van Europa. En dan kunnen ze iets leren over outdoor education, of citizenship, burgerschap, daar was ook nog zo iets. Ja, allerlei onderwerpen dat is heel interessant. Dan komen die collega's terug en dan hebben die iets te vertellen. Kunnen wij ook iets van leren.

Moderator: Ja, dat is knap ja. Oké, dank je wel. (Persoon 5), ik zie dat jij o.a. 'goede infrastructuur' gezet hebt. Wat maakt die zo bijzonder t.o.v. andere scholen?

Persoon 5: Ik zou niet zeggen 'bijzonder goed', maar ik werk wel graag met het smartboard. Dat is in elk lokaal aanwezig. Dat eigenlijk vooral.

Moderator: Het smartboard. En de laptop, die is voor elke leerling apart?

Persoon 5: Nee, die moet je uithuren. Die moet je dan reserveren, maar dat is wel mogelijk.

Moderator: Oké, dankjewel. (Persoon 4), 'gemakkelijk wisselen van studierichting', kan je daar iets meer over zeggen?

Persoon 4: Ja, als de school heel groot is, dan kunnen leerlingen makkelijk binnen de school, soms binnen het gebouw zelf, van studierichting veranderen en moeten ze niet naar een andere gemeente om hun secundaire studies verder te zetten. En dat is wel, bijvoorbeeld voor ouders met meerdere kinderen in 1 school, een voordeel.

Moderator: Oké, dank je wel. (Persoon 6), welkom terug. Je had geschreven o.a. 'goede leerlingbegeleiding'. Hoe werkt die juist?

Persoon 6: Dat we een heel goede leerlingenbegeleiding hebben op school. We hebben zeker een stuk of vier mensen die daarmee fulltime bezig zijn. Dus die vangen heel veel op, zeker de leerlingen ook met stoornissen. Ik persoonlijk zit in een fijne vakgroep, waarbij ik veel leer van collega's. We wisselen veel kennis uit met elkaar. En ik vind dat er in de leraarskamer een vrij goede sfeer hangt tussen collega's. Dus ik ga nog graag naar school.

Moderator: Dat is fijn. De leerlingen ook?

Persoon 6: Leerlingen worden zeer moeilijk. Zeer moeilijk.

Moderator: Dan gaan we eens kijken hoe we daar iets aan kunnen doen. Dankjewel voor deze eerste oefening. Daar zijn wat mooie dingen uitgekomen. Nu, voor de tweede oefening, we gaan nu echt aan het werk, gaan we eens kijken naar ons huidige onderwijssysteem en onze huidige manier van werken. Hoe op dit moment het lerarenberoep vorm gegeven wordt. En dan mag je heel breed gaan kijken. Dat kan gaan over uurrooster, uw rol als leerkracht, organisatie van de lessen,

organisatie van de week, ondersteuning die je krijgt, de rol van de overheid. Heel ruim denken. Wat vinden jullie dat nu al heel goed werkt en waar kunnen we op bouwen om het lerarenberoep verder vorm te geven naar de toekomst? Ik ga weer een link delen en dan komen jullie in de Padlet. Was de vraag duidelijk? Iedereen bevestigt.

Moderator: Dag, (persoon 1), welkom.

Persoon 1: Goeienavond. Ik ga even mijn camera opzetten.

Moderator: We waren al begonnen met de groep. Zie jij het chatvenster? Daar staat bij jou nog niets in denk ik. Ik ga daar...

Persoon 1: Nu zie ik wel iets.

Moderator: Daar mag je op klikken. Dan kom je in een Padlet terecht. En we zijn nu aan het nadenken over het lerarenberoep op dit moment, hoe dat eruit ziet, wat de sterke punten zijn waar we op verder kunnen bouwen naar de toekomst. Je mag heel breed kijken. Ik heb al een paar voorbeelden gegeven. Dat kan gaan over lescontext, dat kan gaan over infrastructuur, rol van de overheid, work- life balance, uurrooster. Zo ruim als je kunt bedenken. Wat is er nu al goed zodat we er in de toekomst op verder kunnen bouwen.

Persoon 1: Oké.

Moderator: Je wordt er nu wel direct ingegooid.

Persoon 1: Het zal wel lukken denk ik.

Moderator: Werkt de Padlet, (persoon 1)?

Persoon 1: Ja, ik kan er toch in typen.

Iedereen noteert in de Padlet.

Moderator: Heeft iedereen zijn punten genoteerd?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Goed, dan mogen jullie nu even onder elkaar een gesprek voeren om te komen tot een gemeenschappelijk standpunt. Jullie hebben allemaal wel wat punten ingevuld. Jullie zien die ook van elkaar. Van wat jullie de sterke basis vinden van het lerarenberoep. Waar moeten we dan verder op bouwen? Is dat duidelijk? De observator gaat noteren. En dan kunnen we daarna nog even kijken naar wat ze genoteerd heeft. Wie gaat van start?

Persoon 6: Ik vond dat eigenlijk wel een moeilijke vraag. Gelijk de handboeken bijvoorbeeld. Ik weet dat er een heel grote diversiteit is van handboeken, maar wij hebben geen keuze gehad in de handboeken, met de vernieuwing nu. Dat werd ons eigenlijk opgelegd. In het andere domein... Wij moesten dat volgen, omdat als

leerlingen bij ons zouden overschakelen naar een ander domein... Daar hadden ze dat handboek, dus dan moest dat hetzelfde handboek zijn.

Persoon 2: Dat is natuurlijk ook bij ons op school, omdat ze willen dat de leerlingen dan van het ene domein naar het andere gaan.

Persoon 6: [STO2 (H)] Ja, en wat jij de vorige keer zei (persoon 4), dus wij hebben inderdaad heel veel keuzemogelijkheden, maar wij merken dat wanneer ze bij ons zitten, en die willen naar zorg en welzijn gaan, die klassen zijn altijd vol. Dat gaat niet. In theorie is dat zo, maar in praktijk gaat dat niet.

Persoon 2: [STO2 (H)] Nee, dat is ook zo, want ik heb er in mijn klas, die staan al van 1 september op de wachtlijst, die zijn in december opnieuw op de wachtlijst gezet, en die staan er nu nog op.

Moderator: Mag ik even onderbreken? Jullie mogen even de Padlets sluiten. Dat is misschien fijner om met elkaar te praten, dat we met elkaar samen in de Google Meet zitten. En voor de discussie wil ik graag vragen, we zijn wat afgedwaald op de boeken, maar ik heb niet het gevoel dat dat een sterkte is. Dus: wat is al goed, waar willen we op verder bouwen? Die discussie zou ik graag zien.

Persoon 5: [STO2 (H)] Ja, een aantal mensen zet ook 'brede richting aan studiekeuzes'. Maar wat dan misschien een negatiever punt is, is dat leerlingen dan in een foute richting blijven. Dat zie ik bij iedereen wel zo'n beetje terugkomen.

Moderator: En wat is het positieve punt?

Persoon 5: [STO2 (H)] Ja, dat er wel een brede keuze is, maar dat ze ook de juiste keuze moeten kunnen maken.

Moderator: Is iedereen daarmee akkoord?

Persoon 1: [STO2 (=)] Ja, ik wil daar toch op inpikken. Bij ons geven ze de leerlingen ook de kansen om in die studierichting te slagen. Dat heb je niet in alle andere landen, bijvoorbeeld. Ik vind dat voor België wel een sterkte, dat ze heel veel aanbieden en ook proberen leerlingen toch de kans te geven om uit die verschillende keuzes een hopelijk goede keuze te maken en daarin te ondersteunen. Ook naar hoger onderwijs toe merk je dat wel, dat je in België veel meer opties hebt daarin, en dat je niet vastloopt in 1 richting.

Persoon 4: [STO2 (=)] Ik denk wel dat België zoveel studiekeuzes heeft, dat elke leerling als die kan, als die het advies volgt, dat die op 18 jaar het diploma secundair onderwijs zou kunnen halen. Als je het advies volgt. Dat is een sterkte van ons onderwijs, denk ik wel.

Persoon 3: [OBL2 (+)] Waarop we zouden moeten verder bouwen, omdat die verschillende richtingen een sterkte zijn, is op beter advies. Dat de leerlingen meer weten over de richtingen die ze kunnen kiezen en welke richtingen beter aansluiten bij hun sterktes en interesses.

Persoon 1: [OBL2 (=)] Ja, het is ook vaak zo dat wel goed advies gegeven wordt, maar dat ook ouders (vooral de ouders) nog altijd vrij zijn in de keuze die ze maken, tenzij ze echt een C-attest krijgen.

Persoon 6: [OBL2 (=)] Dat is waar. Ik denk dat elke school wel heel veel informatie-avonden en mogelijkheden aanbiedt waarbij die ouders en de leerlingen informatie over de studierichtingen kunnen te weten komen. Ik denk dat elke school dat voldoende aanbiedt.

Moderator: Oké, en dat moeten we dan zeker behouden?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Zijn er nog andere dingen?

Persoon 4: [BEL (=)] Ik heb het nu niet geschreven, maar dat het onderwijs en vooral het secundair onderwijs gratis is en het [OVE2 (=)] niveau is tot nu toe nog redelijk [BEL (=)] en we zouden niet mogen overgaan naar een privatisering van het onderwijs. Daar ben ik een beetje bang voor, dat dat de verre toekomst gaat zijn. Dat vind ik een kwaliteit van ons onderwijs: de prijs en de openheid, dus dat iedereen ongeacht de portemonnee van de ouders kan deelnemen aan het onderwijs. Ik vind dat een sterkte.

Moderator: Is iedereen daarmee akkoord, of vinden jullie dat er wel privé-onderwijs moet zijn voor excellente leerlingen?

Persoon 6: [BEL (=)] Ik denk het niet, maar dat gaat er wel van komen.

Moderator: Oké, maar volgens jullie moet het er niet van komen, jullie vinden het een sterkte?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Zijn er nog onderwerpen waarvan jullie vinden dat ze sterk zijn om te bewaren?

Persoon 4: [OBA5 (=)] Ik heb de benoeming in het onderwijs. Ik vind dat belangrijk.

Moderator: Waarom?

Persoon 4: [OBA5 (=)] Waarom? Omdat wanneer bijvoorbeeld vrouwen in het onderwijs zwangerschapsverlof hebben, dat die wanneer ze benoemd zijn, drie maanden voluit betaald kunnen krijgen. Mensen die kanker krijgen, moeten niet ineens denken 'oei oei oei, nu ga ik na 1 maand minder loon hebben'. Die zekerheid en werkzekerheid geeft een rust. Dit geeft een financiële rust voor elke leraar, vind ik wel, en financiële zekerheid vind ik ook belangrijk...

Persoon 3: [OBA5 (=)] Ik vind dat daar wel een punt in zit. Want ik ben begonnen in het onderwijs, en toen moest ik heel vaak uren sprokkelen en hopen op een

voltijdse benoeming. Ik heb mijn benoeming nog niet en mijn TADD ook niet. En ik merk wel dat die onzekerheid heel erg knaagt. Vooral als het eind augustus is, en je weet nog altijd niet 100% zeker of je aan die voltijdse opdracht zal geraken ja of nee.

Persoon 4: [OBA5 (=)] Dus het onderwijs is vooruit gegaan. Het heeft lang geduurd voor ik mijn benoeming had. En het gaat nu, goddank, dat is een verbetering. Het aantal dagen dat jonge mensen moeten werken om benoemd te worden, 2-3 jaar een fulltime job binnen eenzelfde scholengemeenschap, kunnen ze al benoemd worden. Die verkorting in van die duur is zeker een verbetering in het onderwijs, en dat zou zo moeten blijven, vind ik. En misschien voor de jonge mensen nog korter, dat weet ik niet, maar het is zeker al een verbetering.

Moderator: Oké, zijn er nog dingen die jullie willen aanhalen?

Persoon 2: Het belangrijkste is wel gezegd, denk ik he.

Moderator: Observator, kan jij even delen wat je hebt?

Observator: Ja, kunnen jullie het zien?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Oké, dus dit is wat wij genoteerd hebben. Jullie kunnen even kijken, en aangeven of we dingen misschien verkeerd begrepen hebben of dat er nog aanvullingen moeten komen of dat we iets anders moeten formuleren. Dus de brede keuze aan studierichtingen, het gratis onderwijs van toch een behoorlijk niveau en de benoeming in het onderwijs, de vaste benoeming.

Persoon 4: [DIG1 (H)] Dit sluit aan bij het punt dat leerlingen en leerkrachten een laptop krijgen. Dat verruimt ook weer dat elk kind op een evenwaardige manier kan deelnemen. Ik weet niet of dat een antwoord is op jullie vraag, of dat hieronder past, want ik ken de volgende vraag natuurlijk niet.

Moderator: Dat past hieronder, indien jullie vinden dat het een sterk punt is dat elke leerling een gratis laptop krijgt.

Verschillende deelnemers door elkaar: Nee, die is niet gratis!

Persoon 6: Ze moeten die betalen.

Persoon 4: Ja, maar toch geen 2000 euro.

Persoon 3: Maar voor veel ouders is die 400 en binnenkort 800 euro toch een beetje moeilijk.

Persoon 2: [DIG1 (H)] 800 is het ja. Ze zitten al met een spreidingsplan. Plus dan het feit... het probleem is, bij ons op school, delen ze soms ook met broer of zus, en het niet altijd bij hebben. Als ze hem bij hebben is de laptop niet opgeladen. Dan hebben we weer dat probleem, ook met de hoge elektriciteitsfacturen. Ze hebben

hem dan wel bij, maar hij is plat, ja dan kunnen ze hem ook niet gebruiken. Het is dus wel een voordeel als je met die laptop kan werken, maar persoonlijk vind ik het soms ook wel een nadeel.

Persoon 4: Is het dan een verbetering, die nog verbeterd kan worden dan?

Persoon 2: [DIG1 (H)] Ja, het is zeker een verbetering. Je hebt nu iemand die gekwetst is, die kan niet schrijven, maar die kan ook meevolgen. Je kan het bordboek openen. Daar kunnen ze ook meevolgen. Natuurlijk veel gemakkelijker. Maar is het altijd nodig?

Persoon 4: Als een kind ziek thuis zit, kan het eventueel ook de lessen volgen. Het staat niet 100% op punt maar het is toch al... om iedereen zo maximaal mogelijk te kunnen betrekken bij het lesgebeuren, denk ik toch dat dit een goede richting uit is.

Persoon 2: Ja, maar daar moet dan ook die motivatie zitten, want we hebben nu bijvoorbeeld een leerling... die een gebroken been heeft, die volgt ook niet mee. We moeten die opdrachten doorsturen. Ik stuur het wel door, maar ik krijg niets terug. Hij kan ook gerust meevolgen he.

Persoon 6: Zijn laptop lag zelfs in het kastje in de klas in de school. Met heel veel moeite heeft hij toch iemand gestuurd om die laptop uit het kastje te halen.

Moderator: Oké, dus laptop voor iedereen is in elk geval een heel sterk punt, waar we op verder moeten bouwen. Het staat nog niet helemaal op punt, het systeem kan nog verbeterd worden, maar dit is wel iets dat we moeten behouden naar de toekomst en waar we wel voordelen in zien. Dank jullie wel dat was een mooie oefening.

Voor de volgende oefening wil ik vragen om een bepaalde mindset te creëren, om een bepaald beeld voor jullie ogen te halen, waarbij jullie nu echt gaan dromen over de toekomst. Laat even mogelijke begrenzungen of limieten, laat die links liggen. Als je helemaal vrij mag dromen, hoe ziet je beroep er dan uit in de toekomst? Volledig vrij van alle grenzen of vastgeroeste ideeën die er in de maatschappij zitten, hoe vinden jullie dat binnen vijf jaar of binnen tien jaar jullie beroep er zou moeten uitzien? Dan ga ik dadelijk een link plaatsen, maar probeer dat even te visualiseren.

Normaal zien jullie nu een link.

Iedereen bevestigt.

De deelnemers vullen de Padlet in.

Moderator: Heeft iedereen zijn wensen genoteerd? Dan mogen jullie de Padlet terug sluiten. Dan ga ik weer centraal presenteren. Ik weet dat ik geen voorkeur mag uitspreken, maar ik ben toch heel benieuwd hoe vliegende auto's gaan helpen bij je lesopdracht.

Persoon 3: Dan kan ik vliegen over de auto's van ouders die leerlingen afzetten en dan ben ik nooit meer te laat.

Persoon 2: (lacht).

Moderator: Oké. Ik vond het een heel mooie. Jullie mogen weer hetzelfde doen als daarnet: samen met elkaar in discussie gaan, op een positieve manier uiteraard. Om te komen tot drie wensen die jullie als groep hebben voor de toekomst. Dus als je moet kiezen, we zijn de geest in de fles, jullie mogen drie wensen doen. Welke kiezen jullie en hoe zien die er uit?

Persoon 6: [TPL1 (-) (H)] Ik denk de planlast of de randtaken, dat we die graag zien verminderen. Ik denk dat dat iedereen wel zal willen.

Persoon 3: Ja, inderdaad.

Persoon 2: Ja, ik heb dat ook opgeschreven. **Gewoon terug leraar zijn.** Gewoon onze les kunnen geven, zonder al die dingen die er extra bijhoren, want heel vaak is het lesgeven een bijzaak en zijt ge aan het opvoeden en zijt ge ik weet niet wat allemaal aan het doen, eer ge aan uw echte les kunt beginnen.

Moderator: Wat betekent LVS?

Persoon 2: Dat is het leerlingenvolgsysteem. Als er dus iets gebeurd is, dan moeten wij dat daarin noteren, en dat is elke avond minstens een uur, anderhalf uur administratie. Als ge een hele dag hebt les gehad, en als ge net als ik in al die BSO klassen elk uur miserie hebt, ja dan hebt ge 's avonds nog extra werk ook he.

Persoon 6: Ja, dat hangt eigenlijk samen met de angst, ja 'die angst' mag ik eigenlijk niet zeggen dat het is, maar ... Je moet maken dat je je dossier volledig op orde hebt. Vorig jaar bijvoorbeeld zijn er mensen geweest. Die leerling had 43%, die had heel veel onvoldoendes. En toch hebben die ouders dat aangevochten. Als wij dan ons LVS laten zien waarbij wij alles inschrijven (heeft boek niet bij, heeft dit niet gedaan, heeft dat niet gedaan) dan staan wij veel sterker he.

Moderator: Oké, zijn er nog andere wensen en dromen?

Persoon 6: [SL1 (+)] Het respect mag ook wel denk ik he (bevestiging). Dat is niet alleen in het onderwijs, dat is een maatschappelijk probleem he.

Persoon 4: Ja, terug het respect. Ik ben gestart, en mijn mama en papa hoorden vroeger: 'goh hebt gij een dochter die in het onderwijs staat, goh amai.' Zo ben ik begonnen. Dat zou ik wel willen, dat jonge mensen terug dat gevoel zouden kunnen krijgen. Allé ja het respect. Ik vond wel dat... toen ik startte had ik dat wel.

Moderator: Vinden jullie dat ook, (persoon 5) en (persoon 1)?

Persoon 5: Ik heb dat gevoel niet echt om dat respect terug te krijgen, want dat is nooit zo echt geweest.

Moderator: Vind je dat je respect genoeg krijgt?

Persoon 5: Ik weet dat niet eigenlijk.

Moderator: En (persoon 1)?

Persoon 1: [SL1] Goh, Ik heb vijf jaar les gegeven en ik ben nu overgestapt naar meer administratieve taken op het secretariaat van een school, een beetje ook om die redenen. [TPL1 (-)] Zoals vooral de administratie, maar ook... [SL3 (+)] Ik gaf les op een school, dat was meer sport-gerelateerd en ik gaf daar vooral de vakken Nederlands, Engels en Duits, dus echt de taalvakken. Voor alle moeite die ik erin stak, kreeg ik heel weinig terug van mijn leerlingen. Het was vaak een strijd en dan begint dat wel door te wegen na een aantal jaren. Dat was één van de hoofdredenen. Het hangt ook wel van school tot school af. Want ik heb wel al op een paar scholen gestaan, en er is toch nog een klein verschil.

Persoon 4: Mag ik ook een vraag aan (persoon 1) stellen?

Moderator: Uiteraard.

Persoon 4: [SL2 (+)] En het respect van de ouders, wanneer je met kinderen een bepaald traject hebt afgelegd? Of moeilijke leerlingen een tijd hebt opgevolgd in contact met de ouders? Kwam het respect van de ouders na een tijd toch niet van 'amai mevrouw, wat doet u toch allemaal?'

Persoon 1: [SL2 (+)] Goh, bij sommige wel, maar ge zag ook bij heel veel leerlingen hoe het eigenlijk een beetje kwam dat die zo weinig respect hadden. Vaak was het ook wel een beetje de ouders, de achtergrond of de opvoeding waardoor ik echt zag: 'ah oké, daarom reageert die bepaalde leerling zo'. Bijvoorbeeld, vaak was ik al een traject aan het afleggen en dan koppelde ik daar eens een sanctie aan, want dan moest dat wel. En dan kreeg ik van de ouders te horen: 'Ja mijn zoon of dochter maakt die sanctie niet of die doet dat niet'. Dus ja dan hebt ge die steun niet, en dan denkt ge: 'Ja kijk. Het houdt op een bepaald moment op'.

Moderator: Dus de eerste wens was administratieve last weg, leerkracht terug leerkracht, de tweede wens was dan effectief het respect dat er terug is voor het beroep. Is iedereen daarmee akkoord?

Iedereen bevestigt.

Moderator: En de derde wens?

Persoon 4: [TPL4 (H)] [OVE1 (H)] Ik heb misschien een gekke wens. Ik mis bij de jonge mensen... Ja, ik merk heel veel ICT-vaardigheden, maar ik mis praktische vaardigheden. Ik zie nu een aantal jonge mensen hier. In deze groep: ik weet niet of iedereen kan koken, rekeningen openen, lamp vervangen, truitje breien, een knoop aannaaien. Ik zie jullie lachen. Slaag ik de nagel op de kop? (bevestiging en gelach) **Ik zou als klastitularis één of twee uren meer (in mijn droomjob) een uurtje moeder willen zijn voor mijn kinderen.** Jij hebt een probleem,

bijvoorbeeld ik heb ooit een leerling gehad, die zei tegen een ander: 'Uw huis staat in de krant. Dat wordt verkocht'. Ik denk oei, ik heb daar geen ervaring mee. Ik wist dat ik bijvoorbeeld gratis een advocaat mocht bellen. Hoe moest ik dat aanpakken? Dat is iets uit de ervaring van de kinderen, iets wat ze meemaken. Dan aangeven wat is het en de anderen dat die er ook van leren. Ze zijn soms zo slim, boekenslim, digitaal slim. Maar niet menselijk slim. Dat zou ik ze wat meer willen leren, als titularis meer een moederrol, en dan twee uren doen wat ik wil. Als het moet, sla planten en wieden en ergens met die sla iets doen, en echt leven. Dat is misschien zot, maar...

Persoon 3: Daar sta ik wel voor open. Klinkt heel leuk.

Persoon 2: Dat is dan misschien iets voor die lessen SA bij ons.

Persoon 6: Ik wou juist zeggen, ze hebben toch al in sommige klassen sociale activiteiten he.

Persoon 3: Ja, maar dat is ook weer heel secuur uitgewerkt, we moeten daar ook een leerlijn volgen en al die lesjes rond verschillende thema's doen. Dat is niet zoals (persoon 4) beschrijft, 2 uur dat je moeder kan zijn.

Moderator: En (persoon 5)?

Persoon 5: Dat lijkt me wel een leuk idee. Want inderdaad, ik heb op school wel zo eens les gehad over het openen van een bankrekening, maar dat kwam dan van de bank zelf, en ik had daar eigenlijk nog iets van opgestoken. Inderdaad, ik denk dat als de klastitularis zou doen... lijkt me leuk.

Persoon 4: [SL3 (+)] En dat werkt aan de relatie, aan de verbondenheid klastitularis-leerlingen. En dan kan misschien het respect ook verhogen.

Moderator: Ben jij akkoord, (persoon 1)?

Persoon 1: [TPL4 (H)] Ja, inderdaad, ik denk dat dat heel zinvolle projecten zijn. En dat de leerlingen dat zelf ook heel interessant zouden vinden.

Moderator: Observator, kan jij de Padlet nog eens delen?

Observator: Ja.

Moderator: Eens kijken, hebben we het zo goed begrepen? Vermindering planlast, dus minder administratie en gewoon terug leraar zijn. Lesgeven zonder alle poeha die er bij hoort. Dat was de eerste wens. Die is compleet? Die is duidelijk en correct voor jullie? (bevestiging) Dan respect voor de leerkracht. Wow, u bent leerkracht, en niet 'oh, je bent maar leerkracht'. Maatschappelijke tendens/school afhankelijk. Dus er is wel wat respect, bij sommige scholen meer dan bij anderen. Respect van leerlingen en hun ouders en van de maatschappij in het algemeen. Focus op praktische vaardigheden, bijv. koken, lamp vervangen, etc. Meer moederrol. Twee uur in de week doen wat ik wil, eigen vrijheid daarin. Dus effectief dat de klastitularis gewoon 2 uren in de week gewoon kan doen wat hij of zij wil. Uiteraard

niet zomaar... we gaan elke week twee uur film kijken, maar wel iets nuttigs natuurlijk. En dan op basis van wat jezelf voelt, ziet en hoort bij de leerlingen.

Persoon 4: [TPL4 (H)] Ja ik denk dat dat een grote meerwaarde zou kunnen zijn.

Moderator: Ik denk dat dat al drie heel mooie wensen zijn, dank jullie wel. Dan beginnen we nu eigenlijk aan het echte werk. We hebben gekeken naar waarop jullie trots zijn op jullie eigen school. Dat kunnen jullie meenemen in jullie achterhoofd. We hebben gekeken naar wat er al sterk is in het huidige onderwijssysteem. We hebben gekeken naar: 'wat zijn de wensen die we hebben voor de toekomst?'. Als jullie nu naar al die punten kijken. En als je nog eens terug wil gaan kijken, de linken staan nog in de chat. Maar als je naar al die dingen kijkt die we al gedaan hebben, en ze komen aan u vragen vanuit de overheid: 'hoe moet dat er nu eigenlijk nu juist gaan uitzien, dat onderwijssysteem, binnen 5 jaar?'. Hoe vinden jullie dan dat dat eruit moet zien en hoe zouden we daar geraken? Observator, jij deelt dat?

Observator: Ja, ik ga delen.

Moderator: Dus jullie moeten niet op een andere link klikken om daar iets te gaan doen. Jullie mogen nu gewoon de discussie aangaan. De observator probeert zo goed mogelijk weer te geven wat jullie zeggen. Jullie kunnen meteen zien wat ze noteert. Dus mochten we ergens iets verkeerd begrepen hebben of onvolledig zijn, dan kunnen jullie dat ook onmiddellijk aangeven. Is de vraag een beetje duidelijk?

Persoon 3: Niet helemaal. Moeten we nu vanuit het perspectief van de regering denken?

Moderator: Nee. De input die jullie zouden geven als leerkracht. Hoe vinden jullie dat dat lerarenberoep er precies moet uitzien? Met alle sterktes die we hebben, wensen die jullie geuit hebben, we gaan echt vorm geven. En om dan een klein beetje weg te gaan van het zuivere wensen dat we daarnet gedaan hebben: hoe gaan we daar geraken? Hoe gaan we daar naartoe? Wat hebben we daarvoor nodig bijvoorbeeld.

Persoon 5: [TPL4 (H)] Ik denk voor onze laatste wens, van die extra uren leren geven, dat daar ergens uren moeten vrijgemaakt worden gewoon. Om dat te kunnen geven.

Persoon 3: [TPL 4 (H)] Ja, vrijgemaakte uren zijn precies een rode draad, [STO3 (H)] want ook bij kleinere klasgroepen en de [TPL1 (H)] planlast zouden we ook uren moeten vrijmaken, maar hoe doen we dat?

Persoon 5: [STO1 (H)] Ofwel minder uren echt lesgeven, en dan die uren opvullen met plannen. [TPL1 (H)] Maar natuurlijk is het niet minder administratie dan.

Persoon 3: Nee.

Persoon 4: [BEL (H)] Ik denk het ook. In België hebben we Nederlands, Frans, Engels, Duits, sommige leerlingen Latijn. Ja? We hebben veel wiskunde,

geschiedenis, we hebben aardrijkskunde. We hebben zoveel dingen. Is dat nu echt allemaal nodig? Denk ik dan. Ik zou een aantal uren...

Persoon 5: [STO2 (=)] Ja, maar dat is misschien dan weer afpakken van het feit dat we een brede keuze aan richtingen hebben. We geven nu net zoveel dingen, als we dat nu gaan wegnemen, dan ... Nu kunnen ze meer proeven van alles.

Persoon 3: [OBA4 (H)] [BEL (H)] [TPL1 (-)] Misschien is het te utopisch, maar aan de hogeschool of aan de universiteit hebben de meeste docenten een assistent of zelfs meerdere. En dat zijn dan mensen die zich dan bezig houden met taken die veel tijd in beslag nemen, maar eigenlijk niet veel meerwaarde zijn voor het beroep. Zoals taakjes verbeteren, multiple choice, dat soort dingen. Zoals bijvoorbeeld dingen verzamelen, rapporten terug gaan ophalen, zien dat iedereen in orde is. Kunnen wij misschien vragen aan meneer Weyts of we ook een assistent kunnen krijgen. Misschien niet individueel, misschien één assistent voor drie leerkrachten bijvoorbeeld. Maar dan zou die al een aantal dingen, zoals LVS, kunnen overnemen. En moeten wij dat tenminste niet meer doen.

Persoon 6: Ik denk dat dat heel moeilijk gaat zijn voor de eerste en tweede graad. Voor de derde graad misschien wel. Maar ik denk zo de eerste graad dat die leerlingen toch wel er baat bij hebben dat de leerkracht die de les gegeven heeft, ook de taken gaat verbeteren en zo. Dus ik zie dat niet...

Persoon 3: Niet alleen verbeteren natuurlijk. Ik geef maar een voorbeeld. Maar bijvoorbeeld, we moeten nu op elke toets en elke taak de leerplandoelen zetten van wat we daarop vragen. Dat is planlast, want we moeten in het leerplan gaan kijken, we zijn daar een uurtje mee zoet. Dat zou iemand anders kunnen doen, eigenlijk. Wat is de vraagsoort. Wat is de tekstsoort, ah voilà dat is het leerplandoel.

Persoon 2: [TPL1 (H)] Je kunt je ook de vraag stellen: wat is de meerwaarde als die Lotto-getalleges daarboven staan of niet? Er is geen kat die daarnaar kijkt. Die leerlingen in mijn klassen die zeggen 'waarom staan die cijfertjes daar?'. Ik zeg: 'dat is niks, dat is voor ons, da's voor de leerkracht.' Da's net zoals die feedback die ge moet geven bij de evaluatie op het einde van een toets. Ge weet goed genoeg, ze moeten aanduiden: 'ik heb voor die toets geleerd, niet geleerd zoveel uren, zoveel minuten'. Ze vullen daar iets in om mij te plezieren, en niet omdat ze iets hebben geleerd. Dat zijn ook allemaal dingen die moeten van hogerhand.

Persoon 4: [BEL (H)] [OVE3 (H)] Ik denk dat minister Weyts graag bijvoorbeeld het volgende antwoord zou horen: 'examen wat de regering opstelt en verbetert'. Dat zou vallen onder de titel van, (persoon 3), 'assistent'. In Nederland is dat zo. Ik dacht dat het al ter sprake is gekomen bij de overheid. [OBA4 (H)] Ook toetsen laten verbeteren door studenten in de lerarenopleiding, maar ik vind dat jullie al genoeg planlast hebben. Ik vind dat utopisch. Wel misschien leuk voor de leerkracht die dat kan doorschuiven, maar ik weet ook heel veel partners van leerkrachten van... Dus die hadden al een assistent zonder dat die ... of punten invullen of vroeger de cijfertjes op, dus dat. Dus ergens...

Persoon 6: [TPL2 (H)] Ik denk ook wel dat de rol van de leerkracht helemaal gaat veranderen. Ik denk dat wij meer gaan, of dat wij meer de verantwoordelijkheid

van het studeren bij de leerling zelf moeten gaan leggen. Dus dat we meer leerpaden, meer filmpjes ter beschikking moeten stellen. Maar dan vind ik dat de uitgever ons moet gaan helpen, want wij gaan nooit 21 of 22 uren klaar krijgen. En dat iedereen op zijn eigen tempo gewoon al die trajecten moet doorlopen. Dus ik denk dat we meer in de toekomst begeleider gaan zijn, want dit gaat fout aflopen he. Wij kunnen klassikaal gewoon geen les meer geven in een aantal klassen. Dus als wij een beetje strenger gaan zijn als maatschappij en meer de verantwoordelijkheid bij hen leggen. 'Kijk, je moet dat allemaal doorlopen hebben, jij moet die toetsen gemaakt hebben, jij moet dat zelf doen, alleen.' Ik denk dat onze rol helemaal anders gaat zijn, dat we meer begeleider gaan zijn.

Persoon 4: Wie gaat dan de examenvragen opstellen en verbeteren?

Persoon 6: Ja, maar de leerkracht nog altijd. Dat ge niet klassikaal, allé, niet altijd he. Maar voor een groot gedeelte dat je zegt: 'hier, dat is nu hetgeen we gezien hebben. Weet je het niet meer, ga je het zelf ...'

Persoon 2: Ja meer coach, meer dat BZW, begeleid zelfstandig werk dan misschien, dat dat meer naar voren zou komen. [BEL (H)] [OVE3 (H)] Maar het was vandaag ook nog in het nieuws: ze willen die gemeenschappelijke examens voor Nederlands en wiskunde, en dat vier keer in een loopbaan. Dus in het tweede en in het zesde jaar. Maar als ze allemaal dezelfde examens voor wiskunde zouden hebben, die nationaal zijn opgelegd. Dan vrees ik wel voor die resultaten bij ons ook he.

Persoon 6: [BEL (H)] [OVE3 (H)] [OVE2 (H)] Ja, maar dan denk ik dat de kwaliteit sowieso naar onder gaat, want na een paar jaar, dan gaan de leerkrachten gewoon die oefeningen herhalen die in die toetsen komen, en dan heb je overal goede kwaliteiten, terwijl ze er eigenlijk niet zijn. Zoals in de lagere school in mijne tijd al, die interdiocesane examens. Daar werd op geoefend op de examens van de jaren ervoor. Dat is mij altijd bijgebleven. Er waren twee zwakke leerlingen in de klas, dat was het zesde leerjaar, en die mochten die dag thuisblijven. Dat was in die tijd al he. [TPL2 (H)] Ik denk dat we meer coachend. Ja, dus. [TPL2 (H)] [SAM2 (+)] En voor het beroepsonderwijs, zou ik echt willen, ik zou het zo graag willen dat die opgeleid worden op de werkvloer. Die zijn zo schoolmoe en een heel aantal, die kunnen gewoon echt niet studeren, en die hebben toch heel veel talenten. Waarom niet iemand van verzorging...

Persoon 4: [TPL2] [BEL (H)] Ja, en de leeftijd verlagen he. Begin gewoon vroeger. Wat vind je daarvan? Da's ook op ... politiekers...

Persoon 6: Ik heb dat in het zesde jaar eens gezegd en de helft van de klas vonden dat een heel slecht idee.

Persoon 4: De leerlingen?

Persoon 6: [TPL2] [BEL (H)] De leerlingen vonden dat zelfs een slecht idee, want ze zeiden: 'Nee we moeten verplicht worden van langer naar school te gaan, dat we ook echt iets kunnen'. Dat zijn de gemotiveerde die dat zeggen. Iemand die niet gemotiveerd is, gaat zeggen: 'Ja, schaf het maar af he'. Maar ik bedoel zo, ge hebt zo een klas van drie en vier verzorging, dat zijn ook altijd heel moeilijke klassen.

Die zijn gewoon schoolmoe. Ons onderwijssysteem moet veranderen. [SAM2 (+)] [TPL2 (H)] Ga gewoon met die leerlingen op de werkvloer. Ik ben aan het dromen nu, he. Maar die moet je in het ziekenhuis of het bejaardenhuis zetten. En daar moet de leerkracht mee van wiskunde. Die moet daar gaan leren de berekeningen doen van spuitjes of medicatie. Zet die veel meer op de werkvloer. Daar leren die veel meer dan bij ons.

Persoon 2: Ja, veel meer praktijk.

Persoon 6: En dat is voor een schrijnwerker, dat is voor alles. Voor alles. Dat beroepsonderwijs moet dringend vernieuwd worden. Op de afdeling verkoop. [OVE1 (H)] Die leerlingen krijgen in het derde, het vierde, het vijfde en het zesde dezelfde leerstof. Grotendeels dezelfde leerstof. Als je dan met de inspectie daarover spreekt, zeggen ze: 'Jama mevrouw, in het derde moeten ze dat begeleid doen. In het vierde en het zesde moeten ze dat zelfstandig kunnen.' Ja. Die leerlingen zijn die leerstof moe he.

Persoon 3: En (persoon 6), sta je er dan voor open dat ze ook betaald worden terwijl ze op de werkvloer bezig zijn?

Persoon 6: Ja, dat mag van mij ook, maar dat moet niet echt, vind ik. Want als je praktische kennis krijgt, dat is ook een vorm van betaling he.

Persoon 4: Maar het zou wel, wat (persoon 3) zegt... Wie in Nederland verpleging gaat doen, die wordt betaald en in Vlaanderen niet. Het zou wel bijvoorbeeld de leerlingen ook motiveren dan, denk ik om dan wel... Het kindergeld dat de ouders of het kind dat nog extra krijgen. Dan denk ik wel dat dat... en het zou wel een meerwaarde zijn voor kinderen van het beroepsonderwijs dat die meer op de werkvloer komen, dat is inderdaad waar.

Persoon 6: [OVE2 (H)] Absoluut. Het hoort er misschien niet bij, maar ik ga het toch vertellen. Ik vind dat de hogescholen het spel ook niet eerlijk spelen. Ik heb nu een leerling die totaal schoolmoe is. Die is gisteren op de (naam hogeschool) geweest. Ge weet als je het zesde niet af hebt, en je hebt je leeftijd, dan mag je toch aan het graduaat beginnen, maar dan moet je een toelatingsproef doen. Die toelatingsproef is echt om te lachen. Door de jaren heen vraag ik dan zo eens van 'wat heb je gedaan?'. En degenen met echt geen capaciteiten, die halen glansrijk die testen. Die test stelt echt niets voor. Nu doen ze dat (noemt datum). Ze hebben vorige week een infoavond gehouden, ze hebben die leerlingen zot gemaakt. Die leerlingen zijn met een heel aantal gegaan, die zijn allemaal geslaagd. Dus die komen nu niet meer naar school, want ze zijn schoolmoe, die komen nu niet meer. Ah nee, want in september gaan ze starten met het graduaat. Dan denk ik: 'maar mensen help ons toch, je moet die nu niet...' Dat is goed voor iemand die nu kan inschakelen, maar die blijven nu gewoon thuis tot september.

Persoon 4: Dus daarin zou de continuïteit beter moeten zijn.

Persoon 6: Dan denk ik, het hele systeem moet toch veranderen he.

Persoon 4: Dat graduaat is een mooie uitvinding, maar als ze dan examens hebben, ze zijn geslaagd, zouden ze inderdaad dadelijk moeten kunnen instappen. Terecht.

Persoon 6: Dus dat zijn er al weer drie waar we nu... Ja. Nu komen ze niet meer he, maar waar je eigenlijk al het hele jaar last mee gehad hebt, en die, goh.

Persoon 4: Dus er zijn wel dingen goed uitgevonden, maar uiteindelijk moeten ze dan ook meer aansluiten op elkaar.

Persoon 6: Het moet niet gaan. Ik zeg gewoon gelijk het is. De (naam hogeschool) is studenten aan het ronselen. De andere leerlingen zeggen dat ook. Die zeggen 'mevrouw, allé. Ik zeg: 'Ja, die ronselen studenten gewoon voor september'.

Moderator: We hebben nu al uren vrijmaken en verminderde planlast, we hebben de meer coachende rol van de leerkracht. Zijn er nog onderdelen waar jullie van zeggen: 'goh, daar kunnen we aan werken?'.

Persoon 5: [SL1 (+)] Misschien dat de maatschappij meer kan... Ja voor dat respect naar leerkrachtenberoep toe. Ik zou niet weten hoe dat te veranderen eigenlijk.

Persoon 3: [OBA3 (+)] [SL1 (+)] Ik denk dat de verandering bij ons begint. En dat klinkt nu grappig, van iemand die nog niet zo lang in het onderwijs zit, maar als er ouders tegen de leerkracht ingaan voor een sanctie, voor iets dat de leerling mis heeft gedaan voor een strafstudie, en de directie trekt onze kant niet, dan is het nogal moeilijk om de rest van de maatschappij een signaal te geven dat wij gerespecteerd moeten worden. Als we het bij wijze van spreken binnenshuis nog niet het respect krijgen dat we zouden moeten krijgen. Het begint thuis en met thuis bedoel ik onze directie.

Persoon 2: Ja, dat is ook zo. Het is mooi geformuleerd, maar het is de nagel op de kop.

Persoon 1: Ik denk vooral ook een sterk en duidelijk beleid en heel consequent. Dat je altijd hetzelfde blijft doen, en niet aanpast aan bepaalde situaties. Er kan altijd wel eens een uitzondering zijn, maar..

Persoon 2: Ja ja, maar...

Persoon 4: Die directie aan de kant van de leerkrachten, ja. **De directie moet de leerkracht versterken.** Ja, en tonen 'ik geloof in jullie'. Want wij zijn de werknemers van onze directeur. Ja, dat vind ik een heel belangrijke, heel belangrijk.

Persoon 6: [SL3 (H)] Maar ik vind ook een beetje... we moeten gewoon een beetje strenger gaan zijn.

Persoon 4: Ik heb dat daarstraks ook geschreven, (persoon 6), dus ja klasraden zijn vaak bang van... wij, of misschien nog meer de directie, bang van ...

Persoon 6: [BEL (H)] Ik denk dat de directie van bovenaf ook instructies krijgt. Dus dat je niet zo vlug een leerling mag uitsluiten of zo.

Persoon 4: Of een C-attest geven, ja.

Persoon 6: Ik denk dat die echt instructies van boven krijgen hoor. Een beetje nultolerantie.

Persoon 2: Dat hebben we vandaag toevallig nog gezegd he, (persoon 6).

Persoon 6: Ja, maar er is ook weer wat gebeurd, gisteren he.

Persoon 2: Absoluut. Maar ja, dan nog weer niet he.

Persoon 6: [OBA3 (+)] Er is een leerling die een aantal maanden niet naar zijn stageplaats is gegaan. Die heeft gewoon de agenda afgetekend. Ja en, de klassenraad zou eigenlijk willen dat dat niet kan, dat die een sanctie krijgt. En een directie vindt dan dat het feit wat die gedaan heeft, dat dat nog niet zwaar genoeg is. Dat is wel een beetje frustrerend.

Moderator: Dat geloof ik graag. We hebben al 3 mooie punten, denk ik. Zijn er nog andere punten die naar boven komen?

Persoon 6: [INF1 (+)] Goh, ja dat lerarenberoep, gelijk wij nu zitten, wij zitten in een heel, heel oud gebouw. Ieder jaar gaan we eens ietske krijgen, dan gaat er eens een raam beter open of toe. Dat is zo oud en die speelplaats is zo ellendig en dan hebben we daar ocharm de meest kwetsbare leerlingen zitten. Van TSO en BSO. Dat motiveert hen ook niet he. Dat is nu dromen he. Geld he. Er is geld tekort. Er is altijd geld tekort.

Persoon 3: Ja dat heb ik ook een keertje tegen (noemt persoon) gezegd. Die was niet zo blij.

Persoon 6: Ja maar oké, ik weet zij kunnen daar ook niet aandoen en dat is nu eenmaal zo, maar we zitten wel heel triestig.

Moderator: Hoe zou het eruit moeten zien? Wat hebben jullie nodig van infrastructuur?

Persoon 6: Een raam moet fatsoenlijk open en toe gaan.

Persoon 2: Bevestigt.

Persoon 6: Want dat waait echt tegen je hoofd he. In de leraarskamer. Als je daar zit en het waait, dan vliegt dat tegen je hoofd he.

Persoon 1: Goede verduistering, als je zo aan het presenteren zijt.

Persoon 6: Wij hebben niets.

Persoon 3: Tegels die loskomen van het podium, die hebben we ook.

Persoon 6: Oh, aan de treden moet je oppassen of je valt, die tegels komen allemaal los.

Moderator: Nu zijn we aan het kijken naar wat jullie op jullie school hebben. Het is meer de bedoeling dat we gaan kijken naar wat jullie nodig hebben. Wat vinden jullie dat er binnen 5 jaar moet zijn?

Persoon 6: [DIG2 (+)] Een smartboard bijvoorbeeld. We hebben er geen enkel.

Persoon 3: In de (noemt lokaal) is er eentje.

Persoon 6: Ja.

Moderator: Oké, een smartboard, wat nog?

Persoon 6: Internet, fatsoenlijk internet, want nu duurt dat 10 minuten eer dat ge tegoei ingelogd zijn. Sommige leerlingen moeten op de gang gaan. Daar hebben ze dan iets of wat beter dingetjes, dus. Op die 10 minuten zijt ge al de belangrijkste tijd van uw lessen kwijt, eigenlijk.

Moderator: Ja, smartboard, stabiel internet. Hoe ziet het ideale lokaal er nog uit? Of het ideale schoolgebouw?

Persoon 6: [INF1 (+)] Een speelplaats waar ze echt kunnen ontspannen, waardoor zij ook gemotiveerd zijn om buiten te gaan en zo.

Persoon 3: Meer groen.

Moderator: Met groen?

Persoon 3 en persoon 6: Ja.

Persoon 2: Ja dat gaat er wel komen he. Er is dus wel een project voor de speelplaats. We hebben dat vorige week ook nog... de plannen gezien bij de vergadering van het LOC. Dat zal niet voor onmiddellijk zijn. Daar moet nog het een en ander gebeuren, ook met het (noemt bouw), ook met die andere bouw. Een afsluiting of niet? Ja, daar zijn toch ook nog een heel aantal dingen die nog besproken moeten worden. Maar het feit is gewoon, ja je zit ook nog met die nieuwbouw die heel veel leerlingen aantrekt bij ons. Een leerling kiest niet specifiek voor de afdeling, maar ze kiezen voor het gebouw.

Persoon 6: Ons publiek toch.

Persoon 2: Ons publiek toch, ja.

Moderator: Oké, ik zie opstelling lokaal. Hoe ziet dat eruit? Hoe zou dat eruit moeten zien?

Persoon 5: [INF2 (H)] Misschien een lokaal dat je kunt splitsen voor als er eventueel wordt geco-teached?

Persoon 3: Dat heb ik gezien in Wallonië. Dat zijn zo van die panelen die je open en dicht kunt doen. Dan heb je ofwel 1 heel groot lokaal, of 2 kleinere lokalen. Is dat wat je bedoelt?

Persoon 5: Ja. En op de UCLL hebben ze dat ook. Of misschien... ja. Kleinere hoekjes of zo, waar je leerlingen apart kunt zetten. Waar ze op hun eigen tempo kunnen werken, maar niet de rest lastig vallen. Maar dan zou je zo ook moeten kunnen afsluiten, maar toch nog zien. Of een cubicle of zo, met glas.

Persoon 6: [TPL2 (H)] [SAM1 (H)] Ik denk, in de toekomst dat voor bepaalde klassen of bepaalde graden inderdaad co-teaching gaat komen. Dat je echt niet meer alleen kunt, dat je met twee moet zijn. Dat is niet meer voor mijne tijd. Maar ik zou dat niet fijn vinden. Dat zal misschien wel effectief zijn voor volgende klassen, maar ik heb schrik dat dat de norm gaat worden. En dat zou ik niet graag hebben. Ik vind, je hebt een band met je leerlingen... Ik denk dat dat er van gaat komen, co-teaching, per twee in de klas.

Persoon 4: (Persoon 6), ik heb ook al co-teaching gedaan. Da's 1 leerkracht die de leiding neemt, en ik vond dat wel... Dat was ondersteuning voor de leraar. Ik vond dat dat het verschil wel kon maken.

Persoon 6: Waarom werd dat gedaan? Ging je dan echt het niveau splitsen in de klas? Dus dat je differentieert? Of was het omdat de tucht...?

Persoon 4: Beide, beide. Het was een twee beroepsklas die Frans hadden, dat is al een vak dat ze al helemaal niet kenden. Dan om de spelletjes te spelen, zal ik maar zeggen. De ene kon dan een spelletje twee keer spelen, dus meer scoren. En de ander ging dan trager vooruit. En dat was voor de leerling leuk, voor de vakleerkracht leuk, voor iedereen. En er werd geleerd. De kinderen leerden. Alle doelen werden daar bereikt.

Persoon 1: [TPL2 (H)] [SAM1 (H)] Ik vind dat co-teaching wel een grote meerwaarde kan bieden, zeker voor leerlingen die misschien al zelfs een beetje sneller vooruit willen. Want als je klassikaal steeds les geeft, dan ben je eigenlijk altijd maar bezig, om het cru te zeggen, met de zwakkeren. Ge wilt dat die mee kunnen, en als die het begrijpen, dan pas ga je verder, terwijl de rest, ja die zitten er ook maar te zitten. Dus dat vind ik echt wel een groot voordeel van co-teaching. Dat er dan misschien wat extra materiaal voorzien kan worden, of dat die al kunnen werken aan andere projecten binnen dat vak. Dus dat vind ik wel positief.

Persoon 6: Ik vind dat wel goed, dat we dat ook een keer kunnen zeggen: 'de focus op de sterkere leerlingen'. Want wij denken altijd maar aan de zwakkere. Dat vind ik wel goed dat we dat ook eens gezegd hebben.

Persoon 4: [BEL (H)] En dan misschien in plaats van een leerkracht, een hulpleerkracht. Dat beroep uitvinden.

Persoon 2: Wat bedoel je dan?

Persoon 4: Ja, iemand als een tandarts - tandartsassistent. Apotheek - apotheekeassistent. En als je dan leerkracht hebt, en leerkrachtassistent, ja dan upgrade je ook de job van leerkracht. Vind ik. Waarom mag niet iemand de job hebben van onderwijzer-assistent? Kleuterleidster-assistent. Die bestaan, dat zijn de verzorgenden.

Persoon 5: Sluit dat dan niet aan bij wat we al hebben? Als je zegt dat er een assistent zou zijn? Die kan dan ook LVS aanvullen, want die is ook aanwezig in de les.

Persoon 4: En die kan dat gelijktijdig doen, binnen de uren van de dag.

Persoon 5: Bijvoorbeeld.

Persoon 4: Dus dat aan de politiciers zeggen: 'vind een nieuwe job uit.' [SL (+)] En dan hebben we meer respect, [TPL1 (-)] minder planlast.

Observator: [BEL (H)] En hangt dat voor jullie samen met een master of een bachelordiploma?

Persoon 4: Dan zou er een masterassistent en een bachelorassistent... Als ze dan toch blijven bij die verschillende graden, dan zou ik net zowel als de kleuterleidster, de verzorgende als assistent kan krijgen, een onderwijzer ook bijvoorbeeld, of een leerkracht in opleiding, of een stagejaar als assistent kan fungeren, of een echte job ervan maken. Maar dan zou ik bij... Ja hoe gaat dat met een master? Inderdaad.

Observator: Dus jullie zouden wel een verschil maken tussen bachelors en masters?

Persoon 4: Ja, misschien dan bij de masters iemand die zijn stage doet. Dat zou, denk ik, veel zinvoller zijn, bij veel leerkrachten, ja een stage doen. Ja, dit zal ook wel leuk en interessant zijn voor jullie, maar ik denk het moet misschien een en/en-verhaal zijn. Dat als een vorm van stage zien, ook, of een stuk van de stage.

Observator: Is iedereen daarmee akkoord? Of...

Persoon 6: Ja ik durf zelfs, ik ga heel stout zijn, ik durf zelfs een beetje pleiten dat we misschien moeten overschakelen naar allemaal masters in het onderwijs.

Persoon 4: En die geven dan les in 2B?

Persoon 6: Ja, waarom niet?

Persoon 4: Die vallen achterover, jong.

Persoon 5: Ja, maar dat zou het lerarentekort misschien ook wel benadelen, want als iedereen die 2 jaar extra studeert...

Persoon 6: Ja, maar ik ben maar aan het dromen. Of ik werp maar iets op. Er zijn landen waar dat zo is, he.

Persoon 3: Maar aan de universiteit heb je een prof. Die heeft een doctoraat en die wordt bijgestaan door iemand die haar of zijn doctoraat aan het halen is, die heeft een master. En als je naar een hogeschool gaat, dan heb je vaak iemand met een master die les geeft, een lector, en die wordt dan bijgestaan door iemand die een master aan het halen is, of iemand die al een bachelor heeft. En zo zouden we dat misschien kunnen doortrekken naar het middelbaar, dat iemand die bijvoorbeeld in de derde graad staat, dus een master heeft, bijgestaan kan worden door iemand die zijn master aan het halen is, of iemand die al een bachelor heeft. Enzoverder. [TPL1 (-)] Ik vind dat niet overdreven, dat zou wel helpen met heel die planlast enzo. Twee vliegen in 1 klap: [TPL2 (H)] [SAM1 (H)] co-teaching en [TPL1 (-)] planlast.

Persoon 4: [SL1 (+)] En het respect stijgt.

Persoon 3: Ja, dat ook. Hopelijk.

Persoon 4: Oh, je bent een leraar! Dan moet natuurlijk de co-teacher ook respect krijgen.

Persoon 3: Inderdaad!

Persoon 4: 'Ik word leraar!', kan die zeggen. Misschien.

Persoon 3: Als ze het volhouden natuurlijk, en niet afhaken.

Moderator: Oké. Ik vond het een hele boeiende discussie, en ik denk dat we mooie plannen gemaakt hebben. Ik ben een klein beetje de tijd in de gaten aan het houden, ik wil niet al te veel tijd van jullie avond afnemen. Ik kan me voorstellen dat jullie ook graag aan het weekend willen beginnen. Daarbij hebben we wel nog 1 vraag voor jullie. Kunnen jullie elk voor jezelf in de comments, dus in de berichten opzij, kunnen jullie daar 1 element zetten dat we vandaag besproken hebben, waar jullie van vinden dat we er eigenlijk onmiddellijk aan de slag zouden mee moeten gaan?

Persoon 6: Wie bedoelt u met 'wij'?

Moderator: Jullie allemaal. En 'wij' als leerkrachtengemeenschap. Dit zou nu onmiddellijk moeten doorgevoerd worden.

Persoon 4: Mogen we dat in de chat schrijven, gewoon?

Moderator: Ja, in de chat. En je mag er maar 1 kiezen.

De deelnemers noteren hun antwoord in de chat.

Moderator: Oké, dank jullie wel. Is er nog iemand die iets wil toevoegen? Iemand die nog iets wil zeggen over wat we vandaag besproken hebben?

Persoon 6: U heeft dat heel goed gedaan.

Moderator: Dankuwel, we doen ons best. Goed, dan rest ons alleen nog om jullie nogmaals heel hartelijk te bedanken voor jullie deelname en de boeiende discussies die er geweest zijn vandaag. Ik denk dat wij er alle drie in elk geval veel van hebben opgestoken, en we hopen dat jullie het zelf ook een aangename en nuttige ervaring vonden, en dat jullie zelf ook wat hebben opgestoken.

Persoon 4: Ik kijk uit naar de nieuwe generatie leerkrachten. Zeker als ze zo gelijk jullie zijn.

Persoon 6: Inderdaad.

Persoon 2: We kunnen met een gerust hart met pensioen.

Moderator: Wacht nog heel even. We moeten nog afstuderen, en we hebben nog begeleiding nodig.

Transcriptie 5 – (fysieke) focusgroep 5 (15 maart 2023)

Moderator: Welkom allemaal. Fijn dat jullie erbij kunnen en willen zijn, waarbij we gaan dromen over het lerarenberoep van de toekomst.

De bedoeling is dat we gaan dromen van een ideaalbeeld. Er is al veel onderzoek geweest om te kijken naar de problemen waarmee we zitten. Wij gaan kijken naar de positieve punten en kijken waar we naartoe willen als ideaalbeeld. Alles wat gezegd wordt, is volledig anoniem. Jullie namen worden nergens vermeld. De sessie wordt opgenomen puur voor onszelf en wordt gewist na het afronden van onze masterproef. De meningen die verwerkt worden, zullen de groepsmeningen zijn en zelfs over alle groepen tezamen heen.

We mikken op een uur tot anderhalf uur. Gsm op stil zetten liefst, zodat we daar niet door gestoord worden. Geef feedback op elkaars ideeën en niet over de persoon die het heeft. Laat elkaar uitspreken. Alle ideeën zijn goed.

Iedereen bevestigt.

De opname wordt gestart.

Moderator: Als eerste oefening om in de *mood* te komen, wil ik jullie vragen om in de Padlet onder jullie naam in maximum 5 woorden te zeggen wat jullie zo trots maakt op jullie eigen school. Wat maakt jullie school zo bijzonder?

De deelnemers vullen de Padlet in.

Moderator: Goed (persoon 1), jij staat helemaal links in de Padlet. Ik ga met jou beginnen. Ik ga niet vragen om alles toe te lichten. Ik ga er eentje uitpikken, die 'link met verschillende actoren' kan je daar iets meer over zeggen? Wat bedoel je er juist mee en waarom is het zo bijzonder?

Persoon 1: Ik denk dat het een beetje samenhangt met wat ik ook zie staan bij anderen met 'de visie'. De visie dat we leerlingen zoveel mogelijk kansen geven om deel te nemen aan de maatschappij in het algemeen. Hoe ruim dat dat ook klinkt. En dat gebeurt in de praktijk, denk ik, heel veel door ook wel de buitenwereld binnen de schoolmuren te brengen en minstens ook evenveel door leerlingen de kans te geven om contact te krijgen met het werkveld en met alle andere mogelijke maatschappelijke spelers.

Moderator: Bedoel je dan cultuur of sport?

Persoon 1: Op alle mogelijke domeinen.

Moderator: Ja oké, mooi. (Persoon 2), enthousiasme kan je daar iets meer over zeggen?

Persoon 2: Eigenlijk was ik eerst begonnen met eigenschappen van de school, maar toen dacht ik, ik vergeet het belangrijkste en dat zijn al die mensen die hier elke dag naar toe komen, onze klanten en onze werknemers zeg maar. Enthousiasme

heb ik nu opgeschreven omdat ik afgelopen vrijdag naar huis ben gegaan na infosessies over buitenlandse reizen. Er waren daar een stuk of tien collega's die op vrijdagavond alle leerlingen en hun ouders kwamen informeren over buitenlandse reizen, die binnenkort op het programma staan. Dan krijg je het altijd warm van het enthousiasme waarmee die mensen daar staan. Ten eerste staan die mensen daar en ze gaan een stuk van hun vakantie besteden aan het begeleiden van de leerlingen op hun buitenlandse reizen, de hoogtepunten uit hun schoolloopbaan. Die komen vrijdagavond, die staan daar altijd. Die hebben zich dan altijd, net zoals een opendeurdag, wat opgekleed en de goesting waarmee ze dat doen... Daarvoor samen iets gaan eten, daarna nog iets gaan doen... Dat enthousiasme dat moeten we heel erg koesteren. Eerst doelde ik op collega's, maar hetzelfde met leerlingen. Ik ben aangenaam verrast. Natuurlijk als directeur word je vaak geconfronteerd met problemen. Dan komen ze je vinden, maar als je hier gewoon rondloopt dan hebben we ontzettend beleefde en aangename leerlingen. Daar ben ik oprecht fier op.

Moderator: Oké, persoon 3, 'kritische vrienden'. Heb ik dat juist gelezen?

Persoon 3: Ja euhm... kritische vrienden. Ik denk dat als we samen brainstormen of overleggen, afspraken maken... dingen die op de plank liggen... Dan zijn we voor elkaar kritische vrienden, die hebben de bedoeling om elkaar beter te maken. Dat komt ten goede aan de kwaliteit. Die kritische vrienden die brengen, houden elkaar op scherp, waardoor je het beste uit jezelf of anderen naar boven haalt. Dat vind ik wel positief.

Moderator: Oké dankjewel. (Persoon 4), jij schrijft 'ruimte voor eigen inbreng'. Kan je dat wat toelichten?

Persoon 4: Ja, als TAC merk ik dat ik dingen kan zeggen en dat er naar geluisterd wordt. Dan sluit ik me aan bij (persoon 3) dat ik kritisch ondervraagd word, maar er is wel ruimte om dingen te zeggen, om te wikken en te wegen en daar waardering uit te krijgen. Dan heb ik het over mijn positie als TAC, maar ook in het team van leraren hebben we dat. In het team waar ik voor verantwoordelijk ben, daar draag ik dat ook wel uit. Ik vraag aan mijn collega's, 'wil jij nu mijn kritische noot zijn' of dat we daar voor open staan dat vind ik wel sterk.

Moderator: Absoluut, dankjewel. Dan, (persoon 5), dat netwerk, wat is daar zo bijzonder aan?

Persoon 5: Ja, ik denk dat als je iedereen zou samenbrengen waar onze school mee samenwerkt, dat is enorm, denk maar aan stageplaatsen bijvoorbeeld. Daarnaast ben ik ook wel trots dat onze oud-leerlingen, je ziet ze als je hier binnenkomt, trots zijn op onze school. Als we ze uitnodigen om te komen spreken, komen ze heel graag terug naar hier. En ik heb dat woord netwerk misschien wat gepikt van de (noemt hogeschool), maar iedereen die hier vertrekt is een ambassadeur van onze school. Iedereen die in het weekend bijvoorbeeld op de jeugdbeweging praat over onze school is een ambassadeur en deel van het netwerk. Dat is, vind ik belangrijk naar uitstraling van de school toe. Van drukwerk kan je zoveel maken als je wil en vlaggen aan de school ophangen, maar het is vooral dat netwerk dat belangrijk is.

Moderator: We hebben al mooie dingen gehoord, dank jullie wel. Hou die gedachten zeker in jullie achterhoofd. Dat is heel belangrijk in het vervolg. Er komt een nieuwe link in de chat en nu gaan we iets ruimer denken dan alleen school. Het huidige onderwijssysteem, het huidige lerarenberoep, wat zijn daar de grote sterktes van op dit moment al? Dus als je denkt: je staat als leraar voor de klas, in het huidige systeem, wat zijn de sterktes of m.a.w. wat moeten we zeker behouden? Dat kan heel breed gaan: uurrooster, infrastructuur, rol van de overheid, motivatie, technologie, ondersteuning van de directie... dat soort dingen.

De deelnemers vullen de Padlet in.

Moderator: Goed. Nu mogen jullie eens kijken naar elkaars standpunten. Het is de bedoeling dat jullie tot een soort shortlist komen, waar jullie het gezamenlijk over eens zijn dat dat de sterkste punten zijn. De observator zal jullie antwoorden noteren en daarna kijken we even of dat wat genoteerd is, dat dat inderdaad weergeeft wat jullie hebben besproken. Dus het woord is even aan jullie.

...

Persoon 1: Ik zie toch technologie staan meerdere keren, niet?

...

Moderator: Misschien dan even aangeven: wat is er juist goed aan technologie? Want het domein van technologie is vrij breed.

Persoon 2: [TPL2 (H)] [TPL4 (H)] Ik denk dat we met technologie al meteen te specifiek gaan. Ik heb mogelijkheden geschreven, omdat je als leraar, als je wil, tegenwoordig heel veel mogelijkheden hebt. Dan heb ik het niet alleen over technologie, maar ook over de schoolomgeving in zijn geheel, mogelijkheden om inhoudelijk eens verder te kijken dan louter het leerplan, laat staan het handboek. Er is, denk ik, veel meer mogelijk dan de oude foto's van de schoolmeester vooraan in de klas en de leerlingen aan de bank met het klappertje en het krijtbord. Op alle vlakken is er veel meer mogelijkheid.

Persoon 5: Ik heb het genoemd als werken in een dynamische omgeving/context.

Persoon 2: Ja, dat klinkt inderdaad veel beter. (lacht)

Persoon 5: [PL2 (=)] En ook levenslang leren. Ik weet niet of dat voor iedereen een sterk punt is, misschien voor sommige eerder een valkuil denk ik. Niet iedereen wil dat. Maar je hebt de kans wel, als je het vergelijkt met twintig jaar geleden, toen ik hier begon. Dat is dag en nacht verschil.

Persoon 2: [TPL2] [TPL4] Ja, daarom heb ik het mogelijkheden genoemd, als je wil dan kan het. Dan kan je als leraar heel veel dingen doen op verschillende manieren in verschillende omgevingen, je kan heel veel dingen betrekken. Veel meer dan ooit het geval geweest is en dat zal ook alleen maar toenemen denk ik.

Andere mensen: knikken en bevestigen.

Persoon 2: [TPL2] [DIG3] Is dat daarom beter, dat weet ik ook niet, want je moet daar ook mee kunnen omgaan. En ik geloof nog altijd voor een stukje in traditionele dingen ook nog altijd dat die waardevol zijn. Dus daar gaat een evenwicht in gezocht moeten worden.

Moderator: Jij wou iets toevoegen, (persoon 3)?

Persoon 3: [BEL (=)] Ja, ik wou toevoegen... daaraan gekoppeld, (persoon 2) zegt: als de leraar dat wil. Wij krijgen ook, als ik dan bekijk vanuit mijn vakken... het leerplan op zich biedt ook die vrijheid. [TPL4] Het is niet zo dat ik het gevoel heb als leraar dat ik in een soort keurslijf zit waardoor ik de mogelijkheden niet kan benutten die aanwezig zijn. Het is dus eigenlijk de combinatie van de twee. [TPL4 (=)] [OVE1 (=)] Vakinhoudelijk is er een heel breed pallet wat ik zelf kan invullen, waardoor ik kan rekening houden met de dynamiek van de leerlingengroep, de mogelijkheden van de technologie, de actualiteit en dat is eigenlijk wel heel fijn dat dat er is, dat dat keurslijf niet beklemmend werkt voor een leraar. Ik spreek dan wel voor mijn vakken. Ik spreek niet voor anderen. Dat geeft een enorm comfort, vind ik. Het comfort komt dan...

Moderator: Wat waren jouw vakken ook alweer?

Persoon 3: Filosofie en Latijn.

Persoon 2: [TPL4 (=)] Eigenlijk komt het erop neer als leraar, want de vraag is wat zijn de sterke punten van het lerarenberoep op dit moment. Mogelijkheden die geboden worden... **Eigenlijk komt het erop neer dat je als leraar nog steeds veel autonomie hebt.**

Persoon 3: Ja, ik wou baas in eigen klas schrijven, maar dat vond ik zo te negatief uitgedrukt. Dat is wat jij eigenlijk bedoelt.

Persoon 2: [TPL4 (=)] [ENT (=)] Autonomie, één van de basisvoorwaarden om motivatie te vinden in alles wat je doet. Dat je een zekere vorm van autonomie ervaart en die heb je als leerkracht. Je kan kiezen uit heel veel, maar je hebt ook vrijheid binnen een plan, een leerplan als je wil, een schoolorganisatie, die ook een aantal dingen vraagt, heb je nog autonomie om keuzes te maken en vrijheid om daar zelf beslissingen te nemen. Dat vind ik. Dat heb ik zelf als leraar ook altijd prettig gevonden. [STO1 (H)] [BEL (H)] Euhm... om niet vooruit te lopen op de zaak maar af en toe gaan er zo eens stemmen op om van een lerarenberoep ook een 36-uren baan te maken bijvoorbeeld. Zou dat helpen? Ja, de organisatie zou dat zeker helpen, dat gaan we doen zou ik dan zeggen (lacht). [TPL4] Dat... organisatorisch is dat prettig, maar dan zou je knabbelen aan die autonomie en die vrijheid van de leerkracht en dat is nu net aantrekkelijk of een stuk van het aantrekkelijke van dat beroep. Je hebt vrijheid en je vult die zelf in en sommige mensen gaan daar heel ver in en andere minder. Maar autonomie denk ik dat ik beter had geschreven dan mogelijkheden. Als we het daarover eens zijn natuurlijk he? Het is een ruime algemene term die ik nu geef, maar waar bijna alle andere dingen die in de Padlet staan wel onder kunnen vallen.

Persoon 4: Klopt, want als ik daar nu noteer de deskundigheid van de leraar dan bedoel ik dat daar ook mee. Wij hebben vertrouwen erin dat de leerkracht deskundig is om dit leerplan op zijn manier vorm te geven.

Moderator: Deskundigheid van de leerkracht, oké.

Persoon 5: [ENT] Ik vind nog altijd het idee dat wat wij doen... **wat wij hier doen is geen bandwerk he. We zijn met jongeren bezig. Dat is onze toekomst.** We doen dat met een bedoeling als die leerlingen op stage gaan of die met (persoon 3) met Latijn met de bedoeling om verder te studeren. Daar zit altijd een idee achter waarom je dat doet en dat is ook een beetje de ideologie van de mensen die hier werken. We zijn hier mensen aan het ontwikkelen om die af te leveren.

Persoon 2: **Het is een roeping.**

Persoon 5: Eigenlijk wel.

Persoon 2: Als we hier toch in een Katholieke school zijn.

Persoon 4: **Ik ben een radertje in hun toekomst.**

Moderator: Oké zijn er nog punten? Daar staat wat we genoteerd hadden.

Padlet wordt overlopen.

Moderator: Is dat een goede samenvatting van wat jullie als groep bedoelen of missen er nog dingen of moeten er nog aanpassingen gebeuren?

Persoon 1: Het is eigenlijk die laatste zin he.

Moderator: Oké prima! We hebben het tot nu toe gehad over het huidige systeem, de huidige school, het huidige lerarenberoep. Nu gaan we even dromen. We hebben dat ook in de uitnodiging gezet. We gaan dromen over de toekomst van het lerarenberoep.

Persoon 3: Het geluid valt even weg.

Moderator: Hoor je ons nu terug?

Persoon 3: Ja ja.

Moderator: Misschien sprak ik te zacht, ik zal proberen duidelijk te spreken. De bedoeling is dus dat we nu gaan dromen. Dat wil zeggen dat we ons niet gaan laten tegenhouden door barrières of grenzen die momenteel bestaan of wetgeving waarvan jullie weten dat ze bestaat of in voege zal treden, leerplannen.... houdt ons allemaal niet tegen. We gaan even dromen, probeer dat nu ook even voor jezelf te doen. Over vijf of tien jaar: hoe zie jij het lerarenberoep dan voor je? In een ideale wereld waarbij alle grenzen doorbroken kunnen worden? Probeer dat even voor de geest te halen. Laat het in u werken.

...

Moderator: Dan mag je op de link klikken in de chat en dan mag je antwoorden op de vraag, dus er is een geest in een lamp die het allemaal kan waarmaken: drie wensen voor het lerarenberoep, welke zouden dat dan zijn? Was dat duidelijk (persoon 3)?

Persoon 3: Knikt.

De deelnemers vullen de Padlet in.

Moderator: Heeft iedereen zijn/haar wensen in de Padlet gezet?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Oké. Dan nu weer de vraag aan jullie om als groep drie gezamenlijke wensen naar voor te schuiven. Dus er staan er heel wat verschillende op, probeer eens als groep drie gezamenlijke wensen te formuleren.

...

Persoon 5: [STO1 (H)] Ik zie het lessenrooster er al zeker twee keer tussen staan. Ik heb dat ook opgeschreven, dat ge niet meer zo vastgepind zijt.

Persoon 3: [DIG3 (H)] Ja, ik bedoelde dat ook wat met dat blended leren.

Persoon 5: [STO1 (H)] [SAM1 (H)] Ja, nu zit je echt in een structuur. Oké, je kiest die richting, dat is uw lessenrooster, wiskunde krijg je van die leraar. Als die leraar dan ziek is, heb je pech en dan heb je studie of vervangopdrachten, terwijl er nog leerkrachten van dat vak rondlopen. Allé je mist zo soms nog kansen, omdat het zo is. Ik denk dat er wel mogelijkheden zijn in de toekomst ook om leerlingen extra uit te dagen of net bij te werken. Nu is dat soms moeilijker, omdat je in die situatie zit en omdat het lessenrooster zo strikt is.

Persoon 4: Ik wil mij daar op een andere manier bij aansluiten. Het lessenrooster is inderdaad een echte beperking van ja we willen dit doen ex muros en dit is het geschikte moment. Ah wacht dat gaat niet, want ik heb dan geen les... Ik heb dan les in een andere klas. Dat lessenrooster is echt een beperking, omdat we daardoor niet op het juiste moment de meest geschikte dingen kunnen doen.

Moderator: En hoe zou je het dan zien?

Persoon 4: [STO1 (H)] Van mij mocht het lessenrooster helemaal overhoop gegooid worden. Iedereen is 36u hier. Dus wanneer ga jij wat doen?

Moderator: Hoe zou je het plannen als de minister zou zeggen doe maar, plan het maar eens?

Persoon 4: [STO1 (H)] Ik denk het feit dat een leerkracht 20 of 21 uur lesgeeft en voor de rest zelf mag bepalen wat hij doet, dat dat een beperking is. Als men breder beschikbaar was, zou dat lessenrooster doorbreken ook evidentier zijn.

Persoon 3: Ja ik was in dezelfde richting aan het denken. [TPL4 (-)] [STO1 (H)] Enerzijds is dat natuurlijk een beperking van de autonomie van de leerkracht die hij heeft door dat lessenrooster. [STO1 (H)] Maar als iedereen breed beschikbaar is op school, dan ontstaat daar ook flexibiliteit in vergelijking met het rigide lessenrooster dat nu bestaat. [OBA2 (H)] Ik heb onlangs met iemand gesproken uit het bijzonder onderwijs, die zijn altijd op school aanwezig. Dat creëert meer een teamgevoel, er voor elkaar zijn en samen er zijn, dat werpt ook zijn vruchten af. Maar misschien ben ik daar te utopisch in, maar dat mag nu ook he.

Moderator: Hoe ziet de rest van de groep dat?

Persoon 1: [SAM1 (H)] [TPL2 (H)] Ik zie daar ook wel voordeel in met dat co-teaching. Ik vind dat een hele belangrijke. En daar hebben we al een beetje ervaring mee en willen we ook nog wel verder mee gaan, maar dat hangt daar ook een stukje mee samen. Dat heeft veel met flexibiliteit te maken. We hebben hier al jaren een OLC, maar dat is ondertussen een veredelde eetzaal. Daar zijn ook zoveel mogelijkheden voor co-teaching. [STO3 (H)] Een bepaald aantal klassen voor een vak samen zetten [SAM1 (H)] [TPL2 (H)] en meerdere leerkrachten erbij. Eén leerkracht is dan meer verdiepen en de andere werkt wat bij. Dat moet toch kunnen denk ik dan...

Persoon 4: We doen daar al dingen mee, maar..

Persoon 1: Jaja absoluut!

Persoon 4: [STO1 (H)] [SAM1 (H)] [TPL2 (H)] Maar daar is altijd die beperking van het lesuur en de beperking van één leraar per één klas. Ik ga nu een voorbeeld nemen uit mijn sector: verzorging. Leerlingen zouden naar een kinderdagverblijf een activiteit moeten leren, waarom moeten wij met een ganse groep gaan? Omdat er één leraar is voor een groep, dus neem iedereen maar mee. Sommige hebben daar misschien drie oefenmomenten nodig en andere maar één oefenmoment nodig hebben. Dus dat bedoel ik met de beperkingen die er zijn met een lessenrooster.

Moderator: Probeer nu voorbij die beperkingen te gaan he. Beschrijf niet wat er misloopt, maar wat je zou willen. Als jij het mag organiseren en de baas wordt van de school, hoe organiseer je dat dan?

Persoon 4: [TPL3 (H)] Een beschikbaar per team wat out-of-the-box denkt in functie van wat heeft deze leerling nu nodig.

Persoon 3: [STO3 (H)] [SAM1 (H)] [TPL2 (H)] [TPL3 (H)] Ik zou voor momenten bij leerinhouden wanneer gewoon iets uitgelegd moet worden een grote groep durven samen nemen en wanneer er geoefend moet worden of dat er meer begeleiding nodig is, dan zou ik op die groep meer begeleiders zetten. Hetzelfde... met corona is toch ook gebleken dat als je iets gaat uitleggen en thuis zitten er bijvoorbeeld zestig leerlingen naar uw uitleg te luisteren, die dat allemaal nodig hebben dan kan dat tegelijk en wanneer er vragen komen, kan je deelgroepen maken. Ik denk dat

je zo tijd en krachten wint. Waar je ze spaart in een grote groep, ga je krachten breder kunnen inzetten in de kleine groepen. Zo zou ik dat doen. En ook soms dat differentiëren is moeilijk in een klas, maar dan kan er op basis van eerst een algemene uitleg misschien vlugger gedifferentieerd worden en dan kunnen die zelfstandig willen werken over de klassen heen he. Iedereen vanuit verschillende klassen die dat doorheeft... Ik denk aan een vak zoals aardrijkskunde dat toch veel parallel is in klassen. Zoiets zou ik doen allé ik denk maar hardop he.

Moderator: (Persoon 2), ik hoor jou heel hard zwijgen.

Persoon 2: Ik denk omdat ik euhm hink op twee benen in die zin. [STO1 (=)] Ik hoor een aantal dingen zeggen zoals het lessenrooster is beperkend. Ik ben wat dat betreft ook nog een beetje traditioneel. In die zin dat ik denk dat euhm.. We zijn een middelbare school die ook nog moeten zorgen voor een hele duidelijke en heldere structuur voor die kinderen die nog niet allemaal even goed om kunnen met een bepaalde vorm van vrijheid en dat moet goed georganiseerd zijn. In algemene termen loopt het allemaal goed, is het duidelijk. Nu zijn we helemaal out of the box aan het denken. Dat is allemaal heel leuk en aardig, maar dan denk ik ook aan: het moet wel ten allen tijden voor iedereen helder zijn. Het moet duidelijk zijn. Het mag het doel niet voorbij schieten omwille van praktische beslommeringen. Maar dat zorgt voor een cultuuromslag voor zowel bij leerlingen als collega's. Wij spreken hier over collega's die op een andere manier gaan denken. [STO1 (H)] [STO3 (H)] Op zich is dat een heel aantrekkelijk idee he, we gaan aardrijkskunde niet meer geven aan groepen van 12-25 leerlingen, maar aan groepen van vijftig leerlingen [TPL2 (H)] [SAM1 (+)] en we zetten die andere collega die hebben we extra die zetten we daar dan bij... [INF1 (H)] Daar is onze omgeving niet helemaal op afgestemd, [STO1 (=)] maar ook die leraar en die leerling zullen we moeten leren... Dan komt die traditionalist in mij ook nog wat naar boven. Ik heb ook nog wel graag heldere duidelijke structuren en afspraken. Die moeten we ten allen tijden bewaken.

Moderator: Als ik daar heel even op mag inpikken. Het nadenken over hoe we ergens moeten geraken of hoe we dingen moeten organiseren of wat er nodig is om een bepaalde wens te realiseren, dat is eigenlijk een volgende stap in de oefening. Als u zegt: 'ik zie dat wel zitten, maar ik heb meer nood aan dit en dit en dit om mijn droom of wens daar aan te passen'. We moeten dan de wensen gaan aanpassen dat past eigenlijk in een volgende oefening. Nu is het freewheelen. Dat er randvoorwaarden zijn hier en daar dat mag wel, maar dat komt op een andere stap.

Persoon 2: Ik ben teveel ingegaan op het voorstel nu bijvoorbeeld. Op zich vind ik dat een goed voorstel. Ten eerste als er zoiets gezegd wordt, kan ik mij niet tegenhouden om dan al te denken aan de gevolgen (lacht) om te beginnen. [BEL (H)] [STO1 (H)] Ik heb zelf geschreven 'ruimte om (individueel) te werken', maar veel euhm veel of meer ruimte - en dan bedoel ik gewoon, dan zou je dat kunnen invullen door bijvoorbeeld een lerarenjob - nu hebben we 20, 21, 22 of 29 uur afhankelijk van je ambt of de invulling ervan. Een stukje daarvan ook te voorzien als zijnde 'niet te koppelen aan' bijvoorbeeld. Ik heb hier allemaal leraren waar ik niet meer van verwacht dan die uren. Maar een stukje daarvan niet gekoppeld aan iets, dus het hele wetgevende kader daarrond weg. Dat kost ons allemaal meer,

maar goed dat moest ik me nu niet aantrekken, maar dat kost meer. Maar dat zou al wel een heel stuk tegemoet komen aan die beschikbaarheid. Ik heb al die mensen hier, die 120 mensen die hier rondlopen, niet allemaal voltijds (lacht) dat is ook het onderwijs, heb ik zoveel aantal uur extra, die wij hier op die manier kunnen invullen, Dat is gewoon ruimte maar dat is, maar goed ik mocht niet nadenken over de gevolgen. Dat doen we seffens. Daarom stond daar ruimte, het komt er dan wel op neer dat je euhm dat je mogelijkheden creëert.

Moderator: Dat past dan ook in dat lessenrooster gegeven he. Kan iedereen zich daarin vinden?

Iedereen bevestigt.

Moderator: Oké, dan denk ik dat we de wens 'lessenrooster' genoeg toegelicht hebben. Dan is er nog ruimte voor twee andere wensen van hetgeen wat genoteerd was of als jullie komen tot andere wensen doorheen de discussie kan dat ook natuurlijk.

Persoon 2: [SAM1 (+)] [SAM2 (+)] Ja ik zie ook een aantal keer op andere manieren... er staat vakoverschrijdend, internationalisering, richtingoverstijgend of zelfs klas- of schooloverstijgend euhm. Op dat vlak denk ik dat ja.. dat dat een evolutie is die gaande is.

Moderator: Waar moet die juist naartoe dan? Hoe ziet dat eruit binnen 5 à 10 jaar?

Persoon 2: [TPL2 (H)]Euhm dat het vanzelfsprekend is dat je niet meer aan een lokaal bent gebonden. We hebben ooit eens, maarja dat zijn dan van die probeersels... [SAM2 (+)] Maar er bestaan platformen of ook internationaal samen te werken en nu met al die middelen. [DIG1 (+)] Iedereen heeft nu een laptop dat was drie jaar geleden ondenkbaar, drie jaar geleden echt ondenkbaar. [DIG2 (+)] Dan kon je als leerkracht zorgen dat je een computerlokaal gereserveerd had als je eens iets gek wou doen. Nee nu niet meer, nu heeft elk lokaal die mogelijkheden. [SAM2 (+)] Er zijn mogelijkheden om scholen te zoeken die samen aan iets willen werken. En automatisch zit je bij wijze van spreken in Italië of in Zweden samen met een andere klas. Ik denk dat er al veel mogelijkheden zijn, maar dat we daar moeten leren durven.

Persoon 5: Ja, en zelfs dichterbij he als je weet in Heusden kunnen ze Japans of Chinees volgen op een bepaald tijdstip in de week. Misschien zouden er ook andere scholen kunnen aansluiten. Nu organiseert iedere school zijn eigen vrije ruimte volgens zijn eigen visie. Dat zou ook gedeeld kunnen worden he, dat lessen over de scholen heen gevolgd kunnen worden. Dan ben ik wel niet aan het denken aan examens of afwezigheden enzo, maar ja daar moest ik nu niet aan denken he (lacht).

Moderator: Oké (persoon 3), heb je daar nog iets aan toe te voegen?

Persoon 3: [SAM2 (+)] Euh ik zit daar op dezelfde lijn als (persoon 2). Dat vanzelfsprekende dat we buiten, ja verder dan onze eigen deur moeten gaan, ook de taalontwikkeling. De wereld is breder dan alleen maar onze gemeente, Limburg

of België. Ja, van de leerlingen echt een wereldburger maken. Ik denk dat daar mogelijkheden zijn. [TPL4 (+)] En ik denk dat we daar als leerkracht nog een beetje te zeer denken van ik moet mijn leerplandoelen behalen, maar daar moeten we niet bij dit brainstorm moment op focussen, maar de leraar is daar erg op gefocust. [SAM2 (+)] [DIG3 (+)] Ik denk dat we daar te weinig denken aan mogelijkheden zoals naar Zweden of Italië, online werken. Daarom moet je die verplaatsing niet maken, maar online werken om die doelen ook te kunnen bereiken.

Moderator: (Persoon 1) en (persoon 4) zijn jullie het hier ook mee eens?

Ze knikken.

Moderator: Jullie kunnen zich hier volledig in vinden? Niets aan toe te voegen?

Persoon 1: [SAM2 (+)] Ja, zeker akkoord, zeker wat betreft die internationalisering. [OVE3 (H)] Om misschien nog even terug te komen op wat (persoon 4) zei. Ze sprak over evaluatie en ik denk dat we daar ook nog wel wat in de toekomst naar wat verandering mogen gaan. Ik vind dat er op dit moment persoonlijk nog wat teveel wordt over-geëvalueerd of misschien niet altijd op de juiste manier. Ik denk dat daar ook nog wat verschuiving in kan zitten. Ik denk dat andere werkvormen ook wel automatisch gaan vragen naar andere vormen van evaluatie. Dat lijkt me dan ook wel een vrij logische evolutie die er gaat komen.

Moderator: Willen jullie graag hier jullie derde wens rond maken?

Persoon 5: Is dat dan zo het belang van formatieve evaluatie dat jullie bedoelen?

Persoon 1 en persoon 4: Ja.

Persoon 4: Ja en de hele mindset die men daarbij creëert van oefenen en fouten maken mag. Dat is een belangrijke stap in mijn leerproces. Het huidige onderwijs en de huidige leerkracht is nog heel fel gefocust op 'ik moet voldoende evaluatiemomenten hebben, ik moet voldoende punten hebben'. Dat beknot soms leerlingen en dat creëert faalangst, want elk ding telt mee. Ik mag geen fouten maken, want ik word daar onmiddellijk op beoordeeld. Zo dat zo daar denk ik dat we nog in de toekomst nog een hele weg te gaan hebben, in het hele onderwijslandschap.

Moderator: Enig idee hoe dat er gaat uitzien dan? Hoe je dat aanpakt?

Persoon 4: [TPL3 (H)] Een stuk wel he een stuk proces. Zeggen dit is het proces, hier begeleid ik jou, jij springt op die trein om te leren, ook loslaten als leerkracht als die leerling daar niet op springt. De verantwoordelijkheid ook bij de leerling laten liggen. [OVE3 (H)] En dan zeggen... op een bepaald moment zeggen: 'oké nu hebben we genoeg oefenmomenten gehad, nu ga je laten zien dat je het kan, wat je na het oefenen bereikt hebt'. Daar zou ik graag ruimte voor maken.

Moderator: Wou je daar iets op zeggen, (persoon 3)?

Persoon 3: [OVE3 (H)] [TPL3 (H)] Ja, ik deel die mening ook over dat formatieve evalueren. Ik weet niet in welke mate de leerlingen uit de tweede of derde graad - dan hou ik rekening met wat (persoon 2) ook zei - niet alle leerlingen zijn op hetzelfde moment klaar voor een bepaalde ja euh.. leren in eigen handen nemen, maar daar zou ik eigenlijk wel naartoe gaan, naar die formatieve evaluatie. En gewoon beseffen dat het niet gaat om het behalen van het punt, maar wel om iets geleerd te hebben. **Het is heel belangrijk dat je achterhaalt of die leerling iets geleerd heeft en dat zo goed mogelijk beklijft en niet of die leerling gewoon goeie punten heeft voor jouw vak.** En dat vind ik wel iets, dat vraagt een andere mindset denk ik en dat is niet zo gemakkelijk om dat te veranderen, want verandering stoot op weerstand. De kunst is om ja... dat zou wel mooi zijn als ik daarover zou dromen dat die evaluatie blik verruimd wordt of anders ingevuld wordt. In de hoop dat dan ook de motivatie van de leerling toeneemt. Het is natuurlijk gevaarlijk dat die leerling gedemotiveerd geraakt als die ziet dat die bij die formatieve evaluatie slecht scoort. Maar wij kunnen hen aanleren dat zij gaan kijken naar zichzelf dat zij wel dat leren in eigen handen nemen om vooruitgang te boeken. Dat vind ik wel een mooi idee.

Moderator: Heel mooi. Zijn hier nog punten aan toe te voegen? Is dit gezamenlijk gedragen door iedereen of is er iemand die niet akkoord is? Dat mag uiteraard.

Persoon 5: Het mag naar Ben Weyts gaan.

(Mensen lachen)

Moderator: Heel goed. Voordat we naar Ben Weyts gaan... Goed de volgende oefening, we gaan geen individuele input meer vragen. We hebben al gekeken naar wat er goed loopt in het huidige onderwijssysteem en lerarenberoep algemeen. We hebben al gekeken naar wat jullie wensen of dromen zijn voor de toekomst. Nu komen we op het punt waar (persoon 2) graag naartoe wou, denk ik.

Persoon 2: Nee niet per se.

Moderator: We gaan kijken hoe gaan we dat dan exact vorm geven? Wat gaan we proberen te realiseren en wat hebben we daarvoor nodig? Ook hier is het de bedoeling niet om te zeggen er is niet genoeg geld daarvoor neenee, dan is het nu om te zeggen 'we hebben meer geld nodig om dat te realiseren'. Is dat extra geld, extra tijd, een nieuw gebouw *whatever*. Wat heb je nodig om te bereiken wat jullie nu zeggen wat we gaan bereiken? We kijken nu realistischer maar wel nog altijd op een positieve manier, we kijken naar die wensen, maar we kijken nu welke van die wensen zouden binnen dit en 5-10 jaar werkelijkheid zouden kunnen worden en wat we daarvoor nodig hebben. Wat willen jullie graag dat er gebeurt, wat moet er volgens jullie gebeuren en wat hebben we nodig om dat te bereiken. Is dat een beetje duidelijk of?

....

Moderator: Het is geen gemakkelijke vraag natuurlijk.

Persoon 3: Maar heb ik het mis dat we niet mogen verwijzen naar ja de wetgeving, het wetgevende kader en de middelen die de overheid ons ter beschikking stelt? Is dat niet al een eerste hindernis of mag dat hier niet komen?

Moderator: Je mag daar naar verwijzen, maar op een manier dat je zegt, wat je nodig hebt om het wel te kunnen realiseren. Dus als je zegt bv. op dit moment is een school georganiseerd dat je... ik geloof tussen 8u en 17u uw lesuren moet organiseren, om dit te bereiken moeten we tussen 6u en 20u les moeten kunnen geven. Dan is dat iets wat je nodig hebt om het doel te bereiken, dan moet je dat zo aangeven.

Persoon 3: Oké duidelijk.

Persoon 3: [STO1 (H)] Ik zou ook de woensdagnamiddag gebruiken om les te geven dan en niet iedereen op woensdagnamiddag vrij, maar op een andere halve dag vrij eventueel. Op die manier kan je die halve dag ook gebruiken.

Persoon 2: Dat kan eigenlijk al he.

Persoon 4: Uhu.

Persoon 2: Kan eigenlijk en doen we eigenlijk ook een beetje al.

Moderator: Maar probeer te vertrekken vanuit een doel dat je wil bereiken he?

Persoon 3: [STO1 (H)] Ja die lessenroosters bijvoorbeeld is dat dan he.

Moderator: Wat wil je dan precies bereiken? Uit de wensen of de sterktes die je nog wil versterken. Waar heb je die woensdagnamiddag voor nodig dan?

Persoon 5: [STO1 (H)] Ja, om meer ruimte te creëren he denk ik. Het was daarstraks ook dat blended leren dat aangehaald werd, maar dan moet je ook in uw lessenrooster dingen kunnen samennemen. [STO3] Als je klassen wil samen zetten, dan moet je schuiven met andere. [STO1 (H)] Dat kan je alleen maar doen als je die tijd van 8u-17u eigenlijk iedere dag gaat gebruiken. Dat wil dan ook wel zeggen dat uw leraren zich ook anders gaan moeten organiseren. [STO3 (H)] Dus het is niet meer klassikaal gaan lesgeven dan, maar die gaan dan groepjes krijgen afhankelijk van hun niveau. Dat gaat heel anders zijn. [STO2] [STO3] Ge gaat niet meer hebben dat die van Latijn bij die van Latijn zitten en die van economie bij economie. We zetten die nu ook al samen eigenlijk he, maar we geven dezelfde lessen aan iedereen nu ongeacht het niveau, maar daar heb je nu niet de ruimte voor om daarin te kunnen schuiven.

Persoon 4: [INF2 (H)] En ook de ruimte in lokalen, want elke leerling op het juiste moment in de juiste infrastructuur kunnen laten les volgen. We hebben nu een aantal vaklokalen, maar die zijn overbezet en een aantal groepen kunnen daar niet op het juiste moment gebruik van maken. Dus qua infrastructuur is een ruim aanbod nodig. Als het echt euh...

Persoon 5: [DIG3 (H)] Of je laat er een aantal thuis, dat is ook een optie he. We verwachten nu dat iedereen er altijd is. Maar je zou ook kunnen zeggen: de derde graad als voorbereiding voor het hoger onderwijs voor die groepen.

Persoon 4: [INF2 (H)] Maar dan nog heb je voor een aantal dingen niet de juiste lokalen he.

Persoon 5: Hmm hmm. Ja hangt van het vak af.

Persoon 4: Ja inderdaad. Dat hangt van het vak af en de richting. Juiste lokalen en juiste materialen om met die doelgroepen te kunnen werken.

Moderator: Heb je daar specifieke visies voor ogen of dingen voor ogen?

Persoon 4: Concrete voorbeelden bedoel je?

Moderator: Ja.

Persoon 4: [INF2 (H)] Ik ga zo'n voorbeeld nemen. We hebben nu een nieuwbouw en daar is een lokaal voor de nodige handelingen rond kinderen aan te leren. We hadden dat tot nu toe in het oude systeem met verzorging, maar nu komt daar een D/A finaliteit bij en dat lokaal zit al overvol. Daar zouden we moeten kijken naar een reserveringssysteem of iets dergelijks. En met de keukens daar is een onderwijsvernieuwing en we hebben daar twee heel mooie keukens die afgestemd zijn op grootkeuken koken en dat valt eruit. Dus die keukens zijn eigenlijk niet meer de ideale lokalen om dat te doen, want nu moeten er geïntegreerde zorgelijke taken aangeleerd worden. Daar hebben we net één goede keuken voor, dat zijn zo'n aantal dingen waarbij we moeten roeien met de riemen die we hebben maar niet ideaal zijn.

Moderator: Dus wacht... een beetje de structuur in mijn hoofd houden he. Dus jullie willen uitgebreidere lessenroosters hebben om meer flexibel om te kunnen gaan met de klassen en de uren en de groepen die gevormd kunnen worden dan? En jullie willen daar ook bij voldoende lokalen, flexibele lokalen. Heb ik dat juist begrepen? Die je op verschillende manieren kan inzetten, zodat je daar ook die flexibiliteit behoudt, die je met het lessenrooster gecreëerd hebt. Klopt dat?

Persoon 4: [INF2 (H)] [STO3 (H)] Ja en dan heb ik nu twee voorbeelden gegeven van de praktische lokalen. Maar dat kan ook als er wordt gezegd van klassen samenvoegen. Dan moet er ook nagedacht worden hoe dat georganiseerd kan worden. In welke structuur binnen deze gebouwen.

Persoon 5: [SAM2 (H)] [TPL2 (H)] Of je gaat echt naar de werkvloer he. Er stond overlaats in de krant dat er lessen in het rusthuis gegeven werden.

Persoon 4: Jaja, dat kan het ideale lokaal zijn.

Moderator: Ja oké. Hebben we dat een beetje kunnen noteren?

Padlet wordt overlopen.

Moderator: Is het reserveringssysteem het ideale of de extra lokalen?

Persoon 4: En en.

Persoon 5: Ja.

Moderator: Goed, dat is mooi uitgewerkt. Zijn er nog dingen die we meer concreet willen uitwerken?

Persoon 5: Ja, ik denk bij alles achterliggend zit de mindset van de leraar ook wel he. Allé op zo'n pedagogische studiedag kunt ge dat gaan vertellen, maar ja daar staat of valt het mee he.

Persoon 2: [INF1] Nu ja goed ik wil dat niet, maar we hebben daar nu een nieuwbouw gezet en daar waren plannen voor, die oorspronkelijk anders waren, die waren veel opener. Maar dan komt de behoudheidsgezinde reflex van de leraar naar boven die zegt: 'ik heb toch liever vier muren en een deur die ik kan kiezen om open of dicht te doen'. Ja dan is dat... dan is dat hele concept aangepast daaraan. Voor een stukje he. Het is nog voor een stukje flexibel. Ja hoe moet je dat dan zien? Moet je dan een visionair zijn die zegt: 'ik ga dat toch zo doen en jij gaat jouw praktijk aanpassen' of moet je de evolutie zijn tijd geven en dan vaststellen over tien jaar dat je toch anders zou willen bouwen? En ja dat is euhm... ja een moeilijke oefening. Je wil enerzijds de mensen de arm niet omdraaien en zeggen: 'jij gaat nu iets doen waar je niet klaar voor bent, niet achter staat'. Of zeg je: 'ja ik kies voor status quo'. Ja, dat evenwicht dat is voor ons als beleid een lastige oefening.

Persoon 4: [INF2 (H)] Ja en bij alles mag je nooit uit het oog verliezen wat de leerlingen nodig hebben. Als we nu dat voorbeeld van de nieuwbouw nemen, daar zit vooral de A-finaliteit of BSO. Dat zijn leerlingen die heel vlug afgeleid zijn door prikkels, dus we moeten ook kijken dat het lokaal past bij het profiel van de leerling. En dat we dat in de hand houden. [STO3 (H)] Net zo goed dat in een D-finaliteit leerlingen er net baat bij kunnen hebben om les te krijgen in een grotere groep. Dat dat zelfs een pluspunt kan zijn in voorbereiding op hoger onderwijs. [INF2 (H)] Daar moet dan ook een geschikt lokaal voor zijn. Dus men moet echt kijken hoe komt dit lokaal het profiel van de leerlingen ten goede in functie van zijn leren.

Moderator: Oké, dus nu zijn we eigenlijk bezig over een plan om de lokalen beter in te richten he? Dat is de volgende stap die we willen zetten. Dan hebben we -spreek me tegen als ik iets fout zeg- een deel flexibele lokalen nodig en een deel lokalen die echt specifiek aangepast zijn aan de doelgroep. Dat kan dan een prikkelarm lokaal zijn of juist een heel grote zaal zijn voor de D-finaliteit. Klopt dat?

Persoon 2: Dat is gezegd, inderdaad.

Persoon 3: [BEL (H)] [STO3 (H)] [STO1 (H)] Ik wil daar nog iets aan toevoegen. Het is ook zo. Ik ben het helemaal eens met (persoon 4) die zegt dat we moeten rekening houden met de behoeften van onze leerlingen. Dat is zo'n beperking in ons systeem op dit moment, wat zou veranderd kunnen worden in de toekomst, is

dat als je merkt dat een klas van leerlingen een heel moeilijke klas is dan ben je daar voor de rest van het jaar aan gebonden. Dan zou je moeten kunnen zeggen: 'we gaan volledig splitsen en ontdebellen'. Nu gaat dat niet meer. [SL3 (H)] Dat vind ik ook zoiets wat in de toekomst de werking van leraren en de leerlingen zou kunnen bevorderen. Ik weet niet of ik het duidelijk uitleg wat ik bedoel, maar neem nu de klas sport. 4 Sport, 24 leerlingen. Als dat een lastige klas is dan, die zitten bijeen en die zitten dan voor de rest van het jaar bijeen. We kunnen daar niets meer aan veranderen. [BEL (H)] [STO3 (H)] Zo door de rigiditeit en ook door het aantal uren dat we niet hebben van de overheid en dat vind ik zo jammer. We kunnen dan niet ingaan op de noden van die leerlingen.

Moderator: Ja dat speelt dat weer meer in op het lessenrooster he?

Persoon 3: Ja en ook de middelen he.

Persoon 1: Ja, dat vooral.

Persoon 2: [BEL (H)] [INF1] Ja, goed dat is dubbel he. Als we morgen dromen van meer middelen, meer uren leraren en ik wil makkelijker mogelijkheden hebben om te bouwen. In het onderwijs is dat nu dat als je iets plant om te bouwen, dat je over 25 jaar dat misschien mogelijk kan maken. Allé beginnen bouwen dat je visie dan waarschijnlijk alweer anders is.

Anderen bevestigen dit.

Persoon 2: [BEL] Maar, ja dat gaat niet gebeuren he. Ik weet het nu niet zeker, maar ik denk dat er ieder jaar 13 miljard van de begroting naar onderwijs gaat. Ik denk dat dat het bedrag is, dat is ongeveer 1/3de van het volledige budget. Ik hoop dat ik me nu niet helemaal... maar ik denk dat het zoiets is. Het is gemakkelijk om te zeggen: 'er moeten meer middelen', maar kan het ook meer efficiënt? [STO2 (-)] Ik vind nog altijd bijvoorbeeld, maar dat is nu niet ter sprake gekomen, dat er veel te veel mogelijk is naar voorbereiding op het hoger onderwijs. Veel te veel studierichtingen met allemaal aparte... is dat allemaal nodig? Daar is misschien efficiëntiewinst te halen, die je zonder meer middelen elders kan toewijzen. [BEL] Dat is iets voor een... het is natuurlijk gemakkelijk om te zeggen: 'fiks ons meer middelen'. Ik vind dat ook te gemakkelijk. Natuurlijk is dat onze zorg niet of jullie zorg nu niet, want jullie denken daarover na. Maar ik vind dat we... wat dat betreft hand in eigen boezem moeten steken. [STO2 (H)] We gaan nu volgend jaar 16 studierichtingen organiseren in de derde graad, waarvan er vijf of zes zijn die allemaal voorbereiden om een breed gamma aan academische bachelors. Misschien is het te kort door de bocht om te zeggen één heel degelijke voorbereiding op alle mogelijke academische bachelors. Zou dat ook niet kunnen? [STO3 (H)] Dan maak ik allemaal klassen van 20 leerlingen, dan heb ik één klas minder, dan win ik 32 uur... Gemakkelijke oefening he. [STO1 (H)] Die structuur is daar niet. Ik heb dat daarnet niet gezegd, maar dat heeft ook te maken met lessenrooster. [STO2 (H)] Het oude ASO nog één studierichting, pak dan nog daarbij Latijn. Mijn collega zit hier en die wil ook niet... (lacht) En we beslissen op het einde: 'volgens ons is die klaar voor die stap of niet'. Dat is ook een redelijk drastische verandering die geen middelen kost, maar middelen efficiënter inzet. Ja, maar goed, gelukkig moet ik

zo'n dingen niet beslissen. Maar het is zo wel, ik vind dat. Ik vind dat er veel te veel versnippering is. Dat gaat ten koste van middelen.

Persoon 1: Is dat niet iets wat wij als school kunnen doen?

Persoon 2: Dat gaat niet he, je bent gebonden aan studierichtingen.

Persoon 4: Studierichtingen, ja.

Persoon 1: Ja nee, maar je zei maar eentje dan he.

Persoon 2: Ja economie dan zeker (lacht). Maar ik bedoel maar..

Persoon 3: Die van wetenschappen gaan op hun achterste poten staan (lacht).

Persoon 2: Ja, misschien klopt het niet he, maar goed, en is het ook te kort door de bocht en te vereenvoudigd, maar er is ook daar nog efficiëntiewinst te halen, denk ik.

Moderator: Ja...

Persoon 2: Maar ja dat is een ander pad in, misschien had ik dat niet moeten zeggen.

Moderator: Ik vind het sowieso een interessant onderwerp, stof tot nadenken absoluut. Goed, waar waren we? We hadden het lessenrooster bekeken en lokalen, is dat volledig afgewerkt?

Persoon 2: [INF2 (H)] Ja, dat was mogelijkheden voor flexibele lokalen en dergelijke.

Persoon 1: Ja dat is gezegd geweest al.

Moderator: Misschien nog een derde punt dat we samen willen uitwerken?

Persoon 5: Misschien evaluatie?

Persoon 1: Ja dat was één van de wensen.

Moderator: Ja dat was inderdaad één van de wensen, schooloverstijgend werken was er ook eentje. Dat van de lokalen dat was eigenlijk niet gezegd en dat hebben we toch uitgewerkt. Laat u vooral niet tegenhouden.

...

Persoon 2: Het schooloverstijgende verwijst eigenlijk voor een stukje ook terug naar dat andere he, daar staat vanzelfsprekend dat je niet meer aan een lokaal gebonden bent. Daar hebben we het al over gehad. Euhm... [BEL (=)] [DIG1 (=)] Wat zeer wenselijk is dat de incentive die nu gegeven is aan scholen met financiële mogelijkheden om elke leerling van een toestel te voorzien. Als dat binnen drie jaar

niet herhaald wordt, dan vind ik dat wel een probleem, dus wat is daarvoor nodig? Dat daar ook openlijk continuïteit zit in de redenering daarachter. Dat we niet een minister hebben die zegt: 'ik vind dat elke leerling van de middelbare school en de laatste twee jaar van het lager onderwijs daarover moet kunnen beschikken in een school', of dat nu van de school is of van die leerling zelf of daar trek je je plan mee en ik geef daar de middelen voor en dan over drie jaar zegt: 'ik stop ermee'. Dan zijn al die scholen die nu een enorme stap hebben gezet, die dat anders niet gedaan zouden kunnen hebben of toch niet in die mate, dan gaan al die scholen iets moeten bedenken. Dat gaat ten koste, letterlijk ten koste, van de ouders wellicht in de meeste gevallen. En in sommige gevallen wordt het begraven. Dat zou echt een ramp zijn. Dus wat is daarvoor nodig dat denk ik. Dat zijn ook middelen. Om het oneerbiedig te zeggen zijn dat wel middelen die je door het strot van de school hebt geramd, want er was geen enkele school die zei: 'ik wil nu middelen om dat te doen'. Daar durfde niemand over nadenken. Totdat ze zeiden: 'en nu zijn die er en je zorgt dat ze binnen twee jaar besteed zijn'. Goed en na drie jaar trek je je plan dat zou pas echt een ramp zijn.

Persoon 5: Het gaat zo zijn hoor.

Persoon 2: Dat denk ik niet. Het gaat ten koste van iets anders, maar die gaan er zijn.

Persoon 5: Maar niet zo groot als nu denk ik.

Persoon 2: Dat gaat over 400 miljoen euro, die gaan we elders halen. We gaan die op een andere manier betalen. Die gaat wel klaarliggen voor de scholen. Het is bijna ondenkbaar als dat niet zou gebeuren. Maar dat is daar dus voor nodig.

Persoon 1: Denkt gij dat op termijn die laptop voor leerlingen verdwijnt?

Persoon 5: Nee, maar wel dat het ten koste van de ouders gaat gebeuren. Daar zal dan misschien een kleine tegemoetkoming op zijn.

Persoon 2: [BEL (=)] [DIG1 (=)] [DIG3 (=)] Ja nee maar als we het hebben over blended learning en we gaan leerlingen thuis laten. Daar is iets interessant en we gaan daar aansluiten en plotseling is dat er niet meer.

Persoon 4: Ja dan stopt het verhaal he.

Persoon 2: [INF1 (+)] Ja ons gebouw is ook veel interessanter nu he. Vroeger hadden we vier computerlokalen.

Persoon 4: Waar om gestreden werd he.

Persoon 2: [INF2 (+)] Ja en nu in principe elk lokaal he.

Persoon 5: [DIG1 (+)] [TPL2] Het is ook een sprong he. Letterlijk een sprong he. En allé je gaat dat wel kunnen verantwoorden naar ouders toe over drie jaar, als er ook meer lesmateriaal beschikbaar wordt op die laptop. Vaak hebben leerlingen nu ook nog een dikke boekentas bij en hun laptop en boeken. Leerkrachten willen vaak

ook nog dat leerlingen die boeken op papier voor hun hebben liggen, maar dat is ook een mindset die gaat veranderen.

Persoon 2: We denken ook vanuit onze school nu. Wij kunnen dit verantwoorden, maar wij zitten niet in een grootstad. Wij zitten hier in een omgeving waarvan heel weinig ouders gaan zeggen: 'dat vind ik nu toch wel...'. Wij zijn wat dat betreft in een ongelooflijke luxepositie. Maar je moet je eens inbeelden in een grootstad als Antwerpen of Brussel waar de hele context compleet anders is, wat dat zou geven. Dat zou ja...

Moderator: Goed ja...

Persoon 1: Het klopt wel deels toch dat ook wel daar de kost van handboeken dan zal worden vervangen door de kost van een laptop.

Persoon 2: Nja.

Persoon 1: Wat misschien wel meer problemen oplevert daar maar...

Persoon 4: Niet helemaal he, uitgeverijen gaan nog betaalbaar pakketten aanbieden die online beschikbaar zullen zijn. Dus dan heb je niet die kost van de handboeken die bespaard zal worden.

Persoon 2: Ja, daar zal wel een verdienmodel op bedacht worden.

Persoon 1 en persoon 4: Ja ja ja.

Persoon 2: Vanzelfsprekend ook he.

Moderator: Oké we zitten ongeveer op de tijd die we voorzien hadden. Ik had nog één vraagje voor jullie. Denk eens na voor jullie zelf als jullie één ding konden kiezen waar we onmiddellijk mee aan de slag zouden moeten gaan, wat zou dat dan zijn? Laat je antwoord maar achter in de comments in de chat.

...

Moderator: Is er nog iemand die iets wil toevoegen over het onderwerp of aan de focusgroep?

Persoon 4: Ja als ik hier kijk in de chat dan zie ik vooral klasoverstijgend, klaslokaal doorbrekend, blended leren. Dat zijn allemaal die dingen. Ik heb het gevoel van nu is het moment met de onderwijsvernieuwing om de klassieke structuur te bekijken en te bekijken waar die geen meerwaarde meer is.

Moderator: Dat is mooi gezegd. Goed, dan wil ik jullie heel hartelijk bedanken voor de deelname. Het was een zeer boeiend gesprek.

